

10056

II-6-a
~~18~~

M. KÖZGAZD. EGYETEM
~~10056~~

AZ IPAROSOK ADÓ-, BÉLYEG- ÉS ILLETÉK- ÜGYEINEK KÉZIKÖNYVE.

AZ IPAROSOK ÉS IPARTESTÜLETEK HASZNÁLATÁRA.

AZ ORSZÁGOS IPAREGYESÜLET MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

Dr HORVÁTH JÁNOS

BUDAPESTI ÜGYVÉD, KERÜLETI ESKÜDT ÉS IPARHATÓSÁGI BIZTOS.

1906: 4-11 naplótétel
A magy kir. Kereskedelmi Minis-
ternek

MINDEN JOG FENTARTVA.

BUDAPEST.

1890.

MAGYAR KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
KÖNYVTÁRA

1964

1985

2008 MAR 17

NYOMDOKÉZSÉGI ÉRTÉK
C 5786

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Nagyméltóságú

VÁSONKEÖI

GRÓF ZICHY JENŐ

URNAK

*Ő Felsége valóságos belső titkos tanácsosának,
az I. osztályú vaskorona-rend és a Lipót-rend lovagkeresztje
tulajdonosának stb., földbirtokos, országgyűlési képviselő,
h. ügyvéd stb. stb.*

mint az Országos Iparegyesület elnökének

mély tisztelettel.

Handwritten text at the top of the page, possibly a date or reference number.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text at the bottom left of the page.

Handwritten text at the bottom center of the page.

ELŐSZÓ.

Az 1884. évi XVII. törvénycikkbe foglalt ipartörvény megalkotá az ipartestületek intézményét és ezeket nem csak nagymérvű önkormányzati, hanem az iparosok és segédszemélyzetük közt felmerülő magánjogi ügyekben, önbíráskodási joggal is felruházta. A bírásokozás vezetése és a testület működésének ellenőrzése czéljából azután minden testülethez iparhatósági biztos van kirendelve.

Mint iparhatósági biztos, Budapesten én alakítottam meg az új ipartörvény értelmében az első ipartestületet s ezen kívül még négy ipartestületet és két segélypénztárt szerveztem a fővárosban.

A megalakítás és szervezés munkája simán folyt le; mert a felmerült nehézségek elháríthatók voltak. De az egyik ipartestület alakulóközgyűlésén felmerült egy kérdés, mely a gyakorlati életben máig sincs teljesen megoldva; habár azóta az már számos concret esetben per tárgyát is képezte. *S ez az iparos segédek adózási ügye.*

A kereseti adóról szóló 1875. évi XXIX. t.-cz. 11. §-a ugyan világosan és érthetően elrendeli, hogy az iparos *segédek keresetadóját a munkaadók fizetik*, de jogukban áll az általuk lefizetett adót *az illetők béréből levonni*. Ugyanabban a törvénycikkben pontosan meg is van határozva az iparos segédek adójának mennyisége. De mindez csak elvi, eszményi megoldását képezi a kérdésnek.

A gyakorlati jogász feladata azután ezt az eszmét az életbe átültetni, az elvet a mindennapi élet alakulataihoz alkalmazni és ezeket a kellő összhangzásba hozni. Ez volt czéлом nekem is, midőn az iparosok üzleti életviszonyait és az ezekre vonatkozó adótörvényeinket tanulmányom tárgyává tettem.

Három évvel ezelőtt, az 1887-ik évbeli adókiivetések alkalmával, tanulmányaim egy részét egyik iparos szaklapban már közzé tettem. Majd ugyanazon időben az iparosok körében számtalan panasz merült föl, az aránytalan megadóztatás ellen. A panaszok végre az országos

iparegyesület elé kerültek. De ez az egyesület a bajon nem segíthetett; mert a törvény mindenkinek megadja a jogot, adóügyeiben védekezni. Arról azonban, hogy miként védekezzenek iparosaink adóügyeikben, gondoskodott az országos iparegyesület, midőn megbízott engem oly könyv megírásával, mely iparosainknak adóügyeikben kellő felvilágosítással és kimerítő tájékozással szolgáljon.

A megbízás az 1887. évi adókimetések idején egyrészt későn, másrészt pedig korán jött; mert a könyvet akkor rögtön megírni nem lehetett; az újabb adókimetések pedig csak 3 évre azután következtek. De az időben adóügyi reformokkal is tele volt a levegő; a munka elkészítése tehát akkor nem volt időszerű.

Időközben az 1888. év elején az *«Iparügyek»* czimű közlönyben napirendre hoztam az ipartestületek illeték-egyenértékének kérdését; mert ekkor kellett e részben, az 1887. évi XLV. t. cz. rendelkezése szerint, a vagyoni vallomásokat beadni. Tanulmányom kedvező fogadtatásra lelt; sőt élénk polémiát is idézett elő.

Az 1889. évi XXVIII. t. cz. végre meghozta az adóreformot. Ez azonban csak a pénzügyi közigazgatás átalakítására terjedt ki. Ekkor azután hozzá foghattam könyvem megírásához és ennek elkészítésénél különös buzditásul szolgált az a körülmény, hogy a *Baross Gábor* kereskedelemügyi miniszter ur elnöklete alatt, az 1889. évi október hó elején, az ipar és kereskedelem fejlesztése érdekében tartott szaktanácskozmányban, többen élénken hangoztatták, hogy iparunk fejlesztése érdekében feltétlenül szükséges, az *adóztatási eljárást az iparnak kedvezőbbé és megfelelőbbé tenni.*

Majd munkám elkészülvén, annak kéziratát az országos iparegyesület igazgatóságának bemutattam, s ez az 1889. évi deczember hó elején tartott ülésében, munkám elkészültét öröndetes tudomásul vette és felkért, hogy azt rendezzem mielőbb sajtó alá és adjam ki.

Ime ez képezi könyvem történetét.

A mi pedig annak tartalmát illeti, a munka sem eredetiséggel, sem tudományos igénynyel föl nem lép, habár abban sok új dolog is foglaltatik. Mivel pedig Magyarországon külön iparadó nincs, kénytelen voltam munkámat akként kidolgozni, hogy hazánk egész adórendszeréből, az iparosok életviszonyaira vonatkozó jogszabályokat kiválogattam, összeállítottam és — a mennyire lehetett — rendszerbe foglaltam. Működésem ez alapon könyvem megírásánál oda irányult, hogy az ipari élet újabb alakulatait figyelembe véve, az adótörvények-

és rendeletekben foglalt jogszabályokat, az iparosok életében jelentkező esetekre alkalmaztam, az iparosok adózásának minden részletét föltártam, az adó kivétési módokat példákkal megvilágosítottam; a kétes és vitás kérdések tisztába hozatalát pedig megkíséreltem.

S munkámat e részben annál könnyebben elvégezhettem; mert egyrészt általános adórendszerünkről több rendbeli jeles mű jelent meg, melyeknek útmutatását iparkodtam minden irányban felhasználni; másrészt pedig könyvem megírásánál maga a feldolgozandó anyag is könnyebbségemre szolgált; mert az adótörvények és az adózási viszonyok csak egészen véve bonyolultak és látszanak érthetetleneknek. Ha azonban azoknak csak egy részét, mint ez esetben az iparosok adóügyeit vizsgáljuk és adjuk elő: ekkor úgy találjuk, hogy ezeknek a részeknek fölfogása, megértése és megírása sokkal könnyebb dolog, mintha az egész adórendszert kellene tekintetbe vennünk.

Habár ily alapon nálunk az iparosok adója alatt, szorosán véve a kereseti adónak csak az iparosokra vonatkozó részét kellene értenünk, nem volna könyvem kimerítő munka, ha abba legalább még a házadót, mely az ipartestületeket első sorban érdekli, föl nem veszem. De nálunk a vidéken az iparosok földműveléssel is foglalkoznak; szükséges volt tehát a földadót is legalább vázlatosan előadni. Ugyanez áll a hadmentességi díjra nézve is; sőt ez az ifjabb nemzedéket még nagyobb mérvben érdekli. Ezen kívül a huszfogyasztási adó oly fontos adója iparosaink egy részének: a mészárosoknak és henteseknek, hogy ennek ismerete nélkül azok üzleti dolgaikban tájékozással sem birhatnának. A huszfogyasztási adóval függ azután össze a borfogyasztási adó, és ennek kapcsán, a dolog újdonságánál fogva is, tárgyalnom kellett az italmérési illetéket és adót.

Mindezek mellett azonban fél munkát végeztem volna, ha könyvem az iparosok bélyeg- és illetékügyeivel ki nem egészítem; mert egyrészt némely adóügyi felelősség felbélyegzendő; másrészt pedig iparosaink sokat vétének a bélyeg- és illeték-szabályok ellen. E részben elég egyedül iparosaink számláira hivatkoznom és fölemlítenem, hogy igen ritkán látunk szabályszerűen bélyegzett számlát, habár a szabálytalan bélyegnek 50-szeres összege képezi is a bírságot. Ezen kívül az ipartestületek hatósági teendőik közt a felülbélyegzést is kötelesek teljesíteni. A bélyeg- és illeték-szabályok közül is tehát mindaz, mi az iparosok és ipartestületek dolgait illeti, kimerítően van tárgyalva.

A gyakorlati használhatóság megkívánta még azt is, hogy az állami adók mellett a pótdadó, a községi adó és egyéb közterhek tárgyalását, valamint a kamarai illeték és kórházi ápolási költség fejtegetését stb, is föl kellett munkámba vennem; sőt a könyv elejére egy kis elméletet is illesztettem. Ezen előismeretekben megtalálhatók az adó alapfogalmai és nemei. Ezek az egész könyv tartalmát kellőleg megvilágosítják és érthetővé teszik. Ugyan eme czélból van a munka elején a pénzügyi közigazgatás szervezete is vázlatosan fölvéve.

Ezekből látható, hogy mind az iparosok, mind pedig az ipar-területek könyvemben mindama felvilágosítást, tájékoztatást és útmutatást megtalálhatják, mire adóügyeikben, valamint a bélyeg- és illetékekre vonatkozó bajaikban szükségük van. A megtalálást pedig megkönnyíti ama körülmény, hogy könyvem végéhez kimerítő betűrendes tárgymutatót csatolok.

Mindama művek, melyeket könyvem irásánál felhasználtam, forrás-munkák czimü felirat alatt, könyvem elején külön összeállítva felsorolva. De az illető helyeken részletesen idézve nincsenek; mert könyvem czélja az egyes idézéseket nem követeli; de meg a számtalan idézés az iparos közönségre nézve felette zavarólag hatna. Minthogy azonban az adóügyekben *Dr. Mariska Vilmosnak*, a magyar pénzügyi törvényisme kézikönyve czimü művét és *Drahotúszky Rezső* három kötetes kézikönyvét; a bélyeg- és illetékügyekben pedig *Lasitz Pálnak* a bélyeg és illetékek iránti törvények és szabályok magyarázata czimü munkáját, nem csak irányadóul használtam, hanem azok egyes részleteit könyvembe át is vettem és az illető helyre beillesztettem: e körülményt szükségesnek tartottam itt felemlíteni. De ezeknek részletes idézése alul is felmentve érzem magamat azért, mert ezeknek a műveknek is ős és közös forrását az adótörvények, miniszteri rendeletek, utasítások és a pénzügyi bíróság döntvényei képezik.

Mindezekhez végül még csak annyit kell felemlítenem, hogy könyvemet — a mennyire lehetett — iparkodtam népszerű nyelven és egyszerű magyarsággal megírni. Ez okból azt hiszem, hogy iparosaink munkámat elbirják olvasni. A ki pedig könyvemet forgatja és elolvassa, az tisztába jöhet azzal a kérdéssel, hogy miért és mennyi adót köteles fizetni; sőt az esetben, ha valaki jogtalan adóval van megróva, megtalálja munkámban azon út és mód megjelölését, mely szerint védekeznie kell.

Minthogy pedig könyvem e téren egészen új dolgot, hogy ugy

mondjam, uttörő munka, eszem ágában sincs azt hinni, hogy ennek nem volnának hiányai és tévedései; sőt azt szeretném, ha idővel munkámat javíthatnám.

De azt hiszem, hogy iparosaink munkámat jelenlegi alakjában és tartalmával is hasznukra fordíthatják. Ha pedig könyvemet a gyakorlati életben használhatják, czéломot elértem; mert könyvemmel csakis használni akarok.

Budapesten, 1890. évi január hó 1-én.

Dr. Horváth János.

FORRÁS-MUNKÁK JEGYZÉKE.

1. A bélyeg és illetékek iránti törvények és szabályok hivatalos összeállítására Budapesten 1885.
2. A m. kir. pénzügyi közigazgatási bíróság döntvényei és elvi jelentőségű határozatai Budapesten az 1884. évtől kezdve az 1889. év végéig bezárólag 6 kötet.
3. Az egyenes adótörvények és szabályok hivatalos összeállítására Budapesten 1881 és 1884. 3 kötet.
4. Az 1887., 1888. és 1889. évi törvények gyűjteménye kiadja a m. kir. belügyminiszterium 3 kötet.
5. Budapest főváros törvényhatósága által az 1886. év végéig alkotott szabályrendeletek, szabályzatok és utasítások Budapesten 1888. 2 kötet.
6. *Dobos János*: Adók könyve Székesfehérvár 1886.
7. *Drahotúszky Rezső*: Kézikönyv stb. Budapesten 1887. 3 kötet.
8. *Gálffy Ferencz*: A bélyeg- és illetékügyi törvények és szabályok kézikönyve II. kiadás. Budapesten 1888.
9. *Grünwald Béla*: A közigazgatás rendszere III. kiadás. Budapesten 1889. 3 kötet.
10. *Dr. Hamvas Károly* és *Dr. Nemess Zsigmond*: Az állami italmérés és regálejog megváltása Budapesten 1889.
11. *Dr. Kautz Gyula*: Államgazdaság- vagy Pénzügytan IV. kiadás. Budapesten 1885.
12. *Lasitz Pál*: A bélyeg és illetékek iránti törvények és szabályok magyarázata Budapesten 1889.
13. *Dr. Lechner Ágost* egyetemi tanár előadásai után *Laczkovich Gyula* által közzétett pénzügyigazgatási jogi jegyzetek Budapesten 1889.
14. *Madarassy Pál*: A bélyeg és illetékek Lexicona Budapesten 1883.
15. *Dr. Mariska Vilmos*: A m. pénzügyi törvényisme kézikönyve IV. kiadás Budapesten 1887.
16. Pénzügyi Közlöny 1883., 1887. és 1889. év folyamai.
17. *Róka József*: Az illeték-egyenérték kézikönyve Szabadka 1888.

TARTALOM-MUTATÓ.

<i>Előszó</i>	Lap 5
<i>Forrásmunkák jegyzéke</i>	10

ELŐISMERETEK.

1. §. Az adó értelmezése és alapfogalmai	17
2. §. Az adók különböző nemei....	18
3. §. Az iparadó	19

ELSŐ RÉSZ.

A pénzügyi közigazgatás szervezete.

ELSŐ FEJEZET.

Állami hatóságok.

4. §. A központi legfelső adóügyi hatóságok	23
5. §. A pénzügyi igazgatóságok hatásköre	24
6. §. Felelősségek a pénzügyi igazgatóságok határozatai ellen....	25
7. §. A pénzügyi igazgatóságok székhelyei és működési köre	26
8. §. Az adóhivatalok	28

MÁSODIK FEJEZET.

Onkormányzati hatóságok.

9. §. A törvényhatóságok közigazgatási bizottságai	30
10. §. A főispánok, törvényhatósági és községi közegek teendői a pénzügyi igazgatás terén	32

HARMADIK FEJEZET.

Kivételes szervezet Budapestre nézve.

11. §. A fővárosi pénzügyi igazgatóság és adófelügyelőség	33
12. §. A központi díj- és illetékszabási hivatal és a budapesti állampénztár	37
13. §. A főváros közigazgatási bizottsága és a főváros közegeinek teendői a pénzügyigazgatás terén	39

MÁSODIK RÉSZ.

Az iparosok főadói az egyenes adók közt.

ELSŐ FEJEZET.

14. §. Az adóköteles egyének és az adótárgyak összeírása	42
---	----

MÁSODIK FEJEZET.

15. §. Tudnivalók a kereseti adóról általában	48
--	----

HARMADIK FEJEZET.

Az I. osztályú kereseti adó.

16. §. Kik tartoznak és kik nem tartoznak I. oszt. kereseti adót fizetni?	50
17. §. Az adókimvetési táblázat	53
18. §. Az adókimvetés módoszatai és példái	56
19. §. Felelőbeszések az adókimvetés ellen	61

NEGYEDIK FEJEZET.

20. §. A II. osztályú kereseti adó	62
---	----

ÖTÖDIK FEJEZET.

A III. osztályú kereseti adó.

21. §. Kik tartoznak és kik nem tartoznak III. osztályú kereseti adót fizetni?	65
22. §. A jövedelmi vallomások vagy az ú. n. adóbevallás	67
23. §. Hogyan állapítják meg hivatalosan a tisztá jövedelmet? ..	74
24. §. Az adókimvető bizottság	79

	Lap
25. §. Az adókivetés módzatai példákkal	82
26. §. Kivételes adókivetési módzatok	85
27. §. Felelőbírói hatóságok	90

HATODIK FEJEZET.

28. §. A IV. osztályú kereseti adó	95
------------------------------------	----

HETEDIK FEJEZET.

29. §. Az iparos-segédék adója	99
--------------------------------	----

NYOLCZADIK FEJEZET.

30. §. A kivetett kereseti adó törlése	106
--	-----

HARMADIK RÉSZ.

Az iparosok mellékadói az egyenes adók közt.

ELSŐ FEJEZET.

A hadmentességi díj vagy adó.

31. §. Kik tartoznak és kik nem tartoznak hadmentességi díjat fizetni?	110
32. §. Mennyi ideig kell hadmentességi díjat fizetni?	113
33. §. A hadmentességi díj kivetése	114
34. §. A hadmentességi díj adótételei és befizetése	117

MÁSODIK FEJEZET.

A földadó.

35. §. A földadó tárgya, kivetése és fizetése	120
36. §. A földadó-kataszter nyilvántartása	123
37. §. Időlegesen adómentes földek	125
38. §. A földadó elengedése	127

HARMADIK FEJEZET.

A házáadó.

39. §. A házáadó tárgya és az adómentes épületek	131
40. §. A házbéradó és a bérjövédelmi bevallások	133

	Lap
41. §. A házostály-adó	138
42. §. Időleges mentességek a házádo alul	142
43. §. A házádo elengedése és leirása	147
44. §. Budapesten a házakat érintő egyéb közterhek	149

NEGYEDIK FEJEZET.

45. §. Az általános jövedelmi pótdadó	155
---------------------------------------	-----

ÖTÖDIK FEJEZET.

46. §. A községi, városi és megyei adó	163
--	-----

HATODIK FEJEZET.

47. §. Az egyenes adók könyvelése és befizetése	169
---	-----

HETEDIK FEJEZET.

48. §. Adóügyi határidők évenként	173
-----------------------------------	-----

NEGYEDIK RÉSZ.

Az iparosok közvetett adói.

ELSŐ FEJEZET.

A bor- és húsfogyasztási adó.

49. §. A bor- és húsadó alá eső tárgyak	177
50. §. A bor- és húsfogyasztási adó árszabási táblázata	179
51. §. A bor- és húsadó kivetési módozata nyílt helyeken	184
52. §. A bor- és húsfogyasztási adó beszedése nyílt helyeken	186
53. §. A bor- és húsadó beszedése zárt városokban	188
54. §. A fogyasztási adószabályok áthágásai és ezek büntetése	190

MÁSODIK FEJEZET.

Az italmérési illeték és adó.

55. §. Az italmérési jog	192
56. §. Az italmérési illetékek	195
57. §. Az italmérési adó	201

ÖTÖDIK RÉSZ.

Az iparosok bélyeg-, illeték- és díjügyei.

ELSŐ FEJEZET.

58. §. A bélyeg és illeték fogalma és ezek lerovási módja	207
59. §. Bélyegjegyek és ezek használási módja	211

MÁSODIK FEJEZET.

60. §. Az iparosok bélyegkötelezettsége átalán	215
61. §. Az iparosok bélyegmentessége	218

HARMADIK FEJEZET.

Az iparosok egyes bélyegilleték- és díjügyei.

62. §. Iparigazolványok és iparendélyek bélyege és díja	220
63. §. Számlák bélyegkötelezettsége	229
64. §. A szállítási és építkezési szerződések bélyegkötelezettsége	232
65. §. Váltók bélyegkötelezettsége	236
66. §. Az iparosok üzleti könyveinek bélyegkötelezettsége	240
67. §. Marha- és lólevelek	246

NEGYEDIK FEJEZET.

Az ipartestületek bélyeg- és illetékügyei.

68. §. Az ipartestületek bélyegmentessége	248
69. §. Az ipartestületek bélyegkötelezettsége	250
70. §. Hogyan teljesítendő ipartestületeknél a felülbélyegzés?	255
71. §. Az ipartestületek, ipartársulatok és iparos-egyletek illeték-egyen- értéke	257
72. §. Kötelesek-e az ipartestületek ingó vagyonuk után is illeték-egyen- értéket fizetni?	264

ÖTÖDIK FEJEZET.

73. §. Jogorvoslatok bélyeg- és illetékügyekben	268
--	-----

HATODIK FEJEZET.

Az iparosok különféle díj- és illetékügyei.

74. §. Az ipartestületi tagsági díjak	270
75. §. A kamarai illeték	274
76. §. A betegápolási költségek	276
77. §. Az iparosokat érdeklő különféle díjak	278
78. §. A helypénz és kövezetvám-díj Budapesten	280

HATODIK RÉSZ.

Az összes adóknak, illetékeknek, díjaknak és egyéb közterheknek végrehajtás utján való behajtása.

ELSŐ FEJEZET.

79. §. A megintés és foglalás	287
80. §. Az adóvégrehajtás alól kivett tárgyak és a tulajdoni igények	290

MÁSODIK FEJEZET.

81. §. Az árverés és az adóvégrehajtási költségek	294
---	-----

HARMADIK FEJEZET.

82. §. A behajthatatlan adótartozások törlése és a közadók elévülése	297
Betűrendes tárgymutató	301

A nagy kir. Kereskedelmi Múzeum
könyvtára

ELŐISMERETEK.

I. §. Az adó értelmezése és alapfogalmai.

Az adó fogalmának meghatározásáról egész könyveket irtak össze. Röviden azt mondhatjuk, hogy az adó a polgárok vagyonának ama része, melyet az állam azok vagyonából és jövedelméből, a közszolgálatok költségeire *követel*.

Az adók rendeltetése általán abban áll, hogy az állam ezekből fentartható legyen. De az egyes polgárok szempontjából, habár az állam az adófizetéskor közvetlen viszonyszolgálatot nem teljesít is, az adók célja a közrendet megvédeni és így a polgárok személyét és vagyonát is oltalmazni. Igen helyesen mondja e részben kitűnő tudósunk: Dr. Kautz Gyula, hogy az adók által válik az állam valóban képezzé önnön-létének biztosítására és sokoldalú feladatának megvalósítására. Nevezetesen tagjainak (a polgároknak) személyi és vagyoni biztossága létesítésére, meg arra, hogy a polgárok szellemi és anyagi fejlődését elősegítse és különösen a vagyon képződését és szaporodását hatályosan gyámolítsa.

Habár ezekkel az adó értelme és célja tisztába van ugyan hozva, mindamellet az adó különféle alakjának és részének kellő megértése céljából, szükséges néhány kifejezést vagy műszót magyarázni; mert ezek nélkül az egésztől tiszta fogalmakat nem nyerhetünk.

1. Igy például azt a személyt, ki az adót fizeti, tudományosan *adóalany*nak hívjuk, magyarán azonban ezt *adófizetőnek* nevezük. — 2. Az *adó tárgy* oly dolog, melyért rendszerint annak birtoklása vagy használata következtében adót kell fizetnünk. Iparosoknál az adótárgyat ezek üzlete képezi. — 3. Az adótárgy az adó kivetésnek alapjául is szolgál. Ez okból az *adó alap* fogalma sokszor azonos az adótárgy fogalmával. A kereseti adónál az adó kivetési alapot az *egyén keresménye vagy jövedelme*, mely után az adót kiszámítják, képezi. — 4. *Adóegység* alatt értjük az adótárgy ama pénzbeli értékét, melyet az adó-

kivetésnél egyszer vagy többször adóalapul vesznek. Ilyen adóegység a kereseti adónál p. a 100 frt jövedelem, mely egy adóegységet képez; 500 frt jövedelemben azonban az adóegység már 5-ször jön elő.

5. Azon hányadrész, melyet az adóegységtől adóként szednek, képezi az *adótételt* vagy az *adómérvet*, mit egyszerűen *adómértéknek* vagy *adókulcsnak* is nevezhetünk. A kereseti adónál minden 100 frt adóegység után 10—10 frt az adótétel, vagy adókulcs.

2. §. Az adók különböző nemei.

Az adók közt számtalan különbséget szokás tenni. A legközönségebb megkülönböztetések a következők:

1. *Birtokadó* vagy földadó, melynél az adózónak birtoka, földje vagy háza, illetőleg ezek értéke képezi az adókivetési alapot. 2. *Jövedelem- vagy keresetadó* az, melynél a kivetési alap a kipuhatolt személyes jövedelem vagy keresmény. Ide tartoznak a vállalkozási és iparszerű, valamint a szellemi munkával szerzett jövedelemre kivetett adók. 3. *Fogyasztási adók* azok, melyek a jövedelem vagy a vagyon használatához, a költségekhez és a kiadásokhoz fűződnek. Ezek tehát mindazokat az egyéneket érintik, kik oly módon használják vagyonukat vagy jövedelmüket, melyhez a törvény valami adót csatol. Ide tartoznak az élelmiszerekre, az étel- és italneműekre vagy az élvezeti cikkekre p. o. czukorra kivetett adók. Ezt az adót viselik például mindazok, kik a czukrot fogyasztják.

4. *Egyenes (közvetlen) adók* azok, melyeknél az adókövetelést egyenesen attól az egyéntől hajtják be, kit az állam az illető adóval tényleg terhelni akar. Emez adóknál tehát az, ki az adót fizeti, egyttal az igazi és véglegesen adóterhelt egyén, p. o. a kereseti adónál. 5. *Közvetett adók* pedig azok, melyeket az állam oly személyektől követel, kik nem egyenesen maguk viselik az adóterhet, hanem másoktól, az általuk befizetett adót magoknak megtérítetik, és pedig oly módon, hogy az adót oly egyénekre, kik tőlük az adóval terhelt tárgyakat megveszik, megfelelő magasabb árban áthárítják, áttolják és így az adófizetést mintegy közvetítik. A gyakorlati életben a közvetett adókat rendszerint a fogyasztási adók képezik, még pedig olyképen, hogy mindazon esetben, midőn a fogyasztási cikkekre új adót vagy magasabb adótételt alkalmaznak, az illető cikk megdrágul, p. o. bor, szesz, kávé stb.

6. *Állami adó* alatt értjük azt, mely szorosan az állami szükségletek fedezésére szolgál. Ezt azután az ország egész területére egyenlő szabályok és hasonló adókulcs szerint vetik ki.

7. *Községi adó* ellenben az, mely nem állami czélokra, hanem az önkormányzati szervek: vármegyék, városok vagy községek czéljaira szolgál. Ezt a községi adót azután maguk a vármegyék, városok és községek szedik be. Erre az adónemre nézve meg kell jegyeznünk, hogy a községi adókat a községek háztartásában mutatkozó szükséghez képest, az állami adókhoz csatolt és ezeknek bizonyos százalékában vagy hányadrészeben maguk a községek, városok vagy vármegyék vetik ki saját lakosaikra s szedik be ezektől. Budapesten p. a községi adó az állami adónak 25%-át teszi, vagyis annak $\frac{1}{4}$ -ed részét képezi.

8. Végre *pótadó* név alatt, a bevételek ideiglenes gyarapítására vagy valamely rendkívüli szükséglet fedezése czéljából csak rövid időre kivetett adókat értjük. A pótadók lehetnek államiak vagy községiek. Ez utóbbiak rendszerint önálló adót képeznek, a mennyiben ezeket a községi adó mellett külön tárgyakra vetik ki a községek; miért is ezeket községi pótadónak vagy pótlékoknak hívjuk. Az állami pótadókat ellenben egy más adónem vagy adó mértéke szerint vetik ki. Ilyen állami pótadó hazánkban az általános jövedelmi pótadó, melyet a kérésesi adó, a házadó stb. után vetnek ki.

3. §. Az iparadó.

Iparadó alatt értjük azt az adót, melyet a kézi vagy gyári munka, illetőleg az ipar és kereskedelmi üzletek és vállalatok *tiszta jövedelme* után vetnek ki. Ily értelemben aztán az iparos *nyers jövedelmének* vagy keresményének ama része, melylyel az legszükségesebb életfenntartási költségeit fedezi, adó alul mentes volna. Ezt a mentességet tudományos nyelven *létminimumnak* nevezik; mert ez alatt a keresmény vagy jövedelem oly csekély részét értjük, melynél kevesebbel senki saját vagy családja életét fenntartani nem képes és ennyi az elsőrendű életszükségletek fedezésére nélkülözhetlen.

Az iparadó ily tiszta és eszményi alakban sehol sem fordul elő; hanem vagy *külön adónemmel* terhelik az iparüzletet vagy pedig az iparadót *más adónemmel egyesítik*.

Az első mód Franciaországban áll fenn, hol az iparosok kétféle

iparadót fizetnek. Az egyik részét az iparadónak *meghatározott összegű adótételek* szerint vetik ki s ennek megszabása céljából az iparosok három osztályzatba sorolják, melyeknek keretén belül azután még alosztályok is vannak. Ezen fix adón kívül van még *arányos adózási* mód is. Az arányos adót azonban felül vetik ki, még pedig a lakbér $1\frac{2}{3}$ —10%-ka szerint. Ez esetben az adó eme százalékok keretén belül egyikre kisebb, a másikra magasabb összegben és százalékban vehető ki és így a különféle üzleti viszonyokra figyelemmel lehetnek. Ezért is nevezik ezt arányos adónak.

Magyarországban az iparadó, illetőleg az anyagi vállalkozást és üzleti életet terhelő adó, össze van foglalva a szellemi munkával szerzett jövedelem után kivetett adóval, vagyis röviden kifejezve, nálunk mindenféle haszonhajtó foglalkozásra egyforma kereseti adót vetnek ki. Az I. osztályu kereseti adó azután *határozott díjtételekben* van megállapítva, míg annak III. osztályában a nyers *jövedelem megállapítása céljából* az üzlethelyiség, illetőleg a lakbér összegének $1\frac{1}{2}$ —8-szoros összege vétetik.

A többi államokban, nevezetesen Angliában, Ausztriában és a Német-birodalom egyes országaiban, a két rendszer vagy ezeknek többféle kombinációja szerint állapítják meg az iparadót, mely azonban a részletekben minden államban sokban elütő egymástól.

Az iparadó lényege azonban mindenütt a kivetési módban rejlik. Eme kivetési módok közt legnevezetesebb az a rendszer, mely Poroszországban áll fenn. Itt az iparadó kivetése céljából a községek és városok, esetleg egyes járások is az iparos élet és az iparosok vagyonsága szerint négy osztályzatba sorolják. Ezen osztályzatokon belül meg van azután minden iparágra vagy iparcsoportra nézve, bizonyos közepszerű adótételek szerint állapítva az *iparadó főösszege*. Az iparadó eme főösszegét úgy számítják ki, hogy azt a közepszerű adótételt vagy átlagos adóösszeget a városban, községben vagy járásban levő hasonló foglalkozásu iparosok számával szorozzák, vagyis ha a középösszegű adótételt annyiszor veszszük, a hány iparos az illető városban vagy községben ugyanazon iparággal foglalkozik, kijön azon adóösszeg, melyet az illető iparágat üző vagy iparcsoportba tartozó iparosoknak fizetniük kell.

Ezt a főösszeget azután szét kell osztani az egyes szak- vagy csoportbeli iparosok közt. De mivel az egyes iparüzletek terjedelme és jövedelmezősége nem egyenlő, hanem az a személyi viszonyoknál fogva

igen is különböző, ez okból minden iparos nem bírja azt az átlagos adóösszeget vagy közepszerű adótételt megfizetni, mely a fenti számítás szerint reája esne. Eme baj elkerülése céljából az egyes iparágak vagy iparcsoportok kebelében külön adókiadó társulatok alakulnak, melyekben azután az illető iparosok megbízott szaktársai, az iparágat terhelő adónak főösszegét, valamennyi szakma- vagy csoportbeli iparosra aránylag szétosztják. A felosztás akként történik, hogy oly iparosra, ki az átlagos vagy közepszerű adóösszeget üzleti és személyes viszonyainál fogva megfizetni nem bírná, illetőleg a kire ily adó súlyosan nehezedne, arra a társulat a közepszerű összegnél kisebb adót vet ki. Az adó főösszegében ekként mutatkozó hiányt pedig úgy egyenlíti ki az adókiadó társulat, hogy azokra, kiknek jobb üzletük van és nagyobb forgalmat csinálnak, illetőleg több jövedelemmel is bírnak, a közepszerű adótételnél magasabb összegben veti ki az adót.

Habár ekként az adóztatás ügye az iparosok kezében van letéve, azért a törvény mégis szigoruan megszabja azt a legkisebb adóösszeget, melyen alul az adókiadó társulat senki adóját sem szállíthatja le. Ezenkívül ezen adókiadó társulatok hatósági felügyelet alatt állanak és eljárásuk ellen felelkezni lehet.

Erre az adókiadási módra azt mondhatjuk, hogy egyedül ez a helyes és a legalkalmasabb rendszer az iparosok megadóztatása tekintetében; mert ezt a módszert az élet legkülönfélébb viszonyaira és az üzleti élet minden alakulatára lehet alkalmazni. Sőt a mai örökös változásnak kitett iparüzleti viszonyok közt, midőn nemcsak az üzlettulajdonosok személye, hanem maga az üzlet tárgya és vevőköre is folytonosan változik, — nem is képzelhető ennél célszerűbb adókiadási módszer; mert ma napság csakis az iparosok ismerhetik igazán egymásnak üzleti és személyes viszonyait. Az államnak pedig ez az adókiadási eljárás alig kerül valamijébe.

Ehhez a porosz adózási rendszerhez hasonló adókiadási mód állott fenn hazánkban is a czéhek idejében, midőn az ugyanazon czéhbe tartozó iparosok adójának főösszegét, a czéhek előljárósága a czéhtagok közt aránylag szétosztotta és az illető mestereknek ugy személyes, mint üzleti viszonyai és jövedelme szerint kivetette.

Lehetséges, hogy a mostani ipartestületek méhében rejlik az, hogy önkormányzatuk és önbiráskodásuk mellé még valamikor meg fogják kapni az önadóztatási jogot is. Ekkor azután az arányos és igazságos megadóztatás elve nálunk is meg fog valósulni!

De ezen adókivetési rendszer mellé szükséges nálunk még a külön iparadó behozatala is. A külön iparadó behozatalát nemcsak azon élettapasztalat igazolja, hogy az anyagi erővel és tőkével üzött foglalkozás, a szellemi munkával egy módszerbe nem foglalható és egyforma szabályok szerint meg sem adóztatható; hanem az a körülmény is, hogy az ipari üzletviszonyok a többi életviszonyoktól egészen elütők. Ezenkívül az iparadó az egész adórendszernek ama kiegészítő része, melyet csak oly mértékben szabad igénybe venni, hogy emez adó miatt az ipar versenyképessége hátrányt ne szenvedjen és az egyes iparüzletek is fentarthatók legyenek!

ELSŐ RÉSZ.

A pénzügyi közigazgatás szervezete.

ELSŐ FEJEZET.

Állami hatóságok.

4. §. A központi legfelső adóügyi hatóságok.

Az adóügyek két legfelső hatóságát egyrészt a m. kir. pénzügyminiszterium, másrészt pedig a m. kir. pénzügyi közigazgatási bíróság képezi.

A pénzügyminiszterium vezeti az adók és illetékek igazgatását a legfelső ponton. Nevezetesen ennek II. vagyis az egyenes adók, és III. vagyis a közvetett adók főosztályába tartoznak a pénzügyi igazgatóságok és az adóhivatalok ügyei; továbbá az adók kivetésének megindítására, valamint az adókivető és felszólamlási bizottságok alakítására vonatkozó intézkedések; azután az adók behajtása, a leírások, törlések és halasztások tekintetében való rendelkezések; végre a bélyeg-, illeték- és illeték-egyenértékre, valamint a fogyasztási adókra vonatkozó minden ügy.

Ellenben *a pénzügyi közigazgatási bíróság* az egyenes adó-, bélyeg- és illeték-ügyekben a legfőbb birói hatóságot képezi és legfelső fokon gyakorolja a pénzügyi igazságszolgáltatást. Ezek szerint a bíróság egyenes adó- és illeték-ügyekben, az alsóbb hatóságok határozatai ellen beadott felebbezések felett, utolsó fokon és véglegesen ítél. Nevezetesen hatáskörébe tartozik az adók, illetékek és a hadmenteségi díj jogosságának, helyességének és mérvének, valamint az adómentességeknek meghatározása; továbbá hatáskörébe tartozik az adófelszólamlási bizottságok határozatai ellen beadott felebbezések elintézése; azután hatáskörébe tartozik még elévült adók és illetékek leírása, ille-

tektelenül felvett adók és illetékek visszafizetése és igazolási kérelmek esetében határozni; végre hatáskörébe tartozik a magánfelek és egyes polgárok, valamint a pénzügyi hatóságok közt az adó- és illetékügyekre vonatkozólag fennforgó minden vitás kérdés eldöntése.

A viszony ezek szerint a pénzügyminiszterium és a pénzügyi bíróság közt hasonló ahhoz, mely az igazságügyi miniszterium és a m. kir. Curia közt fennáll.

5. §. A pénzügyi igazgatóságok hatásköre.

A pénzügyi közigazgatás területén, a középhatóságot *a pénzügyi igazgatóságok* képezik.

I. A pénzügyi igazgatóságok az egyenes adók kivetése, az adómentességek és az adóelengedések megállapítása körül, a következő működési kört töltik be: 1. Megindítják évenként a pénzügyminisztertől vett rendelet alapján, az egyenes adók kivetésére vonatkozó előmunkálatokat, nevezetesen az adókötelezett egyének és az adótárgyak összeírását, valamint az egyes adónemek kirovására szükséges bevalások gyűjtését és egyéb kivetési adatok beszerzését. 2. Elkészítik az adókiszámítási javaslatokat a III. osztályu kereseti adóra nézve. 3. Év-ről-évre kivetik tételenként és egyénenként a IV. osztályu kereseti adót, valamint a hadmentességi díjat. 4. Megállapítják a főnnálló törvények értelmében a ház- és kereseti adóra nézve járó adómentességeket, valamint az adóelengedéseket. 5. Eljárnak az adókiivetés körül a törvény értelmében.

II. A fogyasztási vagy közvetett adók, a bélyeg- és jogilletékek tekintetében, a pénzügyigazgatóságok hatáskörébe tartozik: intézkedni a bor- és husfogyasztási adó, nemkülönben az italmérési illeték és az italmérési adó, valamint a bélyeg és illetékek biztosítása, kiszabása és beszedése iránt; végrehajtják tehát az ezekre vonatkozó törvényeket. Ki kell tehát ennek kapcsán itt különösen emelnünk, hogy jövőre az italmérési jogokat, illetőleg az engedélyeket a pénzügyi igazgatóságok adják ki.

III. A pénzügyi igazgatóságok az egyenes és közvetett adók, valamint az illetékek kezelése, nevezetesen a befizetés és elengedés tárgyában elrendelik: 1. Az egyenes adó tartozás *összegének* helyesbítését, illetőleg leírását vagy törlését. A mennyiben pedig az adó tartozás már lefizettetett volna, — az illetéktelenül befizetett összegnek visszafize-

tését mindazon esetekben, midőn az adót hibásan számították ki és midőn az adótárgy hiányzik, megszűnik vagy ugyanazon tárgyat többszörösen adóztattak meg. 2. Az adó tartozás telekkönyvi törlését, ha így nyilvánkönyvileg bejegyzett követelés ki van fizetve vagy tévesen eszközölt bejegyzését igazolják. 3. Elévült egyenes adók és illetékek leírását. 4. Engedélyeznek fizetési halasztásokat az egyenes és közvetett adókra és az illetékekre nézve legfeljebb félévi időtartamra. 5. Határoznak azon igazolási kérelmek felett, melyeket a közadók kivetésére szükséges vallomások és egyéb kivetési adatok benyújtására, valamint adókedvezményi igények bejelentésére nézve kitűzött határidő elmulasztásának elnézése végett beadnak. 6. Elintézik azon panaszokat, melyeket a zálogolás és árverés körül követett eljárás ellen benyújtanak. 7. Elmarasztalják a feleket kihágások esetében pénzbírságban és a költségekben. 8. Felügyelnek az állami, törvényhatósági, városi és községi adóközegekre; ezek működését ellenőrzik, a pénzügyi pénztárakat megvizsgálják és a fenti hivatalnokok *felelősségét* megállapítják.

6. §. Felebbezések a pénzügyi igazgatóságok határozatai ellen.

A pénzügyi igazgatóság határozatai ellen, a pénzügyi közigazgatási bírósághoz, a pénzügyminiszteriumhoz, vagy a törvényhatóság közigazgatási bizottságához lehet felebbezni és pedig:

1. *A pénzügyi bírósághoz* felebbezhetők a pénzügyi igazgatóság azon határozatai, melyeket ez elévült közvetett adók és illetékek leírása és illetéktelenül fölvelt közvetett adók és illetékek visszafizetése iránt hoz; továbbá ama határozatok, melyekkel a pénzügyi közigazgatási bírósághoz intézett felebbezések visszautasítvák, vagy az igazolási kérelemnek helyt nem adnak, végre ama végzések, melyeket az illetékek jogosságának és helyességének megállapítása, valamint a bélyeg- és illetéki törvényeken és szabályokon alapuló bírságok kirovása iránt hoznak. (5. §. III. pont 3. és 5. tétele.)

2. *A pénzügyminiszteriumhoz* felebbezhetők a pénzügyi igazgatóságok azon végzései, melyek az egyenes adók kivetését érintő *előmunkálatokra*, nevezetesen az összeírásra és bevallásra, az adókiszámítási javaslatokra és a kivetés körüli eljárásra vonatkoznak. (5. §. I. pont 1. és 2. tétele.) Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az adókivetés az adókivető bizottsághoz és az ellen a felebbezés a felszólamlási bizottsághoz tartozik. — A pénzügyminiszteriumhoz felebbezhetők továbbá

a pénzügyi igazgatóság azon végzései, melyeket ez a bor- és husfogyasztási adók, az italmérési illeték és adó, valamint az italmérési jogok, illetőleg engedélyek tárgyában, úgy szintén a bélyeg és illetékek *biztosítása és beszedése* iránt hoz. (5. §. II. pont.) Végre a pénzügyminiszteriumhoz felebbezendők a pénzügyi igazgatóság azon végzései, melyek ennek felügyeleti és ellenőrzési joga alapján hozatnak és a melyek a pénztárak megvizsgálására és az adóközegek felelősségére vonatkoznak (5. §. III, pont 8. tétel).

3. A pénzügyi igazgatóság ama határozatait, melyek a *törvényhatóságok közigazgatási bizottságához* felebbezhetők, ezen bizottság hatáskörének megállapításánál (9. §.) jelezzük.

Mindezen (1. 2. és 3. alatti) felebbezések a pénzügyi igazgatóságnál nyújtandók be és pedig a kivetési lajstrom közzétételét, illetőleg a határozatok vagy végzések kézbesítését követő 15 nap alatt. Ha a határidő utolsó napja vasárnapra, vagy a Gergely-féle naptár szerinti más ünnepnapra esik, — a felebbezés beadása még a következő napon is érvényes. A posta útján beérkezett felebbezések benyújtásának napjával a postáraadás napját veszik.

Ha valaki tőle nem függő és általa el nem hárihatott akadály (p. o. betegség vagy utközben ért szerencsétlenség stb.) miatt az ügy érdemére vonatkozó felebbezését, a törvényes határidő alatt be nem adhatja, igazolási kérelemnek van helye. — A hitelt érdemlőleg indokolandó igazolási kérelem, az érdemleges felebbezéssel együtt, az elmulasztott határidő utolsó napját követő 15 nap alatt szintén a pénzügyi igazgatóságnál nyújtandó be.

7. §. A pénzügyi igazgatóságok székhelyei és működési köre.

Az 1889. évi 28. törvénycikk alapján, a pénzügyminiszter az országot összesen 50 vármegyei pénzügyi igazgatóságra osztotta fel, melyeknek székhelyét és működési területét következőleg állapítja meg:

1. *Alsó-Kubin*. Működési köre kiterjed: Árva és Liptó vármegyék területére. — 2. *Arad*. Működési köre kiterjed: Arad vármegye és Arad szab. kir. város területére. — 3. *Balassa-Gyarmat*. Működési köre kiterjed: Nógrád vármegye területére. — 4. *Békés-Gyula*. Működési köre kiterjed: Békés vármegye területére. — 5. *Beregszász*. Működési köre kiterjed: Bereg, Ugocsa- és Ung vármegyék területére. — 6. *Besztercebánya*. Működési köre kiterjed: Zólyom és Turócz vármegyék

területére. — 7. *Budapest*. Működési köre kiterjed: Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun, és Esztergom vármegyék, valamint Kecskemét törvényhatósági joggal felruházott város területére. (Ettől meg kell különböztetnünk a Budapest-fővárosi pénzügyigazgatóságot.) — 8. *Brassó*. Működési köre kiterjed: Brassó és Fogaras vármegyék területére. — 9. *Debreczen*. Működési köre kiterjed: Hajdu vármegye és Debreczen szab. kir. város területére. — 10. *Deés*. Működési köre kiterjed: Besztercze-Naszód és Szolnok-Doboka vármegyék területére. — 11. *Déva*. Működési köre kiterjed: Hunyad vármegye területére. — 12. *Eger*. Működési köre kiterjed: Heves vármegye területére. — 13. *Eperjes*. Működési köre kiterjed: Sáros vármegye területére. — 14. *Fiume*. Működési köre kiterjed: Fiume város és területére. — 15. *Győr*. Működési köre kiterjed: Győr és Komárom vármegyék, valamint Győr és Komárom szab. kir. városok területére. — 16. *Kaposvár*. Működési köre kiterjed: Somogy vármegye területére. — 17. *Kassa*. Működési köre kiterjed: Abauj-Torna vármegye, valamint Kassa szab. kir. város területére. — 18. *Kolozsvár*. Működési köre kiterjed: Kolozs vármegye és Kolozsvár szab. kir. város területére. — 19. *Léva*. Működési köre kiterjed: Bars és Hont vármegyék, valamint Selmech- és Bélabánya szab. kir. városok területére. — 20. *Lőcse*. Működési köre kiterjed: Szepes vármegye területére. — 21. *Lugos*. Működési köre kiterjed: Krassó-Szörény vármegye területére. 22. *Máramaros-Sziget*. Működési köre kiterjed: Máramaros vármegye területére. — 23. *Maros-Vásárhely*. Működési köre kiterjed: Maros-Torda vármegye és Maros-Vásárhely szab. kir. város területére. — 24. *Miskolcz*. Működési köre kiterjed: Borsod vármegye területére. — 25. *Nagy-Becskerek*. Működési köre kiterjed: Torontál vármegye és Pancsova szab. kir. város területére. — 26. *Nagy-Enyed*. Működési köre kiterjed: Alsó-Fehér vármegye területére. — 27. *Nagy-Károly*. Működési köre kiterjed: Szatmár és Szilágy vármegyék, valamint Szatmár-Németi szab. kir. város területére. — 28. *Nagy-Szeben*. Működési köre kiterjed: Szeben vármegye területére. — 29. *Nagy-Várad*. Működési köre kiterjed: Bihar vármegye és Nagyvárad törvényhatósági joggal felruházott város területére. — 30. *Nyíregyháza*. Működési köre kiterjed: Szabolcs vármegye területére. — 31. *Nyitra*. Működési köre kiterjed: Nyitra vármegye területére. — 32. *Pécs*. Működési köre kiterjed: Baranya vármegye és Pécs szab. kir. város területére. — 33. *Pozsony*. Működési köre kiterjed: Pozsony vármegye és Pozsony sz. kir. város területére. —

34. *Rimaszombat*. Működési köre kiterjed: Gömör és Kis-Hont vármegye területére. — 35. *Sátor-Alja-Ujhely*. Működési köre kiterjed: Zemplén vármegye területére. — 36. *Segesvár*. Működési köre kiterjed: Kis- és Nagy-Küküllő vármegyék területére. — 37. *Sopron*. Működési köre kiterjed: Sopron és Moson vármegyék, valamint Sopron szab. kir. város területére. — 38. *Szeged*. Működési köre kiterjed: Csongrád és Csanád vármegyék, valamint Szeged szab. kir. és Hódmezővásárhely törvényhatósági joggal felruházott városok területére. — 39. *Szegszárd*. Működési köre kiterjed: Tolna vármegye területére. — 40. *Székely-Udvarhely*. Működési köre kiterjed: Csik és Udvarhely vármegyék területére. — 41. *Székes-Fejérvár*. Működési köre kiterjed: Fejér vármegye és Székes-Fejérvár szab. kir. város területére. — 42. *Sepsi-Szent-György*. Működési köre kiterjed: Háromszék várm. területére. — 43. *Szolnok*. Működési köre kiterjed: Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye területére. — 44. *Szombathely*. Működési köre kiterjed: Vas vármegye területére. — 45. *Temesvár*. Működési köre kiterjed: Temes vármegye, valamint Temesvár szab. kir. és Versecz törvényhatósági joggal felruházott városok területére. — 46. *Trencsén*. Működési köre kiterjed: Trencsén vármegye területére. — 47. *Torda*. Működési köre kiterjed: Torda-Aranyos várm. területére. — 48. *Veszprém*. Működési köre kiterjed: Veszprém vármegye területére. — 49. *Zala-Egerszeg*. Működési köre kiterjed: Zala vármegye területére. — 50. *Zombor*. Működési köre kiterjed: Bács-Bodrog vármegye, valamint Zombor, Szabadka és Ujvidék szab. kir., ugy szintén Baja törvényhatósági joggal felruházott városok területére.

Megjegyezzük, hogy Budapest-főváros területén eddigi szervezetében fennmaradt: 1. a pénzügyi igazgatóság; 2. az adófelügyelőség, és 3. a központi díj- és illetékkiszabási hivatal. Ezek szervezete azonban a 11—13. §§-okban külön lesz ismertetve.

8. §. Az adóhivatalok.

A pénzügyi közigazgatás szervezetében az alsó hatóságot az adóhivatalok képezik. Ezeknek hatásköre egyrészt az illetékügyekre, másrészt pedig az adóügyekre terjed ki.

A mi először az adóhivatalok hatáskörét illetékügyekben illeti, e részben a közvetlenül lerovandó illetékek kiszabását a kir. adóhivatalok eszközlik, még pedig 1. vagy végleg; 2. vagy a kir. pénzügyigazga-

tóság részéről kirendelt tisztviselő által történő előleges felülvizsgálás és jóváhagyás mellett.

1. Az adóhivatalok a kiszabást saját hatáskörükben végleg fogantositják: *a) készpénzben fizetendő fokozatos illetékre nézve*: kötelezvények, nyugtatóványok, váltók és engedmények után; továbbá kölcsön-, adásvételi-, építkezési- és szállítási szerződések; végre egyezségek után; de csak azokban az esetekben, ha mindezen jogügyletek vagy iratok határozott összegről szólnak; ha továbbá azokban semmiféle mellékszolgáltatás kikötve nincs és végre, ha azok a fő ügyleten kívül más illetékköteles jogügyletet nem tartalmaznak. *b) a százalékos illetékre nézve* zálogjogi bejegyzések után, ha a zálogjog meghatározott összeg erejéig kötelezvény, váltó, engedmény vagy kezességi okirat alapján van bejegyezve a telekkönyvbe. Ezenkívül adásvevési szerződések után; de csak az *a)* alatti pontban jelzett feltételek mellett. *c) belyegcsonkítások* felett fölvett hivatalos leletekre nézve, bélyegtelenül benyújtott beadványok és azok mellékletei tekintetében; úgy szintén egyszerű kötelezvények, nyugták és ingóságok adásvétele felett létrejött szerződések miatt felvett leletek tekintetében, ha azokban semmi egyéb jogügylet vagy mellék-kikötmény nincs foglalva.

2. Minden egyéb illetéki ügyben az adóhivatalok csak kiszabási javaslatot vagy tervezetet készítenek. Ilyen esetek főleg azok, midőn egy okiratban több jogügylet van foglalva; midőn az illeték tárgyának értéke nincs meghatározott összegben megállapítva, midőn valamely fél illeték-egyenérték alá esik stb. Ha a fél az illetéket legott a jogügylet bejelentése alkalmával kívánja lefizetni, az adóhivatal minden esetben kiszabhatja ugyan az illetéket, de azért ezen kiszabás csak előzetes és csak a pénzügyigazgatóság jóváhagyásának fentartása mellett történik meg, — ez okból még változásnak is lehet kitéve.

Megjegyezzük ezekhez, hogy az illetékek és birságok megszabásának jogossága és helyessége ellen beadott felelőbeszések és igazolások az adóhivatalnál nyújtandók be, mely azokat a kiszabásra vonatkozó összes iratokkal felszerelve a pénzügyi igazgatósághoz haladék nélkül felterjeszteni tartozik.

A mi pedig másod sorban az adóhivataloknak hatáskörét adóügyekben illeti, azok az egyenes adók községenként való könnyelését és pénztári kezelését végzik. Ezenkívül a fogyasztási adók előírásánál, beszedésénél, nyilvántartásánál és biztosításánál közreműködnek. Továbbá az adóhivatalok gondoskodnak az adó- és illetékhátralékok

telekkönyvi bekebelezéséről. Végre az adóhivatalok a birói letétek őrzői és a gyámoltak és gondnokoltak pénzeinek kezelői gyanánt is működnek.

Az adóhivatalok mindazon számadási ágakra és alapokra nézve, melyeknek kezelése reájuk van bízva, a pénztári kezelést és felszámolást foganatosítják. A számféjtés első sorban az ellenőr teendője, de miután a hivatalért első sorban a pénztárnok felelős, — ez köteles a könyvek és számadások rendes vezetéséről meggyőződést szerezni.

MÁSODIK FEJEZET.

Önkormányzati hatóságok.

9. §. A törvényhatóságok közigazgatási bizottságai.

Az eddig ismertetett pénzügyminisztérium és pénzügyi bíróság a legfelső fokon; a pénzügyi igazgatóságok közép fokban; és az adóhivatalok alsó fokon a pénzügyek terén az állami közigazgatást vezetik.

De a pénzügyek terén is van az önkormányzatnak, tehát a vármegyéknek és a városoknak befolyása és ezt legnagyobb mértékben a törvényhatóságok (vármegyék és városok) *közigazgatási bizottságai* gyakorolják. Ezeknek azonban az illető pénzügyi igazgatóság főnöke szavazattal bíró tagja és a pénzügyi igazgatóság ügykörebe tartozó összes ügyekben előadója. Eme jogok akadályoztatása esetén az ő helyettesét is megilletik.

Minden törvényhatóság közigazgatási bizottságának működési köre a pénzügyi igazgatásban a következő:

1. A közigazgatási bizottság felügyel arra, hogy a pénzügyi igazgatóság teendőit a törvények és rendeletek értelmében teljesítse.

2. A közigazgatási bizottság intézkedik első fokban a behajthatlan adótartozások leírása tekintetében; a mennyiben az illető tartozás 100 frtnál nem nagyobb; a 100 frtot meghaladó leírásokra nézve pedig a pénzügyminiszter határozatát kéri ki. Ezenkívül intézkedik az adóbehajtó közegek eljárása és felelőssége tekintetében.

3. Mint felelbbviteli hatóság másodfokban elintézi a községi közegek által kivetett föld- és házadó, az I. és II. osztályu kereseti adó és általános jövedelmi pótdadó mérve ellen beadott felebbezéseket; ugy szintén a pénzügyi igazgatóság által kivetett IV. osztályu kereseti

adó és a hadmentességi díj mérve ellen beadott felebbezéseket is. (5. §. I. pont 3. tétele.) Továbbá másodfokban határoz a föld-, ház- és kereseti adókra nézve járó adómentességek és adóelengedések tárgyában hozott és megfélebbezett pénzügyi igazgatósági végzések fölött (5. §. I. pont 4. tétele); nem különben az egyenes adótartozások összegének helyesbitése, leírása és visszafizetése, valamint az adótartozások törlésének telekkönyvi bekebelezése tárgyában hozott és megfélebbezett pénzügyi igazgatósági végzések felett is (5. §. III. pont 1. és 2. tétele). Végre másodfokban intézkedik a közigazgatási bizottság azon felebbezett pénzügyi igazgatósági határozatok felett, melyeket ez fizetési halasztások, panaszok, bírságok és költségek tárgyában hoz (5. §. III. pont 4. 6 és 7. tétele). Ezenkívül a közigazgatási bizottság, mint felebbviteli hatóság gyakorolja jogát mindazon felebbezésekre nézve is, melyeket a járási főszolgabírák és városi polgármesterek által kirótt pénzbírságok ellen nyújtanak be.

Ilyen felebbezések esetében a közigazgatási bizottság fel van jogosítva a felebbező felet meghallgatni, tanukat kihallgatni, szakértőket és bizalmi férfiakat a tárgyaláshoz rendelni, esetleg helyszíni szemlét is tartani. Mindezekhez hozzátehetjük még, hogy a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya a pénzügyi hivatalnokok felett a fegyelmi hatóságot is gyakorolja.

A mi ezek után a közigazgatási bizottságnak első és másodfoku határozatait illeti, ezek ellen vagy a pénzügyi közigazgatási bírósághoz vagy pedig a pénzügyminiszterhez lehet felebbezni.

1. *A pénzügyi közigazgatási bírósághoz* felebbezhetők azok a határozatok, melyek az egyenes adónemek és a hadmentességi díj mérvének megállapítása; az adómentességek és adóelengedések; melyek továbbá az adó hibás kiszámítása, az adótárgy hiánya, megszűnése, az adótartozás elévülése vagy helyesbitése és leírása, ugy szintén visszafizetése és telekkönyvi törlése; melyek végre az adózókat terhelő bírságok, az adóközegek eljárására vonatkozó panaszok iránt hozattak. Ezekon kívül még azon közigazgatási bizottsági határozatok, melyekkel a pénzügyi közigazgatási bírósághoz intézett felebbezéseket eme bizottság visszautasította vagy az igazolási kérelemnek helyt nem adott.

2. *A pénzügyminiszterhez* azon határozatok felebbezhetők, melyek egyrészt fizetési halasztásokra és oly pénzbírságokra vonatkoznak, melyeket magánfelek ellen a közvetett adók és a fogyasztási bélyegilletékek tekintetében alkalmaznak; másrészt pedig azon határozatok,

melyek adótartozásoknak behajthatlanság czimén való leírására, valamint a bor- és husfogyasztási adóknak a községekre való ráutalására vonatkoznak.

A felebbezési jog tekintetében különösen ki kell emelnünk, hogy az érdekelt magánfelek részéről, a közigazgatási bizottságnak a pénzügyi igazgatóság határozatával egyező végzése nem felebbezhető akkor, ha az az I. II. és IV. osztályu kereseti adó, a hadmenteségi díj és az általános jövedelmi pótdadó mérvének vagy adó-elengedéseknek megállapítására vonatkozik.

Kivételeknek van helye és ily határozatok oly esetekben mégis felebbezhetők, midőn a bizottság eljárásában a törvény szabályai sértettek meg és midőn az a kérdés döntendő el, vajjon valamely járandóság vagy jövedelem a IV. osztályu kereseti adónak avagy az általános jövedelmi pótdadónak tárgyát képezi e vagy sem. De ki kell emelnünk, hogy a felebbezésnek halasztó hatálya rendszerint nincs.

A felebbezés a közigazgatási bizottság határozatának kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt e bizottsághoz nyújtandó be.

10. §. A főispánok, törvényhatósági és községi közegek teendői a pénzügyi igazgatás terén.

A főispán a pénzügyi igazgatóság működését ellenőrzi és e végből ott vizsgálatokat tarthat. A főispáni állás üresedése alkalmával, az ellenőrzési jog az alispánt illeti ugyan, de ez vizsgálatokat nem tarthat. — Ezenkívül a főispán a közigazgatási bizottság minden határozatát, ha azt törvénybe ütközőnek, vagy a helyi viszonyok közt károsnak, vagy éppen kivihetetlennek látja, 24 óra alatt a pénzügyminiszterhez felebbezheti. E jog az alispánra is átszáll.

A törvényhatóság tisztviselői, ugymint az alispán, vagy városokban a polgármester, járásokban a főszolgabírák és szolgabírák, nem különben a községi és városi közegek, hivatalos állásuknál fogva tartoznak a pénzügyi közegeket, az államjövedelmek biztosítására szolgáló eljárásukban támogatni és e jövedelmek megrövidítésére irányuló minden cselekményt vagy mulasztást meggátolni, ugy szintén a pénzügyi igazgatóság által a végből kiadott megkereséseknek, felhívásoknak, illetőleg rendeleteknek megfelelni.

Az egyenes adók alap- és előmunkálatait, tehát az adóköteles egyének és adótárgyak összeírását és a jövedelmi bevallások gyűjtését

a községi és városi közegek teljesítik. Ezenkívül ugyanezek készítik el a keresetadó I. osztályára, a föld-, a házosztály- és házbéradóra, valamint az általános jövedelmi pótagóra vonatkozó kivetési lajstromokat.

Az egyenes és közvetett adókra, valamint a közvetlenül lerovandó illetékekre vonatkozó teendőket a főszolgabírák és szolgabírák, illetőleg a községi és városi közegek látják el. A főszolgabírónak e tekintetben különösen joga van rendkívüli méltánylást érdemlő esetekben, a közadóknak végrehajtás utján való biztosítása esetén, saját vagyoni felelőssége mellett, 100 frtot meg nem haladó hátralékokra nézve, ugyanazon tartozásra nézve azonban csak egyszer, a kitűzendő első árverés napjától számított hat heti időtartamot meg nem haladó fizetési halasztást engedélyezni, és a végrehajtást ezen idő tartamán belül függőben tartani.

Törvényhatósági joggal felruházott városokban ilyen halasztás engedélyezésének joga az adóügyi tanácsost; rendezett tanácsú városokban pedig a polgármestert illeti.

A közvetett adók biztosítása körül a főszolgabírók és szolgabírák, valamint a községi és városi közegek arra tartoznak ügyelni, hogy a bor- és husfogyasztás megadóztatásáról és az italmérsi jövedékről szóló törvényes határozmányok minden kijátszása megakadályoztassék.

HARMADIK FEJEZET.

Kivételes szervezet Budapestre nézve.

11. §. A fővárosi pénzügyi igazgatóság és adófelügyelőség.

Budapest fővárosra nézve is a központi legfelsőbb adóügyi hatóságot, a pénzügyminiszterium és a pénzügyi közigazgatási bíróság képezi. De itt a közép és az alsó hatóságot nem egy, hanem két hivatal tölti be; még pedig középhatóságot képeznek: 1. a pénzügyi igazgatóság és 2. az adófelügyelőség; — és alsó hatóságot képeznek: 1. a budapesti állampénztár és 2. a központi díj- és illetékszabási hivatal.

1. A mi a Budapest főváros törvényhatósága területén működő kir. pénzügyigazgatóságot illeti, ennek hatáskörébe a közvetett adók, különösen a bor- és husfogyasztási adók, ugyszintén az italmérsi illeték és italmérsi adó, valamint a bélyeg és illetékek biztosítása és besze-

dése iránti intézkedés tartozik. Ez adja ki egyuttal az italmérési jogokat, illetőleg engedélyeket is.

A budapest-fővárosi pénzügyi igazgatóságnak alá van rendelve a budapesti magyar királyi állampénztár, a központi díj- és illeték-szabási hivatal és a fogyasztási adóhivatalok. A budapesti pénzügyigazgatóság alatt a főváros területén következő fogyasztási adóhivatalok vannak: 1. a budai fogyasztási adó-főhivatal II. Fő-utca 36. sz. a.; 2. a pesti fogyasztási adó-főhivatal IV. Mária-Valeria-utca 8. sz. a.; 3. a soroksári vonalon; 4. az üllői vonalon; 5. a kőbányai vonalon; 6. a kerepesi vonalon; 7. a vácsi vonalon; 8. az osztrák-magyar állampálya állomásán; 9. a budaörsi vonalon; 10. a Laszlovszky vonalon; 11. a bécsi vonalon; 12. a szentendrei vonalon; 13. a budafoki vonalon és 14. a magyar kir. központi személy-pályaudvaron.

2. A mi továbbá a fővárosi adófelügyelőséget illeti, Budapest-főváros törvényhatóságának egész területén, az egyenes adóügyi kezelés közvetlenül a fővárosi kir. adófelügyelő vezetése és felügyelete alá van helyezve. Kivételt a Duna-jobbparti részén levő I—III. közigazgatási kerületek csak annyiban képeznek, a mennyiben ezekre nézve az «*I—III. kerületi adófelügyelői osztály*» külön meghatározott ügykörrel működik.

A fővárosi kir. adófelügyelő saját hatáskörében:

1. Évenként megindítja a pénzügyminisztertől nyert rendelet alapján, az összes egyenes adók kivetésére vonatkozó előmunkálatoakat; ellenőrzi az adókötelezettek és adótárgyak összeírását, az egyes adónemek kirovására szükséges vallomások gyűjtését és egyéb kivetési adatok beszerzését; s az e téren észlelt hiányok pótlása iránt intézkedik.

2. Elkészíti az adókiszámítási javaslatokat mindazokra az adónemekre nézve, melyeknek kivetését az adókető bizottságok eszközlik; és pedig a beérkezett vallomások előzetes felülvizsgálata, az évközben beszerzett adóketési adatok, valamint az adóév folyamata alatt keletkezett új üzletekről vezetett jegyzékek adatainak felhasználása mellett.

3. Kiveti évenként és tételenként a IV. osztályu kereseti adót és hadmentességi díjat.

4. Megállapítja a ház- és kereseti adókra vonatkozó adómentességeket és az adóelengedéseket.

5. A kereseti adó I. és II. osztályára, az általános jövedelmi pótlóra és a hadmentességi díjra vonatkozó, a budapest-fővárosi adó-

számviteli hivatal által készített összeirási és kivetési lajstromokat tételenként felülvizsgálja; a netáni hiányok pótlása után érvényesítési záradékkal ellátja és az előírás iránt intézkedik.

6. Az adókvető bizottságok tárgyalásain a kir. adófelügyelő vagy helyettese, avagy kirendeltje mint előadó működik és a III. osztályu kereseti adóra vonatkozólag az adókvető bizottságok határozatai ellen beadott felszólamlásokat felszerelve, az adófelszólamlási bizottsághoz átteszi. Az adófelszólamlási bizottság határozatai ellen beadott fellebbezéseket a vonatkozó adókvetési iratokkal felszerelve, a magyar kir. pénzügyi közigazgatási bírósághoz terjeszti fel. Az adókvető bizottságok által megállapított adótételek lajstromait pedig műszaki felülvizsgálás után érvényesíti és az adóelőírást elrendeli.

7. Elrendeli továbbá az adótartozások összegének helyesbítését, illetőleg leírását; s a mennyiben az adótartozás már befizetve volna, az illetéktelenül befizetett összegnek visszafizetését mindazon esetekben, midőn az adó hibásan volt kiszámítva, midőn továbbá az adótárgy hiányzik, megszűnik, vagy ugyanazon adótárgy többszörösen van megadóztatva. Ezenkívül a telekkönyvben törölteti az adótartozást, ha annak befizetését vagy illetéktelenül történt bekebelezését igazolják, és az elévült egyenes adóköveteléseket leiratja.

8. A kerületi előljáráóság tagjainak közbejöttével teljesíti azokat a helyszini szemléket, melyeknek megtartása házlerombolások, új építkezések vagy laküresedések következtében szükségessé váltak. Ezenkívül elmarasztalja az adózókat a házbérvédelem megállapítására szükséges helyszini szemle költségeinek megtérítésében, az elkövetett kihágások eseteiben.

9. Határoz azon igazolási kérelmek fölött, melyeket a közadók kivetésére szükséges vallomások és egyéb kivetési adatok benyújtása, valamint az adókedvezményi igények bejelentésére, törvény vagy rendelet által kitűzött határidő elmulasztásának elnézése végett adnak be. Ezenkívül határoz a közadók behajtásával megbízott fővárosi, valamint az állami közegek által, a zálogolás és árverés körül követett eljárás ellen, az adózók részéről benyújtott panaszok fölött.

10. Fizetési halasztásokat engedélyez a folyó egyenes adóra nézve legfeljebb félévi időtartamra.

11. Ellenőrzi a főváros közegeit mindazokban a teendőkben, miiket azok az egyenes adónemek kivetése, könyvelése, nyilvántartása, beszédése és behajtása körül törvény szerint teljesíteni tartoznak.

12. Gondoskodik az egyenes adótartozások kellő időben való biztosítása iránt; szorgalmazza az adókievetés pontos teljesítését és az adóvégrehajtás fogamatosságát, s gondoskodik a kincstárnak a bíróságok előtt való képviseléről.

13. Megállapítja általában a kártérítési kötelezettséget és ennek összegét az adózó felek javára, kiszabja a fővárosi közegekre a pénz-bírságot, és kirózza az adózó felekre az adótárgyak és adóköteles jövedelmek eltitkolása miatt a bírságokat. Végre

14. Gondoskodik az adókievető és felszólamlási bizottságok megalakításáról, illetőleg ezeknek évről-évre való kiegészítéséről.

A mi már most mindezekkel kapcsolatban a főváros I—III. közigazgatási kerületeinek területén működő kir. *adófelügyelői helyettes* hatáskörét illeti, ő ezen kerületekre nézve átruházott hatáskörben teljesíti mindama teendőket és gyakorolja azokat a jogokat, melyek a fővárosi kir. adófelügyelő részére előírva; csak hogy a következő kivétellel és korlátozással:

Ki vannak véve az I—III. kerületi adófelügyelői helyettes hatásköréből a IV. osztályu kereseti adóügyek; de a behajtás ellenőrzése, e tekintetben is hatáskörébe tartozik. Ki van véve a hadmentességi díj kivetése és behajtása, és a fővárosi közegek, valamint az adókievető bizottságok által kivetett és lajstromba foglalt adók előírása, mi a fővárosi kir. adófelügyelőnek közvetlen teendőjét képezi. Ezeken felül az I—III. kerületi osztály vezetésével megbízott kir. adófelügyelői helyettes, köteles a személyzeti, pénztári és számviteli ügyeket, valamint a bírságolási intézkedéseket a kir. adófelügyelőnek beküldeni.

A fővárosi adófelügyelőség kettéosztása, valamint a fővárosnak 10 kerületre való beosztása, az adózók ügyeire vonatkozó illetékesség tekintetében, következők figyelembe vételét igényli:

1. Az adózókat rendszerint azon kerületben vonják adó alá, melyben laknak.
2. Azokat az adózókat, kiknek üzlethelyisége vagy gyára van, ama kerületben vonják adó alá, melyben üzlethelyiségük vagy gyáruk fekszik.
3. Ha valamely adózónak több üzlethelyisége van, ez ama kerületben vonandó adó alá, melyben főüzlete létezik.
4. Felebbezéseket és egyéb kérvényeket vagy a kir. adófelügyelő hivatala, vagy pedig az I—III. kerületi osztály tárgyalja; még pedig a szerint, a melyiknek kerületében az illető fél adója abban az évben elő van írva.
5. Ama ritka esetekben, midőn valamely folyamodó úgy Duna bal-, mint a jobbparti kerületeiben terhére előírt adók helyesbítését

kéri, először a működési köréhez tartozó kerületben előírt adótételre nézve ama kerületi osztály határoz, melynél a kérvényt benyújtották. Azután ez a folyamodványt a más kerületbeli adótételek felett való határozat végett, az illetékes osztálynak, illetőleg kir. adófelügyelőnek küldi át és erről a felet értesíti.

Meg kell jegyeznünk még, hogy a fővárosi kir. adófelügyelőségnek a *fővárosi kir. adófelügyelői behajtási osztály* van közvetlenül alárendelve, mely a főváros területén lakó adózók által közvetlenül levonandó illetékeknek és díjaknak, valamint az említett adózók terhére más községeknél, vagy vidéki kir. adóhivataloknál előírt adó, vagy egyéb kincstári tartozásoknak behajtását teljesíti.

12. §. A központi díj- és illetékszabási hivatal és a budapesti állampénztár.

A kir. központi díj- és illetékszabási hivatal képezi az adóhivatalokkal együtt Budapesten az alsó pénzügyi hatóságot. Ez a két hivatal közvetlenül a budapest fővárosi kir. pénzügyigazgatóságnak van alárendelve. A mi a központi díj- és illetékszabási hivatal hatáskörét illeti :

1. Ez állapítja meg egész Magyarország területére a különféle díjakat, különösen pedig előírja a magyar korona országai egyesített czimerének és az ország külön czimerének használhatása iránt adott engedélyezésért járó díjakat.
2. A közvetlenül fizetendő bélyeg-, jog- és egyenértéki illetékeket kiszabja és az ezek körüli összes teendőket ellátja, valamint a birságokat kirózza és ezek behajtása iránt intézkedik.
3. Teljesíti az összes kiszabási és kezelési teendőket a Budapest-főváros területén lakó felek ama illetékei után, melyek a pestvidéki kir. törvényszék telekkönyvi hatóságánál történő bekebelezések folytán kiszabhatnak; úgyszintén a Budapest-fővárosban megjelenő összes hirdapokban közzétett hirdetményi és egyéb fogyasztási bélyegilletékekre nézve.
4. Ezenkívül elbírálja az ingatlanokra bekebelezett jelzálog-kölcsönök átváltoztatására (*conversio*) felvett új kölcsönök után megengedett illetékmentességet.
5. Azon esetekben, midőn az illetékszabás tárgyát oly szolgáltatások és viszontszolgáltatások képezik, melyek terjedelme egyelőre bizonytalan, fel van jogosítva arra, hogy az ismeretlen szolgáltatások terjedelmének az illetékkötelezett féllel létrejött kölcsönös megállapítása folytán, az illetéket vagy véglegesen, vagy utólagos kiegyenlítés fentartásával önállólag szabja meg.
6. Az ille-

tékkötelezett feleknek a fizetési meghagyás kézbesítését követő 30 napon belül beadott előterjesztése folytán, a már kiszabott és előírt illeték és bírság összegét egészben törölteti, midőn a fél előterjesztése támogatásául oly bizonyítékot hoz fel, mely — ha az az illetékszabási hivatal előtt már a kiszabáskor ismert lett volna — az illeték és bírság már az eredeti kiszabásnál az előterjesztés értelmében volt volna megállapítandó; midőn továbbá a fél előterjesztéséből, vagy bármely módon tartott hivatalos tárgyalásból az illetéknek ismételt előírása egész határozottsággal megállapítható; midőn végre az ingatlanok iránt kötött jogügyletek visszavonása, továbbá ingóságok iránt kötött és bíróilag megsemmisített jogügyletek illetéktörlése esetében, a megszabott feltételek kivétel nélkül igazolvák. 7. Jövedéki kihágások esetében kirózza a bélyeg- és illetéktörvények és szabályok alapján az összes bírságokat, illetőleg teljesíti ezekben a vizsgálatot, úgy az összes fogyasztási bélyegilletékek tárgyában is. 8. A behajthatlan illetékek vagy bírságok törlését elrendelheti, ha az illeték és bírság tételenként 50 frtot meg nem halad, és a jogilleték nem ingatlan átruházásából származik; de csak az esetben, ha a fizetésre kötelezett felek fel nem találhatók, vagy a külföldön lakó fél vagyontalansága be van igazolva. 9. Felemelt illetékeket és bírságokat, ha ezek összege 100 frtot meg nem halad, a felek kérelmére méltánylást érdemlő körülmények figyelembe vétele és mérlegezése mellett, egész egytized ($\frac{1}{10}$) részig mérsékelhet. De megjegyezzük, hogy kötelezvények, nyugtatványok, váltók, számlák és könyvki vonatok után előírt és peres eljárásban felemelt illetéket és bírságot nem mérsékelhet. 10. Bélyegrövidítések esetében fel van jogosítva, hogy már a kiszabásnál törölje azt a bélyegilletéket, mely a felemelt részszel együtt tételenként 10 krajczárt meg nem halad.

Mindezekhez azt kell hozzáadnunk, hogy a kiszabott illetékek és bírságok jogossága és helyessége ellen másodfokban a kir. pénzügyigazgatósághoz; harmad- és végső fokban pedig a pénzügyi bírósághoz lehet felebbezni. A felebbezések a kézbesítés napjától számítandó 30 nap alatt a központi díj- és illetékszabási hivatalnál adandók be s ez a felebbezést, ha azt elkésztetten adták be, visszautasítja; ha pedig kellő időben nyújtották be, akkor megvizsgálja, vajjon a kiszabás ellen beadott felebbezés birtokon belül történt-e, avagy a pénzügyi igazgatóságnak a kiszabást helybenhagyó határozata ellen beadott felebbezés esetén van-e behajtás felfüggesztésének helye?

A mi a budapesti állampénztárt illeti, ez veszi be az illetékeket

és adóügyekben teljesíti a többi adóhivatalokhoz hasonlóan a bevételeket, a pénzkezeléseket és a kiadásokat. Kiemeljük, hogy a birói letétek kezelése céljából van ennek egy külön osztálya, melynek czime: «*a budapesti m. kir. állampénztár, mint birói letét hivatal*».

13. §. A főváros közigazgatási bizottsága és a főváros közegeinek teendői a pénzügyigazgatás terén.

Budapest főváros közigazgatási bizottsága, a pénzügyigazgatás terén ugyanazon teendőket végzi, melyek a vármegyék és egyéb városok bizottságaira nézve (9. §.) előadvák. De a főváros törvényhatóságának közigazgatási bizottságában a pénzügyigazgatóság főnöke és a kir. adófelügyelő közül, a kinevezés időbeli elsőbbsége szerint az egyik mint rendes tag, a másik pedig mint annak helyettese működik. A közigazgatási bizottság üléseibe előadókul ugy a pénzügyigazgatósági, mint az adófelügyelői személyzet tisztviselői rendelhetők ki. Egyebekben a főispán jogát a főpolgármester; az alispánét pedig a polgármester akként gyakorolják, mint az a vármegyékben és más városokban történik.

A fővárosnál azonban az adóösszeirási és behajtási teendőket a fővárosi tanács és a fővárosi adóhivatal teljesíti. Nevezetesen a tanács teendőit az V-dik, vagyis az adó- és illetékügyi osztályban készítik elő s ott rendszerint elintéztést is nyernek. Ezen ügyosztály hatáskörébe tartoznak az állami egyenes adók, a hadmentességi díj és illetékek összeirására, kivetésére, beszedésére és behajtására vonatkozó ügyek. Ide tartozik továbbá a községi adó és adópótlék, házbérkrajczár és mindennemű községi illetékek, díjak kezelése és az ezekre vonatkozó felszólamlások elintéztése; úgy szintén az állami adó leszállítása vagy törlése esetében a községi adó összegének avagy az ipar- és kereskedelmi kamarai illetékek leszállítása vagy törlése. Ezen ügyosztály ügykörébe esik azután az ipar- és kereskedelmi kamarai díjak s egyéb a közadók módjára behajtandó díjak és illetékek behajtása. Ide tartoznak végre a fővárostól követelt szerződési és egyenértéki illetékek.

A mi pedig a fővárosi adóhivatalt illeti, ennek közegei: 1. az adószámveteli hivatal; 2. az adópénztár és 3. az adó- és illeték-behajtási hivatal. A fővárosi adóhivatal a központban; azonkívül a kezelése könnyítése céljából a közigazgatási kerületekben működik.

Nevezetesen az 1. adókerülethez tartozik a Vár, Viziváros, Tabán, Krisztinaváros és Országút, szóval az egész I. és II-ik kerület területe; ezekre nézve a hivatalos helyiség a II. kerületi előljárósággal együtt a Fő-utca 3. sz. a. van. A 2. adókerületet Ujlak és Ó-Buda képezik s annak hivatalos helyisége a III. kerületi előljárósággal együtt a III. kerületben Fő-tér 3. sz. a. a volt óbudai városházban van. A 3-dik adókerületet a IV. és V. kerület területe vagyis a Belváros és a Lipót-város a Margitszigettel képezik; ezeknek hivatalos helyisége a IV. kerület, Vámház-körut 2. sz. a. van. A 4-dik adókerület a VI. és VII. kerület területéből vagyis a Teréz- és Erzsébetvárosból áll s annak hivatalos helyisége a VII. kerületi előljárósággal együtt a Külső-Dob-utca 7. sz. a. van. Végre az 5-dik adókerületet a VIII. IX. és X. kerület területe vagyis a József- és Ferenczvárosok képezik Kőbányával együtt és ezen adóhivatal helyisége VIII. József-körut 48. sz. a. van.

Ha most már az adóhivatal egyes részeit vizsgáljuk, úgy találjuk, hogy 1. az *adószámveteli hivatal* a kir. adófelügyelő vezetése alatt eszközölt államadó-összeírás és kivetésről szóló adólajstromok alapján, szerkeszti az adófükönyveket és pedig ugy a föld- és házadó-, mint a kereseti adóról. Ezenkívül a községi pótlékot és házbér-krajczárt kivetí. Továbbá a jövedelmi vagy adóbevallásokat összegyűjti és az adóintéseket teljesíti. Azután az illetéktelen kivetésen vagy behajhatlanságon alapuló adó-törléseket eszközli. A jelentkező adófizető feleknek adótartozásait kiszámítja és fölvilágosítást ad, ugyszintén a kívánt adóbizonnyítványokat kiszolgáltatja. — 2. A minden egyes adókerületben levő *adópenztár*, a jelentkező adózó felektől az egyenes állami adót, a községi pótlékot, házbér-krajczárokat stb. beszedi és a teljesített fizetéseket a pénztári naplóba és az adókönyvecskékbe iktatja és nyugtatványozza. Eme teendőket a pénztárnok és ellenőr vezetik és a segédszemélyzettel végezik. — 3. A minden egyes adókerületben levő *adó- és illetékbehajtási hivatal* föladata, az adószámveteli hivatal által időnkint kimutatott állami és községi adóhátralékosok ellen, a végrehajtási eljárást azonnal megindítani és azt a törvényben megállapított határidőben fokozatosan keresztül is vinni. Ezeken kívül a behajtási hivatal eljár a kir. adófelügyelő vagy más hatóság megkeresései folytán mindazon állami és községi adók, illetékek, százalékok, bélyegek, díjak, továbbá a fővárost illető díjak és illetékek, nevezetesen az ingatlan átíratási 1%-os, úgy szintén a vízvezeteki, járda-rakási és csatorna-építési, mérnöki eljárási, kórházi ápolási, Albrecht-Hildegard-alapít-

ványi, végre a kamarai, ipartestületi és segély-pénztári díjak és mindennemű, tehát ipartestületi birságok behajtása körül, melyekre nézve a tanácstól, illetőleg ennek V. ügyosztályától utasítást nyer.

Ez okból az ipartestületek a tagsági és segélypénztári díjak behajtása iránt beadandó kérvényeiket, a fővárosi tanács V-dik vagyis az adó- és illetékügyi osztályához tartoznak beadni, mely a kérvényeket azután az illető kerületi adó- és illetékbehajtási hivatalnak adja ki. Ez a hivatal teljesíti azután ama tagsági díjak behajtása tekintetében a megintést, zálogolást, becslést és árverést, szóval az adóvégrehajtók által foganatosítottatja a végrehajtást.

Az adóvégrehajtók a behajtásra nézve a törvényben előirt fokozatos eljárás megtartásáért felelősek, és minden a fővárosra háromló kárt megtéríteni tartoznak. De az adóvégrehajtók a hátralékos feleket fizetés végett az illető adópénztárhoz kötelesek utasítani; minélfogva adót vagy bárminő illetéket a végrehajtóknak vagy más hivatalnokoknak és szolgáltnak közvetlen beszédni szigoruan tilos. — Ha tehát az iparosok adójukat, illetékeiket vagy tagsági díjaikat kétszer fizetni nem akarják, mindig az illető kerületi adóhivataloknál, ne pedig az adóvégrehajtóknak fizessenek.

Az adó- és illeték-behajtási hivatal a behajtott iparkamarai illetékekről és a behajtott ipartestületi és segélypénztári tagsági díjakról, rendes pénztári kezelést vezet, és azokat az iparkamarának, illetőleg az ipartestületnek átszolgáltatja.

MÁSODIK RÉSZ.

Az iparosok főadói az egyenes adók közt.

ELSŐ FEJEZET.

14. §. Az adóköteles egyének és az adótárgyak összeírása.

Mindenféle adókimutatás és adómegállapítás az adóköteles egyének és az adótárgyak összeírásán alapszik. S ezen összeírást minden évben fogatosítják; még pedig úgy, hogy eme munkálatot a pénzügyigazgatóság, Budapesten a kir. adófelügyelő megindítja és azután az összeírást vagy maguk az adózó felek vagy a községi avagy a városi közegek, — a pénzügyigazgatóság, a főszolgabíró vagy a városi polgármester felügyelete alatt, — teljesítik.

Tudjuk ugyanis, hogy az összeírás czéljából minden év végén, leginkább november hónapban vagy december hó első felében, a lakók összeírását fogatosítják, vagyis oly sorrendben, mint a házak számozva vannak, az adóköteles egyéneket házról-házra összeírási iverbe följegyezik. Jobban mondva: városokban a háztulajdonosoknak kiadják az adóösszeírási iverket, a háztulajdonos pedig egyes lakói, vagy az üzlethelyiségek bérlői között osztja ki ezeket. Természetesen azon ipartestületek és ipartársulatok, melyeknek házuk van, szintén a háztulajdonosok kötelességeit tartoznak e részben teljesíteni és ezekért az elnököt terheli a felelősség.

Minden lakó és bérlő köteles azután az összeírási iverkben az öt megillető rovatokat pontosan és a valóságnak megfelelőleg kitölteni és az iver aláírni. — Az összeírási iverben a lakó és az adózó neve, életkora és foglalkozása, valamint a családfő nevének és a 16 éven felül lévő családtagjainak neve, foglalkozása és a férfiegyének életkora; azután a 16 éven alul lévő gyermekeknek csak a száma tüntetendő ki és irandó be. Különösen meg kell azonban itt a testi vagy lelki fogyatkozás miatt

keresetképtelen egyéneket, valamint a tényleges szolgálatban lévő katonákat jegyezni; mert ezek adómentességben részesülnek. — Össze kell továbbá írni a házban lakó házi- és az üzletnél alkalmazott cselédeket, a házban lakó segéd munkások vagyis a tanoncok és segédek nevei, alkalmazásuk minősége és a férfiszemélyek életkora is kitüntetendő.

Ugy a cselédeknél, mint a segédeknél is meg kell jegyezni azt, vajjon az illetők férfiak-e vagy nők? — Ezenkívül a segédeknél különbséget kell tenni a házban, vagyis az iparosnál lakó segédek közt és azok között, kik nem laknak az iparosnál, hanem házon kívül, saját magán lakásukon dolgoznak. Ez utóbbiaknál azonban csak azt kell kitüntetni, hogy hányan vannak; mert ezek saját lakásukon szintén kapnak ily összeirási ívet és ezt otthon kötelesek a valóságnak megfelelőleg részletesen és pontosan, a fentiek értelmében kitölteni.

Ezek az adatok az állam szempontjából igen fontosak; azért az összeírások ellenőrzésével megbízott hivatalnokok különösen kötelesek arra figyelni, hogy a munkaadók mellett alkalmazott cselédek, gyári, kereskedői és iparossegédek és segéd munkások, az összeirási lajstromokba mind pontosan fölvétesse; azok közül sem a cselédek, sem a segéd munkások vagy pedig a más minőségben alkalmazott egyének avagy az adóköteles családtagok ki ne hagyassanak. De főleg arra kell figyelemmel lennünk, hogy azon alkalmazottaknál, kiknek összes illetménye, bére vagy fizetése a havi 40 frtot meghaladja, az illetmények minden kihagyás nélkül pontosan fölvétesse. Végre gondot fordítsunk arra, hogy oly esetekben, midőn valaki fő- és tulajdonképeni foglalkozásán kívül mellékkeresettel is bír, ez a körülmény pontosan föl legyen tüntetve. Oly egyéneknél, kik hadmentességi díj fizetésének kötelezettsége alatt állanak, ezt a körülményt az összeirási ívben az illetők nevével kell kitüntetni. S ennyi e részben elégséges is; mert azokat az egyéneket, kik hadmentességi adót kötelesek fizetni, február hónapban minden évben külön írják össze.

Mindezeknél az adatoknál azonban az iparosok szempontjából sokkal fontosabb a lakás, a bolt, a raktár és műhely bérösszegének kitüntetése; még pedig úgy a lakbér, valamint a bolt, műhely és az üzlethelyiség évi bérének összegét minden járulékkal együtt kell beírni. Ugyancsak abba az adóösszeirási ívbe, hol a lakás van, kell beírni annak a műhelynek, boltnak vagy raktárnak utcáját és házszámát, valamint bérösszegét is, mely nem a lakással egy házban, hanem abban

a községben ugyan, de más helyen, más utcában és házban van. S erre különös gondot kell fordítanunk; mert e részben jön elő legtöbb tévedés, és ez a tévedés szökteti fel azután sok iparosnak az adóját. Igen természetes, hogy azt meg kell jegyeznünk, mennyit fizet a bérösszegeből az albérlő.

Ha pedig az iparos ingyen használ valamely lakást vagy üzlethelyiséget, avagy saját házában lakik, akkor az ő lakására eső aránylagos lakbér értékét becslés útján állapítják meg, illetőleg a megelőző év házosztályadója, vagy házbéradója vétetik alapul.

Végre az összeirási iverkben kitüntetendő az, hogy az illető egyén hol birt az előző év november havában lakással, vagy ha a családfő nem abban a községben lakik állandóan, hol üzlethelyiségét és ennek bérösszegét írják össze, kiemelendő az, hogy hol fizeti adóját. Ez a rovat különösen azokat érdekli, kiknek több községben is van boltjuk, műhelyük vagy üzletük, illetőleg ennek a rovatnak kitöltése a fióküzletekre vonatkozik. Mindezen esetekben az adót a főüzlet helyén vetik ki és ott is fizetendő. Az adóösszeirási ív további rovatába az, ki évi fizetést huz, ennek évi összegét és azon egyén megnevezését, ki a fizetést neki kiszolgáltatja, köteles beírni. Ugyanez a szabály áll a nyugdíj és életjáradékot élvezőkre nézve is.

A mézárásokra és hentésekre nézve ki kell emelnünk, hogy ezek marha- és sertésállományukat nem kötelesek összeírni, hanem csakis az általuk helyben tartott lovak száma irandó az összeirási ívbe. Ellenben majorosok kötelesek beírni teheneik számát, bérkocsisok és fuvarosok pedig összes lovaik számát.

Ezek után megjegyezzük itt, hogy nem csak minden egyes lakás és üzlethelyiség bérlője, hanem az albérlő; a külön keresettel bíró nő és a külön keresettel bíró családtag is külön összeirási ívet kap, azt ezek az őket illető rovatokban kitölteni és azután aláírni kötelesek. A külön keresettel bíró nő és a külön keresettel bíró családtag akkor is külön összeirási ívbe veendő fel, ha ezek a családfővel együtt szintén közös háztartásban élnek.

A főbérlőnél lakó albérlőt a főbérlő ívében kell megnevezni; viszont az albérlő saját összeirási ívében a főbérlő nevét és foglalkozását jegyzi be, illetőleg a fent jelzett nők és családtagok az ő összeirási iverkben a családfőre és a főbérlőkre; és ezek viszont az albérlőkre, illetőleg a családtagokra és a nő ivére hivatkoznak.

A mi most már különösen az ipartestületeket, ipartársulatokat,

az iparosok betegsegélyző- és temetkezési egyleteit, valamint a segélypénztárakat illeti, ezekre nézve különösen ki kell emelnünk, hogy az adóösszeirási ívet ezeknek is feltétlenül és kivétel nélkül ki kell állítaniok, még pedig azért, mert ezen testületek és egyletek részben mint lakók vagy bérlők házbért fizetnek és az általuk fizetett házbért ki kell tüntetniök; másrészt pedig azért, mert az esetben, ha az ipartestületek vagy az iparosok egyesületei háztulajdonosok, adókötelesek és házadó fizetnek.

Az adóösszeirási ív kitöltésére nézve, akár bérlők, akár pedig háztulajdonosok az illető testületek vagy egyletek, tudniok kell, hogy az ív 1. tételében a lakó neve felírásánál beirandó a testület vagy egylet czime; a 2. tételt üresen kell hagyni, illetőleg kihuzni; a 3. tételbe a foglalkozásnál beirandó, hogy az ipartestület hatósági teendőket is végez, a társulat az iparosok közérdekeit mozditja elő, a többi egyesületek pedig segélyezéseket teljesítenek. Az összeirási ív 4—7. tételei kihuzandók. A 8. tételre nézve pedig, hol a házban lakó cselédek és segédmunkásokról van szó, az én nézetem az, hogy abba a testületek és egyletek házában külön lakbérfizetés nélkül, vagy azok által bérelt helyiségekben ingyen lakó jegyző, irnok és szolga nevét, alkalmazásának minőségét és életkorát kell beírni, mert különben ezek az összeírásból kimaradhatnak.

Fizetésükre és családjukra nézve azonban ezek is, és ebben az esetben is külön összeirási ívet kapnak és azt teljesen a tényleges állapotnak megfelelőleg kötelesek kitölteni. A jegyzőre nézve semmi esetre sem derogálhat, ha a segédmunkások czime alatt írják össze; mert számára más rovat nincs és akárhány hasonló rangu magán- és közhivatalnok neve jön e rovat alá, főleg a bankoknál. Ha azonban a jegyző vagy a szolga ugyanazon házban, de lakbérfizetés mellett lakik, ekkor ezek nem irandók be e rovatba; mert tényleg külön lakók és külön bérlők s ez okból külön összeirási ívet is kapnak.

Az összeirási ív 9. rovata a házon kívül lakó segédmunkások száma czim alatt, — akár van kitöltve, akár nincs, — az az ipartestületeknél és egyleteknél nem határoz. De ha valaki ezt a rovatot kitölti, abba ismét a jegyző, irnok és szolga tartozik, illetőleg az a szám irandó abba, a hányan ezek vannak, esetleg a hányan ezek közül a hivatalos helyiségen és a házán kívül laknak. A szolga azonban rendszerint az ipartestület helyiségében lakik. A 10. rovatba, melybe az évi lakbér és 11. rovatra, melybe az évi irodabér jön, annyit jegyezhetünk meg,

hogy az esetben, ha csak az iroda egyedül van kibérelve, akkor a 10. rovat üresen hagyandó és az irodabér a 11. rovatba jön.

Ha azonban a testület vagy egyesület hivatalnokainak vagy szolgálójának ingyen lakást ad, az ezekre eső aránylagos lakbér összege a 10. tételnél irandó be. Ha pedig a testület vagy egyesület hivatalnoka vagy szolgálója annak lakbért fizet, ezek albérlőknek tekintendők és az általuk fizetett bér összegét a 10. tételnél az albérlők rovatába kell bejegyezni. A testületeknek és egyesületeknek még csak a 13. tételt, melybe az irandó, hogy a múlt év november havában hol birtak lakással, — kell kitölteniök, s végre meg a 19. tételnél, esetleg az albérlő neve és foglalkozása irandó be.

A lakók által összeirt emez adatokat azután a háztulajdonos, illetőleg az ipartestületek vagy társulatok elnöke felülvizsgálja, azokat saját gyűjtőívében összeállítja és sajátkezű aláírásával hitelesíti.

A gyűjtőívre nézve tudnunk kell, hogy ennek három első rovatát először önmagára, azután pedig valamennyi házbélire nézve a házbirtokos, illetőleg az ipartestületi elnök tölti ki; a 4. vagy a hivatalos megjegyzés című rovatba pedig az ott jelzett összeírási ívek minőségét a felülvizsgáló hivatalnok írja be. A gyűjtőívben névszerint felsorolandók az évi lakók, az üzleti helyiségbérlők, a családfővel közös háztartásban élő, de külön keresettel bíró családtagok és az albérlők; felsorolandó továbbá maga a háztulajdonos is, ha ezen házban lakik; felsorolandó tehát az ipartestület, ha hivatalos helyisége azon házban van. A gyűjtőívben a bérlőket oly sorrendben kell összeírni, hogy először a földalatti helyiségek bérlői, azután a földszinti, a félemeleti, első emeleti stb. helyiségek lakói veendőek fel.

Megjegyzendő, hogy a háztulajdonos, illetőleg társulat vagy testület saját személyére vonatkozólag abban a házban tölti ki az összeírási ívet, melyben tényleg lakik, illetőleg a hivatal székel és elhelyezve van. Ugyancsak kötelességében áll a háztulajdonosnak házbérbjövédelmén kívül minden egyéb kereseti forrását és foglalkozását is ezen összeírási ívbe különösen bejegyezni. Minthogy a házbérbjövédelmet külön és más iven kell bevallani, és az ipartestületeknek vagy társulatoknak a házbérbjövédelmén kívül másféle adó alá eső kereseti forrásuk nincs, az ipartársulatokat és testületeket ily jövédelmebevallás nem terheli; mert a tagsági díjak és az okiratok díjai, valamint az alaptőke kamatjövédelme adómentesek.

Eme szabályok alul vidéki helyekre nézve az a kivétel van téve,

hogy ott az összeírásokat nem magok a felek, hanem a pénzügyigazgatóság által kiküldött pénzügyi tisztviselők és községi közegek teljesítik. A városokban pedig ezek ellenőrzik és vizsgálják felül az összeírt adatok valódiságát, és ha hiányokat tapasztalnak, azt pótolják, esetleg más intézkedéseket tesznek. Nevezetesen abban az esetben, ha valaki az összeíráshoz szükséges adatokat be nem mondja; ha továbbá valaki az összeíró küldöttséget valótlán bemondásokkal félrevezeti vagy munkájában hátráltatja; végre az a házbirtokos, ki bevallását a megszabott módon és időben be nem adja: mindezek 1 frttől 50 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetendők. Ezeken felül az adóköteles személyek vagy adótárgyak eltitkolása és egyéb kijátszások esetében, ha a kincstárnak valaki kárt okoz, az illető ennek a kárnak 8-szoros összegére bírságozható; sőt hamis adatok beírása és egyéb bűnös cselekmények elkövetése esetében, büntető eljárásnak is van helye.

Ily szigorú szabályok közt mindenkinek oda kell törekednie, hogy a valóságnak megfelelőleg adatait pontosan és lelkiismeretesen írja vagy mondja be. Ámbár az is igaz, hogy némely iparos kénytelen november vagy december hónapban olyan terhes adatokat beírni, melyek az év nagyobb részében nem nehezdednek rá; hanem azokat csakis az összeírás időpontja hozza magával. Más iparosokra nézve pedig az a körülmény, hogy ezeket az összeírásokat rendszerint november vagy december hónapban foganatosítják, igen kedvező; mert ebben az időszakban kevés segédet tartanak, mint például a kőművesek. Ellenben a szücsök, szabók és lábbeli-készítők stb. éppen a téli időszak beálltával kénytelenek több segédet felfogadni és tartani, míg nyáron kevesebb segéddel dolgoznak. Ez utóbbiak tehát mindig inkább sujtják adóval, mint az előbbiek; mert a novemberi vagy decemberi állapot vétetvén alapul, a segédek nagyobb száma felszökteti az adó mennyiségét.

De ezen a visszás helyzeten segíteni alig lehet. Azt a tényt, hogy például a kőműveseknek télen nincs foglalkozásuk és így nélkülözik a jövedelmet is, kiegyenlítő mértékül elfogadni nem lehet; mert más iparágaknál meg nyáron át van kevesebb keresmény. Ennek az anomáliának némi kiegyenlítéséül csak az szolgálhat, hogy a III. osztályú kereseti adó céljából beadandó jövedelmi vagy adóvallomásba be lehet jegyezni azt a körülményt, hogy némelyek üzletüket nem egész éven át folytatják; hanem üzletük évközben tényleg szünetel is, mint például a kőműveseknél. Előfordulhat azonban ez az eset nyáron át a vidéki csizmadiáknál szintén.

De ezen kivételes ténykörülmenyek az adókötelesek és az adótárgyak összeírása alkalmával még figyelembe nem vétetnek, hanem azokat az adózó polgárok csak az adóketető bizottságok előtt érvényesíthetik. Minthogy pedig ezek szerint az adóketetes egyének és az adótárgyak összeírása képezi főleg a kereseti adó előmunkálatát és főmüveletét, ez az összeírás tehát amaz alap, melyen az iparosok üzleti jövedelme és tiszta nyereménye kitudható és megállapítható, ez okból az adóketetes egyének és az adótárgyak összeírására a lehető legnagyobb gond fordítandó.

MÁSODIK FEJEZET.

15. §. Tudnivalók a kereseti adóról átalán.

Kereseti adó alá tartozik minden keresmény vagy *jövedelem*, mely *kézi munkából, ipar és kereskedelmi üzletből* és bármi más haszonhajtó foglalkozásból *ered* és mely a föld- és házadónál tekintetbe nem vett személyes keresetből származik. Nincs tehát figyelme arra fordítva, vajjon az illetőnek van-e iparjoga vagy nincs; hanem az adóketetésnél csak a tényleg létező üzletet veszik figyelembe.

Ezek szerint az iparosok rendes foglalkozása kereseti adó tárgyát képezi. De vannak az iparosoknak, különösen a fővárosban mellékjövödelmeik is, melyek között legfontosabb a lakások egyes részeinek albérbe adása. Mivel azonban az egyes lakrészeknek albérbe adásából eredő jövedelem nem a főbérőnek, hanem közvetve a háztulajdonosnak jövedelme, ki a ház jövedelme után házbéradót fizet, — ez okból, ha az iparos az albérbe-adást nem üzletszerűleg üzi, az egyes lakrészeknek albérbe-adásából keletkező jövedelem kereseti adó alá nem tartozik. Ugyancsak az esetben, ha valamely épületet vagy lakrészt butorzattal vagy egyéb felszerelvénnyel együtt adunk bérbe, a butorzatra eső és a házbéradó megállapításánál figyelembe nem vett bérösszeg után, a bérbeadó terhére kereseti- vagy egyéb adó ki nem vethető; mert a butorzattal együtt bérbeadott épületek vagy lakrészek csak házbéradó alá esnek. De ezeket akkor is úgy veszik fel, hogy a bérösszegeből levonják ama részt, mely a butorzatra esik, oly törvény pedig, mely a butorzat bérösszegét adó alá vonná, eddig nincs.

Ezekből látható, hogy az iparosokra nézve első sorban a kereseti adó lévén irányadó, kiemeljük, hogy a kereseti adóról az 1875. évi 29. törvényezikk intézkedik. Ezen törvény szerint pedig a kereseti

adóra kötelezett egyének, a kereseti adó tárgya alapján, 4 osztályba sorozták. Ezen osztályok közül a régi fejadónak vagyis a személyes kereseti adónak a keresetadó I. (első) és II. (második) osztálya felel meg; a korábbi jövedelmi adót pedig a keresetadó III. (harmadik) és IV. (negyedik) osztálya helyettesíti.

De nem kell ebből azt következtetni, hogy mindenki a kereseti adónak csak egy osztályába tartozik, és hogy e szerint csak egyféle adót fizet; mert azon adóköteles egyén, kinek különböző foglalkozásából eredő *többféle jövedelme és keresete van*, azt mindenik kereset után a megfelelő adókulcs szerint külön terhelik meg kereseti adóval; sőt az a nő, kinek magának a férjétől külön keresete vagy jövedelme van, ez után külön tartozik adót fizetni.

Különbséget kell azután még tennünk a családfők és a családtagok közt; mert a kereseti adót a családfőre és ama családtagokra, kik 16. életévüket már betöltötték, külön vetik ki. Családfőnek tekintik az adótörvények nem csak a férjet, hanem az özvegyet, az elvált hitvest és a magánosan élő egyént. Ellenben családtagokul fogadják el a feleséget; ugyszintén a családfővel egy háztartásban élő és külön önálló keresetet nem űző, vérszerinti vagy fogadott gyermekeket és a rokonokat. Nem tekinthető tehát családtagnak ezek közül az, kinek egészen különálló keresete van és az a gyermek sem, ki szülője üzletében rendes fizetés és ellátás mellett segédként van alkalmazva; mert ez, mint magánosan élő egyén, a segédek adóját köteles megfizetni. De a fentiek értelmében, a mostoha atyát a gyámsága alatt lévő kiskoru mostoha gyermekre nézve, családfőnek tekintjük.

A családtagokra nézve különösen kiemeljük, hogy a képezdék tanítványai adómentességet élveznek. Ellenben azok a családtagok, kik gimnáziumi tanulók vagy egyetemi hallgatók, a keresetadó alól felmentve nincsenek. Csakhogy a családtagok nem maguk, hanem ezek kereseti adóját a családfő fizeti. Míg azonban a családfő többféle jövedelme után többféle adót is köteles fizetni, addig a családtagokat személyenként csak egyszer, még pedig azon adótétel alkalmazásával adózzák meg, mely a családfő legnagyobb jövedelmének vagy főkeresetének felel meg. Megjegyezhetjük e mellett azt, hogy a cselédek, továbbá a gyári, kereskedői és iparossegédek, valamint a segéd-munkások keresetadóját a munkaadók fizetik; de jogukban áll ezeknek az általuk fizetett adót az illetők béréből levonni.

Tudnunk kell továbbá, hogy azok az egyének, kik katonai szol-

gálatban vannak, tényleges szolgálatuk egész időtartamára adómentességben részesülnek. A 16-dik életévüket még be nem töltött gyermekek pedig minden körülmények közt adómentességet élveznek, legyenek ezek akár családtagok, akár pedig cselédek, segédek vagy segédmunkások. Sőt a 16-dik életéven alul levő gyermekek nagyobb száma, miután ezek rendszerint semmit sem keresnek, hanem csak fogyasztanak, mindig csökkentőleg hat az adóösszeg kiszabásánál, illetőleg ily esetben mindig alacsonyabb adótételeket kell alkalmazni, mint más esetekben. Ugyancsak az üzlet vagy foglalkozás természetéből folyó nagyobb helyiség szükséglete, vagy ama körülmény, hogy az üzlet természeténél fogva az üzlethelyiségnek együtt kell lennie a lakással, az adókiszámításnál szintén csökkentőleg hat. Az ellenkező körülmények azonban az adóösszegét emelik és felszöktetik. Emelik továbbá az adóösszegét a cselédek és segédek nagyobb száma; a lakbér magas összege és a fényes háztartás.

Ezekkel összefüggőleg fontos a törvénynek ama intézkedése, hogy a kivetés évében közös háztartásban élő házastársak, az ezen évben kirovott kereseti adó megfizetésére nézve *egyetemleges felelősséggel* tartoznak; sőt ez a felelősség akkor is fennáll, midőn az adó a folyó évre még kivette nincs, hanem azt a megelőző évi alapon hajtják be. Ily esetekben nem veszik figyelembe azt sem, vajjon az ipari vagy kereskedelmi üzlet már a házasság megkötése előtt keletkezett-e; mert ha az a házasság idejében már fennáll, egy-egy évi üzleti adóért az adótörvények szerint a nő is évenként folyton tartozásban áll.

Mint érdekes adatot fölemlíthetjük itt még azt is, hogy az 1890. évi költségvetésben egész Magyarországra nézve kereseti adó fejében összesen 18 millió 800 ezer forint van előirányozva, vagyis 400 ezer forinttal több, mint a mennyi az 1889. évi költségvetésben szerepelt.

HARMADIK FEJEZET.

Az I. osztályu kereseti adó.

16. §. Kik tartoznak és kik nem tartoznak I. osztályu kereseti adót fizetni?

Az I. osztályu kereseti adót a következő egyének tartoznak fizetni:

1. A gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban

cseléd minőségben alkalmazott egyének; tehát a szolgák és tanoncok is. Ide tartoznak továbbá a vasuti, hajózási és egyéb vállalatoknál vagy azok műhelyeiben állandóan alkalmazott és kinevezési okmányokkal ellátott segéd munkások p. o. ácsok, kovácsok, lakatosok stb. 2. A házi cselédek p. o. inasok, szakácsnék, szobaleányok, szolgálók stb. 3. Gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban alkalmazott segédek és segéd munkások, ha darabszámra dolgoznak, vagy ha 40 frtnál több havi díjt nem kapnak. Ha 40 frtnál több havi fizetést huznak, akkor IV. osztályu kereseti adót kötelesek fizetni.

4. Az évi vagy havi állandó fizetést nem huzó irnokok és általában az írásbeli, számviteli vagy felügyelői teendőket, valamely üzletben vagy vállalatban állandó alkalmaztatás nélkül végző egyének; vagy azok, kik foglalkozásuknál fogva sem a felsoroltak közé, sem a többi osztályok valamelyikébe nem tartoznak. Ide sorolják a főpinczéreteket és pinczéreteket, kik ezen foglalkozásuk után nem III. osztályu, hanem állandó alkalmazásuk esetén IV. osztályu, — nem állandó alkalmaztatásuk esetén pedig I. osztályu kereseti adót tartoznak fizetni. A csapások és itezések vagy csaplárosok ugyanezen szempont alá esnek, illetőleg eme foglalkozásból huzott jövedelmük után szintén I. osztályu kereseti adó alá tartoznak. Az I. osztályu kereseti adót fizetik ezen kívül

5. A segéd nélkül dolgozó önálló kézműiparosok és 6. Kis és nagy községekben a segédekkel dolgozó kézműiparosok.

Adózási szempontból kézműiparosnak csak azokat az iparosokat tekintjük, kik iparcikkeiket szorosán véve kézi munkával állítják elő; a hajtó erő és a gépezet működése tehát e részben ki van zárva. Természetesen a szabó vagy a cipész varrógépe ily gépezetnek nem tekinthető; mert ennek a kézműiparban mellékes szerepe van. De igen is a malom gépezete már a liszt előállításában a főszerepet viszi, azért a molnár soha sem számítható adózás szempontjából kézműiparosnak. Nem veszik továbbá kézműiparosnak azt sem, ki iparüzletét vállalatyszerűen viszi, mint p. o. az a pék, ki nem csak kenyeret süt, hanem azt rendszeresen el is árusítja. Ugyan e szempont alá esnek a mészárosok és hentesek, kik elárusítással is foglalkoznak. Mindezek tehát III. osztályu kereseti adót tartoznak fizetni. Mint kivételt jeleznünk kell főleg azt, hogy azokat, kiket az adóköteles egyének összeírása alkalmával napszamosoknak irnak be, az összeírás munkálatokba felveszik ugyan, azonban az adó alá tartozó egyének sorából kihagy-

ják; mert napszámosok ezen keresményük után adómentesség kedvezményében részesülnek.

Ha azonban a napszámosok vagy épen nem, vagy nem kizárólag napszámból élnek, hanem keresetük minőségéhez képest vagy az I. osztályu kereseti adó alosztályainak egyikébe tartoznak, vagy pedig haszonhajtó foglalkozásból, üzletből, kölcsönadott tőkéből, vagy ingatlan birtokból oly jövedelmet is huznak, mely a törvények értelmében adó alá esik, — azok ezen jövedelmük után járó adót megfizetni tartoznak. Azon egyén tehát, ki ilyenmü jövedelmet huz, magát napszámosnak be nem irhatja; mert azt ez esetben a beszámítás mérvéhez képest 5 frttól 50 frtig terjedhető pénzbírságban marasztalják el. Ha pedig a pénzbírság az elmarasztalt egyénnek időközben bekövetkezett vagyontalansága miatt egészben vagy részben be nem hajtható, az elzárás büntetését akképen alkalmazzák, hogy minden be nem hajtható 10 frt helyett egy napi elzárás esik.

Kiemeljük tehát ezek után, hogy a napszámosok mint ilyenek nem fizetnek ugyan adót; de ha haszonhajtó egyéb foglalkozásuk is van, kötelesek adót fizetni. A kérdés ezzel egybefüggőleg még csak az, kik nem kötelesek I. osztályu kereseti adót fizetni? — A kereseti adó I. osztályába nem tartoznak adót fizetni:

1. A kik éltök 16-dik évét még be nem töltötték. 2. A közös hadsereg és magyar honvédség legénysége a tényleges szolgálati kötelék tartamára. 3. A testi vagy lelki fogyatkozás miatt keresetképtelen egyének. 4. Közsegélyre és alamizsnára szorulók, koldusok. 5. Az országban tartózkodó idegenek abban az évben, melyben az országba költöztek; kivéve azon esetet, midőn a magyar honpolgárok hasonló körülmények közt, abban az államban, melynek az illetők polgárai, — adófizetésre kötelezvék.

A katonákra nézve pedig felemlítjük, hogy a szabadságot vagy távozási engedélyt nyert katonák, csak akkor esnek kereseti adó alá, ha őket bizonytalan időre vagy végelbocsátásukig szabadságotlák és ha azon adóév kezdetén, melynek adója kérdésben forog, már egy egész év óta szabadságon voltak. Ha azután ezeket a hadsereghez újra behívják, adókötelezettségük a tényleges szolgálatba történt visszalépésük napjától kezdve megszűnik; ez időtől fogva tehát ismét nem tartoznak adót fizetni.

A mi pedig a katonák családtagjait illeti, ezekre nézve tudnunk kell, hogy a hadseregben, haditengerészetben és a honvédségnél tény-

leg szolgáló legénységhez tartozók családtagjai adómentességre csak az esetben tarthatnak igényt, ha fizetés- és kereséktéptelenek és ezt a körülményt igazolják. Mozgósítás esetére a hadfelszerelési járulék folyóvá tételének napjától azon napig, melyen a mozgósítás véget ér, a katonai pénztárakból huzott illetményeik után járó kereseti és általános jövedelmi pótdadó alól felmentvék a következő egyének:

1. A közös hadseregnek, haditengerészetnek és a honvédségnek minden mozgósított tagja. 2. A népfelkeléshez és az önkéntes csapatokhoz tartozó egyének. 3. A csendőrséghez és a méntelep-karhoz tartozó mozgósított katonai személyek és 4. A katonai kötelékbe ugyan nem tartozó, de közvetlenül a katonai igazgatásnál szolgálati alkalmazásban álló, valamint a táborban lévő csapatokhoz beosztott polgári állású állami alkalmazottak és más polgári minőségű egyének.

Mindezen adómentességeket a pénzügyigazgatóság, Budapesten az adófelügyelő állapítja meg. Ezeknek elutasító határozatai ellen azonban a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt, a közigazgatási bizottsághoz lehet felebbezni. A felebbezés bélyegmentes és a pénzügyigazgatóságnál, Budapesten pedig a kir. adófelügyelőnél nyújtandó be. Ha a közigazgatási bizottság azután az elsőfoku hatóság határozatát jóváhagyja, ezen két egyező határozat ellen csak abban az esetben lehet a pénzügyi bírósághoz felebbezni, midőn a bizottság eljárásában a törvény szabályait sérti meg. De ily eset vajmi ritkán jön elő. Két egybehangzó határozat ellen tehát további felebbezésnek helye rendszerint nincs.

Ellenben a közigazgatási bizottság oly határozata, mely az elsőfoku hatóság végzését megváltoztatja, a pénzügyi bírósághoz felebbezhető. A felebbezés a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt a közigazgatási bizottság elnökénél adandó be. De a felebbezésnek halasztó hatálya rendszerint nincsen.

A két utóbbi felebbezésre, ha a felebbezésben 50 forintig terjedő összegről van szó, 15 kros bélyeg; ha azonban ez az érték 50 forintot túlhalad, akkor 36 kros bélyeg jön. Eme felebbezések tárgyában azután a pénzügyi közigazgatási bíróság, harmadfokban végérvényesen határoz.

17. §. Az adóketési táblázat.

Az adóköteles egyének és az adótárgyak összeírása után, az elsorolt adóköteles egyénekre, az összeírási ivatekben foglalt adatok alap-

ján, a községi elüljáróság, illetőleg a községi jegyző; vagy a városi adóhivatal évenként és egyénenkint kivetí az I. osztályu kereseti adót. Ezek a hivatalok azután eme adókivetési munkálatokat vagyis az ugynevezett *kivetési lajstromokat* minden év december hó 1. napjáig kötelesek a pénzügyigazgatóságnak beküldení.

A kérdés azonban az, miként vetí ki a községi elüljáróság, vagy városokban a városi adószámvetí hivatal az I. osztályu kereseti adót? Ez a kivetés a szerint a 4 fokozat szerint történí, melyet a törvény az ország összes községei és városai közt felállított és megkülönböztetett. Ez a fokozatos megkülönböztetés a következő rovatok táblázatból tűnik ki legtisztábban:

Alosztály	Az adót fizető egyének jelzése.	A fővárosban		Törvényhatósági jogal felruházott vagy rendezett tanácsú városokban, vagy oly községekben, melyek törvényhatóságnak vagy kir. törvényszékek székelyei; a mennyiben népességük 10,000 léleknél több; vagy rendes vágányvasutai állomással vagy végre gőzhajózási állomással bírnak; és ezeken kívül mindazon községekben, melyeknek népessége 15,000 léleknél nagyobb.		Törvényhatósági jogal felruházott vagy rendezett tanácsú városokban, vagy oly községekben, melyek törvényhatóságnak vagy kir. törvényszékek székelyei; a mennyiben a második rovathban említett kellekkel nem bírnak; és ezeken kívül mindazon községekben, melyeknek népessége 8000—15,000 lélekből áll.		Egyéb helyeken	
		frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
		1.	A gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban cselédként alkalmazott egyének. A családfő --- A családtag ---	2 1	— —	2 1	— —	2 1	— —
2.	A házi cselédek (napszámások 1883. évi XX. tcz. értelmében adómentesek). A családfő és férfi cseléd --- A nőcseléd --- A családtag ---	4 2 1	— — 20	3 2 1	50 — —	2 1 —	50 60 80	2 1 —	— — 60
3.	A gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban alkalmazott segédek és segéd-munkások, ha 40 frtnál több havidíjt nem huznak, vagy ha darabszámra dolgoznak. A családfő --- A családtag ---	5 1	— 20	4 1	50 —	4 —	— 80	3 —	— 60
4.	Az évi vagy havi állandó fizetést nem huzó irnokok és általában az írásbeli, számviteli vagy felügyelői teendőket valamely üzletben, vállalatban vagy intézetben állandó alkalmazás nélkül végző vagy olyan egyének, kik foglalkozásuknál fogva sem a felsoroltak közé, sem a többi alosztályok valamelyikébe nem tartoznak. A családfő --- A családtag ---	2-6 1	— —	2-5 1	— —	2-4 —	— 80	2-3 —	— 80
5.	A segéd nélkül dolgozó önálló kézműiparosok. A családfő --- A családtag ---	5-12 1	— 20	4-10 1	— —	4-8 —	— 80	3-6 —	— 60
6.	Kis és nagy községekben segédekkel dolgozó kézműiparosok. A családfő --- A családtag ---	III. o. —	— —	III. osztály —	— —	III. osztály —	— —	5-12 1	— —

Ezenkívül mindenik segéd után 2—4 frtot (I. oszt.).

(Lásd ezekre nézve az 1875. évi XXIX. tcz. 2. §-ának III. osztályu b) pontját.)

A községek lakosságának számára nézve megjegyezzük, hogy valamely város vagy község népességének meghatározásánál az utolsó népszámlálás eredménye mérvadó. Mint-hogy pedig az 1890. évben új népszámlálás lesz, erre az évre még az 1880. évben megtartott népszámlálás eredménye irányadó.

18. §. Az adóketés módozatai és példái.

A kivetési táblázat alapján azután könnyű eligazodni. Ismételnünk kell azonban itt, hogy a kereseti adót a családfőre és azokra a családtagokra, kik a 16-dik életévüket betöltötték, külön vetik ki. Ez okból minden adótételnél és adófokozatban különbséget kell tennünk a családfő és a családtagok közt. De ha a kereseti adó I. osztálya alá tartozó családfő a nőnemhez tartozik, ez a családfőre kiszabott adótétel felét fizeti.

Ezeken kívül különbséget kell még tennünk az I. osztályu kereseti adó tekintetében, az iparosok üzleteiben és vállalataiban cselédként alkalmazott egyének vagy közönséges munkások közt. Különbséget kell továbbá tennünk az iparosok házi cselédei, ugy szintén az iparosok ama segédei és segédmunkásai közt, kik havonként 40 frtnál több fizetést nem kapnak, vagy darabszámra dolgoznak. Különbséget kell végre tennünk a *segéd nélkül* dolgozó önálló kézműiparosok, valamint *kis- és nagyközségekben a segéddel dolgozó* kézműiparosok közt; mert ezek mindegyikére külön mértékét alkalmazzák az adónak.

I. Ha most már emez osztályzat alapján, először Budapest fővárost vesszük tekintetbe, itt az az önálló iparos, a ki segéddel dolgozik, III. osztályu kereseti adót fizet; Budapestten tehát I. osztályu kereseti adót csak az az önálló kézműiparos fizet, ki segéd nélkül önmaga vagy csak tanonczszal dolgozik. Fizet pedig a segéd nélkül dolgozó iparos Budapestten önmaga után mint családfő, ha alacsonyan van megadóztatva, 5 frtot; ha azonban magasan vetik ki adóját, ugy fizet 12 frtot. Arra nézve pedig, hogy 5 frt vagy 6, 7, stb. egész 12 frtig vetik-e ki az adót, mellékes körülmények irányadók. Nevezetesen arra a segéd nélkül dolgozó iparosra, kinek drága és aránylag nagy lakása, külön műhelye és külön boltja, avagy műhelye bolti helyiségben van, valamint több tanonczot tart, 10—12 frtot vetnek ki. Ellenben arra, a ki csak egy szűk kuczkóban lakik, tanoncz nélkül dolgozik és 16-dik éven alól lévő több gyermeke van, elég, ha 5—6 frtot vetnek ki. Igen természetes, hogy ehhez az adóhoz jön még a családtagok adója. Ez a feleség és minden 16 évnél idősebb gyermek után külön-külön 1 frt 20 krban van megszabva.

A családtagokon kívül fizet még a fővárosban az az iparos, ki

segédet nem tart, de esetleg iparüzletében cselédként munkásokat alkalmaz, eme munkások mindegyike után, ha a munkás családfő, 2 frtot; ha pedig családtag, 1 frtot. Ugyancsak a házi cselédek után és pedig a családfő és férjcseléd után 4 frt, a nőcseléd után 2 frt, a családtag cseléd után 1 frt 20 kr. jár még adó fejében.

Eme magyarázatot példával megvilágítva, közepszámítást vévén alapul, fizet Budapesten egy oly cipész, ki segéd nélkül dolgozik, de a kinek felesége, egy 17 és egy 19 éves leánya van,

1. Évi állami adó fejében önmaga, illetőleg üzlete után...	9 frtot.
2. Felesége és mindegyik leánya után egyenként 1 frt 20 krt; összesen a 3 után	3 frt 60 krt.
3. Van egy tüzőnöje vagy más munkása, ki azonban nem tanoncz és nem is segéd, hanem a kit küldözgetés és apró üz- leti dolgokra használ, ez után fizet, ha ennek családja nincs	1 frtot.
4. Végre van egy nőcselédje, ez után jár...	1 frt 20 kr.
Fizet tehát összesen:	14 frt 80 kr.

állami adót évenként.

Ki kell azonban már itt emelnünk, hogy emez állami adón kívül van még községi adó is, mely Budapesten az állami adónak $\frac{1}{4}$ része, vagy 25%-a. Jön tehát e czimen a fenti 14 frt 80 krhoz, ennek $\frac{1}{4}$ része vagyis 3 frt 70 kr. Jár ezután ezekhez még 1 frt 20 kr. közmunkavált-
sági díj; megjegyezvén, hogy iparkamarai illetéket Budapesten ily ki-
sebb adóösszeg után nem vetnek ki. Fizet tehát Budapesten a fent-
jelzett iparos

1. Állami adó fejében	14 frt 80 krt.
2. Községi adó fejében	3 « 70 «
3. Közmunkaváltásáért	1 « 20 «
Mindössze:	19 frt 70 krt.

vagyis többet az üzlete után járó állami adó kétszeresénél.

Ezekben a budapesti iparosok I. osztályu kereseti adóviszonyai ki vannak merítve. De ismételve kiemeljük, hogy Budapesten az oly iparos, ki csak egy segéddel dolgozik is, már III. osztályu kereseti adót fizet.

II. A második helyet a fentemlített fokozatban azok a városok és községek foglalják el, melyek törvényhatóságnak vagy kir. törvény-
székeknek székhelyei, vagy ha rendes vágányu vasuti állomással, vagy
gőzhajózási állomással bírnak és ha népességük 10,000 léleknél na-
gyobb. Ebbe a második fokozatba tartoznak még azok a községek is,

melyeknek népessége 15,000 lakosnál több. A rendes vágányu vasutakról meg kell jegyeznünk, hogy ezek alatt csak az I. és II. rendü vagy rangu vasutakat értjük; minél fogva a keskenyvágányu vagy III. rendü vasutak állomásai e fokozat megállapítására nézve nem irányadók.

Minthogy pedig ezek szerint a 2. fokozatban jelzett kellékekkel a kis és nagy községek nem birnak, itt első sorban szintén csak a segéd nélkül dolgozó önálló kézműiparosok adóját kell figyelembe vennünk. Fizetnek pedig ezek a 2. fokozat szerint, mint családfeők legkisebb összegben 4 frtot, legnagyobb összegben 10 frtot. E két összegnek, mint legkisebb és legnagyobb tételnek, avagy az ezek közt lévő tételeknek meghatározásánál, a 16 éven alul lévő gyermekek száma szintén csökkentőleg hat, ellenben az üzlet nagyobb kiterjedése az adótételt emeli. Ezek a 2. fokozatbeli iparosok családjuk tagjai: feleségük és 16 éven felül lévő gyermekeik után egyenkint 1 frtot fizetnek. De ezen kívül, ha üzletükben cselédként munkásokat alkalmaznak, azok után, ha az illető családfő, akkor 2 frtot, ha pedig családtag, 1 frtot fizetnek. A házi cseléd után pedig, ha az illető nőcseléd, és ha a cseléd szülői is adófizetők, 1 frt jár adó fejében.

A második fokozatot példával magyarázva, ebben a fokozatban jelzett városban fizet az oly eszmadia, kinek segédje nincs, középszerű üzlete után

1. A maga személyére	---	---	---	---	---	---	---	---	---	7 frtot
2. Felesége, egy 18 éves gimnáziumi tanuló fia után, fejenkint 1 frtot, mindkettőért	---	---	---	---	---	---	---	---	---	2 "
Egy másik fia péksegéd, de ez után nem ő fizet, hanem a pékmester, kinél dolgozik.										
3. De van egy özvegy nőcselédje, kinek családja van, ezután nem 1 frtot, hanem mint nőcsaládfő után fizet	---	---	---	---	---	---	---	---	---	2 "
										Összes állami adója tehát
										11 frtot

tesz ki évenkint.

Ehhez jön még a városnak, melyben lakik, illetőleg üzlete van, községi adója, közmunkaváltsági díja és a községi egyéb járulékok és adózások egész sorozata, a mikről külön könyvecskével is szolgálnak a községek. Ilyen külön községi adózások az iskolai díj, a községi tisztviselők fizetése, a kórházi pótlék, kéményseprő és éjjeli őr díja, községi fuvarberek stb., a mint ezek abban a külön adókönyvecskében magyarul és még minden vidéknek saját nyelvén is felsorolják. Igen termé-

tendő a nőcseléd után, ha ez családtag. Ezt az esetet példával megvilágítva, — a segéd nélkül lévő iparos fizet

1. Középszerű üzlete után saját személyére	---	---	---	4 frt 50 krt.
2. Neje és egy 16 éven felül lévő csavargó fia után egyenkint 60 krjával, vagyis	---	---	---	1 « 20 «
3. Egy nőcseléd után	---	---	---	— « 60 «
			összesen:	6 frt 30 kr.

állami adót évenként.

A mi pedig a segéddel vagy segédekkel dolgozó önálló kézműiparosokat illeti, magától értetik, hogy ezek már maguk után az előbbinél nagyobb adót fizetnek s csakugyan ezek adója 5 frttól egész 12 frtig terjedhet. De fizetnek ezek még azonfelül minden egyes segédjeik után 2, 3 vagy 4 frtot. Természetesen a szerint, mint az üzlet kisebb vagy nagyobb terjedelmű, vagy a mint a 16 éven alul levő gyermekek száma több vagy kevesebb; sőt a segédek száma szerint a mesternek a maga személye után járó középszerű adója is emelkedik. Ha azután ily iparosnál az iparüzletben cselédként alkalmazott egyén is van, ez után, ha családfő, 1 frt; ha pedig családtag, 60 kr. fizetendő. Ezenkívül a család minden egyes tagja után 1 frt jár.

Példával megvilágosítva az esetet, — egy asztalosnak, ki két segéddel dolgozik, középszerű üzlete után fizetnie kellene 9 frtot, de segédei után adóemelésként részesül, még pedig emelik ezen 9 frt adóját mindenik segéd után 2 frtjával, úgy, hogy már e szerint 13 frt adó esnék reá; de mivel a 12 frt a legmagasabb összeg, ennél fogva:

1. Üzlete után fizet	---	---	---	12 frt — krt.
2. Két segéd után fejenként 3 frtot	---	---	---	6 « — «
3. Neje és egy 20 éves leánya után 1 frtjával	---	---	---	2 « — «
4. Családos kocsis után	---	---	---	1 « — «
5. Egy nőcseléd után	---	---	---	— « 60 «
			vagyis összesen:	21 frt 60 kr.

évi állami adót. Ezek szerint a 2 segéd nem csak 6 frttal, hanem az iparos üzlete után is 3 frttal szöktette fel az adót; sőt a többi tételek is emelkedtek a segédek miatt. Ismételjük, hogy az iparos, a segédek béréből a fenti 6 frt adót levonhatja, mert azt ezek helyett fizeti.

Ezek után érdekelni fogja az összes iparosokat az, hogy az állandó üzlethely nélkül működő házalók

1. Ha üzletüket gyalog folytatják	--- --- --- --- --- --- ---	3 frtot
2. Ha üzletüket segéd nélkül egy lóval folytatják	--- --- ---	6 «
3. Ezen felül minden segéd után	--- --- --- --- --- --- ---	2 «
4. Minden további ló után pedig	--- --- --- --- --- --- ---	3 «

fizetnek évi keresetadó fejében.

19. §. Felelősségek az adókövetés ellen.

Ezek azok az általános és részletes irányelvek, melyek szerint a községi előljáróságok és városokban a városi adóhivatalok az I. osztályu kereseti adót követni kötelesek. Az ekként elkészített követési lajstromokat a jelzett hivatalok a pénzügyigazgatóságnak, Budapesten a kir. adófelügyelőnek beküldik. Ezek azután a követési lajstromokat tételenként megvizsgálják, azokat vagy jóváhagyják, vagy fölemelik vagy leszállítják avagy a felmerült hiányokat pótoltatják. Mindezek megtörténte után pedig a követési lajstromokat az érvényesítési záradékkal ellátják, s az ekként érvényesített lajstromokat az adókövetés községenkénti sommás eredményének az egyenes adók számfejtő könyvébe és az egyes községek adófizetési ivébe való bejegyzése végett, az illető kir. adóhivatalnak megküldik.

Az adóhivatal viszont tartozik a követési lajstromokat a községi előljáróságnak az adótételeknek a községi adófékönyvbe és az adózóknál levő könyvecskébe való egyénekenkénti előírása végett és egyuttal azon czélból megküldeni, hogy azokat a község házában nyolcz napi közszemlére kitegyék és az adóköteleseket a községben szokásos módon vagy kidobolással, vagy hirdetmény útján figyelmeztessék, hogy ne taláni felszólamlásaikat előterjeszthetik. A közhirrététel megtörténtét köteles a községi előljáróság a lajstromon sajátkezü aláírással és a hivatalos pecsét rányomása mellett bizonyítani.

A felszólamlások bélyegmentesek és 1. azon adózók által, kik a követési lajstromban foglalt adónemmel vagyis ez esetben I. osztályu kereseti adóval már a mult évben is meg voltak róva, a lajstrom kitételének napját követő 15 nap alatt; 2. azon adózók által pedig, kik I. osztályu kereseti adóval a követés évében első izben vannak meg róva, adó tartozásuknak az adókönyvecskébe történt bejegyzését követő 15 nap alatt, — a község előljáróságánál vagy városokban a polgármesternél adandók be.

Ezekhez megjegyezzük, hogy az 1. pontban jelzett esetekben, a 15 napi határidőt az adólajstrom kitételére meghatározott nyolcz napi

határidő utolsó napját követő naptól kezdve kell számítani, és így ha nem igazolható, hogy a lajstrom a községházánál nyolcz napi közszemlére ki volt téve, a felek felebbezési ideje lejárnak nem tekinthető. A 2. pontban jelzett esetek pedig rendszerint az év közepe felé következnek be, holott ezeknek február 15-ig megtörténniök kellene.

A mi már most a beadott felszólamlásokat illeti, a községi előjáróság, illetőleg a városok polgármestere azokat a pénzügyigazgatósághoz, Budapesten az adófelügyelőhöz küldi be, ki azokat a közigazgatási bizottságnak, mint felebbviteli hatóságnak legközelebbi ülésében előterjeszteni köteles. Ha azután a közigazgatási bizottság az előadottak szerint kivetett adót helybenhagyja, akkor csakis azon a czimen lehet a pénzügyi bírósághoz felebbezni, hogy a bizottság eljárásában a törvény szabályait sértette meg; de ily eset vajmi ritkán jön elő. Két egybehangzó határozat ellen tehát további felebbezésnek helye rendszerint nincs. Ellenben a közigazgatási bizottság oly határozata, mely az elsőfoku hatóság határozatát, illetőleg az adóketést megváltoztatja, ugy a pénzügyigazgatóság, mint a felek részéről a pénzügyi bírósághoz felebbezhető. A felebbezés a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt a közigazgatási bizottság elnökénél adandó be. De a felebbezésnek halasztó hatálya rendszerint nincsen.

Mig azonban az előbbi felebbezések bélyegmentesek, addig a pénzügyi bírósághoz intézendő felebbezésre bélyeg jön. Még pedig akkor, ha a felebbezésben 50 frtig terjedő összegekről van szó, a felebbezésre 15 kros, ha pedig 50 frtot túlhaladó értékről van szó, 36 kros bélyeget kell ragasztani.

A pénzügyi bíróság által megállapított adó és ennek összege azután végérvényes; azt abban a községben, melyben az illető egyén rendszeren tartózkodik, meg kell fizetni és az ellen többé semmiféle jogorvoslatnak sincsen helye.

NEGYEDIK FEJEZET.

20. §. A II. osztályu kereseti adó.

A kereseti adó II. osztályába tartoznak azok az iparosok, kik földbirtokosok vagy háztulajdonosok és azon ipartestületek vagy ipartársulatok, melyeknek saját házuk vagy földjük van. Csakhogy meg

kell jegyezni, hogy mindezek a II. osztályu kereseti adót a földadón, vagy a házadón kívül még külön fizetik.

Ezek szerint joggal kérdezhetjük, minő jogi és tényleges alapja van a II. osztályu kereseti adónak? — Ez azon adó, mely az illető adófizetők fejében örökös zavart okoz, és a mely miatt azok soha sincsenek tisztában azzal, hogy mennyi adót kell fizetniök; mert ez mindig megzavarja számításukat; a mennyiben a II. osztályu kereseti adót a földadón, illetőleg a házadón kívül vetik ki és ez külön is fizetendő ugyancsak a földbirtok vagy a ház után. Fokozza a zavart még az is, hogy a II. osztályu kereseti adót az illetők nem a föld vagy a ház helyén, hanem azon községben tartoznak megfizetni, hol az általános összeírás szerint rendes lakásukat tartják. Szerencse még az, hogy ily határozott helyen és csakis egyszer kell azt megfizetni.

Az adómértéket mindig azon összes egyenes adók összege képezi, melyek az illetők a megelőző évben rendes lakásuk helyén fizettek. De az előző évi egyenes adók közé nem számítható a feyveradó, a cselédségért fizetett I. osztályu kereseti adó, valamint a mult évi II. osztályu kereseti adó; ellenben a többi állami adókat számításba veszik; így tehát az általános jövedelmi póttadót is. Ha tehát a mult évi adóalap 50 frtnál nagyobb nem volt, akkor az illető iparos vagy ipartestület csak 2 frtot; ha pedig 50 frtnál nagyobb volt, 3 frtot; végre ha valakinek adója 100 frtnál is magasabb volt, 4 frtot fizet II. osztályu kereseti adó fejében.

Megjegyezzük, hogy rendes lakásnak mindig az tekintendő, hová az adóköteles egyén állandóan tartozik. E szerint az oly adókötelesek, kik szórakozás vagy üzleti összeköttetés céljából az év egy részét rendes lakásuktól távol töltik, ott veendőek II. osztályu kereseti adó alá, hol rendes lakásuk van. Ha pedig az ipartestületeknek vagy társulatoknak több községben van házuk vagy földjük, szintén arra kell figyelemmel lenniök, hogy ezekre is a II. osztályu kereseti adó csak egyszer és csak ott vethető ki, hol azok elhelyezve vannak, illetőleg hol rendes és állandó székhelyüket tartják.

A kereseti adó II. osztályába tartozó adózók családtagjai, ha a családfe mult évi adója 40 frtnál nem nagyobb, fizetnek kereseti adó fejében 1 frtot; ha azonban a családfe mult évi adója 40 frtot meghaladott, 2 frtot fizetnek. Csakhogy az esetben, ha a családfe különböző keresménye után többféle adót fizet, a családtagokat személyenként csak egyszer és pedig azon adótétel alkalmazásával adózzák meg,

mely a családfő főkeresetének felel meg. Ebből egyuttal az is következik, hogy a házzal vagy földdel bíró önálló kézműiparosok a kereseti adónak mind I., mind pedig II. osztályában együttesen tartoznak adót fizetni. Természetesen a földdel vagy házzal bíró iparos akkor is fizet II. osztályu kereseti adót, ha üzlete után rendes és főadóját a kereseti adó III. osztályában röjják ki.

Mindezeket következő példával világosítjuk fel: Egy segéd nélkül dolgozó kis községbeli iparos fizetett a mult évben 6 frt I. osztályu kereseti adót. Ennek van néhány hold földje; ez után fizet a jelen évben 2 frt II. osztályu kereseti adót; mert mult évi adója 50 frtot meg nem haladott. Ennek az iparosnak főkeresetét iparüzlete képezi, ez okból neje és 16 éven felül lévő gyermekei után nem a II. osztályu kereseti adót fizeti, a mi személyenként 1 frtot tenne, hanem a családtagokért I. osztályu kereseti adót köteles fizetni; ámbár ez amannál kevesebb, mert fejenként csak 60 krt tesz ki. Vagy vegyünk egy másik példát. Valamely fővárosi iparos 40 frtot fizetett a mult évben III. osztályu kereseti adó fejében. Ennek van Budapesten egy kis háza, mely után a jelen évben 3 frt II. osztályu kereseti adót fizet; mert a 40 frt III. osztályu kereseti adó, a családtagoknak adójával, az általános jövedelmi pótagóval és a házadóval együtt 50 frtnál többet tesz ki. Ha pedig valamely ipartestület a mult évben 300 frtot fizetett házbéradó fejében, akkor az a jelen évben 4 frt II. osztályu kereseti adót is fizet; mert mult évi adójának összege a 100 frtot túlhaladja.

A II. osztályu kereseti adót szintén a községi közegek, vagy a városi adóhivatalok vetik ki; még pedig az I. osztályu kereseti adóval együtt és egy nyomtatványon. Ez okból a kivetési lajstromokat szintén nyolcz napig a község házánál közszemlére kiteszik és a kivetés mérve vagy jogtalansága ellen épen úgy és oly felszólamlással lehet élni, mint az I. osztályu kereseti adónál elmondottuk. Az első felebbezés itt is bélyegmentes, és csak a második felebbezésre jön 15 vagy 36 kros bélyeg, a szerint, a mint a felebbezésben 50 frtig terjedő vagy azt túlhaladó összegről van szó. Az első felebbezést a pénzügyigazgatóságnál, a második felebbezést pedig a törvényhatósági közigazgatási bizottságnál kell beadni.

Megjegyezzük még, hogy a kereseti adó II. osztályában a föld- és háztulajdonosok semmiféle adómentességben sem részesülhetnek.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A III. osztályú kereseti adó.

21. §. Kik tartoznak és kik nem tartoznak III. osztályú keresetadó fizetni?

A III. osztályú kereseti adó képezi legfőképp az u. n. jövedelmi adót; mert *ezt mindazok fizetik, kik valamely haszonhajtó üzletet folytatnak*. Ily szempontból a III. osztályú kereseti adót mindazok az iparosok tartoznak fizetni, kik törvényhatósági- vagy rendezett tanácsu városban, segédekkel dolgoznak. Természetesen abban az esetben is segédekkel dolgozik az iparos, ha a segédeket házon kívül és csupán a munkaidény alatt foglalkoztatja. Sőt ha ezek a segéd munkások önálló iparosok; de más iparos részére is dolgoznak, annak az iparosnak adózási szempontjából, kinek részére a munkát teljesítik, szintén segédnek tekintetnek; maguk az ilyen iparosok, ha többeknek dolgoznak, szintén III. osztályú kereseti adót tartoznak fizetni. Egyedüli kivételt csak a kis és nagy községek képeznek, melyekben az az iparos is, ki segédekkel dolgozik, csak I. osztályú kereseti adót fizet. Ha tehát a kézmű-iparos valamely törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városban segéddel dolgozik, ez már a III. osztályú kereseti adót köteles fizetni.

Ezenkívül megjegyezzük, hogy oly kézműiparosok, kik habár kis vagy nagy községben folytatják üzletüket; de iparukat vállalat-szerűleg üzik és egyes munkarészeket más iparosoknak adnak ki feldolgozás, például kiszabott lábbelít vagy ruhát megvarrás végett: ezek mint a keresetadó III. osztályába tartozó iparosok vétetnek adózás alá. Adózási szempontból nem tekintik kézműiparnak, hanem vállalatnak veszik a molnár-mesterséget; mert a molnár iparcikkét nem szorosan kézi munkával, hanem a malom gépezetének működése által állítja elő. Ez okból a molnár-mesterséget üző iparos úgy városokban, mint kis és nagy községekben, akár van segédje, akár nincs, nem a keresetadó I. osztályába sorozandó, hanem őt minden esetben III. osztályú kereseti adóval rójják meg. E körülményen nem változtat az sem, ha ő az általa használt malmot akár a jövedelem meghatározott hányadrészenek természetben való kiszolgáltatása, akár pedig pénzfizetés mellett bérben bírja, vagy ha a malom az ő saját tulajdonát képezi.

Vállalatnak veszik továbbá azt is, midőn szőlőtulajdonosok vagy

bortermelők sajáttermésű és általuk kezelt boraikat engedély mellett kimérik.

Vállalatnak tekintik azután a mézárósságot és a hentességet; mert ezek elárúsítással is foglalkoznak; végre a kenyérsütés és áruálás rendszeres üzése sem tekinthető az I. osztályu kereseti adó alá tartozó kézműiparnak; hanem a III. osztályú kereseti adó alá tartozó haszonhajtó foglalkozásnak, vagyis ezt szintén vállalatnak veszik. Ugyanezen szempont alá esik a műkertészetből eredő jövedelem is; mert az haszonhajtó foglalkozás és értelmi működést föltételez; sőt a műkertésznek a földadón kívül azért kell III. osztályú kereseti adót fizetnie, mert a műkertészet a földnek nem egyszerű gazdasági művelése, hanem értékes termények iparszerű előállítására. Ezeket kívül előjöhet oly eset is, hogy marhakereskedőt, ha földet vagy akár csak legelőt bérel, mind a két haszonhajtó foglalkozása után, külön-külön terhelik meg III. osztályú kereseti adóval. Ugyancsak III. osztályú kereseti adót fizetnek a «*végeladások*» czimű üzletek tulajdonosai; ugyszintén azok a külföldiek is, kik a nélkül, hogy az országba költöztek volna, valamely adóköteles belföldi iparüzletből jövedelmet huznak.

Ellenben nem fizetnek III. osztályu kereseti adót az országban tartózkodó tulajdonképeni török alattvalók, a valódi török áruk behozatalából és eladásából; továbbá az osztrák-magyar monarchiában készült gyártmányoknak Törökországba való kiviteléből; végre Törökországból és az odavaló átviteli kereskedésből származó jövedelmük után; ugyszintén nem fizetnek III. osztályú kereseti adót az országban tartózkodó idegenek abban az évben, melyben az országba költöztek; valamint a külföldi kereskedők, gyári, kereskedői és ipari utazók, kik személyesen vagy meghatalmazottjaik által a belföldi piacokat koronkint meglátogatják.* E részben csak akkor van kivételnek helye, ha a magyar honpolgárok hasonló körülmények közt az illető idegen államban, tehát Ausztriában is adófizetésre kötelezvék.** Megjegyezzük

* Ez nagy igazságtalanság a magyar iparosok szempontjából, mert az idegen kereskedők és utazók pénzünket silány iparcikkeikért kihordják és iparunkat tönkre teszik; és itt szerzett jövedelmük után még sem adóznak nálunk.

** Ennek a magyar iparosok szempontjából nincs értelme, hanem Ausztria érdekében áll fenn; mert mi iparcikket nem importálunk; mezőgazdasági nyers terményeinkre nézve pedig hasonló eladási mód nem existál. E tárgyban *Deil Jenő*, a kassai kereskedelmi és iparkamara érdemes titkára élénk mozgalmat indított. Első ízben napirenden volt ez az ügy, az országos ipartestületi értekezlet 1887. évi márczius hó 26. napján tartott ülésében. Lásd «*Iparügyek*»

azonban itt azt, hogy magyarországi lakosoknak külföldön folytatott üzletükből vagy foglalkozásukból folyó keresménye vagy jövedelme Magyarországon III. osztályú kereseti adó alá nem vonható. Nem fizetnek továbbá III. osztályú kereseti adót azok sem, kik házi szükségletükre szolgáló iparcikkek készítésével foglalkoznak. Nem fizetnek végre III. osztályú kereseti adót az iparüzőknél ama családtagjai, kik az adóköteles üzletnél segédmunkásként vannak alkalmazva, és a kiknek munkájáért a családfő bevallásában fizetést nem von le a nyers jövedelemből; mert ezek után I. osztályú kereseti adó fizetendő.

Az ipartestületek, ipartársulatok, a betegsegélyző és temetkezési egyletek, valamint a segélypénztárakra nézve az adófizetés tekintetében megjegyezzük, hogy az ipartestületek és ipartársulatok az adótörvények szempontjából nem tartoznak a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek közé; mert ezek nem haszonhajtó célból és nem is nyereségre alakultak. Ez okból tehát tagsági, beiratási és irodai díjakból eredő jövedelmük után feltétlenül adómentességben részesülnek. Az utóbbi egyesületek pedig jótékonyági intézetek és mint ilyenek, szintén a nyereszkedési cél kizárásával alakultak; a tagjaiktól beszedett díjak vagy egyéb segélypénzekből eredő jövedelmük tehát adómentes. Mindezek azonban nem részesülnek adómentességben másféle vagyonuk után, különösen pedig házbérjövödelmükre nézve.

A III. osztályú kereseti adó tekintetében egyéb adómentesség nem létezik; hanem vannak esetek, melyekben a III. osztályú kereseti adót elengedik vagy törlésbe hozzák.*

22. §. A jövedelmi vallomások vagy az ugynevezett adóbevallás.

Ha a III. osztályú kereseti adó megszábasát vizsgáljuk, úgy találjuk, hogy itt az adókiivetés sokkal bonyolultabb, mint az I. és II. osztályú kereseti adónál volt. A III. osztályú kereseti adót ugyanis nem egyedül az adóköteles egyéneknek és az adótárgyaknak hivatalos ösz-

1887. évi 9/10. számában 87. lapon. Előjött továbbá e tárgy a *Baross Gábor* kereskedelmi miniszter által egybehívott szaktanácskozásnak 1889. évi október hó 6-án tartott ülésében, hol a miniszter kijelentette, hogy a vándorügynökök intézményének szabályozásáról a tervezetet már szétküldötte, és a vándoripar korlátozásáról a törvényjavaslat már közzé is van téve, melyben e részben az a fontos intézkedés foglaltatik, hogy az engedélyhez van kötve és azt csak magyar honpolgár nyerheti el.

* Lásd erre nézve 30. §-ban a kivetett kereseti adó törlését.

szeirása alapján vetik ki, hanem itt egy más kivetési módozat játszik nagy szerepet; ámbár ezt az adózó polgárok — öntudatlanul ugyan, de helyes érzékkel, — rendszerint nem alkalmazzák. A III. osztályú kereseti adó az adóköteles egyének által benyújtandó jövedelmi vallomások vagy az ugynevezett adóbevallások alapján volna rendszerint kivetendő.

Az adóvallomások mindig január hónapban, illetőleg újabb időben minden harmadik év január havában adandók be. A vallomások kiállítása céljából a községi elöljáróságoknál vagy a városi adóhivataloknál űrlapok ingyen kaphatók. A bevalló ezen űrlapnak egyes rovatait pontosan kitölteni köteles. Nevezetesen meg kell jelölni a vallomási ívben az adóköteles üzletet és jelezni kell abban az üzleti tőke mennyiségét. Csatolandó azután az ívhez egy jegyzék, melyben a segédszemélyzet tagjai névszerint, üzletbe lépésük ideje, alkalmazásuk minősége, koruk, valamint heti vagy havi fizetésük mennyisége egyenkint pontosan felsorolandó. Ki kell ez ívben tüntetni a mult évben kivetett összes bármiféle egyenes adót, azután bejegyzendő a 16 évnél idősebb adóköteles családtagok száma; valamint a kiskoru, illetőleg a 16 éven alul levő gyermekek száma is. Végre beírjuk azt is, hogy az üzletet az egész évben folytatjuk-e, vagy ha nem, hány hónapig? S ez a rovat különösen fontos azon iparosok javára, kik, mint a kőművesek, egész éven át nem folytathatják üzletüket, vagy a kik, mint vidéken számtalan csizmadia, nyáron át szünetelnek s nagy részben csekély földbirtokukkal vesződnek.

Mindezen ténykörülményeknél azonban sokkal fontosabb és a bevallás lényegét, az évi, illetőleg a három évi üzleti bevétel és kiadás egybevetése, valamint ezeknek eredményeként a tiszta keresmény vagy a tiszta jövedelem kitétele képezi. Oly *jövedelmi mérleg* elkészítése, mely az adótörvények követelményének mindenben megfelel, még az ügyes üzletemberre nézve is némi nehézséget okoz; mert szükséges tudni, mely czimeken lehet és kell a kiadást összeállítani. A bevételek összegének kiállítása ugyan semmi nehézséggel sem jár, mert mindenféle pénzbevétel, mely az üzletbe az üzleti és ipari dolgokért és végzett munkákért befolyt, bevételt képez. De nem minden kiadást lehet a kiadások közé számítani, melyek üzleti kiadást képeznek.

Nevezetesen az összes kiadások közt nem szerepelhetnek azon kamatok, melyek az ipari üzletben fekvő tőkék után járnának; vagy is a ki üzletébe tőkét fektetett be, ezután kamatot nem számíthat;

mert ennek kamatját az üzleti jövedelem képezi. Ugyanezen szempont alá esik az is, ha valaki üzlete átalakításába vagy új felszerelésébe tőkeösszeget fektet be; mert ez a nyers jövedelemből le nem vonható és a kiadások közé föl nem vehető. De kiadásként szerepelhetnek az üzlet valóságos tőkeadósságainak kamatai, vagyis az iparos által kölcsön vett üzleti adósságok; azaz annak kamatai, a mivel az iparos tartozik hitelezőjének. De ekkor a hitelező neve megjelölendő és esetleg az okirat is felmutatandó. Ide azonban nyers anyagok bevásárolásából keletkező adósságok nem számíthatók.

Nem lehet továbbá a kiadások közé fölvenni az iparosnak, avagy családjának lakbérét; ellenben a műhely, bolt, raktár, vagy üzlethelyiség bére a kiadások közé veendő fel. De mindenek fölött levő kiadási összeget fog minden iparosnál, a feldolgozandó nyers anyag ára képezni, melyet az adókiivetésnél elsőrangú kiadásnak vesznek. Ugyancsak a kiadások közé vehető föl az üzleti adó megállapításánál, a tűzkárbiztosítási összeg, illetőleg az évenként fizetendő díj; mert ez a nyers jövedelemből levonható. Hasonlóan a kiadások közt szerepelhet ama veszteség, melyet az iparos hitelbe való dolgozás, illetőleg hitelezés folytán szenved. Ezt azért említjük föl; mert e czímen mint behajthatlan követelés, napjainkban minden iparosnál és minden évben jelentékeny összegben merül föl.

Nem vonhatók végre a kiadások közé azok az összegek, melyekbe az iparosnak önmaga, neje és gyermekei eltartása kerül, vagy a mit ő ezeknek munkájáért kárpótlásul fizet; mert ha ezek is bevételnének, a mi iparosaink nagy részénél, kik alig bírják existenciájukat fentartani, nem maradna adóalap; a mennyiben igazi tiszta nyereségre, — amin újabb vagyron volna szerezhető, — a magyar kisiparos nem bír, a mai viszonyok közt dolgozni. Kiadást képez azonban az, ha az iparos saját gyermekének segédi fizetést ad, valamint a többi segédek bére is.

Ha ezekhez még hozzá vesszük, hogy az évi kereseti adókat és ezeknek járulékait képező egyéb adókat sem szabad a kiadások közé fölvenni, — ellenben a házadó, földadó vagy nem kereseti adó czímen fizetett más adóösszeg a nyers jövedelemből levonható, — úgy akkor megjelöltük azt a módot, miként kell az évi bevételek és kiadásokból a tiszta évi jövedelmet kihozni és miként kell a jövedelmi mérleget az adótörvényeknek megfelelőleg összeállítani. De kiemeljük itt mindjárt, hogy a kiadási és bevételi összegeket nem kell ám csak úgy nagyjából tetszés szerint odavetni; mert akkor vallomásunk hitelre nem talál;

hanem czélszerű és szokásban van a bevétel, de különösen a kiadás főösszegét részletes kimutatásokban igazolni, vagyis kell jegyzékeket készíteni és mellékelni a vallomási ivhez minden fontosabb című kiadásról és bevételről, például a különféle nyersanyag bevásárlási áraitól, a bolt és műhely bérösszegéről, a segédek fizetéséről stb. Mert különben a vallomást csak akkor fogadja el az adókiadó bizottság, ha üzleti könyveinket fölmutatjuk. Az üzleti könyvek felmutatása oly fontos, hogy ez alapon a bejegyzett czéggel bíró iparosnál, ki hitelesen vezetett üzleti könyveit az adókiadó vagy felszólamlási bizottságok előtt bemutatja, a bevallott és a könyvekkel egyező összeget, illetőleg tiszta jövedelmet mulhatlanul elfogadják az adókiadás alapjául.

A mérleg készítését egy példa legjobban megvilágosítja. Valamely czipészemester például évenként kész munkáért bevesz	---	---	900	frtot,
megrendelt munkákért bevesz	---	---	1250	«
javításokért bevesz	---	---	230	«
e szerint évi összes bevétele:	---	---	2380	frt.

Ellenben kiadásai voltak:

1. Nyersanyagokért	---	---	700	frt.
2. Műhely és bolt évi bére	---	---	300	«
3. Egy segédnek évi fizetése	---	---	300	«
4. Üzleti 1000 frt adósságának évi 8% kamatja	---	---	80	«
az évi összes kiadás tesz:	---	---	1380	frtot.

Ha tehát a 2380 frt bevételből levonjuk az 1380 frt kiadást, a tiszta jövedelem 1000 frtra rug. Ennek a czipésznek évi üzleti tiszta nyeresége e szerint 1000 frtot tesz, mely összegből lakbért, még pedig vegyük hogy 400 frtot és adót kell fizetnie. Ezenkívül a maradványból magát, nejét és gyermekeit kell eltartania, ruhával, élelemmel ellátnia és nevelnie.

De ez csak egyetlen egy évre szól. A vallomásban azonban 3 évi üzleti tiszta jövedelem átlaga vagyis egy évi közép száma fogja az adóalapot képezni. Ezt az egy évi jövedelmi átlagot is egy példa fogja kellően feltüntetni.

A fentebb említett czipésznek első évi tiszta jövedelme	---	1000	frt
második évi tiszta jövedelme	---	926	«
harmadik évi tiszta jövedelme pedig csak	---	900	«
volt; ez a 3 évi jövedelem összesen kitesz	---	2826	frtot.

Ha most már ezt a 3 évi főösszeget, vagyis a 2826 frtot az évek számával vagyis hárommal elosztjuk, akkor megkapjuk a három évi

tiszta jövedelem átlagát vagyis középszámát. Ez a fent említett esetben 942 frtot tesz ki, vagyis átlag az egy évi tiszta jövedelem 94² frtra rug.

Nem kell azonban feledni, hogy ezen három évi bevétel és kiadás, melyeknek alapján az adót 3 évre vetik ki, a három évi kivetési időszak, első évét megelőző három évben elért üzleti nyeresemény átlaga legyen, vagyis érthetően szólva, az 1890. évben kivetik három évre az adót, az 1890. évi január hónapban tehát az 1887: 1888. és az 1889-ik évekről kell jövedelmi vallomást adni és ezen három évi jövedelemnek egy évi átlaga vagy középszáma fogja az adóalapot képezni. A három évi üzleti nyereség átlaga vagyis a három évi átlagos jövedelemről azonban tudni kell, hogy ennek alkalmazása csak akkor foglалhat helyet, ha minden kétséget kizárólag hiven ki van mutatva valamely üzletnek mind nyeresége, mind pedig vesztesége; azaz a jövedelem-bevallás akként van elkészítve, hogy annak helyessége és alapossága fölött kétely nem támadhat. Vagy ha kétség támadna, az illető köteles bevallását hitelesen vezetett üzleti könyveinek vagy évi mérlegeinek bemutatásával megerősíteni. De ezen átlagos egy évi jövedelem mellett, ki lehet a vallomásban tüntetni még, a szóbeli vagy írásbeli szerződésben elvállalt készpénz vagy egyéb kötelezettségek, terhek és szolgáltatások évi értékét. Ilyesminek veendő, ha az iparos elaggott és munkaképtelen szülőit eltartja, vagy azoknak készpénzben tartásdíjat fizet, avagy például házbére egy részeért munkát szállít.

A hentesek és mészárosok mindezekon kívül kitüntetik még a vallomási ivben azt is, hogy hány szarvasmarhát, hány borjut, sertést, vagy juhot vágtak le a mult évben, bérkocsisok és társaskocsi-tulajdonosok pedig bejegyzik lovaik számát.

Beirandó továbbá mind a három évre egyenkint és külön ugy az évi lakbér, mint az üzlethelyiség bérösszege. Végre a jegyzet rovatban jelezni lehet azt a különös szolgáltatást, melynek összegét a tiszta nyereség után beirtuk, vagyis azt, hogy a fentiek szerint az illető iparos elaggott és munkaképtelen szüleit tartja el. Ezek szerint azután össze van állítva a jövedelmi vallomás, melyet alá kell irnunk és a lakhely szerint illetékes községi előljárásnál, városokban pedig a városi adóhivataloknál kellő időben beadnunk.

A beadott vallomások kellőleg kihirdetett időben és helyen ki is tétetnek, azokat bárki megtekintheti, lemásolhatja és azokra vonatkozó észrevételeit a kir. pénzügyigazgatósághoz, illetőleg Budapesten a kir. adófelügyelőhöz írásban be is nyújthatja; sőt a pénzügyminisz-

ternek jogában áll valamely törvényhatóság vagy rendezett tanácsu város összes adóköteles lakóinak jövedelmi vallomásait együttesen közhírré is tenni. Épen ezen körülményekben rejlik ama morális kényszer, hogy mindenki lelkiismeretesen és a valóságnak megfelelőleg vallja be jövedelmét.

A jövedelmi bevallásnak ezen rendes folyamata és körülményei mellett vannak még különös esetei és mellékes föltételei is, melyeket szintén tudnunk kell. Így például ki több üzletből vagy vállalatból huz jövedelmet, és ezen üzletek vagy vállalatok jövedelme a keresetadó különböző osztályaiba tartozik, köteles minden egyes vállalatról, üzletről, vagy jövedelemről külön vallomást adni; a kinek tehát iparüzlete mellett valahonnan havi 40 frtnál magasabb állandó fizetése is van, ez úgy a III., mint a IV. osztályú kereseti adóra nézve, külön jövedelmi vallomási iv «észrevétel» ezimü rovatában megjegyezni tartozik, hogy mikor és hol nyújtotta be egyik vagy másik vallomását. De ha valakinek akár egy, akár pedig több községben több üzlete vagy fióküzlete van, avagy többféle iparággal foglalkozik, az csak egy jövedelmi vallomást ad, még pedig ama község előljáráságánál, melynek területén lakik, illetőleg ahol főüzlete van; mert mindezek után a III. osztályú kereseti adót a főüzlet helyén vetik ki s az állami adó ott is fizetendő.

Tudnunk kell továbbá azt is, hogy az a nő, kinek férje saját jövedelmét bevallotta, nincs fölmentve azon kötelezettség alól, hogy a maga külön jövedelmét is, ha ugyan van, és a mennyiben adó alá tartozik, szintén be ne vallja. Azon esetben pedig, ha valakinek üzlete három évig még fent nem áll, az az üzlet megkezdésétől számítva, annak fennállása idejére eső kereseti vagy üzleti tiszta nyereségét vallja be. A kinek üzlete tehát csak fél évig áll fenn, az a félévit; a kinek egy évig, az az egyévit; és kinek üzlete két évig áll fent, az a két évi jövedelmi kimutatást csatolja. De ez esetekben a középszámítás vagy az átlagos jövedelem el nem fogadható, mert az üzleti nyereség átlaga mindig három évre számítandó ki; sőt a három évi üzleti nyereség átlaga adóalapul akkor sem fogadható el, ha valamely üzlet a megelőző három évben fenn nem állott, vagy ha fennállott is, de az üzlettulajdonos személyében változás történt. Akkor tehát, midőn a három évi átlagos jövedelemről van szó, sem az üzlet természetének és minőségének, sem pedig az üzlettulajdonos személyének változnia nem szabad.

Az az iparos ellenben, ki az adóköteles egyének és az adótárgyak összeírása után lép a kereseti adó III. osztályába tartozók sorába, az

adóköteles üzletének megnyitása napjától számítandó két hónap alatt adhat vallomást, a mi azonban nagyon kétes értékű dolog lehet. Tudni kell végre még azt, hogy azok a kereseti adó III. osztályába tartozó adókötelesek, kiknek a megelőző évi összes adója 50 frtot meg nem halad, kereseti nyereményüknek összegét vagy mindjárt az összeírás alkalmával az összeíró közeg előtt, vagy pedig városokban a polgármesteri hivatalban, valamint kis és nagy községekben a község birájánál *élszóval* is bevallhatják.

Azoknak üzleti tiszta jövedelme pedig, kik a kitűzött és rendszeren még nyolcz nappal meghosszabbított határidőben sem adják be jövedelmi vallomásukat, az üzletben levő álló és forgó tőkék nagyságára, az üzletben működő segédmunkások számára és az általuk fizetett lak- és üzlethelyiségbér mennyiségére való tekintettel, hivatalból állapítják meg adóját, és adójuk kirovásának azután ez szolgál alapjául. Ugyan ez áll azokra nézve is, kik valótlán vagy helytelen vallomást adtak be és a benyújtott vallomás felett tartandó tárgyalások kielégítő eredményre nem vezetnek.

A pénzügyigazgatóság, vagy Budapesten az adófelügyelőnek ugyan is jogában áll a hozzá beküldött vallomásokat megvizsgálni. Azokra nézve pedig, melyeket kielégítőnek nem talál, a tényleges viszonyokról tudomással bírónak meghallgatása és a rendelkezésre álló egyéb adatoknak használata mellett, — az adókötelezettektől záros határidő kitűzésével felvilágosítást és kiegészítést kívánhat és e határidőnek lejártával általán minden adókötelezettre, sőt azokra is, kik bevallásaikat vagy a tőlük kívánt felvilágosítást megadni elmulasztották, kiszámítja azt az összeget, melylyel azok a törvény és a fennálló szabályok értelmében, nézete szerint megrovandók.

A mennyiben azonban az adókiszámítások alkalmával a pénzügyigazgatóságok, vagy Budapesten a kir. adófelügyelő avagy ezek helyettesei az adókötelezett egyénnel vagy másokkal, kiket megkérdezendőknek vélnek, személyesen értekeznek, kötelesek ezen értekezést azon községben, melyben az illetők laknak, folytatni, eljárásukban minden faggatást és a családi viszonyokba való beavatkozást kerülni és vizsgálódásaikat csak az adókivetésére szükséges adatokra és a tényleges viszonyokra kiterjeszteni. Jogukban áll továbbá a községi előljárásgóktól, vagy a városi polgármesterektől szóbeli vagy írásbeli felvilágosítást kérni, az adóköteles egyének vagyoni és kereseti viszonyait ismerő

egyéneket kihallgatni, a bíróságok és más közhivatalok útján a szükséges adatokat megszerezni.

Fájdalom! az adókiszámítás tényleg nem történik ily körülményesen; azért van oly aránytalanul elosztva az adó vagy is egyik aránylag sokkal többet fizet mint a másik, a kinek pedig több jövedelme van; de ezt a hivatalokban nem tudják és a fentiek szerint ki sem nyomozzák! Pedig az ipartestületek e tekintetben kellő felvilágosításokat adhatnának!

23. §. Hogyan állapítják meg hivatalosan a tiszta jövedelmet?

Ha valaki jövedelmi vallomást nem ad, erre az esetre a törvény azt rendeli, hogy az egyénnek vagy üzletnek tiszta jövedelmét hivatalos uton kell megállapítani. A megállapítás az üzletben levő álló és forgó tőkék nagysága, az üzletben működő segéd munkások száma és az adóköteles egyén által fizetett lakbér és üzlethelyiségbér mennyisége alapján történik. Természetesen itt nem a három évi bérösszeg, hanem csak az utolsó évi bér mennyiségét veszik a számítás alapjául. A lakbér és az üzlethelyiség bére alapján, a tiszta évi jövedelmet akként állapítják meg, hogy az évi lakbérnek $1\frac{1}{2}$ —8-szoros összegét és az üzlethelyiség évi bérének 25—100 százalékát vagyis $\frac{1}{4}$ -ed részétől föl az egész bérösszegig, egészben veszik évi tiszta jövedelemnek vagy üzleti nyereségnek. De ezen igen tág szabály még részleteiben szűkebbre van szabva. Így a tiszta kereseti nyereség legkisebb összege gyanánt (minimum) veszik:

1. Annál, ki 500 frtnál nem fizet több lakbért, a lakbér $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ -szeres összegét veszik tiszta jövedelem gyanánt. Ha tehát valaki 300 frt lakbért fizet, annak legkisebb évi jövedelme e számítás szerint egy és félszer véve 450 frtnak vehető; legnagyobb jövedelme pedig, a 300 frtot harmadfél-szer véve, 750 frttal számítható.

2. A ki 500 frttól 1000 frtig terjedő lakbért fizet, annak lakbérért az évi tiszta jövedelem megállapításánál $1\frac{1}{2}$ —3-szorosan számítják. A ki tehát 700 frt lakbért fizet, annak legkisebb évi jövedelme e szerint 1050 frtot; legmagasabb évi jövedelme pedig 2100 frtot tenne.

3. A ki 1000 frttól 2000 frtig terjedő lakbért fizet, annak jövedelme megállapításánál lakbérének összegét 2—6-szorosan veszik. Ha tehát valaki 1500 frt évi lakbért fizet, annak legkisebb jövedelme 3000 frt, legmagasabb jövedelme pedig 9000 frt volna.

4. A ki pedig 2000 frtnál is több lakbért fizet, annak lakbérét a jövedelem megállapításánál 3—8-szoros összegben számítják. Így tehát legolcsóbban véve föl, ilyen egyénnek tiszta jövedelme 6000 frt; legmagasabb tiszta üzleti nyeresége pedig 16,000 frtra rugna.

Az üzlethelyiség bére után pedig a legalacsonyabb számítás szerint, minden 100 frt bér után 25 frtot vesznek tiszta jövedelemnek, vagyis az üzlethelyiség bére után a legalacsonyabb számítás szerint, minden 100 frt bér után ennek $\frac{1}{4}$ -ed részét vagyis csak 25 frtot számítanak. Legmagasabb számítás szerint azonban az üzlethelyiség bére egész összegében is vehető jövedelemnek. A ki tehát 300 frt boltbért fizet, annak legkisebb tiszta jövedelme gyanánt veszik a 300 frt $\frac{1}{4}$ -ed részét vagyis minden 100 frt után 25 frt; 300 frt után pedig háromszor 25 frtot vagyis 75 frtot. Legmagasabb tiszta jövedelme pedig a 300 frtot egészben véve, 300 frt volna.

Ha azonban valaki együtt fizet lakbért és boltbért, ezeket aránylag elkülönítik és a két külön számítás alapján összesítve állapítják meg a tiszta jövedelmet. Ha pedig valamely iparos külön fizet lakbért és külön boltbért, annak tiszta jövedelmét a fenti számítási módszer szerint, szintén külön számítják és a kettőnek összege képezi a tiszta üzleti nyereséget. Akkor pedig, midőn valamely iparosnak a III. osztályú kereseti adó alá tartozó több üzlete van, az általa fizetett összes lakbér és üzlethelyiségbér alapján kiszámított tiszta üzleti nyereségében, összes üzleteiből nyert jövedelmét bentfoglaltnak tekintik. Nem lehet e szerint valamely iparost egyik üzlete után a lakbér és a boltbér alapján; másik üzlete után pedig ugyanakkor és ugyanabban az időben, más rendelkezésre álló adatok alapján megadóztatni.

A lakbérre nézve különösen megjegyezzük, hogy az adóköteles egyén minden kiskoru gyermekeért, a lakbérnek 10%-kát vagyis minden 100 frt után 10 frtot levonhat. Ez a levonás azonban egy gyermekre nézve 50 frt lakbérnél és valamennyi gyermekre vonatkozólag, a lakbér 40%-nál több nem lehet. És ez a levonás csak is a lakbérösszegre nézve értendő; mert a törvény e részben üzleti helyiségről említést nem tevéen, az arra eső bérből a gyermekek után százalék le nem vonható. De a lakbérből is a kiskoruakra eső levonás nem a sokszorozott lakbér összegéből, hanem csak is a tiszta vagyis az egyszeres lakbérből eszközölhető; mert ellenkező esetben a levonandó összeg túl magas lenne; ez a számítási mód tehát szigoruan megtartandó.

Ezenkívül a törvény úgy a lakás, mint az üzlethelyiség fogalmát

is meghatározza. Lakbér alatt ugyan is azon bér értendő, melyet valaki saját maga, vele közös háztartásban élő neje vagy családja lakásáért fizet, vagy fizetne, ha a lakást bérben bírná. Az ingyen használt lakások értékét becslés útján állapítják meg. Ugyanez áll az üzlethelyiségekről is, melyek alatt műhelyeket, boltokat, raktárakat, irodákat és általában oly helyeket kell értenünk, melyek az üzlet vagy foglalkozás folytatására használatnak vagy rendelvek.

Ennek kapcsán kell felemlíteni azt, hogy társas üzleteknél minden egyes üzlettárs lakbérét számításba vesszük. Ugyancsak felemlítjük itt azt is, hogy abban az esetben, ha az ipari üzlet még három évig fenn nem áll, akkor a tiszta jövedelmet csak arra az időre állapítják meg, mely idő alatt az üzlet fennállott. Ily üzleteknél ezenkívül, ha ezek még két év óta fenn nem állanak, a lakbér és az üzlethelyiségbér összegét csak felében számítják, az évi tiszta jövedelem megállapításánál és azok a legkisebb tétellel szorzandók, vagy is az $1\frac{1}{2}$ —3%-ot csak is a kisebb összegben, azaz $1\frac{1}{2}$ százalékkal szabad alkalmazni. Ha azonban valaki régi üzletet vesz át és azt folytatja, az üzlettulajdonos személyében történt változás a legkisebb tétel alkalmazására jogot nem ad; mert ez nem új üzlet, a mennyiben a régi üzlettel annak régi vevői is rendesen átmennek az új üzlettulajdonoshoz; hanem itt csak az új tulajdonos személyes tulajdonságai, nevezetesen ügyessége vagy az, hogy ez esetleg kezdő, vehető figyelembe.

Ellenben az esetre, midőn az üzlettulajdonos csődbejutása folytán bezárt üzlet helyén az, ki az elárverelt felszerelést és árukat megvette, ismét üzletet nyit, ez az újabb üzlet nem tekinthető a csőd által megszünt előbbi üzlet folytatásának; az új üzlettulajdonos tehát a III. osztályu kereseti adó kivetésénél a fent jelzett kedvezményben részesítendő. Viszont abban az esetben, ha valamely üzlet az adókivetési három év előtt, valamely időpontban megszűnik, a tiszta jövedelem és az adó utánna csak arra az időre állapítható meg, a meddig fennállott, illetőleg a már kivetett adóösszegeből csak annyi fizetendő, mely a fennállás idejére jut.

Ki kell azonban ezek után emelnünk azt, hogy ezek a számítások csak a házbéradó alapján történnek; oly helyeken azonban, hol a használt lakás és üzlethelyiség házosztályadó alá esik, évi lakbérül vesszük:

1. Azon kis és nagy községekben, melyekben az összes lakrészeknek $\frac{1}{3}$ -ad része sincs bérbe adva, a kirótt házosztályadónak 50-szeres összegét.

2. Rendezett tanácssal bíró azon városokban, melyekben az összes lakrészeknek $\frac{1}{3}$ -ad része bérbé adva nincs, a kirótt házosztályadónak 40-szeres összegét.

3. Mindazon községekben és városokban, melyekben az összes lakrészeknek legalább $\frac{1}{3}$ -ad része bérbé van adva, a kirótt házosztályadónak 34-szeres összegét.

A házosztályadó tekintetében megjegyezzük, hogy oly esetben, midőn az adóköteles egyén lakását és üzlethelyiségét bérfizetés nélkül ajándékban bírja, a III. osztályú kereseti adó kivetésénél sem a házosztályadó, sem pedig a becslés szerinti házbér, a legkisebb tételek alkalmazásával, a tiszta jövedelem kiszámítására elégséges alapul el nem fogadható, hanem ilyenkor egyéb mellékkörülmények és adatok; nevezetesen az üzletbe fektetett tőkék, a munkások száma és az illető iparos ügyessége is tekintetbe veendő; s ezek segélyével állapítható azután meg a három évi átlagos jövedelem. Az esetben pedig, midőn a III. osztályú kereseti adóköteles fél, saját házában lakik és házosztályadóval megrovott egész házának csak egy részét használja lakásul és üzlethelyiségül, a tiszta jövedelmet, illetőleg a legkisebb adótételt nem az egész épületnek, hanem csak az adóköteles egyén által használt lakrészeknek házosztályadója alapján állapítják meg.

Ezek után még felemlítjük, hogy bérkocsisoknál és társaskocsitulajdonosoknál, a tiszta jövedelmet lovaik után állapítják meg és pedig ezek az adóévet megelőző évben tartott minden darab ló után:

1. A fővárosban	100 frtot,
2. A 10,000-nél több lakost számláló helyeken	60 «
3. A 2,000—10,000 lakossal bíró községekben	40 «
4. A 2,000 vagy kevesebb lakossal bíró községekben	30 «

fizetnek állami adó fejében. A községek lakosságára nézve mindig az utolsó népszámlálás eredménye az irányadó.

A mészárosokra és hentésekre nézve pedig tudnunk kell, hogy ezek az adóévet megelőző évben* levágott minden darab szarvasmarha után:

* Ez alapon a budapesti mészárosipartestület már két ízben kérelmezte a pénzügyminiszteriumtól, hogy a mészárosokra ne három évre, hanem minden évben külön vessék ki az előző év adatai alapján, a III. osztályú kereseti adót, mert 3 év alatt fizetőképességük csökkenik, és mert a 3 év adatai más eredményt tüntetnek föl, mint az adóév előtti egy-egy év adatai. Ámbár a törvény fenti szavai a mészárosok kérelmét jogosnak tünteti fel, a pénzügyminiszter a kérelmet mind a kétszer elutasította. Úgy szintén elutasította azt a kérelmet is, hogy a mészárosok adóját a vágóhidón, a levágás alkalmával, minden darab állat után rögtön szedjék be.

1. A fővárosban	5 frtot,
2. A 10,000-nél több lakossal bíró községekben ...	4 „
3. A 2000—10,000 lakost számláló községekben ...	3 frtot, és
4. A 2,000 vagy annál kevesebb lakost számláló községekben	
- 2 frtot fizetnek állami adó fejében; mert a törvény ama vélelmet állítja föl, hogy ezek az iparosok közepszámítás szerint, minden darab szarvasmarhán a fenti adóösszegek 10-szeresét, vagyis 50, 40, 30 és 20 frtot nyerne, illetőleg ennyi forinttal drágábban mérik ki a húst, mint a minő árban vették az állatot. A többi állatokra nézve pedig megszabja a törvény, hogy minden 4 borju, 4 sertés vagy 8 juh egy szarvasmarha gyanánt jöjjön számításba.

Ezek szerint azt hinné az ember, hogy a mészárosok és hentesek adóját egészen az utolsó krajczárig pontosan és igazságosan meg lehet állapítani; mert a községek jegyzéket vezetnek, melybe minden darab levágott marhát beírnak. Ez az igazság azonban csak formális és igen czélszerű a fenti számítás próbájaként a lak- és székbért, valamint a többi mellékkörülményeket is figyelembe venni; különösen pedig a 16 éven alul levő kiskorú gyermekek számára tekintettel kell lennünk.

Általán minden iparosra nézve irányadó az, hogy az üzlet vagy foglalkozás természetéből folyó nagyobb helyiség szükséglete, úgy nem különben az a körülmény, hogy az üzlet természeténél fogva az üzlet-helyiségnek együtt kell lenni a lakással, az üzlethelyiség bérösszege százalékának alkalmazásánál csökkentőleg; az ellenkező körülmények pedig emelőleg hatnak. Ha pedig valaki igazolja, hogy szállásának tartására üzletéből eredő jövedelmén kívül, más oly jövedelmei is, melyek már adó alá fel vannak véve, együttesen képesítik, — ez a legkisebb jövedelemnek, a szállásbér alapján való megállapításánál, mint csökkentő körülmény figyelembe veendő.

Mindezek alapján azt állíthatjuk, hogy az itt közölt törvényes szabályok, nem az adókimetetés zsinórmértékéül, hanem azért állítvák a törvényben fel, hogy *támpontul* szolgáljanak az arányos megadóztatáshoz. Az üzleti tiszta jövedelem rendszerint az üzletbe fektetett tőkék mennyiségétől, a segédmunkások számától és az illető iparos ügyességétől függ. E három tényező megfontolásából vezethető le legbiztosabban a tiszta üzleti nyereség és így állapítható meg méltányosan az adó-alap és maga az adó összege.

24. §. Az adókető bizottság.

A jövedelmi vallomások határnapja után, rendszerint február hónap elején, megállapítja adójavaslatát (de e részben nem teljesíthet ideiglenesen sem adóketést) a pénzügyigazgatóság vagy Budapesten az adófelügyelő. Teszi pedig ezt az előadottak értelmében vagy a jövedelmi vallomások vagy pedig az adóketéses egyének és az adótárgyak összeírása s ezzel kapcsolatban a tiszta jövedelemnek hivatalból történő megállapítása alapján.

Ezen adókiszámítási javaslatot magában foglaló adólajstromot azután a községi előljáróság vagy a városi közegek közszemlére teszik ki. Ezen kiszámítási javaslatok előre kihirdetendő 8 napig vannak a község vagy a város házánál kitéve. A kitételnek az a célja, hogy azokat mindenki megtekinthesse és akár a magát, akár pedig a másokat illető adójavaslatokra nézve esetleges észrevételeit megtehesse.

Az adólajstromok kitétele iránt az adózó polgárok a legnagyobb érdeklődést tanusítják; mert ekkor a nagyobb rész megtekinti az adójavaslatokat. A kik ezt megtekinteni akarják, Budapesten a házak helyrajzi számai szerint legkönnyebben megtalálják adójukat a lajstromokban. A ház helyrajzi száma a kapun belül a bejáratnál van felszegezve, míg a házzám a kapun kívül van a házak falán. Ha pedig a megtekintéskor valaki másnak adóját nem látja aránylagosnak az övéhez, hanem igen alacsonyan van egy másik polgártársa megadóztatva, akkor észrevételét a fenti 8 napi határidő alatt írásban a pénzügyigazgatóságnál, Budapesten pedig a kir. adófelügyelőnél; a 8 nap eltelte után pedig az adókető bizottságnál terjesztheti elő.

Márczius havában azután megkezdődik az adókető bizottságok működése. Ez időtáiban tehát figyelni kell arra, mikor lesz az illető egyén adója tárgyalva. A fővárosban ezt a hírlapokból legbiztosabban lehet megtudni. Más helyeken pedig helyi szokás szerint közhírré lesz téve a kető bizottság tárgyalásának megkezdése.

A mi a bizottságot illeti, ezt három év tartamára, minden adóhivatal székhelyén és minden törvényhatósági joggal felruházott városban, a mennyiben ez nem egyuttal kir. adóhivatalnak is székhelye, alakítják. Ezenkívül Budapesten minden kerületre nézve külön adókető bizottság van összeállítva. Ezek közül az üzlethelyiséggel vagy gyárral bíró adóketéselt egyénre nézve, az a bizottság illetékes, melynek kerületében az üzlethelyiség vagy a gyár van; de a kinek üzlet-

helyisége nincs, annak abban a kerületben, hol állandó lakása van, vetik ki adóját. Fióközletekre nézve a főüzlettel együtt vetik ki az adót a főüzlet kerületében. Egyes vállalatokra nézve pedig, melyek több helyről kapják jövedelmüket, az adó kivetésére az a bizottság illetékes, melynek területén a vállalat igazgatóságának székhelye van.

A III. osztályú kereseti adó kivetésére ekként az adó kivető bizottságok hivatvák. E czélból az adó kivető bizottsághoz elnököt és elnöki helyettest, továbbá két rendes és két póttagot a pénzügyminiszter, a kir. pénzügyigazgatóság, Budapesten az adófelügyelő javaslatára; másik két rendes és két póttagot pedig a megyei alispán, városokban a polgármester nevez ki.

A bizottsági tagok a vidék, illetőleg a város önálló és kereseti viszonyait ismerő lakosaiból nevezendők ki. De figyelemmel kell lenni arra is, hogy azoknak fele része a földbirtokosok és háztulajdonosok; másik fele része pedig a kereseti adó- és tőkekamatadó-kötelesek osztályához tartozék és mindenkiről feltehető legyen, hogy a bizottsági üléseken való megjelenésben előreláthatólag akadályozva nem lesz.

A kit bizottsági tagnak választanak, a megbízatásnak teljesítését alapos ok nélkül nem tagadhatja meg, kivéven, ha ily megbízatásban részesült és azt az előző évben már teljesítette is. A bizottság tagjai az első ülésben, illetőleg működésük megkezdése előtt ünnepélyes fogadást tesznek becsületükre, hogy a törvény értelmében, az állásukkal járó feladatok teljesítésében lelkiismeretesen és részrehajlás nélkül fognak eljárni. — Bizottsági előadó, illetőleg a kincstár képviselője a pénzügyigazgató, illetőleg Budapesten az adófelügyelő vagy ezek helyettesei. Az előadó azonban szavazati joggal nem bír.

Ezeket kívül minden adóközség köteles, saját képviselője által választott két bizalmi férfit kiküldeni, az adó kivető bizottság azon tárgyalásaihoz, melyeken e község adólajstroma a kitűzött sorrend szerint előfordul. A bizalmi férfiak kötelesek a tőlük kívánt felvilágosításokat megadni. Meg nem jelenésük azonban a bizottsági tárgyalások folyamatát meg nem akasztja.

Az adó kivető bizottság ülései nyilvánosak és azokról rendes jegyzőkönyvet vezetnek. Ha azonban egyes esetekben a bizottság egy tagja kívánja, a bizottság zárt ülésben tanácskozik és hozza határozatait; de ez esetben is a határozat nyilvános ülésben hirdetendő ki. A határozatok szótöbbséggel hozatnak. A bizottsági határozat hozatalára, az elnökön és előadón kívül két szavazótagnak jelenléte szükséges. Ha

ennyi tag meg nem jelenne, a megjelentek jogosítvák a hiányzó bizottsági tagokat, a póttagok behívása által és addig is, míg ezek megjelenének, a tanácskozás fennakadásának elhárítása végett, a helyben vagy a vidéken lakó más adófizetőkkel helyettesíteni. Ugyanily eljárás követendő akkor is, ha a bizottság oly ügyet tárgyal, melyben a bizottság egyik tagja, vagy a bizottsági tagok egyikének 2-dik fokig rokona avagy elsőfoku sógora van érdekelve.

A bizottság elnökei 4 frtot; tagjai pedig 3 frt napdíjat huznak az államkincstárból. Ezen napdíjak a bizottság működése helyén nem lakó bizottsági tagoknak működésük egész időtartamára, beleértve az utazási időt is, — azon bizottsági tagoknak pedig, kik a bizottságok működésének helyén laknak, csak azon napokra járnak, melyeken a bizottság tárgyalásaiban résztvesznek. Az adókiivető bizottság a kitűzött sorrend szerint behatóan megvizsgálja az adózók bevallásait és a pénzügyigazgatóság, illetőleg Budapesten az adófelügyelő által minden egyes adózóra nézve, tehát azokra nézve is, kik jövedelmi vallomást nem adtak és így jövedelmük hivatalosan van megállapítva, — az elkészített adókiszámítási javaslatokat. Eme vizsgálat megejtésénél az adókiivető bizottság jogosítva van, illetőleg köteles tárgyalásaira szakértőket meghívni és kihallgatni. Azon esetekben pedig, midőn a bevallás adatai oly hiányosak, hogy tárgyalás alapjául nem szolgálhatnak, az illető adózókat bevételeiknek és kiadásainak részletezésére kötelezi; vagy azokat, kik üzleti könyveket vezetnek, üzletük három évi nyereségi és veszteségi mérlegének a kiivető bizottság titoktartásra kötelezendő két tagjával leendő közlésére fölhívni.

Ha az illető üzletkönyveit bemutatja és a kiküldött szakértők az üzleti könyvekből kitűnő jövedelmet megállapítják, akkor a szakértők könyvvizsgálatának eredménye, az adóköteles féllel közlendő, hogy ez arra észrevételeit megtehesse. Ha azonban az adóköteles a felhívás kézbesítésétől számított három nap alatt, a tőle bekívánt részletezést be nem adja, vagy fentebb említett mérlegét, az e végett hozzá az adókiivető bizottság által intézett meghagyásban kitűzött határnapig, a bizottság kiküldöttével nem közli, az adóösszeget a kir. pénzügyigazgatóság kiküldöttének meghallgatása után, és a rendelkezésre álló egyéb adatok alapján, az adókiivető bizottság állapítja meg.

Tekintettel azután az illető adózó, vagy mások által avagy a pénzügyigazgató, Budapesten az adófelügyelő, illetőleg ezek helyettese által tett észrevételekre, és egyéb rendelkezésre álló adatokra, az adó-

kivető bizottság megállapítja minden egyes adókötelesnek III. osztályú adóösszeget, azt még az ülés folyama alatt az illető adólajstromba bejegyezteti és ebbeli végzését kihirdeti.

25. §. Az adóketés módozatai példákkal.

Ha ezek után a kivetés módozatait tekintjük és ezeket példákkal megvilágosítjuk, akkor a jövedelmi vallomásnál felhozott példa esetében, melynél részletesen kimutattuk, hogy egy cipésmesternek átlag egy évi jövedelme 942 frtra rug, ha az adókető bizottság elfogadja a bevallást, mert a mellett részletes kimutatás volt, akkor csak a törvény szabályát kell alkalmazni és az adóketés egyszerűen megtörténik.

A törvény ugyanis azt rendeli, hogy az üzleti tiszta nyereség minden 100 frtja után 10 frt jár III. osztályú kereseti adó fejében. Ha tehát a fenti átlagos 942 frt évi jövedelmet tizzel elosztjuk, akkor egy évi adó fejében kijön 94 frt 20 kr. III. osztályú kereseti adó. Minthogy pedig a III. osztályú kereseti adót három év időtartamára való érvénynyel vetik ki; ennélfogva a példában felhozott cipésmester három évig, minden évben 94 frt 20 kr. III. osztályú kereseti adót fizet, de csak állami adó fejében; mert ehhez jön még a többi mellékadó; sőt még az átalános jövedelmi pótagó is.

De ha a vallomást nem fogadják el, vagy próbaként a törvény-szerű beclést vennék elő, akkor az összeírás alapján következöleg volna az adó kivetendő. A példában jelzett cipésmester fizet laktér fejében évenként 400 frtot. A tiszta jövedelem kiszámításánál ez $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ -szeresen vehető. De vegyük a 400 frt laktért csak közép-számítással kétszeresen, mely esetben a laktér után a tiszta jövedelem kitesz 800 frtot. Az üzlethelyiség bére után pedig 25—100 százaléket lehet venni. A példában jelzett esetben a boltbér 300 frt. Ha közép-szerű számításal 40%-ot veszünk, akkor ez 100 frt után 40 frt; az egész 300 frt után pedig 120 frt.

Most már összegezve, a laktér után kijön	800 frt,
a boltbér után pedig	120 „
vagyis összesen	920 frt.

A törvényes számítás szerint tehát ennek a cipésznek évi tiszta jövedelme 920 frtot tenne ki. Ha tehát minden 100 frt után 10 frt adót számítunk, akkor ennek évi állami adója 92 frtra rug, vagyis a hivatalos számítás szerint 2 frt 20 krral kevesebb az adója, mint a

jövedelmi vallomás alapján. Az eredmény tehát meglepő! De ez a példa teljesen megfelel a valóságnak. Lehetetlen tehát a mostani törvényben jelzett üzleti mérleg mellett, becsületes és igazságos jövedelmi vallomást adni, a mint köztudomásu dolog is, hogy nem szokás nálunk jövedelmi vallomást adni, s csakis elvétve ad valaki. De nemcsak az üzleti mérlegre vonatkozó törvényes szabályok helytelenek és szigorúak; hanem a lakbér alapján hivatalosan történő jövedelmi megállapításhoz szolgáló tételek is magasak és ezenkívül igen tágak, vagyis nagy a különbség a legalacsonyabb és a legmagasabb tétel között, mi tág tért nyit az önkénynek és különösen kedvez a 3—8-szoros tétel a gazdagoknak, vagyis magyarán mondva ugy ezen, mint általán minden adó-, bélyeg- és illeték-törvényünk arisztokratikus: a gazdagoknak kedvez, a középosztályt pedig tulságosan sújtja!

Ha azonban magát a kihozott évi állami adóösszeget tekintjük, habár tény az, hogy ily kis üzlet után akár a törvényes alapon kiszámított 92 frt, akár a vallomás folytán kitűnő 94 frt 20 kr. évi állami adó tulságos, mert ez a mellékes adókkal még megduplázódik, mégis el kell ismernünk, hogy van a törvényben egy szabály, mely a fenti esetben az adóösszegre nézve csökkentőleg hat. S ez az, hogy az adóköteles egyén minden 16 éven alul levő gyermekeért, a lakbérnek 10%-kát levonhatja; de csak oly módon, hogy ezen levonás egy gyermekre nézve 50 frtnál és valamennyi gyermekre vonatkozólag a lakbér 40%-nál több nem lehet.

Ha a fenti esetben annak a cipésznek három gyermeke van, kik 16-dik évüket még nem érték el, akkor mindegyik gyermek után 10% vagyis összesen 30% vonható le a lakbér összegéből. A 400 frt lakbér minden 100 frtja után 30 frtot, összesen tehát 120 frtot levonva, marad lakbérösszegül 280 frt.

Ezen 280 frt most már kétszeresen véve tesz ... .. 560 frtot
vagyis a fenti 800 frt 240 frttal kevesbedett;

a tiszta jövedelem e szerint a lakbér után	560 frt
az üzlethelyiség bére marad	120 „
összesen tehát	680 frt

az üzleti tiszta jövedelem vagy nyereség mint adóalap, mely után 10% III. osztályú kereseti adó jár; minélfogva az említett cipésznek adója leszál 68 frtra. De még ez is igen súlyos adó. Sőt van kilátás arra, hogy ezt az adókitető bizottság felemeli; mert a törvény szerint az a körülmény, hogy az üzlethelyiség külön van a lakástól, — a mi itt

is az eset — ez az üzlethelyiség bére után számítandó százalékot emeli, felszökteti; tehát az üzlethelyiség bérének 40%-ka esetleg felrughat a példában felhozott esetben 80%-ra is.

De vegyünk egy más példát. A fővárosban leölt a mult évben egy mészáros 200 drb szarvasmarhát, 80 drb borjut és 160 drb juhot. Ennek a mészárosnak III. osztályú kereseti adóját következőleg kell kiszámítani.

1. A 200 darab szarvasmarha után felveendő jövedelme kitesz darabonkint 5 frtot; összesen	1000	frtot.
2. A 80 drb. borjut 20 drb. szarvasmarhának veszik; tehát 5 frtjával	100	«
3. A 160 drb. juh szintén 20 drb. szarvasmarhának véve, 5 frtjával szintén	100	«
összesen tehát	1200	frt

volna tiszta üzleti jövedelme, mely adóalapul szolgálván, az 1200 frtnak 10%-ka 120 frtot tesz ki, a mi az egy évi adónak összege. De ennek helytelensége megint abban található, hogy a mult évi adatok alapján három évre vetik ki az adót, holott a 2. és 3. évben vagy kevesebbet vagy többet vágott és mind a két esetben igazságtalanság van, mert vagy a fél vagy az állam károsodik.

Ez esetben is bizonyosra vehető, hogy a lakbér és üzlethelyiség bére után ennek a mészárosnak adója is magasabbra fog rugni; mert minden mészáros külön tartja mészárszékét lakásától. De még nagyobb baj a henteseknél és mészárosoknál az, hogy a kiskoru gyermekeket nem veszik a kiszámításnál figyelembe; hanem a bizottságok rendszerint ridegen és szigoruan alkalmazzák a törvényt. S egyáltalán nálunk azt a tág teret, melyet a törvények egyes esetek méltányos megbíralása céljából nyújtanak, nem alkalmazzák helyesen az illető közegek; mert vagy lazán veszik a törvényt és kinek-kinek kedveznek vagy bizonyos egyéneket sujtanak. Nem annyira a törvényben van tehát ezek szerint a hiba, hanem az emberekben és a hivatalos közegekben, kik a törvényt alkalmazzák. Ezeket azonban a gyakorlati élet ismeretére utalni és a törvény helyes alkalmazására képezni kell.

Mennyire ferde felfogás uralkodik e részben a mészárosokra és hentesekre nézve, az leginkább a pénzügyi közigazgatási bíróság 1887. évi 956. számú elvi jelentőségű határozatából tűnik ki. Ez esetben egy mészárost, ki a hentes-ipart is üzte, külön adóztak meg a füstölt hus-árulás és a kolbászkészítés után is, holott a törvény értelmé-

ben, az egyes levágott állatok után járó összegek alapján megállapított kereseti nyereség, a hentes-üzletet is folytató mészárosnak, e foglalkozásokból eredő összes jövedelméül tekintendő; a hentes üzletet is folytató mészáros terhére tehát, a feldolgozott hus eladása után még külön adót kivetni nem lehet, mert a mészárosság és a hentesség, a husnak átdolgozását és elárúsítását is magában foglalja.

Ezek után még egy példát kell felvennünk. Egy rendezett tanácsu városban lakó szabó iparos két segéddel dolgozik. Ennek a szabónak van saját háza, melytől évi házosztályadó fejében 5 frtot fizet és van két kiskoru gyermeke. Ennek III. osztályú kereseti adóját következőleg kell megállapítani:

I. Az 5 frtnyi házosztályadó 40-szeres összege megfelel 200 frtnyi lakbérnek; ebből esnék 1. lakásra ..... 150 frt
2. műhelyre ..... 50 „

II. A 150 frtnyi lakbérből a két gyermekre eső 20% vagyis 30 frt levonatván, marad

1. Lakásra 120 frt.

Ezt kétszeresen véve ad..... 240 frtot

2. Üzlethelyiség bére 50 frt

Ezután 40% kitesz ..... 20 „

összesen 260 frt

a tiszta jövedelem és az adóalap; minélfogva az állami adó 26 frtot tesz ki.

A társas üzletekre nézve nem szükséges példát felhoznunk; mert ott minden társ lakbérét számításba veszik és így a kivetés rendes.

26. §. Kivételes adókivetési módzatok.

A legközönségesebb kivételes adókivetési módzat az, ha a három évi adózási időszak alatt, az üzlettársak személyében változás történik, mert ekkor a 3 évi időszakon belül újra vetendő ki az adó. Mint érdekes esetet fel kell említeni azt, hogy oly esetben, midőn több iparos, leginkább asztalos, közös raktárt bérel és eme közös raktárban minden más iparcikk és készítmény kizárásával, mindegyik egyedül csak saját készítményeit árúsítja el, és ha a raktárt bíró iparosok különben iparüzletük után egyenkint III. osztályú kereseti adóval már megróva vannak: ez után a közös raktár után, mely az egyenkénti adókivetésnél figyelembe veendő ugyan, külön III. osztályú kereseti adóval az illető iparosok meg nem róhatók; mert ily esetben közös üzletről szó nem

lehet; a mennyiben csak lakbért fizetnek együtt; az eladott tárgyak ára pedig mindegyiknek külön bevételét képezi.

De ha egy és ugyanannak az adóköteles iparosnak, több és különböző haszonhajtó foglalkozása vagy több, de különálló üzlete, — de nem fióküzlete — van, akkor minden különálló foglalkozás vagy üzlet után, a III. osztályú kereseti adó elkülönített összegben állapítandó meg; mert különben nem lehetne tisztába jönni az adóösszeggel. Ellenben ha valamely gyártulajdonos, gyári termékeit külön raktárban árusítja el, a gyári vállalat után kivetett kereseti adón felül, még eme raktárból eredő jövedelme után is külön adót fizetni nem köteles; mert ez adó alá vonható foglalkozást nem képez.

Oly üzleteknél pedig, melyek még két év óta fenn nem állanak, a törvényes becsár legkisebb tételének felerésze alkalmazandó a jövedelem megállapításánál. Ez esetben tehát 400 frtos lakbérnél, az $1\frac{1}{2}$ -szeres összegnek csak felét kell tiszta jövedelmül venni vagyis a 400 frt másfélszerese 600 frt, ennek fele 300 frt. Ez a 300 frt az adóalap; az adó tehát 30 frtra rug. Ily esetekben gyakran előfordul, hogy valamely III. osztályú kereseti adótárgy oly későn jön a pénzügyigazgatóság tudomására, hogy az arra vonatkozó adójavaslatot február hónapban, a nyolcz napi határidő alatt a község- vagy városházánál közszemlére ki nem teheti és így a kiszámítási javaslatokat tartalmazó lajstromba sem vezetheti be, ekkor az adóköteles felet úgy az ellene teendő adójavaslatról, mint a III. osztályú kereseti adójának tárgyalására kitűzött határnapról külön értesítik. Ugyanez áll arra is, kinek adó alá tartozó, de az előbbi években be nem vallott és így meg nem adóztatott jövedelmét, ezen időközben fedezik föl, illetőleg akkor is, midőn a kincstár képviselője, a községeknél előzetesen kitett adókievő lajstromokban felvett adóalapjavaslattól eltérőleg, új adatok alapján, a kievő bizottság előtt magasabb adóalapot és összeget fog javaslatba hozni.

De oly esetben, midőn már a megelőző években három évre jogerősen meg van adóztatva az adótárgy, azon a czimen, hogy az az üzlet nem volt kellő mérvben III. osztályú kereseti adóval megróva, pótlólag III. osztályú kereseti adó ki nem vethető, mert a kincstári képviselőnek és a bizottságoknak kötelessége, az adókievéshez szükséges adatokat beszerezni, és ha ezt nem teszik, mulasztásuk az adóköteles fél hátrányára nem szolgálhat. Ellenben ha három év helyett tévedésből, csak a három évi időköz első évére állapítják meg jogerősen az adót,

akkor ezt három évre behajtani nem szabad; hanem a második évben újra ki kell vetni az adót.

Ha azonban valamely iparos egy nagyobb üzletben van esetleg üzletvezetőül alkalmazva; de ezenkívül mások számára is dolgozik, ennek adóját következőleg állapítják meg. Például egy gépészlakatos huz valamely gépgyár-tulajdonostól 45 frt állandó havi fizetést. De ezenkívül kap magánosoktól elrontott cséplő- és más gazdasági gépek vagy egyes részek új szerkesztéseért bizonyos munkadíjat, mi egy évre 200 frtra tehető.

E szerint a munkadíj évi összege	---	---	---	---	---	200 frt.
A 45 frt havi fizetés 12 hónap alatt	---	---	---	---	---	540 „
					Összes jövedelme tehát	740 frt.

Ezen adóalap után tehát 74 frt adó jár.

Mint kivételes körülményt fel kell itt tüntetni azt, hogy azokban az esetekben, midőn az adóköteles üzlet vagy foglalkozás, még a három évi adóketési cyclus első évét megelőző évben megszűnt, akkor csak is az üzlet fennállásának idejére, nem pedig három évi időtartamra állapítandó meg a III. osztályu kereseti adó. Így például ha az 1889. évben egy üzlet az egész évben fennállott; de már 1890. évi január 1-je előtt megszűnt, akkor az 1889. évi jövedelem után járó adót csak egy évre lehet megállapítani. Adótárgy nem létének esetében pedig — ha ezt a fél a kincstár állítása ellenében bebizonyítja — adó ki nem vethető.

Meg kell még említenünk, hogy a III. osztályba tartozó adózók családtagjai után, ha a családfő 40 frtnál több állami adót nem fizet, — egyenkint 1 frtot; ha pedig a családfő 40 frtnál nagyobb adót fizet, minden egyes családtag után 2 frt kereseti adót köteles fizetni. De ezen adó állandó és változhatlan. E tekintetben tehát az adózónak csak családtagjai számára kell figyelnie. Azonban annál nagyobb figyelem fordítandó a III. osztályú adóketésre és ajánlatos, hogy adójának kivételekor a tárgyaláshoz mindenki megjelenjen; mert a javaslatba hozott és februárban megtekintett adója összegét felemelhetik vagy legjobb esetben üzletének sajátságait figyelembe nem veszik.

Így például mivel csökkentőleg hat az adóösszegre az a körülmény, hogyha valamely iparos üzlete olyan, hogy neki nagyobb műhelyre van szüksége, mi rendszeren az asztalosoknál fordul elő, ez okból az asztalosnak mindig tanácsos az adóketető bizottság előtt adója tárgyalásakor megjelenni. A péknek pedig azért czélszerű a tárgyaláshoz

elmenni, mert nála csökkentő és adót apasztó körülmény az, hogy üzleti helyiségének rendszerint együtt kell lenni a lakással.

Különösen pedig ajánlatos, hogy az adókiivető bizottság tárgyalásaira azok menjenek el, kik nyáron kevesebb segéddel dolgoznak, mint télen, vagy a kik csak az üzleti idő alatt tartanak segédet; de máskor nem. Ezenkívül előadandó ott, hogy az év mely szakában megy az illető iparos üzlete és különösen hány hónapból áll az üzleti idő.

De mivel végre annak, ki üzleti jövedelméhez mérten fényes lakást tart, adóját emelik; mert fölteszik, hogy esetleg más jövedelme is van és az iparüzleten kívül minden jövedelem megadóztatandó, annak azért kell megjelennie a tárgyalásnál, nehogy nem létező jövedelme is adó alá vétessék. Itt lehet felhozni azt is, hogy az adóköteles fél maga helyett, az adókiivető bizottság elé meghatalmazottat is küldhet. Az ügyvéd részére adandó meghatalmazást egyszerűen két tanu előtt; nem ügyvéd részére pedig közjegyző előtt hitelesítve kell aláírni. A férj azonban nejét, vagy a nő férjét az adókiivetésnél meghatalmazás nélkül nem képviselheti. De figyelemmel kell arra lenni, hogy az esetben, ha a meghatalmazott nem helyes adatokat szolgáltat be, a jogerősen megállapított adó e czímen meg nem változtatható.

Ha azután a megjelent egyénnek a tárgyaláskor a bizottság adóját megállapította, ez pedig abban megnyugodott, ezt, illetőleg minden egyéb, az egyes ülések folyama alatt adóval megrovott adózók névjegyzékét, a kiivető bizottság a rájuk kivetett adó összegének kitüntetése mellett, az ülést követő napon, a bizottság tárgyalásainak helyiségéül szolgáló ház kapujára függeszti ki. Azon adózókat pedig, kik abban a községben, melynek adólajstromában adójuk kirotatott, nem lagnak és az ülésen jelen nem voltak, a hozott végzésről írásban értesíti.

Mint kivételes eset megjegyzendő, hogy oly üzleteknél, melyek az adókiivető bizottságok működésének befejezése után keletkeznek, nehogy a három évre történt kivetés folytán, három évig adó nélkül maradjanak, a törvény úgy intézkedik, hogy ezek adóját ideiglenesen a pénzügyigazgatóság, illetőleg Budapesten a kir. adófelügyelő veti ki. De azután a következő évben az adókiivető bizottság, mely a bányaadó és a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójának kirotvása céljából minden évben összeül, pótlólag a három évből hátralevő időre ily üzletek III. osztályú kereseti adóját is megállapítja és kivetí. Mäskülönben ezekre nézve is az elmondottak irányadók.

Nevezetesen oly esetben, midőn a kiivető bizottság a kincstári

képviselő által javaslatba hozott adótétel felemelését határozta el, erről az illető adózót, ha a határozat kihirdetésénél jelen nem lenne, írásbeli végzéssel külön értesíti; még pedig oly hozzáadással, hogy ha a végzést felebbezni kívánja, az ebbeli felszólamlás írásban, a végzés kézbesítésétől számítandó nyolcz nap alatt, az adóügyi előadónál vagy helyettesénél vevény mellett nyujtandó be. Ugyan ez áll az utólagos megadóztatás esetében is, midőn t. i. adó alá tartozó, de az előbbi években be nem vallott, és így meg nem adóztatott jövedelem nyomára a bizottság tárgyalásai közben jön; mert ez esetben azt a jövedelmet öt évre visszamenőleg vonják adó alá.

Minden más esetben, midőn a végzést kihirdetik, jogában áll mind a kincstár képviselőjének, mind az érdekelt adóköteles félnek, az ülés folyama alatt *élőszóval* az iránt nyilatkozni, kívánja-e az ügyet és ha igen, mely indoknál fogva a felszólamlási bizottsághoz felebbezni. Hasonló nyilatkozatra van jogosítva a jelenlevő adóköteles egyének bármelyike, ha a bizottság által hozott végzés eredményében aránytalanságot vél bebizonyíthatni, akár önmagára, akár a másra kivetett adótételre nézve.

Felebbezés esetében a felebbezett ügyre vonatkozó bevallási ivre a bizottság határozatát reá jegyzik és ugyanott megemlítik a szóbeli felebbezés indokait is. A felebbezés indokainak írásban való kifejtésére, a felebbezőnek a kihirdetéstől számítandó nyolcz napi határidő van a törvény által adva. Ugyan csak a tárgyalástól számítandó nyolcz nap alatt kell felebbezését beadnia annak is, ki a tárgyaláson jelen volt; de az adókiivető bizottság határozatainak kihirdetése előtt eltávozott. Sőt eme nyolcz nap alatt az is felebbezhet, ki a kivető bizottság előtt annak határozatában megnyugodott és a kivetett adóösszeget elfogadta.

Azon adózó, ki az adókiivető bizottság ülésében akkor, midőn adóügyét tárgyalták, jelen nem volt, a bizottság végzése ellen felebbezését a kirovott adózókról készített névjegyzék kifüggesztésétől számítandó tizenöt-nap alatt, tehát a kivetés napjától számítandó tizenhat nap alatt írásban adhatja be.

A felebbezések a kir. pénzügyigazgatóságnál, Budapesten az adófelügyelőnél nyujtandók be, ki azokat az illetékes felszólamlási bizottságnak akkor, midőn ez működését megkezdi, iratjegyzék mellett átadni köteles. Az elkésletten, valamint az átalánosságban és indok megjelölése nélkül beadott felebbezéseket figyelembe nem veszik.

A felebbezés a kivetett adónak behajtását nem gátolja. Ha azon-

ban a felebbezés tárgyát képező adó összege, a mult évre kivetett adó összegénél nagyobb, akkor a felebbezés a két összeg között levő különbözetre nézve, birtokon belül történhetik, vagyis a felebbezés végérvényes elintézéséig ezen összeget befizetni nem kell. De a felebbezés elintézése után az illetéktelenül befizetett adóösszeget, a végzés vételeztől számított tizenöt nap alatt, vissza kellene téríteni; de erre a törvényre a pénzügyi hivatalok nem sokat adnak; hanem a polgárok kénytelenek ezekért még külön is folyamodni.

Mibelyt azután egy községre nézve az adótételek bizottságilag meg vannak állapítva, azok az illető községi előljárásának, az adókönyvekbe, egyes egyének szerint való bevezetés végett kiadatnak.

27. §. Felebbezési hatóságok.

Az adó kivető bizottságok által kirótt III. osztályú kereseti adóösszeg mérve vagy jogossága ellen benyújtott felebbezések elintézésére a felszólamlási bizottságok illetékesek.

I. A felszólamlási bizottságok minden pénzügyigazgatóság székhelyén három évi időtartamra alakulnak. E bizottság elnökét és ennek helyettesét a belügyminiszter nevezi ki; két bizottsági és két póttagot a vidék önálló és kereseti viszonyait ismerő lakosai közül, a pénzügyminiszter hív meg. A másik két tagot és két póttagot pedig az illető pénzügyigazgatóság működési köréhez tartozó törvényhatóságok választják. De figyelemmel kell ezeknek is arra lenniök, hogy a megválasztandó tagok lehetőleg felében a föld- vagy házbirtokosok, felében pedig a kereseti adó- vagy a tőke kamata adóköteles egyének osztályából jelöltessenek.

A kit a felszólamlási bizottság tagjának megválasztanak, a megbízás teljesítését alapos ok nélkül nem tagadhatja meg, kivéven, ha ily megbízásban részesült és azt az előző évben már teljesítette is. A felszólamlási bizottságnál az előadói teendőket szintén a pénzügyigazgatóság, illetőleg Budapesten az adófelügyelőség valamely hivatalnok a végzi, ki szavazati joggal nem bír; de a felszólamlási bizottság határozatait, ha azokat a kincstárra nézve sérelmeseknek találja, a pénzügyi közigazgatási bírósághoz felebbezheti.

A felszólamlási bizottság elnöke 5 frtnyi; tagjai pedig 4 frtnyi napidíjat huznak az államkincstárból, oly módozatok mellett, mint az adó kivető bizottság tagjai. A bizottság működési helyén nem lakó

bizottsági tagok, az oda- és visszautazásra vasuti II. osztályú vagy gőzhajózási I. osztályú vitelbért; tengelyen való utazásoknál pedig kilométerenként 15 krt számíthatnak.

A felszólamlási bizottsághoz intézendő felszólamlások bélyegmentesek és a bizottság a hozzáérkezett felszólamlásokat, úgy az azokra vonatkozó iratokat körülményesen megvizsgálja, és ha a felmerült kétélyeket földerítette, a felszólamlások felett határoz. Az eljárásra és a határozathozatalnál való módozatokra és képességre nézve mérvadók az adókető bizottságokra vonatkozó szabályok. Ezenkivül a felszólamlási bizottságok feljogositvák és kötelesek:

1. A fennforgó kérdéseket megvizsgálni és a mennyiben újabb vizsgálatnak szüksége frogna fenn, az illető adózót is meghívni.

2. Szakértőket tárgyalásaikra meghívni és azokat kihallgatni.

3. Tanukat az illetékes bíróságok által hit alatt kihallgattatni.

4. Az adózókat bevételeiknek és kiadásaiknak részletezésére, avagy azokat, kik üzleti könyveket vezetnek, üzletük három évi nyereség- és veszteségmérlegének, titoktartás biztosítása mellett való bemutatására kötelezni; de csak az esetben, ha az adókető bizottság ez iránt épen nem, vagy sikerrel nem intézkedett; sőt a mérleg helyességének kiderítése végett az adókető egyének üzleti könyveit az üzlet székhelyén megtekintheti, mely célra négy, titoktartásra kötelező megbizottat nevez, kik közül az illető fél, kettőt visszautasíthat.

Ebből következik egyuttal az is, hogy a kereskedelmi könyveknek felajánlott megvizsgálását, az adófelszólamlási bizottság pusztán azért, mert azok az üzlet székhelyén kívül eső helyre nem hozattak el, nem mellőzheti; mert az adókető felek üzleti könyvei mindig az üzlet székhelyén vizsgálandók meg, nehogy más helyre vitel által, a könyvek szabatos vezetésében akadály álljon be.

A kiadások és bevételek részletezése, vagy az üzleti mérleg bemutatása elmulasztásának esetében, a felszólamlási bizottság, ha tárgyalásai közben előbb tudva nem lévő adatok merülnek fel, az adókető bizottság által megállapított adótételt, az új adatokhoz mérten aránylag fel is emelheti. Ebből következik az, hogy a felszólamlási bizottság fel van jogositva, az adókető bizottságok által megállapított adót, a felebbezés utján eléje került ügyekben, még akkor is felemelni, ha az adókető bizottságok határozatait nem a kincstár képviselője, hanem maga az adókető fél felebbezte. De ha a felszólamlási bizottság az elsőfokulag kivetett adót fölemeli, határozata indokaiban tarto-

zik mindazokat az adatokat tüzetesen felsorolni, melyekre határozatát alapítja.

A felszólamlási bizottság azonban fel van jogosítva arra is, hogy az adózó által előmutatott, egész hitelességgel bíró, világos adatok és bizonyítékok alapján, a kereseti adóval megrovandó tiszta nyereséget, a legkisebb tételek segélyével, a kiszámítottnál kisebb összegben is megállapíthassa, a mire a kivető bizottság nincs feljogosítva. Ebből egyttal az is következik, hogy ezen elsőfoku felebbezésekben, a kérelem támogatására új ténykörülmények is hozhatók föl. Az adófelszólamlási bizottság azonban elsőfokulag adót ki nem vehet, hanem e czélból köteles az iratokat az adókető bizottsághoz visszaküldeni.

II. A mi pedig a felszólamlási bizottság határozatait illeti, ezeket a pénzügyi közigazgatási bírósághoz, csak a következő esetekben lehet felebbezni:

1. A felszólamlási bizottság előadója, mint a kincstár képviselője akkor felebbezhet, ha a felszólamlási bizottság a kivető bizottság által megállapított adót lejjebb szállította.

2. Az adóköteles fél pedig akkor felebbezhet, ha a felszólamlási bizottság az adókető bizottság által megállapított adót felemelte, vagy az adót a múlt évinél nagyobb összegben állapította meg; avagy, ha az adót az adóköteles félre a kivetés évében első ízben rőtta ki.

3. A két érdekelt fél bármelyike felebbezhet akkor, midőn egy részről ama kérdés döntendő el, hogy valamely jövedelem vagy kereset az adónak tárgyát képezi-e; másrésztől pedig, midőn a felszólamlási bizottság alakulásában vagy eljárásában a törvény szabályait megsértette.

A felebbezés a felszólamlási bizottság határozatának kézbesítésétől számított 15 nap alatt, a kir. pénzügyigazgatóságnál, illetőleg Budapesten az adófelügyelőségnél adandó be, mely azt a pénzügyi közigazgatási bírósághoz terjeszti fel. Ezeket a felebbezéseket bélyeggel kell ellátni és pedig abban az esetben, ha a felebbezésben 50 frtig terjedő összegről van szó, a felebbezésre 15 kros; ha pedig ez az érték 50 frtot túlhalad, a felebbezésre 36 kros bélyeg jön. Eme felebbezés mellékletét pedig 15 kros bélyeggel kell ellátni.

A felebbezésre nézve kiemeljük, hogy ennek halasztó hatálya nincsen; a felszólamlási bizottság határozata után tehát az egész adóösszeget be kell fizetni, illetőleg azt be fogják hajtani. De a felebbező fél a felebbezés beadásakor, vagy azt követőleg — külön kérvény-

nyel — időhaladékért vagyis fizetési halasztásért folyamodhatik, az illetékes közigazgatási hatóság útján a pénzügyminiszterhez, ki a kért halasztást, ha a félnek a végrehajtás által visszapótolhatlan károsodása okozatnék és ha az államkincstár kellőleg biztosítva van, meg is adja.

Abban az esetben, ha a fél vagy törvényes képviselője tőle nem függő és általa el nem háríthatott akadály miatt, az ügy érdemére vonatkozó felebbezését a törvényes határidő alatt be nem adhatta, igazolási kérelemnek van helye. A hitelt érdemlőleg indokolandó igazolási kérelem, az érdemleges felebbezéssel együtt, az elmulasztott határidő utolsó napját követő 15 nap alatt, azon közigazgatási bizottságnál nyújtandó be, melynek határozata ellen a felebbezés irányul. Ezen hatóság azután úgy az igazolási kérelmet, mint a visszautasító végzés ellen beadott felebbezést, 8 nap alatt érdemleges határozat hozatal végett, a pénzügyi közigazgatási bírósághoz felterjeszti.

A pénzügyi közigazgatási bíróság, ha az igazolási kérelemnek helyt ad, vagy az elutasító végzés megváltoztatásával, a felebbezést kellő időben beadottnak jelenti ki, az érdemben felebbezett ügyet is azonnal felülvizsgálat alá veheti. A felebbezésben világosan meg kell jelölni azon határozatot; mely ellen az intézve van, valamint az egyes sérelmes pontokat is, mert a pénzügyi közigazgatási bíróság oly felebbezéseket, melyek indokolást nem foglalnak magukban, vagy a melyekben a felebbezett határozat sérelmes pontjai megjelölve nincsenek, érdemleges tárgyalás alá nem vesz. A felebbezéshez, melyben a felebbező új ténykörülmenyeket nem hozhat föl, hozzá kell csatolni eredetiben vagy hiteles másolatban mindazon okiratokat, melyekre a fél felebbezését alapítja. Oly ténykörülmenyeket, melyek a felebbezési ügyre vonatkozó, vagy azzal összefüggésben lévő hivatalos iratokból megállapíthatók, a fél bizonyítani nem köteles, hanem felebbezésében csak azon hivatalos iratokat kell megjelölnie, melyek ezen adatokat tartalmazták.

Azon esetekben, midőn az adófelszólamlási bizottság határozata ellen, a kincstár képviselőjében a pénzügyigazgatóság vagy Budapesten az adófelügyelőség ad be felebbezést, mielőtt a felebbezés fölterjesztetnék, köteles a pénzügyigazgatóság a felebbezés hiteles másolatát, az érdekelt adózó félnek, bérmentes ajánlott levélben megküldeni és a feladási vevényt vagy kézbesítési ívet a felebbezéshez csatolni. Az érdekelt adóköteles fél pedig föl van jogositva arra, hogy a kincstár

képviselője által beadott felebbezésre észrevételeit, közvetlenül a pénzügyi közigazgatási bíróságnál adhassa be.

Ezen észrevételeket a pénzügyigazgatóság levelének postára adását, illetőleg kézbesítését követő 15 nap alatt kell beküldeni a pénzügyi közigazgatási bírósághoz, mely határidőnek lejárta előtt az ilyen ügy, a pénzügyi bíróságnál elő nem adható és el nem intézhető. A 15 napi határidő eltelte után beérkezett észrevételeket azonban az ügy eldöntésénél figyelembe nem veszik. A felebbezés másolatának a féllel való közlése nem szükséges, ha a pénzügyi hivatalnok a felebbezést a határozat kihirdetése alkalmával előszóval jelenti be és kinyilatkoztatja, hogy a felebbezést írásban indokolni nem kívánja. De a közlés így is csak akkor maradhat el, ha eme nyilatkozat az adóköteles fél jelenlétében történik vagy ez arról írásban értesítve van.

A pénzügyi bíróság a hozzá felterjesztett ügyeket nyilvános ülésben tárgyalja és a fenálló törvények és szabályrendeletek értelmében, az elnöknek vagy helyettesének elnöklete alatt, három tagu tanácsban határoz. Ama lényeges alaki sérelmek miatt, melyek a felebbezett határozat hozatalánál, valamint az ezt megelőző eljárás folyamában felmerülnek, a határozat ellen beadott felebbezésben kell orvoslást keresni; sőt csupán alaki sérelem miatt is élhet a fél felebbezéssel. Ily alaki sérelmek esetében a pénzügyi bíróság a felebbezett határozatot és az azt megelőző eljárást megsemmisíti és újabb határozat hozatalát, esetleg újabb eljárást rendel el.

Azon esetekben, ha az eljáró alsóbb hatóság törvényes hatáskörét túllépte, vagy oly lényeges eljárási szabályokat mellőzött avagy sértett meg, hogy e miatt az ügy alapos eldöntése lehetetlenné vált, a pénzügyi bíróság a hozott határozatot és az azt megelőző eljárást szintén megsemmisítheti, ha ezen alaki sérelmek a beadott felebbezésben kifejezetten meg nem jelölve is. Megsemmisítendő a felebbezett határozat és az azt megelőző eljárás akkor is, ha a határozatot illetéktelen hatóság hozta. De ekkor az ügyiratokat az illetékes hatósághoz kell átteni.

Végre, ha a tényállás nincs kellőleg kiderítve, a pénzügyi bíróság a kérelem támogatására új ténykörülmenyeket ugyan el nem fogadhat; de a tárgyalás kiegészítését elrendelheti s ez esetben, vagy a hivatalos adatokat kéri be az alsóbb hatóságoktól, vagy pedig a felet nyilatkozattételre vagy újabb adatok betérjesztésére utasítja, mely határidő azonban 30 napnál kevesebb és 60 napnál többre nem terjedhet. A felebbező

10.	1000	frt	évi	fizetés	után	---	---	---	---	---	---	15	frtot
11.	1100	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	17	«
12.	1200	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	19	«
13.	1300	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	21	«
14.	1400	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	23	«
15.	1500	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	25	«
16.	1600	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	28	«
17.	1700	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	31	«
18.	1800	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	34	«
19.	1900	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	37	«
20.	2000	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	40	«
21.	2100	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	43	«
22.	2200	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	46	«
23.	2300	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	49	«
24.	2400	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	52	«
25.	2500	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	55	«
26.	2600	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	59	«
27.	2700	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	63	«
28.	2800	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	67	«
29.	2900	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	71	»
30.	3000	«	«	«	«	---	---	---	---	---	---	75	«

Igen természetes, hogy ezen egy évi adó csak állami adót képez; a járulékos adók még ehhez is hozzájönnek. Azután tudnunk kell, hogy eme számításnál a 100 frton alul lévő összegek a legközelebbi magasabb tételek alkalmazásánál nem jönnek tekintetbe. Így például az az ipartestületi jegyző, kinek 659 frt. fizetése van, a 600 frtnak megfelelő 7 frt adót fizeti, nem pedig 700 frt után a 9 frt adót.

Ezekkel szemben a IV. osztályú kereseti adó alá nem tartoznak: 1. A szálláspénzek és a napidíjak, így tehát a magán- és társulati tisztviselők szálláspénzei és átalányai sem, valamint minden oly járandóság, melynek élvezete meghatározott hivatali kiadással van egybekötve; ide nem értve a működési pótlékot, a segély- és jutalomdíjakat.

Nem tartoznak IV. osztályú kereseti adó alá 2. Ama nyugdíjak és segélydíjak, melyeket a testületek és egyesületek tagjai vagy ezek özvegyei és árvái huznak. De e tekintetben megjegyezzük, hogy ilyenek alatt csak ama nyugdíjakat és segélydíjakat értjük, melyeknek alapja a jótékonyosság, vagyis a mit az illetők jótékonyági intézetektől és segélyegyletektől, melyek a nyereszkeskedési cél kizárásával alakultak, járandóságul vagy rendkívüli segélyként huznak. A vasuti és gőzhajózási vállalatok tisztviselőinek nyugdíj-intézetei ide már nem tartoz-

nak. Ellenben az iparosok betegsegélyező és temetkezési egyleitől, valamint a segélypénztáraktól huzott segélypénzeket ide soroljuk.

Ezen adónemnél adó alá eső jövedelmül veszik az összes rendes fizetést, nyugdíjat, kegydíjt vagy tiszteletdíjt, szóval minden járandóságot, melyek a fentiek szerint adómentességben nem részesülnek. *Ha azonban valaki különböző alkalmazásánál fogva, a keresetadó IV. osztálya alá eső és külön hivataltól vagy munkaadótól járó évi vagy havi fizetést huz, ezek a külön alapokból külön alkalmazások folytán huzott állandó fizetések összesítve, nem pedig külön-külön rovatnak meg IV. osztályú keresetadóval.* Ez áll különösen az ipartestületi egyzőkre, midőn ezeknek más hivataluk is van. Például egy oly ipartestületi jegyző, ki fővárosi hivatalnok, e czímen kap 1000 frt fizetést. Ez után fizetne 15 frt állami adót. De mint ipartestületi jegyző kap még 400 frtot ettől a testülettől is; ezután pedig fizetne külön még 4 frt állami adót. — Ezen külön számítás az illető adózókra nézve igen előnyös volna; mert a szétválasztott kisebb összegek után, kisebb adóösszeg esik, mint az összesítés esetében. A felvett esetben az illető ipartestületi jegyző az 1000 frt és 400 frt után 15 frtot és 4 frtot, vagyis 19 frtot fizetne. Mig, ha mindkét fizetést egybefoglaljuk, 1400 frt után 23 frt IV. osztályú kereseti adót köteles fizetni.

Ugyanazért ily nagy különbözet folytán, az 1885. évi 438. számú elvi jelentőségű határozatával szemben, az 1887. évi 38. számú döntvényében kimondotta a pénzügyi közigazgatási bíróság, hogy a IV. osztályú kereseti adó, ezen fizetések összevont összege után állapítandó meg; mert a törvényben összes fizetésről van szó, mi egy jelentőségű a fizetések összegével. De a külön adóztatás ellenkezik az arányos megadóztatás elvével is; mert az, ki egy nagyobb összeg után fizeti adóját, sokkal több adót fizetne, mint a ki fizetését több kisebb összegben kapja. Ezenkívül mindenki hasonló foglalkozása és keresete után csak egyféle adóval rovandó meg.

A jelzett hivatalnokokat, tisztviselőket, üzletbeli alkalmazottakat és hivatalszolgákat, ha szolgálatuktól vagy alkalmaztatásuktól *«végkielégítés»* mellett felmentik, a kifizetett összeg után a kereseti adó IV. osztálya szerint adóztatják meg. Ily végkielégítések után azonban az adó nagyobb összegben nem vethető ki, mint a mennyi a végkielégítést nyert fél azon évi fizetése után járna, mely a kielégítés kiszámítására alapul szolgált. Így például ha oly ipartestületi jegyzőt, kinek 600 frt évi fizetése volt, 1000 frt végkielégítés mellett elbocsátanak,

ennek adója az elbocsátás évére nem 1000 frt után, hanem csak 600 frt alapján vehető ki. De ha a végkielégítést ajándékképpen vagy tisztán kegyelemből adják, ez a IV. osztályu kereseti adónak tárgyát nem képezi; hanem csak akkor, ha a végkielégítéshez az illetőnek vagy a törvény, vagy szerződés szerint joga van. Mint kivételt jelezzük azt, hogy oly esetekben, midőn az illetményt természetben vagy természetmennyekben adják ki, az ily módon kiszolgáltatót illetményt, a mennyiben nem adómentes, a helyi árakhoz képest készpénzre átszámítják és a készpénzfizetéshez hozzáadják.

Az ezen osztályba tartozó adóköteles egyének állandó fizetésüket szintén január hónapban, a jövedelmi vallomások idejében tartoznak bevallani.* De a bevallásra kötelezhetőek ezenkívül a felettes ipartestületek, illetőleg ezeknek elnökei, vagy az üzlettulajdonosok is, kiktől az illető adóköteles fizetését huzza. Sőt ezek arra is kényszeríthetők, hogy az ügykörükben állandó fizetés mellett alkalmazott egyének névjegyzékét és fizetésjegyzékét a pénzügyigazgatóságnak, vagy Budapesten a kir. adófelügyelőnek oly czélből nyujtsák be, hogy ezek alapján a pénzügyi közegek a kereseti adókiivető bizottság elé javaslatukat megtehessek. Kötelesek tehát esetleges felhívás folytán az ipartestületek, nemcsak a jegyző és szolga név- és fizetésjegyzékét bemutatni, hanem ezt az ügyész, esetleg az elnök, pénztárnok stb. nevére és tiszteletdíjára nézve is teljesíteni tartoznak.

Különösen figyelembe veendő, hogy az állandó fizetést a folyó évi állapot szerint veszik fel. Ha azonban az a folyó évre megállapítható nem volna, akkor az előző évi állapot szerint vetik ki a kereseti adót. Az ezen osztályba tartozó egyének családtagjaik után, ideértve a hivataloszolgák családtagjait is, — 1 frtot fizetnek, ha a családfő mult évi adója 40 frtnál kisebb volt; de ha 40 frtnál nagyobb volt, akkor a családtag után 2 frtot kell fizetniök.

Megjegyezzük végre, hogy az iparos és kereskedői segédek és segéd munkások adóját, ezen osztályban is a munkaadó főnök fizeti; azonban az érték fizetett összeget fizetésükből levonhatja.

* A jövedelmi vagy adóbevallás itt egyszerűbb; de az üzleti viszonyon kívül, a bevallási iv többi rovatait itt is tekintetbe kell venni. Lásd egyébként a 22. §-t.

HETEDIK FEJEZET.

29. §. Az iparos-segédek adója.

A ségédek adója tekintetében a törvény akként intézkedik, hogy *«a cselédek, továbbá a gyári, kereskedői és iparos-ségédek és ségédmunkások keresetadóját a munkaadók fizetik; de jogukban áll az általuk lefizetett adót az illetők béréből levonni.»* *

A törvény ezen intézkedésének az a célja, hogy a ségédek után kivetett adó minden körülmények közt biztosítható és behajtható legyen. Mert ellenkező esetben a ségédek adóját, ezektől részint vagyontalan-ságuk miatt, részint pedig folytonos lakás- és helyváltoztatásuk következtében, behajtani nem lehetne.

A törvény ama kijelentéséből azonban nem csak az következik, hogy az iparos-ségédek is adót fizetnek, és hogy helyettük ezt a mesterek kötelesek kifizetni, hanem adózásai szempontból a törvény emez idézett szavai szerint, a ségédzemélyzet fogalma alá tartoznak, ugy a valódi iparos-ségédek, mint a cselédek, tanoncok és gyári munkások is. Csakhogy ezek között az adóösszeg mérvére vagyis nagyságára nézve többféle különbséget kell tennünk. Így külön adóösszeg alá esnek 1. A házicselédek. 2. Az üzletekben cselédként alkalmazott egyének, hová a tanoncok is tartoznak. 3. A rendes ségédek, kik havonként 40 frtnál kevesebb bért vagy fizetést húznak avagy darabszámra dolgoznak. 4. Úgy szintén oly ségédek, kik nincsenek állandóan alkalmazva és rendes fizetést sem húznak, hová a kiségitők is tartoznak és 5. Azok a ségédek, kik állandóan vannak alkalmazva és havonként 40 frtnál több bért vagy fizetést húznak.

Állandó alkalmazásban lévő ségéd alatt, az ipartörvény szerint azt az egyént kell értenünk, kire a nyolcz napi próbaidő és a tizenöt napi vagy hosszabb felmondási idő érvényes, vagy a kikkel a felmondási időt külön kell és lehet megállapítani. Nem állandó vagyis ideiglenes alkalmazásban pedig azok az egyének állanak, kik a munkából felmondás nélkül bármikor kiléphetnek vagy bármely napon elbocsáthatók. E részben például az oly könyvelő, ki nem állandó, hanem csak időszaki, vagyis hetenkint három órán át teljesít valahol könyvelői

* A keresetadóról szóló 1875. évi XXIX. t.-cz. 11. §-a.

teendőket, sem felmondást, sem pedig a felmondási időre járó fizetést nem igényelhet; ez tehát nem állandó alkalmazásban van.

Meg kell azután jegyeznünk, hogy az állandó és ideiglenes alkalmazás csak a segédekre és hasonló rangu egyéb alkalmazottakra vonatkozik; mert a cselédek és cselédként alkalmazott többi egyéneket a cseléd törvény értelmében, szintén állandóan alkalmazott egyéneknek kell tekintenünk.

A segédszemélyzet egyes egyéneire vonatkozó eme megkülönböztetés után tudnunk kell még azt is, hogy az adóösszeg nagysága szerint, az egész országban lévő városok és községek közt négyféle fokozatot létesített a törvény. — Miként az I. osztályú kereseti adónál már részletesen ki van mutatva, az 1. fokozatban van a főváros; a 2-dik fokozatba tartoznak azok a városok, melyeknek 10,000 léleknél, valamint ama községek, melyeknek 15,000 léleknél több a lakosságuk száma; a 3-dik fokozatban vannak azok a községek, melyeknek lakossága 8000—15,000 lélekgig, valamint azon városok, melyeknek lakossága 8000—10,000 lélekgig terjed; végre a 4-dik fokozatba tartoznak minden egyéb helyek.*

A mi most már mindezek alapján a segédszemélyzet egyes tagjainak adóját illeti, e részben tudnunk kell, hogy:

I. A házi cselédek közt háromféle különbség van. Különbséget kell ugyan is tennünk: *a)* a férfi cselédek és a családos cselédeknek a családfő; *b)* a nőcseléd és *c)* a cseléd családtagja közt; mert mindezek után más-más összegű adót kell fizetni. Csakhogy itt a családtagok adóját mellőzzük, mivel ezt nem a munkaadó köteles megfizetni; hanem családtagjuk adóját a cselédek vagy a segédek, mint családfők külön tartoznak leróni.

Igy *a)* a férfi cselédnek és családos cselédeknek a családfő évi állami adója az 1. fokozat szerint vagyis Budapesten egy évre 4 frt; a 2-dik fokozatba tartozó városban vagy községben 3 frt 50 kr.; a 3-dik fokozatú helyeken 2 frt 50 kr. és a 4-dik fokozatba tartozó helyeken 2 frt. *b)* A nőcseléd után az 1. fokozatban vagyis Budapesten 2 frtot; a 2-dik fokozatba tartozó városokban vagy községekben szintén 2 frtot; a 3-dik fokozatú városokban és községekben 1 frt 60 krt és a 4-dik

* Megjegyezzük, hogy ez itt csak általános jelzése a városok és községek közt levő különbségnek; a pontos és szabatos körülírás a 17. §-ban levő táblázaton olvasható. A lakosság számának megállapításánál irányadó az utolsó, tehát eddig még mindig az 1880. évi népszámlálás eredménye.

fokozatba tartozó helyeken 1 frtot kell fizetni egy-egy évi állami adó fejében. c) A cselédek családtagjaik után maguk fizetik az I. osztályu kereseti adót oly összegekben, miként az a 17. §-ban jelzett adókievetési táblázatban ki van mutatva.

A segédszemélyzet többi tagjai közt csak kétféle megkülönböztetés van, még pedig a szerint, a mint az illető vagy családfő vagy pedig csak családtag. De a segéd családjának adója a munkaadó mestert szintén nem terhelheti; ez okból:

II. Az üzletekben cselédként alkalmazott egyének, tehát a szolgálk és tanoncok után, úgy az 1. és 2-dik, mint a 3-dik fokozatba tartozó városokban és községekben 2 frtot; de a 4-dik fokozatba tartozó helyeken már csak 1 frtot kell fizetni egy évi állami adó fejében. — A tanoncokra nézve különösen ki kell emelnünk azt, hogy a 16-dik életévét meghaladott iparos-tanonez eme kereseti adóját nem munkaadó mestere, hanem a tanoncznak szülői tartoznak megfizetni. Tudvalévő dolog, hogy 16 éven alul levő egyén után nem kell adót fizetni; a tanonez és minden más egyén tehát csak azon a napon, illetőleg évből jön az adóköteles egyének sorába, midőn a 17-dik életévébe lép.

III. Ama segédek vagy gyári segéd munkások után, kik állandóan vannak alkalmazva és 40 frtnál kevesebb havi bért húznak, vagy a kik darabszámra dolgoznak, — az 1. fokozatba tartozó Budapesten 5 frt.; a 2. fokozatú városokban és községekben 4 frt 50 kr.; a 3. fokozatba tartozó községekben 4 frt; végre a 4. fokozatú helyeken 3 frt jár állami adó fejében évenként. Ide tartoznak végre ama segédek, kik kis és nagy községekben segédekkel dolgozó kézműiparosoknál vannak alkalmazásban s ezek után 2 frttől egészen 4 frtig terjedő adót kell fizetni. Magától érthető, hogy — miként már a 15. §-ban elmondtuk, — a nőtlen és család nélkül levő segédet, mint magánosan élő egyént, családfőnek tekintik és helyette, mint családfőért járó adót a munkaadó fizeti.

IV. Oly segédek után, kik nincsenek állandóan alkalmazva és rendszeres fizetést sem húznak, hová a kisegítők vagy azok is tartoznak, kik rendszeres üzletbeli munkájukon felül, még *külön fizetés mellett külön munkálatot is teljesítenek*, eme külön díjazásuk után, — ezeken felül pedig oly egyének, — tehát nem feltétlenül segédek, — kik valamely üzletben vagy intézetben az írásbeli, számviteli, vagy felügyelői teendőket végzik, még pedig az 1. fokozatba tartozó Budapesten 2 frttől a viszonyokhoz képest 6 frtig; a 2-dik fokozatú városokban és községekben 2 frttől a körülményeknek megfelelőleg egészen 5 frtig; a 3 dik

fokozatba tartozó helyeken 2 frttól egészen 4 frtig, végre a 4-dik fokozatu helyeken 2 frttól egész 3 frtig terjedő évi állami adót kell fizetni. Meg kell azonban e ponthoz jegyeznünk, hogy az ipartestületek, társulatok vagy egyesületek szolgálai is, ha csak havonként 40 frtnál magasabb fizetést nem kapnak, szintén ezen rovatba tartoznak; mert egyrészt intézetnél írásbeli és felügyelői teendőket végeznek; másrészt pedig a törvény azt rendeli, hogy mindazok, kik a többi I—III. osztályba nem tartoznak, azok ide, ebbe a IV. osztályba sorozandók. Máskülönbén pedig e részben a törvény már nem a «*segéd*», hanem az «*egyén*» kifejezést használja. De ezek a szolgák még azért is ide tartoznak, mert hivatalozolgáknak nem tekinthetők; a mennyiben még az ipartestületek sem hivatalok a szó szoros értelmében. A hivatalozolgák pedig nem ezen adónem szerint adóztatnak meg; hanem IV. osztályú kereseti adót fizetnek. Itt emeljük még ki azt is, hogy az eddig I—IV. pontokban jelzett egyének mindannyian I. osztályu kereseti adót fizetnek, míg a következő V. pontban jelzendő egyének IV. osztályú kereseti adó alá esnek.

V. Oly segédek után ugyanis, kik állandó alkalmazás mellett, havonként 40 frtnál magasabb bért vagy fizetést húznak, IV. osztályú kereseti adó fizetendő. Ha az ipartestületi szolga havonként 40 frtnál nagyobb fizetést kap, — a mi alig lehetséges, — akkor ő is ide tartozik; mert magántársulatok közegeit is IV. osztályu kereseti adóval rójják meg, ha 40 frtnál több havidíjt kapnak. Az ide tartozó egyének után következő összegü adót kell fizetni.

1. A havi 40 frt 1 kr. évenként, vagyis 12 hónapra 480 forint 12 krt tesz ki. De mivel ezen osztályban a 100 frton alul lévő összegek, a legközelebbi magasabb tételek alkalmazásánál nem jönnek tekintetbe, ennélfogva a 480 frtot csak kerek 400 frtnak veszik; 400 forint évi fizetés után pedig a IV. osztályú keresti adó évenként 4 frtot tesz ki; továbbá:

2.	500 forint évi fizetés után az évi adó	---	---	---	5 frt.
3.	600	«	«	«	7 «
4.	700	«	«	«	9 «
5.	800	«	«	«	11 «
6.	900	«	«	«	13 «
7.	1,000	«	«	«	15 «
8.	1,100	«	«	«	17 «
9.	1,200	«	«	«	19 «
10.	1,300	«	«	«	21 «
11.	1,400	«	«	«	23 «

12.	1,500	forint	évi	fizetés	után	az	évi	adó	---	---	---	25	frt
13.	1,600	"	"	"	"	"	"	"	---	---	---	28	"
14.	1,700	"	"	"	"	"	"	"	---	---	---	31	"
15.	1,800	"	"	"	"	"	"	"	---	---	---	34	"
16.	1,900	"	"	"	"	"	"	"	---	---	---	37	"
17.	2,000	"	"	"	"	"	"	"	---	---	---	40	"

A törvényben foglalt ezen kiszámítás még tovább is terjed; de iparos segédek részére ennyi is elég lesz minden körülmények közt.

Mindezekkel az iparos segédek állami adójának kérdése teljesen ki van merítve. De az állami adón kívül az iparos segédek után is mindenütt kell fizetni községi adót és közmunkaváltsági díjat, sőt némely helyen egyéb községi járulékot is. Igen természetes, hogy amaz iparos segéd, ki nem katona vagy nem volt katona, mindezen adókon felül még hadmentességi díjat is fizet, illetőleg helyette ezt is a mester köteles lefizetni; de a lefizetett hadmentességi díjösszeget azután a segéd fizetéséből a mester szintén levonhatja.

A kérdés most már csak az, hogyan történik az iparos segédek adójának elkönyvelése, illetőleg a mester adókönyvébe való beírása és hogyan vonandó le a segédétől a helyette fizetett adó?

A segédek adóját rendszerint abba az adókönyvbe írják az adóhivatalok, melyben az iparos adója van írva. Némely helyen azután az adókönyvnek vagy az I. osztályú kereseti adó rovatában tüntetik fel, vagy pedig a III. osztályú kereseti adó rovatában, ezen adóösszeg fölé írják a segédek adóját. Az utóbbi eset a helyesebb, mert akkor látható, hogy minő összeg van a segédek után kivette. Mig az előbbi esetben össze van foglalva a segédek adója, a cselédek és családtagokra kivett adóval, mi a dolgot zavarttá teszi. A segédek községi adója és a közmunkaváltsági díja szintén egybe van foglalva a többiek hasonló adójával.

De bármiként legyen is a segédek adója elkönyvelve, az adóösszegnek pontos és szabatos meghatározása után könnyű kitalálni a segédek adóját; csak azt kell tudnunk, hogy az illető község, város minő fokozatba tartozik. Ha pedig ez tudva van, akkor minden segéd adóját bárki is kiszámíthatja. Így például Budapesten, mely az 1. fokozatba tartozik, minden közönséges iparos segéd után, ki állandóan van alkalmazva s 40 frtnál kevesebb havi fizetést huz, 5 frt állami adót vetnek ki. Budapesten továbbá a községi adó az állami adónak 25%-kát, vagyis $\frac{1}{4}$ részét teszi; így tehát az 5 frtnak $\frac{1}{4}$ része 1 frt 25 kr-ra

rug, mihez még az 1 frt 20 kr. közmunkaváltságdíj jön és így egy-egy közönséges iparos segéd összes egy évi adója Budapesten 7 frt 45 krt tesz ki. Ezenkívül Budapesten a segéd után más járulékot fizetni nem kell.

Épen ily módon lehet a segédek adóját kiszámítani más városra vagy községre nézve is. Csak is azt kell mindenkinek jól tudnia, hogy az illető helyen mennyi a községi adó és mennyi s minő községi pótlékok szednek még. De mindezek nehézséggel nem járnak. A nehézség csak akkor mutatkozik, midőn az iparos segédjével az adó felől elszámol.

Az az elv, hogy az iparos segédje után az általa befizetett adót a segéd béréből levonhatja, a törvényben igen szépen és egyszerűen van ugyan kimondva, de a mindennapi életben nem igen könnyű azt megvalósítani. Az a körülmény ugyan is, hogy a törvényben már befizetett adóról van szó, a dolgon mitsem változtat; mert akár befizette, akár nem fizette be az iparos segédjei után az adót, — ez egészen egyre megy: a segédek adóját nem a segédeken keresik, hanem azért a mestert vonják felelősségre és ő ellene foganatosítják az adóvégrehajtást.

A kérdés tehát csak az, hogyan vonja le az iparos segédje béréből a segéd adóját? Egy évre előre, vagy évenként utólag nem vonhatja le; mert az első esetben igazságtalan a segédre, a második esetben pedig a mesterre nézve. S általán egy összegben ne is vonja le; habár a hadmentességi díjat egy összegben október 1-től november 15-ig kell is fizetni: hanem miután az I. osztályú kereseti adó félévenként fizetendő, illetőleg minden év április 15-én s október 15-én esedékes, a segéd adója félévenként akár előre, akár utólag volna fizetéséből levonandó. De még ez is nehézségekkel jár és könnyen igazságtalanságra vezethet.

Az egyedül igazságos és helyes levonás vagy havonként vagy hetenként történjék. Budapesten az évi 7 frt 45 krból egy hónapra esik $62\frac{1}{12}$ kr. vagyis kerek számban 63 kr.; egy hétre pedig $14\frac{17}{52}$ kr. vagyis kerek számban 15 kr. Ha ezt a mester segédjeitől ily összegekben levonja, a segéd sohasem károsodhatik és könnyebben is viseli el, mintha elbocsátása alkalmával, rögtön egy évi adóját vonja le a mester, habár csak néhány hónapig dolgozott is.

A hadmentességi díj összegét is legalább két havi, vagy hat heti részletre oszthatja föl a mester, mert ezt minden év október 1-től kezdve november 15-ig lehet fizetni. De felosztható ez még több részletre s több hónapra is.

Minthogy pedig a hadmentességi díjról a segéd neve alatt külön

adókönyvet állítanak ki, minden körülmények közt az e czimen lefizetett összegről könnyen elszámolhat a mester segédjeivel, akár osztják fel a fizetéseket a jelzett mód szerint, akár nem. Fordulhat ugyan elő oly eset is, hogy ezen itt jelzett mód szerint az iparos károsodhatik. Ez akkor áll be, midőn évközben az adókivetés után az iparos segédjei számát kevesbíti. De ez csak kivétel és erre is áll az, hogy nincs szabály kivétel nélkül. Ez a károsodás azonban csekély; mert részben kiegyenlítődik azzal, hogy a törtszámú krajczárok helyett egész krajczárokat, kerek számban von le a mester segédeitől. De meg a segédek számának apasztása oly véletlen eset, jobban mondva szerencsétlenség, melyért senkit felelősségre vonni nem lehet; hanem a jogszabályok szerint is a szerencsétlenséget annak kell elviselnie, kit a szerencsétlenség ér; ezt tehát másra áthárítani nem szabad és nem is igazságos.

A hadmentességi díj tekintetében különösen szeptember hónapban kell a mestereknek figyelemmel lenniök arra, vajjon a segéd október hó 1. napján náluk marad-e alkalmazásban vagy nem; mert az esetben, ha október 1-én nálam van valamely hadmentességi díjat fizetni köteles segéd, ennek díját már rajtam veszik meg, habár én őt október 2-án elbocsájtom is. De ha szeptember 30-án lép ki tőlem a segéd, ennek hadmentességi díja tőlem már nem követelhető; mert e napon az még nem volt esedékes, így tehát azt fizetni sem kellett.

Oly iparosok pedig, kik az adóköteles egyének összeírása idejében vagyis november vagy december hónapban sok segéddel dolgoznak, nyáron át pedig nagyobb részét elbocsátják, leghelyesebben cselekesznek, ha az adókivető bizottság előtt ezen körülményt és üzletük ezen természetét felhozzák és érvényesítik, mert a törvény erre módot és alkalmat is nyújt.

Azt a rossz szokást azonban, hogy az iparosok segédeknek minden hónapban történő változása esetében is, minden segédtől az egész évi adót levonják, ne kövessék; mert ez igazságtalan és így könnyen oly gyanúsításra ad okot, hogy az iparos a segédeitől levont adóból azok kárán gazdagodik. De ne kövessék az iparosok azt a helytelen szokást sem, hogy ők a segédjeiket illető adókat sajátjukból fizessék; mert ez meg az iparosra nézve igazságtalan; de a jogegyenlőség elvének sem felel meg.

Ennek ellenében nem hozható fel az, hogy nálunk a munkabérek ugy alakultak, hogy azokban a segédek adója nem foglaltatik

benne. Ez nem állhat meg, mert vannak iparosok, kik minden segéd-től levonják az adót. Ha most már a többség sajátjából fizeti meg a segéd adóját, épen ez okoz zavart a munkabérek összegében. Mint-hogy pedig a jogegyenlőség és a demokratia elvének, — miket a segédek mindenk fölé helyeznek — az felel meg, hogy mindenki fizessen keresményének megfelelő adót: nem mondhatnók azt, hogy a törvénynek a segédek adójára vonatkozó intézkedése igazságtalan.

Ajánlandó tehát, hogy minden mester vonja le segédje béréből a segéd adóját és azután, ha ennek a munkabérre van befolyása, alakuljon s idomuljon a munkabér az adóhoz mértén úgy, hogy se az iparossal, se a segéddel igazságtalanság ne történjék!

NYOLCZADIK FEJEZET.

30. §. A kivetett kereseti adó törlése.

A jogerejüleg és végérvényesen kivetett kereseti adót ugyan rendszerint el nem engedik, s ezt meg kell fizetni; de vannak mégis esetek, melyekben a kivetett adóösszeget részint a törvény világos rendelkezése alapján, részint pedig a dolog természeténél fogva törlik.

Nevezetesen akkor, ha a személyes keresetből eredő és a kereseti adó I—III. vagy IV. osztálya alá tartozó jövedelem, az adóköteles egyén elhalálása vagy keresetképtelensége folytán évközben elenyészik, a pénzügyigazgatósághoz vagy Budapesten az adófelügyelőséghez lehet bélyegmentes kérvénnyel az adó törlése végett folyamodni. De ekkor is a kivetett keresetadónak csak ama részlete írható le, mely az adóköteles egyén halálának vagy keresetképtelenségének bekövetkezéséig nem volt esedékes.*

* Keresetképtelenség alatt első sorban ugyan munkaképtelenséget értünk és ezen testi vagy szellemi fogyatkozást hiteles orvosi bizonyítvánnyal kell igazolni, miket csak a hatósági orvosok állíthatnak ki. De másodsorban keresetképtelenségnek nevezük azt az állapotot is, midőn valaki foglalkozás nélkül van, illetőleg nincs avagy megszűnt az üzlete. Ily keresetképtelenségről a községi előljáróságok állítanak ki bizonyítványt. Az első helyen említett keresetképtelenség, vagy helyesebben mondva munkaképtelenség esetében szükséges azt is igazolni, hogy az üzlet vagy foglalkozás a munkaképtelenség ideje alatt teljesen szünetelt. Olyan egyén azonban, kinek neje saját neve alatt valamely üzletet folytat, s ebben a férj nem ugyan rendes alkalmazottként van, de mégis foglalatloskodik, foglalkozás nélkül levőnek nem tekinthető.

Abban az esetben pedig, ha a III. osztályú kereseti adó alá vont üzlet, fióküzlet, vagy foglalkozás a 3 évi kivetési időszak lejártá előtt megszűnik, a kivetett adónak csak ama részét írják be, mely az üzlet, fióküzlet vagy foglalkozás megszűnésének napjától számítva, a 3 évi időszak még hátralévő idejére járna. Így például, ha valamely üzlet az 1888. évi október 1-én szűnt meg, ennek adóját ezen naptól fogva 1889. évi december hó 31-éig törlik le; mert ekkor végződött a három évi kivetési időszak.

Ezenkívül akkor, ha a segédekkel dolgozó kézműiparos III. osztályú keresetadóval, a 3 évi adókivetési időszakra jogerősen van meg róva, de időközben segédeit elbocsátja s iparát segédek nélkül folytatja és így I. osztályú kereseti adóköteles polgárrá válik, kérelmére a hátralévő időre eső III. osztályú kereseti adót törlésbe hozzák; de e helyett I. osztályú kereseti adót vetnek ki reá, ami azonban, — mint tudjuk, — sokkal kisebb összegre rüg.

Az adótörlés iránt beadandó kérvény benyújtása ez utóbbi esetben, valamint akkor sincs határidőhöz kötve, midőn az üzlet az adóköteles egyén elhalálózása vagy keresetképtelensége folytán szűnik meg. Akkor azonban, midőn az előirt, de be nem fizetett adótartozás összegének leírását a fél az adótárgy vagy is az üzlet megszűnésének czimén kérelmezi, ez iránt a kérvény az üzlet megszűnését követő 15 nap alatt nyújtandó be.

De ha a fél ezen határidőt tőle nem függő és általa el nem hártott akadály miatt mulasztotta el, igazolási kérelemnek van helye, mely kérvény az érdemleges felelőzéssel együtt, az elmulasztott határidő utolsó napját követő 15 nap alatt a pénzügyigazgatóságnál, Budapesten a kir. adófelügyelőnél nyújtandó be, ki az igazolási kérelmet és felelőzést 8 nap alatt a közigazgatási bizottsághoz terjeszti föl. A közigazgatási bizottság, ha az igazolási kérelemnek helyt ad, jogosítva van a felelőzési ügyet érdemlegesen azonnal felülvizsgálat alá venni és az adótörlést elrendelni.

Ha az adóköteles fél az adó tárgyát képező üzletet megszüntette és ezt az iparhatóságnak bejelenti, az iparhatóság pedig erről a pénzügyigazgatóságot, illetőleg Budapesten az adófelügyelőséget értesíti, ezen hivatalok az adótörlést a fél kérelmének bevárása nélkül, hivatalból is kötelesek eszközölni. De ezt rendszerint nem teszik; azért jó e dologra egy kis figyelmet fordítani.

Az előbb jelzett eseteken kívül törlendő még az adó, ha a tar-

tozás elévült, vagyis akkor, ha öt év alatt az üzlet megkezdésétől számítva, az adót ki nem vették, avagy a kivetés évétől kezdve öt év alatt nem szorgalmazták vagy nem biztosították; megjegyezvén, hogy szorgalmazásnak rendszerint a megintést veszik. Hasonló esetet képez az is, ha a keresetadóval megrovott egyének évközben besoroztatnak, illetőleg a hadseregbe tényleges szolgálatra behivatnak; mert ezek szolgálatra való berendeltetésük napjától kezdve, szintén nem tartoznak adót fizetni, illetőleg a már kivetett és esedékessé vált kereseti adójuk törlendő, a befizetett összeget pedig nekik vissza kell fizetni. Ugyaníly szempont alá esnek az ideiglenesen szabadságolt katonák is; a menyiben ezeknek adókötelezettsége a tényleges szolgálatba történt visszalépésük napjától kezdve megszűnik; minélfogva ezek kereseti adóját is törlik. Ugyanezen eljárás követendő azokra nézve is, kik fogságba kerülnek vagy személyes szabadságukat bármilyen módon elvesztik. De mind ezen esetekben a törlési kérvény beadása nincs határidőhöz kötve.

Az adótartozás törlése iránt első fokban a pénzügyigazgatóságok; másodfokban a közigazgatási bizottság és harmadfokban a pénzügyi közigazgatási bíróság határoz. Itt kell felemlíteni azt, hogy az első felebbezés bélyegmentes ugyan; de a pénzügyi bírósághoz intézendő felebbezésekre 15 kros, illetőleg 36 kros bélyeget kell ragasztani, még pedig a szerint, a mint a felebbezésben 50 frtig terjedő, vagy azt túlhaladó összegről van szó.

E helyütt kell hangsúlyoznunk azt a fontos elvet is, hogy a jövedelem kevesbedése vagy az üzleti keresmény csökkenése czimén, a három évi adókvetési időszak alatt, sem adóelengedésnek vagy leszállításnak helye nincs, sem pedig adóleírás nem engedélyezhető.

Abban az esetben azonban, ha az adókvetés körül valami hiba van, nevezetesen ha az adó hibásan van kiszámítva, vagy az adótartozás összegében tévedés fordult elő; ha valakire továbbá másféle adót vetettek, mint a minőt a törvény szerint kvetni kellene; vagy ha végre ugyanazon adótárgy többszörösen van megadóztatva: mindezen esetekben a hibák és tévedések javításáért és helyesbítéséért, illetőleg az adó leírásának vagy törlésének elrendeléséért, minden időben lehet a kir. pénzügyigazgatósághoz, Budapesten pedig a kir. adófelügyelőhöz bélyegmentes kérvényben folyamodni.

Itt kell végre fölemlíteni, mert ezen az uton hozandó tisztába, a közös üzlettársak adófizetési kötelezettsége. Általános elv e tekintetben az, hogy a közös üzlettársak a közös üzlet után kirovott adókért egye-

temleges fizetési kötelezettséggel tartoznak. Ezen elv azonban oly megszorítást szenved, hogy minden egyes kötelezett társon első sorban a kivetett adótartozásnak, aránylag csak reája eső részét lehet megvenni. Az egyetemleges fizetési kötelezettség pedig csak akkor és annyiban áll elő, a mikor és a mennyiben a tartozás az első sorban kötelezett társtól be nem hajtható. Igen természetes, hogy ily esetben azután a viszonykereseti jog lép érvénybe és az üzlettárstól a helyette fizetett összeg per utján is követelhető.

A házastársak által közösen folytatott üzlet után kirovott adókért pedig a házastársak *mindig* egyetemleges fizetési kötelezettséggel tartoznak; mert a házastársak *egy évi* egyetemleges felelőssége, csak a kivetés évében közös háztartásban élő házastársak oly keresetadójára vonatkozik, melyet nem közös üzlet után vetnek ki.

HARMADIK RÉSZ.

Az iparosok mellékadói az egyenes adók közt.

ELSŐ FEJEZET.

A hadmentességi díj vagy adó.

31. §. Kik tartoznak és kik nem tartoznak hadmentességi díjat fizetni?

Hadmentességi díj vagy adó czimén az 1890. évi költségvetésben Magyarországra nézve 2 millió 700 ezer forint van előirányozva. Míg az 1889. évi költségvetésben 350 ezer forinttal több, vagyis 3 millió 50 ezer forint szerepelt. A hadmentességi díjak czimén befolyt összegekből azután oly alapot képeztek, melyhez Magyarország ujonezjutaléka arányában, évenként 828 ezer 535 frttal járul.

A hadmentességi díjat vagy adót első sorban a rokkant katonák eltartására fordítják. A hadmentességi díj ezenfelül a hadsereg, haditengerészet és a honvédség állományához tartozott, az ellenség előtt elesett, illetőleg megsebesülés, vagy hadi fáradalmak következtében elhalt havi díjasok (tiszték) és a legénység gyámoltalan özvegyeinek s árváinak ellátására használandó föl. A hadmentességi díjnak egy másik részét végre a mozgósítás esetében behívott állandóan szabadságoltak, tartalékosok, póttartalékosok és honvédek gyámoltalan családjainak felsegélésére fordítják. Az ezek után fennmaradó összeg azonban a magyar államkincstárt illeti.

A hadmentességi díj- vagy adónak eme célja után, szükséges tudnunk azt, hogy kik tartoznak hadmentességi díjat fizetni? — Hadmentességi díjat kötelesek fizetni:

1. azok, kiket a hadi szolgálatra mindenkorra alkalmatlanoknak találnak és mint ilyeneket az állítási lajstromokból törlik, valamint azok is, kiket az utolsó korosztályban, vagy ebből való kilépésük után, mint hadi szolgálatra nem alkalmasakat, az állítási lajstromokba visz-

szahelyeznek; 2. azok, kik az utolsó korosztályban, vagy ebből való kilépésük után, a hadseregbe, haditengerészetbe, vagy a honvédségbe való belépés kötelezettsége alul ideiglenesen fel vannak mentve, vagy kiket a szolgálati kötelezettség letöltése előtt, a tényleges hadiszolgálatból elbocsátanak; 3. azok, kiket katonai szolgálati idejük eltöltése előtt, oly testi fogyatkozás miatt bocsátanak el, mely az illetőt nem tette keresetképtelenné és kinél a testi fogyatkozás nem a katonai szolgálat teljesítésének következménye; 4. azon védkötelesek, kik a törvényszerű szolgálati idő letelte előtt, az osztrák-magyar monarchiából kiköltöznek vagyis kivándorolnak.

Minthogy pedig itt a hadmentességi díjat fizetni köteles egyének, mind fel vannak sorolva és ezek közt a póttartalékosok nem említettek, ez okból az utóbbiak nem esnek a hadmentességi díj fizetésének kötelezettsége alá. De a hadmentességi díj alá nem eső póttartalékosok alatt csak azokat az egyéneket értjük, kiket a rendes ujonczállítás vagy az utóállítás alkalmával és esetleg a vegyes felülvizsgáló bizottság hadképeseknek találván, állandóan a póttartalékba osztnak be és a kiket a póttartalékba történt beosztásukról említést tevő *«ajánlati bizonyítvány»*-nyal látnak el.

Ellenben nem tekinthetők póttartalékosoknak azok az egyének, kik családi viszonyaik alapján, a hadkötelezettség alól ideiglenesen fel vannak mentve, illetőleg a sorhad vagy a póttartalék és honvédség kötelekéből ideiglenesen el vannak bocsátva és a kik, a mennyiben már a harmadik, vagy valamely magasabb korosztályban állanak, a póttartalék vagy a honvédség nyilvántartásába helyezvék át. Ezen egyének mindaddig, míg felmentési vagy elbocsátási jogezimük fennáll, hadmentességi díjat kötelesek fizetni.

Hadmentességi díjat nem kötelesek fizetni: 1. a keresetképtelenek, a mennyiben egyszersmind vagyontalanok is.* Megjegyezzük ezekre nézve, hogy a törvény eme határozatának alkalmazásánál csakis a díjköteles vagyis azon egyén vagyoni helyzetére kell tekinteni, ki a hadi szolgálat alól fel van mentve. E szerint zsinórmértékül mindenkor ama kérdés eldöntése szolgál, vajjon a díjköteles személy bir-e önálló vagyonnal, vagy keresetképtelensége mellett vagyontalan is? A csa-

* Minthogy a keresetképtelenséget és a vagyontalanságot együtt kell kimutatni, tudnunk kell, hogy ily esetben előbb a községi előljáróság a vagyontalansági bizonyítványt állítja ki és csak ennek alapján vizsgálhatja meg a hatósági orvos az illetőt, vajjon ez keresetképtelen-e vagy sem?

ládő vagyoni viszonyaira ily alkalommal nem kell kiterjeszkedni; mert a keresetképtelen és önálló vagyonnal nem bíró családtag azért, mivel a családő vagyonnal bír, hadmentességi díjjal meg nem róható.* Sőt ebben az esetben, ha a hadmentességi díj fizetésére kötelezett egyén teljesen munkaképtelen és csak is annyi ingó vagyona vagy tőkéje van, hogy ennek jövedelme a szokásos közönséges napszámot meg nem üti, az a hadmentességi díjkötelezettség szempontjából vagyontalannak tekintendő.

2. Hadmentességi díjat nem kötelesek fizetni a közsegélyben részesített szegények. 3. Hadmentességi díjat nem kötelesek továbbá fizetni ama védőköteles egyének, kik a tulajdonképeni hadiszolgáltatatra ugyan nem, de egyéb hadi célokra szükségelt másnemű szolgálatokra alkalmasak; vagyis a kik a véderőről szóló törvény értelmében háború esetében ily szolgálatok teljesítésére kötelezhetők és a népfelkeléshez tartozók azon évben, melyre szolgálattelre behívatnak. Így például e czímen a siketnémák a hadmentességi díj fizetése alúl föl nem menthetők; mert ezek is csak az esetben vannak e díj fizetése alúl felmentve, ha teljesen keresetképtelenek és e mellett még vagyontalanok is. 4. Nem fizetnek hadmentességi adót azután azok, kik a véderőről szóló törvény életbe lépte előtt, a szabályszerű díj lefizetése által magukat a hadiszolgálat alúl megváltották. 5. Azon egyének sem, kik bírői ítélet folytán állami fegyházakban le vannak tartóztatva; a mennyiben letartóztatásuk ideje alatt keresetképtelenek és oly vagyonnal nem bírnak, mely letartóztatásuk ideje alatt a hadmentességi díj alapját képezné.

6. Hadmentességi díjat nem kötelesek végre fizetni a hadiszolgáltatatra alkalmatlannak talált és felmentett; de utóbb nem besoroztatás, hanem szabad pályaválasztás, illetőleg kinevezés útján a hadsereg vagy honvédség kötelékébe felvett és hadbiztossági tisztviselői vagy gyakornoki, hadbírói, élelmezési tisztviselői vagy gyakornoki minőségben alkalmazott egyének, kik hadmentességi díjjal csak akkor róható meg, ha ezen állomásoktól a rendes díjkötelezettségi idő letelte előtt válnak meg.

Az évenként kivetett hadmentességi díjat rendszerint a díjőköteles

* Arra nézve, hogy az adózás szempontjából ki tekinthető családőnek és ki tekintendő családtagnak és hogy a közönséges életben családtagnak tekintett egyén, mikor tekintendő az adózás szempontjából családőnek, teljes felvilágosítás nyerhető a 15. §-ban.

egyén tartozik megfizetni. Kivétetnek a házi cselédek, a gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban cselédminőségben alkalmazott egyének; továbbá a gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban alkalmazott azon segédek és segéd munkások, kik 40 frtnál több havi díjt nem húznak vagy darabszámra dolgoznak. A most felsorolt védkötelesek díját a munkaadók fizetik; jogukban áll azonban az általuk fizetett díjat a védköteles béréből levonni. A keresetadó II., III. és IV. osztálya alá tartozó családtagoknak, mint díj alá vont védköteles egyéneknek hadmentességi díját, a családfők fizetik.

32. §. Mennyi ideig kell hadmentességi díjat fizetni?

A hadmentességi díj fizetésének kötelezettsége kiterjed, a katonai szolgálat alúl felmentett egyén törvényszerű védkötelezettsége idejének egész időtartamára, illetőleg mindazon évekre, melyek alatt a védköteles egyéneknek felmentési vagy elbocsátási címük fennáll. Ezenkívül azoknál, kiket az állítási lajstromokból töröltek, azokba visszahelyeztek, a szolgálat alól felmentettek, vagy elbocsátottak, védkötelezettségük hátralévő idejének tartamára, illetőleg mindaddig, míg felmentési vagy elbocsátási címük fennáll.

De kiemeljük e részben, hogy oly hadköteles egyént, kit a hadsereghez vagy honvédséghez besoroztak, besoroztatása évére, habár még azon évben elbocsátás útján mentességi címet is nyerne, hadmentességi díjjal meg nem lehet róni. Az ily hadköteles egyén díjfizetési kötelezettsége csak a legközelebbi évben veszi kezdetét. Az utolsó korosztályban a hadkötelezettség alól ideiglenesen felmentett egyének sorszámukhoz képest, a póttartalék vagy a honvédség nyilvántartásába helyezendők, a hol — feltéve, hogy mentességi címük folyvást fennáll — azon év december 31-éig maradnak meg, mely évben életkoruk 30-ik, illetőleg 32-ik évét betöltik. Az ily hadkötelesek, tekintet nélkül arra, hogy életkoruk 32-ik évének betöltése folytán, a nyilvántartásból már töröltettek, 12 éven át azaz mindazon évekre rovandók meg hadmentességi díjjal, mely éveket szolgálatban kellett volna tölteniök, ha fel nem mentetnek. Sőt azon egyének is 12 éven át rovandók meg, kik igazolt távollevők gyanánt, bármely életkorban, esetleg 32 éves életkoruk után kerülnek utóállítási alá és a hadkötelezettség alól családi címen mentetnek fel, de mivel 32-ik életévüket már túlhaladták, a nyilvántartásba többé fel sem vétetnek.

Ha az ideiglenes felmentés folytán a póttartalék vagy a honvédség nyilvántartásába jutott egyéneket, mentességi címük megszűnése után idővel a póttartalékhoz, esetleg a honvédséghez besorozzák, díjfizetési kötelezettségük azon időre, melyben a póttartalék vagy honvédség állományához tartoznak, megszűnik. Azonban fizetési kötelezettségük ismét feléled, mihelyt a póttartalék, illetőleg a honvédség nyilvántartásába visszakerülnek.

A kiket a póttartalék vagy honvédség nyilvántartásából a póttartalékhoz, illetőleg a honvédséghez besoroznak és ez utóbbiból betöltött 32 éves életkorukkal elbocsátanak, ismét díjfizetési kötelezettség alá esnek és annyi éven át rovandók meg, a hány év a 12 évi szolgálati időből még hátra van. De ebből le kell vonni azon éveket, melyek alatt részint mint nyilvántartásban lévők, hadmentességi díjat fizettek, részint pedig a póttartalékban vagy honvédségben szolgáltak.

A hadmentességi díj fizetésének kötelezettsége kiterjed végre azon védköteleseknél, kik a törvényszerű szolgálati idő eltelte előtt, az osztrák-magyar monarchiából kiköltöznek, a kivándorlás évétől kezdve, a 12 évi szolgálat mindazon éveire, melyeket az illetőnek a védtörvény alapján még el kellett volna töltenie, akár alkalmasnak, akár alkalmatlannak találták a hadi szolgálatra.

Ellenben a hadmentességi díj fizetésének kötelezettsége megszűnik: 1. a díjköteles egyén halálával; 2. ha a díjköteles a közellátásban részesített szegények sorába jut; 3. az osztrák-magyar monarchia egyik állama területétől a másikba való kiköltözés által, azon állam területre nézve, melyből az illető kiköltözött. De ez esetben a hadmentességi díj fizetésének kötelezettsége a monarchia azon állama javára, melyből a díjköteles egyén kiköltözött, csak akkor szűnik meg, ha már a másik állam kötelékébe föl van véve.

33. §. A hadmentességi díj kivétele.

A hadmentességi díj kivétele a következő szabályok szerint történik. 1. A díjköteles egyéneket a községek, járási főszolgabírák s kir. pénzügyigazgatóságok, illetőleg Budapesten a kir. adófelügyelő tartja nyilvánosságban. 2. A törvényhatósági joggal felruházott városok s az önálló sorozási járást képező rendezett tanácsú városok polgármesterei, valamint a főszolgabírák kötelesek:

a) az évenkénti fősorozás befejezte után azon védköteles egyé-

nekről, kik az ujonezállítás évében a felhívott osztályokba tartoznak, s a hadmentességi díjról szóló törvény rendelkezései alá esnek, az ezekre vonatkozó állítási lajstromok segélyével és a védkötelesektől záros határidő alatt bekivánandó adatok alapján, kimutatásokat készíteni s azokat az illetékes kir. pénzügyigazgatóságoknak, illetőleg Budapesten a kir. adófelügyelőnek megküldeni; *b*) a fősorozást követő május hó 1. napjától kezdve, az év végéig havonként azon védköteleseket, kik az utóállítások alkalmával a tetteges hadiszolgálatra nem köteleztettek, a pénzügyigazgatóságnak, Budapesten az adófelügyelőnek kimutatni.

3. Mindazon védköteles egyének, kik az ujonezállítás évében a felhívott korosztályok valamelyikébe nem tartoznak, azonban a hadmentességi díjról szóló törvény rendelkezései alá esnek, kötelesek mindaddig, míg díjfizetési kötelezettségük tart, *minden év február havában* azon községnél, hol állandóan tartózkodnak: *a*) polgári állásukat; *b*) lakásukat; *c*) azon sorozó járás, illetőleg azon község nevét, melyben valamely mentességi okból a hadi vagy honvédségbeli szolgálat alól mentesek; *d*) azon évet, melytől fogva a felmentés számítandó, bejelenteni; és *e*) a reájuk a megelőző évben kivetett egyenes államadók összegét hitelesen kimutatni.

Ama védköteles egyének, kiknek díját a családfő fizeti, a családfő nevét és megelőző évi adóját, és azok, kiknek díját a munkaadó fizeti, a munkaadó nevét és lakását is kötelesek bejelenteni. Ha a munkaadó személyében azon idő alatt, mely a bejelentés beadása és a díj esedékességének napja között lefolyt, változás következett be, ezen változást a védköteles ott, hol az első bejelentést tette, szintén bejelenteni köteles.

Oly esetekben, midőn a védkötelesek hadmentességi díjkötelezettségük ideje alatt elhalnak, kötelesek azoknak szülői, gyámjai, esetleg nejei az elhalálozástól számított 30 nap alatt, az e czélra bélyegmentesen kiállítandó halotti bizonyítványt, azon község előljáróságának vagy a város polgármesterének bemutatni, mely község vagy város az elhalt védkötelesnek illetőségi helye volt. A község vagy város feljegyezi ezt saját nyilvántartásában és egyuttal jelentést tesz a kir. pénzügyigazgatónál, vagy Budapesten az adófelügyelőnél. A halotti bizonyítvány kieszközlése végett az illető fél a községi előljárósághoz fordulhat, mely ezen bizonyítványt a lelkésztől kiveszi.

A pénzügyigazgatóság vagy Budapesten az adófelügyelő, a hozzá beküldött halotti bizonyítványt azon évi lajstromhoz csatolja,

melyben az elhunyt díjköteles egyénnek díja legutóbb elő volt írva, egyuttal az előírásban, esetleg hátralékban lévő díjak behajtása, illetőleg leiratása iránt intézkedik s az illető sorozási eljárás főnökét t. i. a polgármestert vagy a főszolgabírókat a nyilvántartási jegyzékek kiigazíthatása czéljából értesíti.

Eme bejelentésekre nagy figyelmet kell fordítani; mert a mulasztásokat szigorúan büntetik. Nevezetesen ama védkötes egyént, ki a községnél teendő és polgári állására, lakására, a felmentés évére stb. vonatkozó bejelentését megtenni elmulasztja, vagy a község által bekívánt adatokat a kitűzött határidőben be nem szolgáltatja, avagy a reá kivetett hadmentességi díjnak lefizetése és távozási engedély nélkül illető községéből eltávozik vagy elköltözik, — azon évre, melyben a mulasztást elkövette, a beszámítás mérvéhez képest, a reá kivetett díj 3 egész 6-szoros összegének megfelelő pénzbírsággal sújtják.

Ama szülőt, gyámot vagy nőt, ki díjköteles gyermekének, gyámoltjának, illetőleg férjének elhalálozását igazoló bizonyítványt 30 nap alatt be nem mutatja, — 1-től 5 frtig terjedő bírsággal büntetik. A pénzbírságot a pénzügyigazgatóság, Budapesten pedig a kir. adófelügyelő végzésben szabja ki, mely végzés ellen a közigazgatási bizottsághoz bélyegmentesen lehet felfolyamodni. A közigazgatási bizottság határozatai azonban nem a pénzügyi bírósághoz, hanem a pénzügyminiszteriumhoz felebbezhetők. Természetesen ez utóbbi felebbezéseket, ha 50 frtig terjedő adóról szólnak, 15 kros; ha pedig 50 frton túlhaladó adó ellen vannak intézve, 36 kros bélyeggel kell ellátni.

Ha a védköteles egyén megbüntetésére feljelentés következtében történik, a bírságnak egy harmad része a feljelentőt illeti. Oly esetben pedig, midőn a védköteles egyénre kirovott pénzbírság, az elmarasztalt vagyontalansága miatt, egészben vagy részben be nem hajtható, a pénzbírság helyett az elzárás büntetését alkalmazzák akkép, hogy minden be nem hajtott 10 frt után egy-egy napi elzárás essék, 10 frton alul levő összeget 10 frtnak vesznek. De az elzárás tartama 30 napot meg nem haladhat. Az elzárási büntetés alkalmazását a pénzügyigazgatóság, illetőleg az adófelügyelő indokolt javaslatára, a közigazgatási bizottság határozza el.

4. Ama községek, melyeknél az említett bejelentések történtek, kötelesek az ily módon bejelentett védköteles egyénekről kimutatásokat összeállítani s ezeket a védköteles egyéneknek állandó lakhelyére nézve illetékes kir. pénzügyigazgatósághoz, Budapesten a kir. adófel-

ügyelőnek legkésőbb márczius hó végéig megküldeni, egyuttal pedig a sorozást teljesített várost vagy főszolgabíró az illető kimutatás kivonatának közlésével oly czélből értesíteni, hogy az ezen körülményt az illető nyilvántartásban jegyezze fel.

5. A kir. pénzügyigazgatóság, Budapesten az adófelügyelő a hadmentességi díjat a városok, főszolgabírák és községek kimutatásaiban foglalt adatok alapján kiveti és intézkedik, hogy a kivetési lajstromok a község házánál 8 napon át közzététessenek, hogy azokat mindenki megtekinthesse és azokra nézve észrevételeit megtehesse.

Ama díjköteles egyének, kik hadmentességi díjjal már a mult évben is meg voltak róva, a kivetési lajstromok közzétételére kitűzött 8 napi határidőnek lejártától számítandó, azok pedig, kik hadmentességi díjjal a kivetés évében első ízben rovatnak meg, díjtartozásuknak a díjkönyvecskébe történt bejegyzését követő 15 nap alatt, a díj kivétele ellen a közigazgatási bizottsághoz felebbezhetnek. A felebbezés a kir. pénzügyigazgatóságnál, Budapesten pedig a kir. adófelügyelőnél bélyegmentes beadványban nyújtandó be. Két egyenlő végzés esetében további felebbezésnek nincs helye; kivéven, midőn a bizottság eljárásában a törvény szabályait sértette meg. Ez utóbbi esetben, valamint a közigazgatási bizottságnak az elsőfokú kivetéstől eltérő határozata ellen, a bizottsági végzés kézhezvételének napjától számított 15 nap alatt, felebbezésnek van helye a pénzügyi közigazgatási bírósághoz, mely a közigazgatási bizottság elnökéhez nyújtandó be. Erre a felebbezésre 15 kros, illetőleg 36 kros bélyeg jön, és pedig a szerint, a mint a felebbezésben 50 frtig, vagy azt túlhaladó adóösszegegről van szó.

34. §. A hadmentességi díj adótételei és befizetése.

A hadmentességi díj évenkénti adótételei a következők: 1. Három forintot fizetnek: a) gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban cseledminőségben alkalmazott egyének, és a napszámosok. 2. Négy forintot fizetnek: a) a házi cselédek; b) gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban alkalmazott segédek és segédmunkások, ha 40 frtnál több havi díjt nem húznak, vagy ha darabszámra dolgoznak; c) oly segédek, kik nincsenek állandóan alkalmazva és rendes fizetést sem húznak, hová a kíségitők és oly egyének tartoznak, kik valamely üzletben vagy intézetben az írásbeli, számviteli vagy felügyelői teendőket végzik; d) az állandó üzlethely nélkül működő

házalók. 3. Hat forintot fizetnek: a) a segéd nélkül dolgozó önálló kézműiparosok; b) kis és nagy községekben segédekkel dolgozó kézműiparosok.

4. Azon védkötelesek, kik a keresetadó II. és III. osztályába mint családfők, vagy mint családtagok tartoznak, fizetnek a reájuk, illetőleg a családfőre a megelőző évben bárhol kivetett összes állami egyenes adók és az általános jövedelmi pótdadó alapján:

3	frtot, ha az adóalap	10	frtnál nem nagyobb;
5	« « « «	25	« « « «
8	« « « «	50	« « « «
16	« « « «	100	« « « «
24	« « » «	300	« « « «
32	« « « «	500	« « « «
48	« « « «	800	« « « «
60	« « « «	1000	« « « «
80	« « « «	1200	« « « «
120	« « « «	1200	forintot meghalad.

E tekintetben, mint különös esetet, fel kell említenünk azt, hogy akkor, midőn a díjköteles egyén a megelőző évben üzlettársával együtt lett adó alá fölvéve, a hadmentességi díj kivetésének alapjául csak a díjköteles személyére eső egyenes adó, nem pedig az üzlettársal közös adóösszeg is vehető. Így például, ha három üzlettársnak mult évi adója 250 frtot tett ki, akkor, ha csak az egyik társ köteles hadmentességi díjat fizetni, e társtag nem 24 frtot, hanem ennek $\frac{1}{3}$ részét, vagyis csak 7 frtot fizet.

A díjkivetés alapjául azon esetben is a családfő adóját veszik, ha a kiskorú védköteles önálló vagyonnal bír, de azon adó, melyet önálló vagyona után fizet, a családfőre kivetett adónál csekélyebb. Ha oly családfőnek, kinek évi állami egyenes adója 500 frtot meg nem halad, több díjköteles családtagja van, addig, míg ezen eset fennáll, a hadmentességi díj egy családtag után a díjtétel egész összegével, a többi családtagok mindenike után pedig a díjtétel fele összegével vonandó ki.

A családfő által fizetett és a hadmentességi díj kirovásánál alapúl szolgáló megelőző évi adóösszeghez, az anya vagy a családtagok bármelyike által külön fizetett adóösszeg hozzá nem számítható. Úgy szintén a férj hadmentességi díjának megállapításánál neje adója irányadó nem lehet.

5. Azon védkötelesek, kik a keresetadó IV. osztálya alá mint családfők, vagy mint családtagok tartoznak, fizetnek a rájuk, illetőleg

a családfőre a megelőző évben kivetett összes egyenes államadó és az általános jövedelmi pótdadó alapján :

5	frtot, ha az adóalap	50	frtnál nem nagyobb ;
10	“ “ “ “	50	“ nagyobb ; de 100 frtot meg nem halad
20	“ “ “ “	100	“ “ “ “ 200 “ “ “ “
40	“ “ “ “	200	“ “ “ “ 400 “ “ “ “
80	“ “ “ “	400	“ “ “ “ 800 “ “ “ “
100	“ “ “ “	800	forintot meghalad.

Az ezen 5. pontban említett védkötelesek csak akkor fizetik a hadmentességi díjat az ott megjelölt tételek szerint, ha kizárólag a kereseti adó IV. osztályába tartoznak. Ellenkező esetben a 4. pont határozatai alá esnek.

Midőn a hadmentességi díj a megelőző évben kivetett egyenes összes adók alapján van előírva, és ha az alapul vett adóösszeget később törlés folytán mérséklük, a fizetésre köteles egyén folyamodására, a törölt adónak megfelelően, a hadmentességi díjat is mérséklük. Az adóösszeg törlésétől vagy lejobb szállításától azonban az adó befizetésének felfüggesztését meg kell különböztetnünk ; mert ez utóbbi a hadmentességi díj mérséklésére vagy leszállítására okul nem szolgálhat. A mely évre ellenben a hadmentességi díj már jogerősen kivetve és megállapítva volt, ugyanarra az évre a hadmentességi díjat pótkivetéssel fölemelni nem lehet.

A hadmentességi díj mérséklése iránt beadandó kérvény tekintetében kiemeljük azt, hogy az bélyegmentes és beadása semmiféle háttáridőhöz sincs kötve. A hadmentességi díjról ugyan csak tudnunk kell még azt, hogy ez után sem törvényhatósági, sem pedig községi pótléket kivetni nem szabad.

Az ekként a fenti tételek szerint évről-évre kivetendő hadmentességi díj a kivetési év október hava 1. napján esedékes és azt legkésőbb november hó 15. napjáig egyszerre kell lefizetni. Ama védköteles egyén, ki hadmentességi díját, úgyszintén azon munkaadó iparos, vagy családfő, ki a cselédjére, munkására, illetőleg családjá tagjára kivetett hadmentességi díjat a fenti időig le nem fizeti, a hátralékban maradt összeg után évi 6%-os késedelmi kamatot köteles fizetni. Oly védköteles egyén, ki a hadmentességi díj esedékességének határideje előtt azon községből, hol ezen díjjal meg van róva, elköltözni vagy távozni kíván, köteles a reá kivetett díjat egyszerre lefizetni és elköltözhetésére vagy távoztatására a község elüljárójától, városokban a polgármestertől en-

gedélyt kérni. Ezen engedély csupán akkor adható meg, midőn a védköteles hadmentességi díjának lefizetését igazolta.

Azok, kik a törvényszerű szolgálati idő eltelte előtt, külföldre való kivándorlásra engedélyt nyernek, tartoznak a védkötelezettség hátralévő éveire járó hadmentességi díjat, a kiköltözködési engedély átvétele előtt egyszerre lefizetni. Ha azonban a díjköteles egyén csak bizonyos időtartamra szóló külföldi utazási engedélyért folyamodik s ezen engedélyt elnyeri, a hadmentességi díj nem a védkötelezettség még hátralévő összes éveire, hanem csak azon év végéig fizetendő le, mely évben az uti okmány érvényét veszti. Az uti okmány a díjköteles egyénnek csak akkor adható ki, ha a kérdéses időszakra járó hadmentességi díjnak befizetését igazolja.

MÁSODIK FEJEZET.

A földadó.*

35. §. A földadó tárgya, kivetése és fizetése.

A földadó tárgyat képezi minden gazdaságilag művelhető és használható földbirtok, habár tényleg művelés és használat alatt nem áll is.

Földadó alá nem tartoznak: 1. A közutak, állandó dűlőutak, utcák és közterek. 2. Beépített háztelkek, udvarok és szérük. 3. Szállításra használható és vízművekre szolgáló csatornák. 4. A vízjogi törvény oltalma alá helyezett védtöltések és csatornák. 5. Temetkezési helyek, a mennyiben e célra használtatnak és elhagyásuk után is 50 évig. 6. Országos vagy közhatósági kezelés alatt álló kertek, melyek tudományos, közhasznú vagy jótékony intézetek céljaira közvetlenül szolgálnak. 7. A közhatóságok vagy gazdasági, erdészeti és más hason-

* Ámbár a földadó az iparosokat közvetlenül nem érdekli ugyan; de mivel a vidéken iparosaink egy része már mezei gazdálkodással is foglalkozik, czélszerűnek látszik a földadót is vázlatosan előadni. Az iparosok gazdálkodására érdekes világot vet az aradi kereskedelmi és iparkamara 1888-dik évi jelentése, melyben e részben következők állanak: «... a kisebb vidéki városokban és községekben az iparosok már csak úgy tudják magukat fenntartani, ha mellékkereset után is látnak, ami rendszerint a mezei gazdálkodás. Ha azután az ipar nem elégti, mert ily körülmények közt nem is elégítheti ki őket, akkor a mellékkeresetből lesz a főfoglalatosság, melyet azonban rendszerint nem értenek úgy, mint kellene és végre azzal is nehezen boldogulnak.»

czélú egyesületek által közczélokra, nem pedig kereskedésre fentartott, úgy szintén tanítási czélokra szolgáló fa- és szőlő-iskolák.

A földadó kivetése nem a tiszta jövedelem bevallása alapján történik; hanem a földbirtok tiszta jövedelmének megállapítására a földadó-kataszter szolgál. A földadó szabályozásáról szóló 1875. évi 7. tez. következtében ugyan is az arányos megadóztatás czéljából, az egész országban levő, minden egyes földbirtok tiszta jövedelmét, mit *hozadéknak* is nevezünk, kinyomozták és ez alapon az általános földadó-katasztert elkészítették.

E szerint a földadó alapját általában azon tiszta jövedelem képezi, mely a kataszteri munkálatok alkalmával készült és a községnél őrzött egyéni birtokívekben részletesen ki van mutatva. Minthogy azonban ez változás alá eshetik, a földadó évenkénti kivetésének alapját a kir. pénzügyigazgatóság, illetőleg Budapesten a kir. adófelügyelő által kidolgozott ama sommás kimutatás képezi, mely az adóévet megeőző év utolsó napján mutatkozó kataszteri tisztajövedelem alapján készül. Ezen kívül figyelemmel kell lenni a földbirtokban előforduló változásokról vezetett nyilvántartásra is.

A földadót mindig a tényleges birtokos fizeti. De a törvény eme kifejezése alatt mindig az ingatlanok tulajdonosa vagyis a telekkönyvi tulajdonos értendő. Házastársak által közösen használt birtokok után kivetett adókért a házastársak egyetemleges felelősséggel tartoznak. Ugyanez áll az ingatlan közös tulajdonosaira nézve is; csak hogy míg ezek az ingatlant terhelő adókért egyetemlegesen felelősek, addig első sorban a közös tulajdonostól csak a saját részét terhelő és aránylag reája eső adórész hajtható be. Az egyetemleges kötelezettség csak akkor és annyiban áll elő, a mikor és a mennyiben a tartozás az első sorban kötelezett egyéntől be nem hajtható. De ezen egyetemleges fizetési kötelezettség csak a közös birtokot terheli, tehát csak ebből hajtható be; nem pedig a közös tulajdonostársnak más vagyonából is. Magán kézből megvett földbirtokot terhelő adó-hátralék átszáll a vevőre; de ennek fennmarad viszonykereseti joga az eladó, illetőleg birtokelődje ellen. Czélszerű azonban, ha a vevő a megvenni szándékolt birtokot terhelő közadótartozások nagysága és hátraléka felől, a kir. adóhivataltól, illetőleg a községi elöljáróságtól hivatalos adóbizonylatot vesz ki; mert a vevő ez esetben csak a bizonyítványban kimutatott hátralékos adó összegeért felelős.

Földadókivetési kulcs a tiszta jövedelemnek 25·5⁰/₀-a szerint.

Tiszta jövedelem	Adó		Tiszta jövedelem		Adó		Tiszta jövedelem		Adó		Tiszta jövedelem		Adó		Tiszta jövedelem		Adó	
	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
1	—	34	9	67	17	1	—	26	34	8	67	67	17	09	100	25	50	
2	1	35	9	68	17	2	—	51	35	8	93	68	17	34	200	51	—	
3	1	36	9	69	18	3	—	77	36	9	18	69	17	60	300	76	50	
4	1	37	9	70	18	4	1	02	37	9	44	70	17	85	400	102	—	
5	1	38	10	71	18	5	1	28	38	9	69	71	18	11	500	127	50	
6	2	39	10	72	18	6	1	53	39	9	95	72	18	36	600	153	—	
7	2	40	10	73	19	7	1	79	40	10	20	73	18	62	700	178	50	
8	2	41	10	74	19	8	2	04	41	10	46	74	18	87	800	204	—	
9	2	42	11	75	19	9	2	30	42	10	71	75	19	13	900	229	50	
10	3	43	11	76	19	10	2	55	43	10	97	76	19	38	1.000	255	—	
11	3	44	11	77	20	11	2	81	44	11	22	77	19	64	1.100	280	50	
12	3	45	11	78	20	12	3	06	45	11	48	78	19	89	1.200	306	—	
13	3	46	12	79	20	13	3	32	46	11	73	79	20	15	1.300	331	50	
14	4	47	12	80	20	14	3	57	47	11	99	80	20	40	1.400	357	—	
15	4	48	12	81	21	15	3	83	48	12	24	81	20	66	1.500	382	50	
16	4	49	12	82	21	16	4	08	49	12	50	82	20	91	1.600	408	—	
17	4	50	13	83	21	17	4	34	50	12	75	83	21	17	1.700	433	50	
18	5	51	13	84	21	18	4	59	51	13	01	84	21	42	1.800	459	—	
19	5	52	13	85	22	19	4	85	52	13	26	85	21	68	1.900	484	50	
20	5	53	14	86	22	20	5	10	53	13	52	86	21	93	2.000	510	—	
21	5	54	14	87	22	21	5	36	54	13	77	87	22	19	3.000	765	—	
22	6	55	14	88	22	22	5	61	55	14	03	88	22	44	4.000	1.020	—	
23	6	56	14	89	23	23	5	87	56	14	28	89	22	70	5.000	1.275	—	
24	6	57	15	90	23	24	6	12	57	14	54	90	22	95	6.000	1.530	—	
25	6	58	15	91	23	25	6	38	58	14	79	91	23	21	7.000	1.785	—	
26	7	59	15	92	23	26	6	63	59	15	05	92	23	46	8.000	2.040	—	
27	7	60	15	93	24	27	6	89	60	15	30	93	23	72	9.000	2.295	—	
28	7	61	16	94	24	28	7	14	61	15	56	94	23	97	10.000	2.550	—	
29	7	62	16	95	24	29	7	40	62	15	81	95	24	23				
30	8	63	16	96	24	30	7	65	63	16	07	96	24	48				
31	8	64	16	97	25	31	7	91	64	16	32	97	24	74				
32	8	65	17	98	25	32	8	16	65	16	58	98	24	99				
33	8	66	17	99	25	33	8	42	66	16	83	99	25	25				

Az állami földadó évi összege törvényileg meg van határozva s ez évenként kerek 35 millió forintra rúg. Ugyancsak a törvényben van a földadó kulcsa, a kataszteri tiszta jövedelemnek vagyis a hozadéknak $25^{5/10}$ százalékában megállapítva. A mellékelt táblázatban a kataszteri tiszta jövedelemnek megfelelő földadó pontosan ki van tüntetve és pedig e kimutatás 1 krajczár tiszta jövedelmen kezdődik és 10,000 frt tiszta jövedelemig terjed, mi iparosok számára egészen elégséges.

36. §. A földadó-kataszter nyilvántartása.

A földadó-kataszter nyilvántartásának czélja: a birtokos személyben, az adótárgyban, vagy a község határára nézve bekövetkezett változásnak, a kataszteri munkálatokban oly módon leendő keresztülvitele, hogy a földadó mindig a tényleges birtokostól és a valóságban létező adótárgy után követeltessek, illetőleg a község határának változása esetében, az adókövetés rendje helyre állítassék.

Nyilvántartandók a kataszterben a következő változások: 1. Ha valamely községben a tagosítást vagy birtokrendezést végrehajtják. 2. Ha valamely községben a részletes kataszteri felmérés megtörtént. 3. Ha a község határára nézve változás jött létre. 4. Ha valamely földrészlet földadó tárgya lenni megszűnt. 5. Ha valamely földrészlet, mely eddig földadó tárgyát nem képezte, adókötelessé válik. 6. Ha valamely földrészlet ideiglenes adómentességet nyert. 7. Ha valamely földrészletnek ideiglenes adómentessége megszűnt. 8. Ha a földrészlet tulajdonosa változott.

Az 1., 2. és 3. alatti esetekben az egész határra nézve, esetleg pedig ha a tagosítás és birtokrendezés a határnak csak egy részére terjedt ki, ezen részre nézve, új kataszteri telekkönyv készítendő, melyben a földrészek az új felosztás szerint, az új birtokos nevére irandók, s azoknak térfogata mérnöki munkálat alapján veendő föl. A tagosítás megtörténtéről és a község határának bekövetkezett változásáról, a mérnöki munkálatok megküldésével, az illető közigazgatási hatóságok vagy bíróságok, az illető kir. pénzügyigazgatóságot, illetőleg Budapestten a kir. adófelügyelőt (az erdélyi részekben a kolozsvári kataszteri igazgatóságot) azonnal értesíteni kötelesek.

Tagosítás és birtokrendezés esetében az illető földadó-nyilvántartási biztos (az erdélyi részekben a becselő biztos) megvizsgálja és kijelöli a község határában létező művelési ágakra és azok minőségi osz-

tályaira nevezve, az 1875. évi VII. t. cikk alapján végrehajtott földadószabályozás alkalmával megállapított mintatereket. Ha ezen mintatereknek művelési ága időközben változott, vagy oly mintaterек felállítása szükséges, milyenek az illető kataszteri járásban ugyan léteztek, de a földadószabályozási munkálatok végrehajtása idejében, magában a községben nem voltak, a járásbeli szomszédos községekének megfelelőket tűz ki és a munkába bevezeti az illetékes közigazgatási hatóság közbejöttével, a község által felfogadandó ügyvezetőt. Az ügyvezető munkálatát a nyilvántartási biztos (becslőbiztos) felülvizsgálja és szakszerű felülvizsgálat végett a nyilvántartási felügyelőnek (a kolozsvári kataszteri igazgatónak) küldi be. A nyilvántartási felügyelő az általa felülvizsgált összes munkálatokat a pénzügyigazgatónak, Budapesten az adófelügyelőnek küldi meg. A pénzügyigazgató, illetőleg az adófelügyelő (az erdélyi részekben a kataszteri igazgató) az új kataszteri telekkönyvet és birtokívet a községi előljárásnak, 30 napi közszemlére való kitétel végett, oly czélből adja át: hogy ezen határidő alatt a szokott módon értesített birtokosok a telekkönyvi felvétel ellen felszólalhassanak. A községi előljárásnál benyújtott felebbezéseket a nyilvántartási felügyelő (kolozsvári kataszteri igazgató) felülvizsgálja és javaslata kíséretében végelhatározás végett a pénzügyminiszterhez terjeszti fel.

A részletesen fölmért vagy utólagosan helyszínelte község határára vonatkozó kataszteri becslési munkálatokat, a helyszínelő kataszteri felügyelőség készíti el. A részletes kataszteri felmérés megtörténte esetében, az eljárás hivatalból történik.

Az adótárgyban történő változást, a 4., 5. és 6. pontok eseteiben egy év alatt; a birtokos személyében bekövetkezett változást pedig (8. p.) 30 nap alatt 1—50 frtig terjedhető pénzbüntetés terhe alatt, az illető földrészlet tulajdonosa, a községi előljárásnál bejelenteni; ez utóbbi pedig a szükségessé vált nyilvántartási eljárást további 8 nap alatt megindítani tartozik. Az adókötelezettség a változást követő év elején; az adómentesség pedig, ha valamely adóköteles földrészlet megszűnt adó tárgya lenni, a bejelentést követő hónappal veszi kezdetét.

Ugyancsak a kataszteri nyilvántartással függ össze azon különbségek, az adóztatásnál való érvényesítése, mely különbség a birtok térfogatában mutatkozik; és felemlítjük itt az ármentesített területek kataszteri hozadékának 15 évre biztosított változhatatlanságát is.

A birtok területében beálló különbség esetében ugyan is, ha valamely határban a részletes kataszteri felmérés vagy tagosítás alkalmával, a birtok térfogatában különbség mutatkozik, ezen különbség az adótelekkönyvbe felveendő, s azt az adóztatásnál érvényesíteni kell. Az ekként bekövetkező adónövekedés vagy leszállítás, a tagosítás folytán való birtokba vételt, illetőleg a kataszteri felmérést követő évnek kezdetével áll be.

Ellenben ártérben fekvő birtokoknál, melyeket az új kataszter alapján történő adókiivetés után készített védművek által, akár egyes birtokos, akár érdektársulatok költségén ármentesítenek, azon kataszteri hozadék, mely az egyes földrészekre, az ármentesítés előtt megállapítva volt, a védművek elkészítésétől számítva 15 évig változás alá nem jöhet, habár ezen 15 év alatt az ország egész területére nézve új földadó-szabályzat eszközölnék is.

A művelési ág-változások még ott sem vehetők tekintetbe, hol időközben mentesítés által következett be a változás, és ezen védművek által mentesített területek kataszteri hozadékára nézve, szintén a fenti szabály van érvényben, tehát az 15 évig változás alá nem esik.

37. §. Időlegesen adómentes földek.

Időlegesen adómentesek: 1. Oly területek, melyek természetlenségöknél fogva eddig megadóztatva nem voltak, ha azokat tulajdonosaik költséges vízszabályozási, csatornázási vagy más munkával haszonnevelhetőkké teszik, — azon évtől kezdve, melyben haszonnevelőségük beállott és bejelentetett — *15 évig*, illetőleg a le nem járt adómentességi idő tartamára. 2. Oly területek, melyek a földadó szabályozásáról szóló 1875. évi VII. t. cz. szerinti adókiivetéskor, még földadó tárgyát nem képezték, s utóbb csak rendkívüli költséggel váltak gazdaságilag használhatókká, ezen időponttól fogva *15 évig*. 3. Erdősítések a más nemű művelésre tartósan nem használható területeken, jelesül: futóhomokon, köves vagy vízmosásos szántóföldeken vagy legelőkön, erdei kopár tisztásokon, — az erdősítés befejezésétől kezdve, annak nehézségéhez és költségéhez mérten, *20—40 évig*, mely idő letelte után, ily területek akkori minőségük szerint megadóztatnak. Kiemeljük azonban, hogy a letarolandó erdőtalajnak újra való befásításával e kedvezmény nem jár.

Időlegesen adómentesek továbbá: 4. Új telepítvényeknél a tele-

pítvényhez tartozó földek, ha a telep legalább 50 családból áll, *hat*; ha 50-nél kevesebb, de legalább 10 családból áll, *három évre*. 5. Oly szőlőterületek, melyeken a tőkék kivesztek, vagy azokat a rendes forgón kívül kivágják és melyeket a talaj megforgatása után, újból beültetnek, — a beültetéstől számítva, *6 évre*. 6. A szőlőnek filloxera-mentességét biztosító homokterületeken ültetett új szőlők *6 évre*. 7. Elárasztásra berendezett szőlők, a víznek egyszerű bevezetése mellett *6 évre*; vízemelő gépek vagy ártézi kutak alkalmazása mellett *10 évre*. 8. A tűz által megkárosított vagy elpusztított erdők, a kár mérvéhez képest, ha azon területet tovább is erdő gyanánt kezelik, illetőleg újra befásítják, az erdősítés nehézségéhez, költségéhez és a fanemekhez képest, *8—40 évre*.

A változás, melyen az adómentesség alapszik, bekövetkeztétől számítandó *egy év alatt* bejelentendő; különben a mentességi igény elenyészik. Az adómentességi időszak a változást követő évvel kezdődik.

Azon szőlőterületek, melyeken a filloxera dulása következtében, a művelés megszűnt, mindaddig, míg pusztán maradnak, a földadó alól mentesek. Ezen adómentesség azonban *6 évnél tovább nem terjedhet*. Az adómentesség a művelés abbahagyására következő évvel veszi kezdetét és végződik akkor, midőn a terület tényleg ismét valamely művelési ág alá kerül, illetőleg a 6 év letelte után. Az új művelés alá vett terület, a tényleg alkalmazott művelési ág szerint veendő földadó alá.

Az e czímen járó ideiglenes adómentesség elnyerése iránti kérvény a pénzügyigazgatóságnál, illetőleg Budapesten az adófelügyelőnél nyújtandó be, ki a szőlő kiirtását megállapítván, a kiirtásra következő évre eső földadót, elemi csapás czímén leírásba hozza. Ezen eljárás és pedig mindig az illető birtokos vagy község kérvénye alapján, évről-évre addig folytatandó, míg az illető területet más művelési ág alá nem veszik, illetőleg a 6 év le nem telt. Ezen időpont bekövetkeztével a pénzügyigazgatóság, illetőleg az adófelügyelő és földadó-nyilvántartási biztos a helyszíni vizsgálatot megtartja, az adótárgy változási jegyzékét felvéteti, és azt a javaslatba hozott művelési ág- és osztályváltozások engedélyezése végett, a pénzügyminiszteriumhoz felterjeszti. Ha az ily kiirtott szőlőterületeket, a földművelési miniszter engedélye alapján újra szőlővel ültetik be, — a beültetéstől számítva *6 évre* adómentesek.

A filloxera-mentességet biztosító homokterületeken újból ültetett szőlők, legyenek ezen területek bármily művelési ágban vagy pedig

mint terméketlenek is felvéve, a szőlőművelési ágba és a megfelelő osztályba veendők föl és a kataszteri munkálatokba iktatandók. Ezen változásokról a pénzügyigazgatóság, illetőleg az adófelügyelő által a helyszínére kiküldendő nyilvántartási biztos, adó tárgy-változási jegyzéket vesz fel, mely jegyzéket a művelési ág- és osztály-változásnak, a kataszteri munkálatokba leendő iktatása és a 6 évi adómentesség engedélyezése végett, a pénzügyminiszteriumhoz felterjesztik. Hasonló módon veendők fel az elárasztásra berendezett szőlők, mely esetekben azokban a művelési ág és osztály változást nem szenvedvén, a pénzügyminiszterium által engedélyezett adómentességet a kataszteri munkálatokban csak feljegyezik.

38. §. A földadó elengedése.

Az elemi csapások által okozott károk rendkívüli eseteiben, adó-elengedésnek van helye. Ily elemi csapások: 1. jégeső, árvíz és tűz általában; 2. a terményeknek rovarok által való elpusztítása nagyobb kiterjedést, egész dűlőket magukban foglaló területeken; 3. szántóföldekre nézve oly fagy vagy földárja által okozott oly árvíz, mely egész dűlőket magukban foglaló területeken, — vagy oly tartós szárazság, illetőleg más oly elemi csapás, mely egész határokat magukban foglaló nagyobb területeken, — a bevetett földeknek termését oly módon és időben semmisíti meg, hogy a földek azon évben újabb veteményezés által jövedelmezőkké általában nem tehetők; 4. az erdőknek tűz által való elpusztítása; 5. szőlőknél és komlókerteknél a fagy.

Figyelemmel kell azonban lennünk arra, hogy az úgynevezett ragya és nagy fokú hideg által, a szőlőtermésben és gabonában okozott kár folytán, földadó-elengedésnek helye nincs.

Az adóelengedést csak egy évre: a folyó adóra adják. Azonban erdőknek tűz által való pusztításánál, több évre terjeszthető ki. Az illető földrészlet után járó adót $\frac{1}{3}$ -ad, $\frac{2}{3}$ -ad részben vagy egészen elengedik, ha a termés hasonló mérvben semmisült meg. — A szőlőkben mutatózó filloxera pusztítását mindaddig elemi kárnak tekintik, míg a megtámadott szőlőt ki nem irtották vagy az egészen el nem pusztult és az ily szőlőkre nézve a földadó évenkénti bejelentés mellett, a kár arányában $\frac{1}{3}$ -ad vagy $\frac{2}{3}$ -ad részben engedhető el.

A letakarított, de még be nem hordott, vagy asztagokban, kazalokban és csűrökben levő termékeknek elemi csapás által való meg-

semmisülése esetén, nincs helye adóelengedésnek. Hasonlóan nincs adóelengedésnek helye, haszonbérbe adott oly birtok után, melyre nézve a birtokos a bérszerződésben, az évi bérösszegnek elemi csapások által okozott károk esetében is, minden levonás nélkül való kiszolgáltatását biztosította. Ezen határozmány alól ki vannak véve azon esetek, melyekben a bérlők a bérszerződés szerint, a földadót is fizetik.

Az adóelengedés összegét első fokon a pénzügyigazgatóság, Budapesten pedig a kir. adófelügyelő; második fokon a közigazgatási bizottság; harmadik fokon pedig a pénzügyi közigazgatási bíróság állapítja meg.

Az elemi csapások által okozott károk felvételére és az adóelengedés megállapítására nézve, a következőket kell szem előtt tartanunk.

Ha a szántóföldet azon évben, melyben a kár bekövetkezett, másodszor bevetik, az első vetésben történt kárt $\frac{1}{3}$ -ad részszel kevesebbnek veszik. E szerint ily esetben az adót az első vetést ért egész károsulásnál $\frac{2}{3}$ -ad részben; két harmadrész károsulásnál pedig $\frac{1}{3}$ -ad részben engedik el. Végre egy harmadrész károsulásnál adóelengedésnek nincs helye.

Oly földekre nézve, melyeknek első termését elemi csapás nem érte, a második termése azonban elemi csapás folytán teljesen semmisül: az adót $\frac{1}{3}$ -ad részben engedik el. Ha a második vetés csak részben semmisül meg, adóelengedésnek nincs helye. — Rétekre nézve, ha a szénatermés megsemmisül, sarju azonban terem, a szénában történt kár egy harmadrészszel kevesebbnek veendő. Oly esetben, midőn a szénatermés megmaradt, a sarjut azonban elemi csapás éri, a sarju teljes megsemmisülése esetén az adó $\frac{1}{3}$ -adát engedik el. Ha ily esetben a sarju csak részben semmisül meg, adóelengedésnek nincs helye.

Ha az elemi csapás a földnek csak egy részét károsítja meg, az adót csak a földnek ezen része után engedik el. Részben bevetett, részben pedig ugarul hagyott földnél, az adó csak a bevetett rész után engedhető el. Az elengedendő adó mindig a kataszterben felvett mévelési ágra szabott hozadék után állapítandó meg. Ha a kataszterben rétnek vagy legelőnek felvett területet időközben feltörik, szemes vagy egyéb terménynyel vetik és mint ilyent éri kár: az elengedendő adót a rétre vagy legelőre megszabott hozadék után állapítják meg.

Az elemi csapás, az adóelengedési igény elvesztésének terhe alatt, a kárvallott birtokos, vagy ha többen vannak, két képviselőjük által közvetlenül a pénzügyigazgatóságnál, illetőleg Budapesten az adó-

felügyelőnél vagy az illető a községi bírónál, városokban pedig a polgármesternél, a káreset megtörténtétől számított nyolcz nap alatt írásban jelentendő be.

Mínthogy azonban egyes elemi csapások nem egyszerre következnek be s teljes mérvüket csak fokozatosan, bizonyos idő multával érik el, az ily természetű elemi káresetek bejelentési határidejéül, — a fenti általános szabálytól eltérőleg, — a következőket kell szem előtt tartanunk:

1. Az árvíz által okozott károknál, a károsodás bekövetkezésének időpontjául azt a napot tekintik, melyen a mederből kiömlő vízár, az elborított ártéri területen, legmagasabb állását érte el; tehát a káreset bejelentésére kitűzött nyolcz napi határidő azon naptól kezdve számítandó.

2. A tartós szárazság és a rovarok pusztításai által okozott káresetek, szántóföldeknél a károsult termés letakarítása idejének kezdetét megelőzőleg legalább is 15 nappal, és

3. A rovarok, mint jelesen a tortrix pilleriana és filloxera vastatrix által okozott károk, szőlőknél legkésőbb az illető év augusztus 1-ső napjáig jelentendők be.

A bejelentés vételétől számított három nap alatt, a községi bíró két esküdttel és a jegyző közreműködésével; városokban pedig a polgármester egy tanácsnok által, a helyszínén «szemlejegyzőkönyvet» vétet fel, melyben meghatározzák az elemi csapás természeti minőségét és felsorolják mindazon dűlőket és helyrajzi számokat, melyekben a termés károsult, vagy melyeket az árvíz elpusztított. A szemlejegyzőkönyvet a községi bíró, városokban a polgármester tartozik a kárbejelentés csatolása mellett azonnal vagy legfeljebb 3 nap alatt a pénzügyigazgatósághoz, Budapesten az adófelügyelőhöz beküldeni, igen sürgős esetekben pedig táviratilag bejelenteni, és a kárfelvételre szükséges nyomtatványoknak, a kárvallott birtokostól átvett árát, a nyomtatványok kiszolgáltatása végett beküldi. A pénzügyigazgatóság, illetőleg az adófelügyelő a nyomtatványokat azonnal megküldi és meghatározza a napot, melyen a kár felvételére kiküldött közege, a községben meg fog jelenni. A földeknél a kár a termésnek a földtől való elválasztása előtt veendő fel.

A kárt a helyszínén bizottság veszi fel és állapítja meg. A bizottság elnöke: a nyilvántartási biztos, esetleg a pénzügyigazgató, illetőleg az adófelügyelő más kiküldött közege; tagjai: kis és nagy község-

gekben a községi előljárók által kijelölt két helybeli becsüs ; rendezett tanácsú városokban két városi tanácsnok ; törvényhatósági joggal felruházott városokban két törvényhatósági bizottsági tag ; erdőégés esetében pedig két erdész. A bizottság tagjai az állampénzürtárból napi díjra vagy költség megtérítésre nem birnak igénynyel. A bizottság a kataszteri telekkönyv segélyével, a helyszinén szótöbbséggel dönti el, vajjon az elemi csapás a termést $\frac{1}{3}$ -ad, $\frac{2}{3}$ -ad részben vagy egészen károsította-e ?

A pénzügyigazgató, illetőleg az adófelügyelő által megállapított adóleirási tételek ellen, a közigazgatási bizottsághoz intézett felebbezések, a pénzügyigazgatósághoz, illetőleg Budapesten az adófelügyelőnél nyújtandók be és pedig a leengedett adónak az adókönyvecskebe történt beírását követő 15 nap alatt. A közigazgatási bizottság másodfokú végzése ellen, a pénzügyi közigazgatási bírósághoz intézett felebbezések, a közigazgatási bizottság elnökénél, a felebbezett határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt nyújtandók be.

Az elemi csapások elbírálására nézve fölemlítjük, hogy 1. A földárja által okozott kár csak a szántóföldekre nézve jöhet tekintetbe, ha az ily természetű árvíz egész dűlőket magában foglaló területeken, károsítja meg a bevetett földek termését, és ha ezen károsodás a kataszteri osztályba sorozás által, az illető vidékre nézve már számításba véve nincs. 2. A tartós szárazság által okozott kár szintén csak a szántóföldekre nézve, még pedig csak ama rendkívüli esetekben jöhet figyelembe, ha az a bevetett földek termését egész határokat magába foglaló területeken, oly módon és időben semmisíti meg teljesen, hogy azokat azon évben újabb veteményezés által jövedelmezőkké tenni már egyáltalán lehetetlen, és ha ez a körülmény a kataszteri osztályba sorozás alkalmával, az illető vidékre nézve még figyelembe véve nem volt. 3. A fagy által okozott kár a szőlőknél csak akkor szolgáltat alapot az adóleengedésére, ha a fagy a növényi élet megindulása után következik be, és ha eme körülmény az illető vidékre nézve, a földadó-kataszter készítése alkalmával számításba nem jött.

HARMADIK FEJEZET.

A házadó.

39. §. A házadó tárgya és az adómentes épületek.

A házadó tárgyát a házak évi tiszta hasznóértéke képezi. Házadó alá nem tartoznak a hivatalos helyiségek, így tehát a kereskedelmi és iparkamarák, valamint az ipartestületek, ipartársulatok és segélyegyletek által, a saját házukban hivatalos helyiségül használt lakrészek is adómentesek; de ezek alatt csak oly szobák értendők, melyek kizárólag kamarai vagy testületi, illetőleg egyleti czélból, tényleg a hivatal elhelyezésére vannak alkalmazva. Oly terem tehát, melyet ünnepélyekre több ízben bérebe adnak és az ipartestületi vagy egyesületi tisztviselőknek vagy szolgáltnak ingyen, avagy fizetés mellett használatul átengedett szobák, vagy lakásrészek, adómentességben nem részesülnek.

Adómentesek továbbá a gazdasági épületek. De ezek alatt csak a mezőgazdaság folytatására szükséges, emberi lakásul nem használható és valamely jószág vagy földbirtok tartozékát képező oly épületeket kell értenünk, melyeket eme tulajdonképeni rendeltetésüknek megfelelőleg használnak. Ezen általános szabály alól azonban ki vannak véve a cselédlakok és így, miután házadó alá nem eső gazdasági cselédlaknak tekintik, a tanya őrzésével megbízott egyénnek — a tanyásnak — bérfizetés nélkül átengedett tanyai épületet is, ez okból ez is adómentes. De oly magtárak, melyeket önállóan és valamely földbirtoktól függetlenül, például terménykereskedők vagy nagyobb földbirtokosok terményeik elhelyezése, tartása és könnyebb eladhatása végett, az általános házbéradó alá eső valamely községben használnak, az esetben is házbéradó alá tartoznak, ha tényleg nincsenek kibérelve. Sőt általán az esetben sincs adómentességnek helye, ha a tulajdonos az adóalapját képező házbérösszegét, lakóitól nem kapta meg vagy behajtani nem tudta.

Adómentesek végre a gyáros tulajdonát képező és munkásainak bérfizetés nélkül átengedett gyármunkási lakások; minélfogva a gyárban alkalmazott gépésznek vagy rézművesnek avagy ezekhez hasonló egyéneknek bérfizetés nélkül átengedett és a gyáros tulajdonát képező épület vagy lakrész is adómentes; úgy szintén adómentesek a gyári és ezekhez hasonló gyári jelleggel bíró ipari épületek azon részei, melyek nem lakásra, hanem az üzlet vagy vállalat folytatására szolgálnak.

De e mellett különösen hangsúlyozzuk, hogy adóügyi szempontból gyár alatt oly iparvállalatot kell értenünk, mely a nyers anyagot vagy félgyártmányt túlnyomóan gépekkel dolgozza föl; az emberi munkát pedig inkább csak azok vezetésére veszi igénybe. Ezen kívül gyár nevezet alatt értjük ama iparvállalatokat is, melyek az egyes megrendeléstől függetlenül, nagyban leendő eladás céljából, raktár számára is termelnek. Nem tekinthetők tehát gyárépületeknek a mészárszékek, vágóhidak, kő- és könyvnyomdák épületei stb.

A gyáros tulajdonát képező oly raktárak, melyek az illető gyártól elkülönítve, más épületben vannak, az esetben sem adómentesek, ha kizárólag az illető gyár saját gyártmányainak elhelyezésére szolgálnak. Ha azonban valamely gyárépületet bérbe adnak, annak az adómentessége megszűnik; bérbe nem adott gyáraknak pedig csak ama részei esnek adó alá, melyek lakásra szolgálnak. De e mellett különösen ki kell emelnünk, hogy nem csak a gyári vállalatok üzletének folytatására szolgáló épületek, hanem gyárakhoz hasonló iparüzletek és vállalatok folytatására szolgáló, gyári jelleggel bíró épületek és vállalatok tulajdonosainak tulajdonát képező és ki nem bérelt épületek is házadómentesek.

Ezekkel kapcsolatban tudni kell az iparosoknak azt is, hogy oly sátrak és bódék, melyeknek használata vagy bérbeadása, a tulajdonosoknak csak ideiglenesen van megengedve, még pedig a nélkül, hogy azon területnek, melyen azok állanak, a bérlő birtokosa volna, nem esnek adó alá; mert ezeket az illetők bizonyos idő multával vagy előleges felszólításra elhagyni tartoznak. Ellenben oly sátorok és bódék, melyek állandóak és melyeknek területe valamely épülethez tartozik, adó alá esnek, akár használja ezeket a tulajdonos maga, akár pedig legyenek ezek bérbe adva. Csupán földből készített és csak ideiglenes menhelyül szolgáló pinczebódék vagy putrik nem képeznek adótárgyat.

Ha azonban a házadó alapjában, valami dologi változás áll be, illetőleg az épületet átalakítják, lerombolják, nagyobbítják, avagy az épületben bármely változás fordul elő, kötelesek az adófizetők ilyen változásokat azonnal, vagy legfeljebb a változást követő részletfizetés idejéig a községi elüljáróságnak, illetőleg városokban a városi adóhivatalnál bejelenteni; mert ezeknek a házadó kivetésére nagy befolyásuk van. Ha azonban a háztulajdonos személyében történik változás, ezt a változás időpontja után bármikor be lehet ugyan jelenteni, de czélszerű

ezt rögtön azért megtenni; mert ez esetben az adót az új tulajdonosra átírják és azt az új tulajdonostól követelik.

Ezekhez még hozzákapsoljuk azt a körülményt, hogy az 1890. évi költségvetésben házadó czímén 10 millió 600 ezer forint van előírányozva, míg az 1889. évre megállapított költségvetésben kerek számban 10 millió frt szerepelt; a reménybeli szaporodás tehát 600 ezer frtra van téve.

Végre felemlítjük, hogy a házadóra nézve, az adókiivetés szempontjából különbséget kell tennünk, a házbéradó és a házosztályadó közt s ezeket külön-külön kell megvizsgálnunk.

40. §. A házbéradó és a bérjövdelmi bevallások.

Oly ház, lakrész és a háznak minden oly helyisége, mely tényleg bérbbe van adva, mindenütt házbéradó alá esik. Kibérletteknek azonban nem tekinthetők, a földbirtokkal a föld bérlőjének használatra átengedett gazdasági épületek és cselédlakok, minélfogva ezek adómentesek.

Ama városokban és községekben, hol a tényleg bérbbe adott lakrészeknek t. i. szobák és boltok száma, legalább felét képezi a létező lakrészek összes számának, a ki nem bérelt épületek is házbéradó alá tartoznak, még pedig a tényleg kibérlettekkel való összehasonlítás útján megbecsült bérhozadék, vagyis bérjövdelem alapján. Ily helyeken tehát az úgynevezett általános házbéradó van érvényben.

A házbéradót a házak tiszta bérhozadéka, illetőleg bérjövdelme alapján vetik ki. A tiszta jövdelem megállapítása czéljából, a házbéradó alá eső házak tulajdonosai és állandó haszonélvezői bérvallomást tartoznak adni. A bevallás alapjául *a három évi kivetési időszak, első évét megelőző évben húzott bérjövdelem szolgál*, tehát e szerint az 1890. évben három évre kivetendő házbéradó alapját, az 1889. évben húzott és bevallott bérjövdelem fogja képezni. Ezek szerint az adókiivetésnek megfelelőleg a bérjövdelembevallás, illetőleg a házadó alá tartozó adóköteles egyének és tárgyak összeírása is, csak minden harmadik évben történik, és pedig a bevallás évében rendszerint szeptember hónapban kiosztják az illető nyomtatványokat és azután a házak összeírása, a házsámok sorrendjében, az elsőtől kezdve az utolsóig eszközlendő. Az összeírásra nézve következőket kell szem előtt tartanunk.

A háztulajdonos, illetőleg meghatalmazottja köteles a bevallási ív 6., 7., 8., 9. és 10. rovatai alatt, a lakbér teljes összegét beírni, tehát

a szoros értelemben vett lakbéren kívül bevallandók azon összegek is, melyeket a bérlő a háztulajdonosnak, illetőleg bérbeadónak, házbérkrajczárok, vízvezetéki díjak, éjjeli világítás, szemétkihordás, állami vagy községi adó és más ilyenmű mellékköltségek czímén fizet; mert ezeket is bérjövodelemeknek tekintik; sőt esetleg azon összegeket is be kell írni, melyeket a bérlő a bérbevett ház vagy lakrészek állandó átalakításának vagy jobb karba helyezésének költsége fejében, a háztulajdonos beleegyezésével, sajátjából előlegezett, oly föltétel alatt, hogy ezen költség visszatérítéséig, készpénzben aránylag csekélyebb összegű lakbért tartozzék fizetni. Ha ezen költségvisszatérítést a szerződő felek több évre osztják fel, a költségeknek csak azon része vallandó be, mely a megállapított felosztás szerint az illető évre esik.

Butorzzattal vagy házi kerttel együtt bérbeadott ház vagy lakások jövedelmének veszik azon összeget, mely a butorzzat vagy a házi kert bérértékének levonása után fennmarad. Üresen álló lakrészekre vonatkozólag azon bérösszegeket kell bevallani, melyeket bérbeadás esetére fizetnének, illetőleg a mennyiért a háztulajdonos azokat bérbe adni akarja. Az esetben azonban, midőn valamely lakrészt p. o. $\frac{1}{2}$ évig vagy $\frac{1}{4}$ évig más, és az év többi szakában megint más bérlő használt, illetőleg bérelt; de e különböző bérlők ugyanazért a lakrésztől különböző bérösszegeket fizettek: akkor a valamennyi bérlő által tényleg fizetett *egész évi házbér összesített vagyis teljes összegét* kell beírni és bevallani; mert az képezi az egész évi jövedelmet, nem pedig valami középszámú összeg.

Mindeme részletes jövedelmi bevallásokra azért van szükség, mert akkor, ha a mellékjárulékokat nem kellene kitenni, a háztulajdonosok csupa mellékjárulékokért adnák bérbe a lakásokat és kijátszanák a törvényt. De a mellékjárulékok közül, illetőleg a bevallott összes bérjövodelemben befoglalt házbérkrajczárokat, az adóalapból hivatalosan fogják leszámítani. Az esetben pedig, ha a bérlő az adófizetési kötelezettséget magára vállalta, ezt a körülményt a vallomási ívben külön fel kell említeni.

Az összeírásakor ama házak és lakrészek, melyek rendeltetésöknél fogva adómentesek vagy ideiglenesen adó alól mentesítvék, a meny nyiben bérbe adva nincsenek, vagy azokat maga a háztulajdonos használja, — a ki nem bérelt házakhoz számítandók; mert ezek a menteséget ez esetben élvezik. De ha a fentjelzett házak és lakrészek bérbe vannak adva, akkor ezek a bérbeadott házakhoz számítandók. Ugyan-

csak a kibérelt házakhoz kell sorolni a magános egyének és a jogi személyek, tehát az ipartestületek és társulatok vagy egyletek által, tisztviseleők és szolgálók részére lakásul átengedett házakat és lakrészeket is.

Mint érdekes esetet elmondhatjuk itt azt, hogy oly szobák, melyeknek egyik felét a háztulajdonos használja; másik fele pedig bérebe van adva, a tulajdonos által használt rész is a bérlő által fizetett bérehez számítható hozzá és akkor ezen egész összeg esik házbéradó alá. Ebből egyúttal az is következik, hogy a háztulajdonos lakása után, szintén ilyformán összehasonlítás szerint állapítják meg a ház béreösszegét.

Egyebekben a házbérvallomási ívek kellő útbaigazítást foglalnak magukban és csak az illető rovatokat kell pontosan kitölteni. Természetesen a rovatok kitöltésekor meg kell jegyezni azt is, hogy ha valamely ház nyitott helyiséggel bír-e? Ezenkívül, a mennyiben egyes épületek ideiglenes házadómentességet élveznek, az ezen mentességet megállapító rendelet kelte (datuma) és száma, valamint a mentesség időtartama és a lejárat napja, a jegyzet-rovatba beirandó; mert a mentesség csak a házadóra szól, de nem egyúttal az általános jövedelmi pótdóra is.

A bevallás helyességét úgy a háztulajdonos, illetőleg meghatalmazottja, mint a bérlők, a vallomási íven aláírásaikkal bizonyítják; még pedig kötelesek a bérlők nevüket a háztulajdonos felhívása folytán, az őket illető rovatba bejegyezni. Magától értetődik, hogy ezen bevallásokat a pénzügyi közegek ellenőrzik és felülbírálják; minél fogva, ha törvénytelenségek nyomára jönnek, büntetésnek van helye. Nevezetesen az a házbirtokos, házgondnok, vagy házfelügyelő, ki házbérvallomást nem ad, vagy hiányos alakban beadott vallomása, hivatalosan megjelölt hiányait, az adókievítő közegek által kitűzött 8 napi záros határidő alatt nem pótolja, a hiányok kipótlása végett elrendelendő helyszíni szemlének költségeit viselni tartozik és 1 frttól 50 frtig terjedhető bírsággal sújtatik.

Ha pedig a házbirtokos és lakbérlő egyetértve szándékosan kijátszák az adókievétést és az államkincstárt akár a házbérijövedelem eltitkolása, akár valótlan adatok bevallása által megkárosítják, mindkét felet a megrövidített összeg 1—8-szorosával büntetik. E büntetés alól azonban a lakbérlő megszabadul, ha a törvény megszegését 15 nap alatt ő maga jelenti fel a községi előljárásnak vagy városokban a

városi adóhivatalnak, illetőleg a kir. pénzügyigazgatóságnál, Budapesten pedig a kir. adófelügyelőnek. Ama házbirtokost végre, ki a bérvallomási ívet annak kitöltése előtt, azaz mielőtt abba a bérösszegeket bejegyezte volna, a lakbérlellyel aláírhatja, annyiszor büntetik 100 frttal, a hány bérlőnél ezen mulasztást elkövette.

A befizetett birságot egészben a feljelentőnek adják.

Ha a háztulajdonos a bevallást elmulasztja, az adókievető közegeknek jogukban áll az adót, az adóköteles további meghallgatása nélkül, más úton szerzett adatok alapján meghatározni. A házbérvédelem nagyságára vonatkozó tényleges viszonyok és adatok iránt, az adókievető közegek felhívására köteles mindenki tudomása szerint felvilágosítást adni.

A házak és lakrészek összeírása szintén a községi előjárók kötelessége, illetőleg városokban a vallomási ívet a háztulajdonosok és bérlők töltik ki; itt tehát a házbérvallási íveket a városi adóhivatalok osztják ki és gyűjtik össze. Az ekként összeállított házbérvallomások alapján azután megállapítható a tiszta bérhozádek vagy jövedelem.

Tiszta bérhozádeknek tekintjük ugyanis a nyers hozadék ama részét, *mely az épületfenntartási költség és értéktörlesztés fejében megállapított százalék levonása után fennmarad*. A házak nyers hozadékát — miként már említettük — képezik együttvéve: *a)* a szoros értelemben yett lakbér; *b)* azon összegek, melyeket a bérlő a bérbeadónak vízvezeték, éjjeli világítás, szemétkihordás és más ilynemű mellékköltségek czímén fizet; és esetleg *c)* azon összegek, melyeket a bérlő a bérbé vett ház vagy lakrészek állandó átalakításának, vagy jobb karba helyezésének költsége fejében, a bérbeadó beleegyezésével sajátjából előlegezett, oly feltétel alatt, hogy ezen költség visszatérüléséig, készpénzben aránylag csekélyebb összegű lakbért tartozik fizetni.

Ha a *c)* pont alatt említett költségvisszatérítést a szerződő felek több évre osztották fel, a nyers hozadékhoz a költségnek csak ama részét lehet számítani, mely a megállapított felosztás szerint az illető évre esik.

Butorzattal vagy házi kerttel együtt bérbeadott ház vagy lakrészek nyers hozadékának azon összeget veszik, mely a butorzat vagy házi kert bérértékének levonása után fennmarad. A ház nyers hozadékához nem számíthatók azon összegek, melyeket a bérlő községi

pótadó czímén házbérkrajczárok elnevezése alatt fizet, ha a bérbeadó ezen összegeket a ház nyers hozadékától elkülönítve mutatja ki, vagy a bérvallomásban oda nyilatkozik, hogy ezen házbérkrajczárokat mel-
lékjárulékaival együtt a bevallott nyers bérhozadékba már befoglalta. Ugyszintén a házbéradó kivetésénél nem vonhatók le ama költségek, melyek az építkezésbe vannak befektetve.

A házak nyers hozadékából minden 100 frt után épületfenntartási költség és értéktörlesztés fejében leszámítanak: *a)* Budapest fővárosban — az ó-budai rész kivételével — 20 frtot; *b)* a főváros ó-budai részén, valamint az általános házbéradó alá tartozó egyéb városokban és községekben 25 frtot; *c)* másutt 30 frtot. A fennmaradó összeg képezi azután a házak tiszta bérhozadékát, vagyis jövedelmét, melyből azonban épületek javítása, kiigazítása vagy bármi néven nevezendő építkezésekbe fektetett tőkék értéktörlesztése czímén egyéb levonásnak helye nincs. Az ekkép kiszámított tiszta bérhozadék minden 100 frtja után házbéradóul kell fizetnünk Budapesten — az ó-budai rész kivételével — 22 frtot; a főváros ó-budai részén, valamint az általános házbéradó alá tartozó egyéb városokban és községekben 20 frtot; másutt pedig 16 frtot.

A három év tartamára történő adókivetés alapjául szolgál: a három évi kivetési időszak, első évét megelőző évre megállapított, egész évi házbérijövedelem, azaz nem csak ama bérijövedelem, melyet a házbirtokos az említett évben, a bérbeadott ház vagy lakrész után tényleg húzott, hanem az is, melyet az üresen állott ház vagy lakrész után húzott volna, ha az üresen nem áll, illetőleg a háztulajdonos által használt lakrészeknek összehasonlítás útján megállapított bérértéke is.

Mindezeket példákkal is megvilágítjuk: 1. Budapesten (Ó-Buda kivételével) oly ház után, melynek évi házbére 1000 frtot tesz ki, házbéradó fejében évenként 176 frtot kell fizetni; mert az 1000 frt bérijövedelemből le kell először vonni 20%-ot, vagyis minden 100 frt után 20 frtot és így összesen 200 frtot épületfenntartás és értékcsökkenés czímén; a megmaradó 800 frt után pedig 22% adó fizetendő, vagyis minden 100 frt után 22 frt, minélfogva 800 frtra esik 176 frt adó. 2. Ó-Budán vagy bármely városban, avagy községben, melyek az általános házbéradó alá tartoznak, oly ház után, melynek évi tiszta jövedelmi bére 500 frt, házbéradó czímén évenként 75 frtot kell fizetni; mert az 500 frtból le kell először vonni épületfenntartási és

értécsökkenés címén 25%-ot, mi 125 frtot tesz ki; minélfogva marad adó alá 375 frt és ezután jár 20% adó, vagyis 75 frt. 3. Kisebb helyeken, hol a házaknak fele nincs bére adva, oly ház után, melynek évi házbérijövedelme 100 frt, fizetendő évi házbéradó fejében 11 frt 20 kr.; mert a 100 frt házbérből levonandó először épületfenntartás és értécsökkenés címén 30% vagyis 30 frt, aztán a maradék 70 frtra esik 16% adó vagyis 11 frt 20 kr.

Ha a ház tulajdonosa vagy állandó haszonélvezője az egész épületet bérbeadja és a főbérlő az épületet részenként albérlőknek adja ki, ez esetben az adókiivetésnek csak ama bérösszeg szolgál alapjául, melyet a tulajdonos vagy haszonélvező a főbérlőtől kap. A főbérlőnek a részenkénti bérbeadásokból eredő nyeresége III. osztályú kereset adó alá esik.*

Kiemeljük végre e részben azt, hogy az épületen fekvő adósságokat, adót és más terheket a házbéradó kiivetésénél nem veszik tekintetbe.

41. §. A házosztályadó.

Az általános házbéradó alá nem tartozó, vagyis mindama városokban és községekben, *hol a tényleg bérbeadott lakrészek száma, a lakrészek összes számának felénél kevesebb*: a ki nem bérelt lakrészek házosztályadó alá esnek. De oly adómentes épületek, melyek általános házbéradó alá nem tartozó helyeken üresen állanak, házosztályadó alá nem esnek. A fenti helyeken tényleg kibérelve nem levő lakrészekre, a házosztályadót a lakrészek száma alapján három fokozat szerint vetik ki. Az első fokozatba ama kis és nagy községek tartoznak, melyekben az összes lakrészeknek $\frac{1}{3}$ -da sincs bére adva; a másodikba a rendezett tanácsosal bíró ama városok tartoznak, melyekben az összes lakrészeknek $\frac{1}{3}$ -da bére adva nincs; a harmadik fokozatba mindazon községek és városok tartoznak, melyekben a lakrészek összes számának legalább $\frac{1}{3}$ -da bére van adva és idetartoznak erre való tekintet nélkül mindazon szabad kir. vagy törvényhatósági joggal felruházott városok, hol a tényleg bérbeadott lakrészek t. i. szobák és boltok száma, a létező lakrészek összes számának legalább felét nem képezi, mert ha felét képeznék, akkor azok házbéradó alá esnének

* De itt nem az egyes hónapos szobák főbérlőiről van szó, hanem azokról, kik tizletszerűen foglalkoznak bérbeadásokkal; mert az előbbieket adómentességet élveznek. Lásd a 15. §-t.

Ezen fokozatok alapján a házosztályadót a következő táblázat szerint vetik ki:

Osztály	Lakrész	I. fokozat kis és nagy községek- ben	II. fokozat rendezett tanácsossal bíró városokban	III. fokozat minden községben és városban, ha a lakrészek összes számának legalább $\frac{1}{3}$ -da bérbe van adva, és erre való tekintet nélkül minden szabad királyi és törvényható- sági joggal felruházott városban
		ha az összes lakrészek $\frac{1}{3}$ -da nincs bérbe adva		
az egyes házakra kivetendő házosztályadó-tételek				
		frt	frt	frt
I.	1	—80	1.—	1.20
II.	2	2.—	3.—	3.60
III.	3	4.—	5.—	6.—
IV.	4—5	8.—	10.—	12.—
V.	6—7	12.—	15.—	18.—
VI.	8—9	18.—	22.—	27.—
VII.	10—11	24.—	30.—	36.—
VIII.	12—13	30.—	36.—	45.—
IX.	14—15	36.—	45.—	54.—
X.	16 és en- nél több lakrésznél minden egyes lakrész után fizetendő	3.—	4.—	5.—

A X. osztály alá tartozó házaknál, a 3, 4 és 5 frtos adótétel nem csak a 15-öt meghaladó lakrészek, hanem minden egyes lakrész után az elsőtől az utolsóig fizetendő. E szerint pl. az 1. fokozat alá tartozó és 20 lakrészszel bíró ház után 60 frtot; a 2. fokozat alá tartozó ugyanannyi lakrészszel bíró ház után 80 frtot; a 3. fokozatba tartozó és ugyancsak 20 lakrészszel bíró ház után 100 frtot kell házosztályadónak fizetni.

Oly házakra, melyek nyitott helyiséggel (mészárszékkal, bolttal, kávéházzal, korcsmával) bírnak, a fentebbi táblázatban foglalt osztályadó-tételeken felül, a nyitott helyiséghez tartozó minden egyes bolt és szoba után, ha a helyiség összes lakrészeinek $\frac{1}{3}$ -da sincs bérbe adva: kis és nagy községekben 1 frtot; rendezett tanácsossal bíró városokban 2 frtot; oly helyeken pedig, hol az összes lakrészek számának legalább $\frac{1}{3}$ -da bérbe van adva, úgy szintén erre való tekintet nélkül, az általános házbéradó alá nem tartozó, szab. kir. vagy törvényhatósági jog-

gal felruházott városokban, 3 frtot vetnek ki. A külön adótételeket csak a nyitott helyiséggel közvetlen kapcsolatban lévő, magát a nyitott helyiséget mintegy kiegészítő házrészek, p. o. irodák, raktárak, éttermek, játékszobák után vetik ki; ellenben bár a nyitott helyiségekhez tartozó, de lakásul szolgáló szobákat csak a rendes tételek szerint veszik adó alá.

Ezt egy példával megvilágosítva, vegyük, hogy egy rendezett tanácsú városban fekvő ház 6 szobája és boltja után következőleg állapítják meg a házosztályadót:

1. Hat szoba és két bolt, vagyis 8 lakrész után	22 frt
2. Ezenfelül két bolttól	4 «
összesen ;	26 frt.

Ha pedig eme 6 szobából és 2 boltból álló lakrészekből 4 szoba és 1 bolt bérbé van adva, a háztulajdonos azonban maga számára a még fenmaradt 2 szobát és 1 boltot megtartja, akkor utóbbi házrészek után a házadót ekként kell kivetni:

1. A bérbeadott 4 szoba és 1 bolt után házbéradó fizetendő. A tulajdonos által használt 2 szobától és 1 bolttól pedig a házosztályadó ekként vetendő ki:

2. A két szoba és 1 bolt, vagyis 3 lakrész után a II. fokozat szerint jár	5 frt
3. Ezen felül a nyitott helyiség vagy bolt után	2 «
összesen:	7 frt

a házosztályadó.

A három év tartamára történő adókivetés alapjául szolgál, a három évi kivetési időszak első évet megelőző esztendőre megállapított osztályozás; az 1890. évi 3 évre szóló adókivetésnél tehát az 1889. évi osztályozás szolgál irányadóul. Osztályozás alá csak lakházak és lakrészek esnek. Oly épületek, melyek nem lakásul szolgálnak, vagy lakásra szánt részeket nem foglalnak magukban p. o. csűrök, istállók, magtárak, stb. osztályozás tárgyai nem lehetnek. Lakrészekül csak szobák* (előszobák, termek, irodák stb.) és boltok veendőek és pedig tekintet

* Szobáknak csak azon helyiségeket tekintik, melyek lakásra alkalmasak és erre szánvák, vagyis melyek e célra elég világossággal bírnak; az időjárás befolyása ellen kellően megvédvők, kályhával vagy más fűtőkészülékkel el vannak látva, vagy a mellékszobából nyernek meleget, vagy legalább a melyekben minden további építkezés, átalakítás és tűzveszély nélkül kályhát lehet föllátni. De az ablak és ajtó nélkül levő hálófülkék, külön lakrésznek nem tekinthetők.

nélkül arra, hogy mikor és meddig és tekintet nélkül a módra, mely szerint azokat használják. Oly épületben tehát, mely egészen vagy részrészben üres, a szobákat és boltokat az osztályozásnál még az esetben is lakrészekül vesszük fel, ha bizonytalan, vajjon fog-e és mikor lakásul szolgálni. A szoba vagy bolt kisebb vagy nagyobb térfogatát rendszeren tekintetbe nem vesszük. A konyhákat, pinczéket, padlásokat (padlásszobákat ide nem értve), falukon az úgynevezett pitvarokat, melyeket a szobába, vagy konyhába bejárásul használnak; továbbá áruakhelyeket, eleség-kamrákat, istállókat, műhelyeket az osztályozásnál lakrészekül nem vesszük. A konyhák és műhelyek csak azon esetben nem tartoznak házosztályadó alá, ha kizárólag főzésre, illetőleg üzleti munka végzésére szolgálnak. Oly szobák és helyiségek, melyek tényleg lakásul szolgálnak, vagy minőségük szerint arra szánvák, még azon esetben is házosztályadó alá tartoznak, ha ezen szobákban takaréktűzhelyek vannak felállítva, vagy időlegesen gabonaneműeket tartanak bennük; vagy egyúttal műhelyekül is használják. Mihelyt azonban ezen helyiségek bérbe adatnak, házbéradó alá esnek.

Ama kérdés eldöntésére, vajjon egy vagy több háznak tekintessenek-e az *egy házsám* alatt előforduló, de különfedél alatt álló házak? — e tekintetben a házosztályadó kivetése alkalmával ott, hol rendes telekkönyvek vannak, elsősorban a telekkönyv irányadó. Egyébként azt az elvet kell szem előtt tartani, hogy azon épületek, melyek *egy háztelken*, habár külön fedél alatt állanak, együttvéve csak egy háznak tekintendők. Ott pedig, hol a házak számozása rendszeren keresztül van vive, különösen pedig az ország ama részeiben, melyekben még telekkönyvek nincsenek, a házak számozását is támpontul vesszük.

A mi különösen a más *főépülethez tartozó* ugyanazon háztelken álló melléképületet (udvar- és szárnyépületet) illeti, ezek habár külön fedél alatt állnak, a főépülettel együtt csak egy háznak vétetnek, ha azzal ugyanegy összeírási házsám alatt vannak.

Ha azonban egy házsám alatt levő épületek több birtokos közt vannak felosztva, vagy egy számmal jelölt háztelek részekre osztatván, azon több, külön álló házat építenek, akkor az ily önálló, más főépülethez nem tartozó és esetleg több házbirtokos külön tulajdonát képező házak, habár egy házsám alá foglalvák is, a házosztályadóra nézve, külön házaknak tekintetnek.

Részben kibérelve levő épületek osztályozásánál, a bérbe nem adott lakrészek számát vesszük alapul; a kibérelt részeket pedig a bér-

összeg után vonják adó alá. Azon házak, melyek nem pénzért, hanem mezőgazdasági szolgáltatásokért vannak kibérelve, nem házbér, hanem házosztályadó alá esnek. Az épületeken fekvő adósságokat, adókat és más terheket ezen adó kivetésénél sem veszik tekintetbe.

A községen kívül fekvő házakra nézve megjegyezzük, hogy oly házak, melyek a városon vagy helységen kívül, de, annak határában fekszenek, rendszerint ugyanazon fokozatú házbér- vagy házosztályadó alá esnek, mely alá ezen város vagy helység többi házai tartoznak. Ezen szabály alól ki vannak véve s a házosztályadó első fokozata szerint veszik adó alá azon házakat, melyek a várostól vagy helységtől egy kilométernél vagyis 527 ölnél távolabb fekszenek, ha azokat nem nyaralókul, hanem a tulajdonos vagy tisztje és házi eselédei lakásául használják. Ha pedig azok nyaralókul használvák, ugyanazon fokozatú adó alá esnek, mely alá az illető község többi házai tartoznak.

A házosztályadó tekintetében fel kell még említenünk azt, hogy minden háztulajdonos köteles a házosztály alá tartozó épület emelését, vagy már létezett épület megszerzését, még pedig előbbit a bevégzett építés, illetőleg az épület használata napjától számítandó 4 hét alatt bejelenteni. E bejelentés elmulasztását adótárgy eltitkolásának tekintik és az ekként eltitkolt összeg 1—8-szorosával büntetik.

42. §. Időleges mentességek a házadó alól.

Új épületek után időleges adómentességnek van helye. E tekintetben két esetet kell megkülönböztetnünk, és pedig: *a*) ha oly helyen, hol előbb épület nem állott, új házat építenek, vagy ha valamely fennálló épület, előbb beépítve még nem volt területen eszközölt építkezéssel, vagy toldással, vagy előbb nem létezett emelet felépítésével olyan gyarapodást nyer, hogy ez által új adótárgy keletkezik; *b*) ha előbb fennállott, de a földszinéig lebontott épület helyébe, az ó falak vagy falrészek felhasználása nélkül új épületet állítanak.

Oly újonnan épült házak azonban, melyeknek fölépítését csak azzal a határozott föltétellel engedik meg, hogy a tulajdonos azokat bizonyos meghatározott idő múlva lebontani köteles, ideiglenes adómentességben nem részesíthetők. Épületek vagy egyes lakosztályok átalakítása czímén, a mennyiben az egész épületet a földszinéig le nem bontják és újra fel nem építik, vagy általán új adótárgy nem keletkezik, nem engedélyezhető adómentesség. E részben nem tesz kü-

lönbséget, hogy több vagy kevesebb maradt-e meg a falakból. Csupán egyes lakrészek lebontása és újból való építése sem ad adómentességet. Ha azonban marad is régi fal, de annak felhasználásával előbb beépítve nem volt területen új adótárgy keletkezik, adómentességnek van helye.

Budapesten az *a)* alatti esetben az adómentesség 15 évre; a *b)* alatti esetben 12 évre terjed. Az általános házbéradó alá tartozó azon városok, melyek legalább 10,000 lakossal és egyszersmind rendes vágányú vasúti vagy gőzhajózási állomással is bírnak, új épületek után 12 évi, lerombolt házak újból való felépítése után pedig 10 évi adómentességben részesülnek. Minden egyéb városban vagy helységben az *a)* alatti esetben 10 évi, a *b)* alatti esetben pedig 8 évi adómentességnek van helye. Toldaléképítésnél, úgyszintén eddig nem létezett emelet felépítésénél, az adómentesség csupán az újonnan keletkezett adótárgyra szorítkozik.

Ha a földszinti épület a föld színéig lebontatván, helyébe a régi vagy ófalak avagy falrészek felhasználása nélkül, emeletes épületet állítanak, ezen új épületnek azelőtt is létezett földszinti része 8, illetőleg 10 évi; azonban azelőtt nem létezett emelete, valamint az előbb be nem épített területen netalán épült földszinti része is 10, illetőleg 12 évi adómentességben részesül.

Az időleges adómentesség csak a folyó *állami házadóra vonatkozik; tehát nem ad igényt a földtehermentesítési járulék,* a többi közterhek, vagy a községi adók és pótlékok alóli felmentésre.*

A ki adómentességre igényt tart, köteles azt a kir. pénzügyigazgatóságnál, Budapesten pedig a kir. adófelügyelőnél írásban kérni. Nem szabad azonban a kérvény készítésénél felednünk, hogy az *állandó* házadó-mentesség iránt emelt kérelemben, az *ideiglenes* házadómentesség iránti kérelem, hallgatag bentfoglaltnak nem tekinthető. Ugyanazért, a ki a 39. §-ban jelzett állandó és teljes adómentességért folyamodik, az ezt a kérelmet: a ki pedig az itt fejtegetett, időleges vagy ideiglenes avagy kivételes adókedvezményt kéri, az ezt a körülményt határozottan és félreérthetetlenül adja elő folyamodványában.

A mi pedig az ily kérvények beadásának idejét illeti, jegyezzük

* Az állami házadóból csak 70% vétetik tisztán adónak; 30%-ot pedig földtehermentesítési járuléknak számítanak; voltaképen tehát az adómentesség csak az állami adó 70%-át képezi, mi sok tévedésre és félreértésre ad okot s alkalmat.

meg, hogy ezeket a kérvényeket minden bevégzett épületre vagy lakosztályra nézve, az építés bevégzése napjától számítandó 6 hét alatt, és minden esetre az épületnek vagy lakosztálynak használatba vétele előtt kell beadni. Oly esetekben, melyekben a fél méltánylást érdemlő akadályoknál fogva, az adómentességi igényt, a kitűzött 6 heti határidő lejártának napjától számítva, legkésőbb egy év alatt szorgalmazza, és az illető építkezések minőségének és terjedelmének megállapítása, valamint az adómentesség kezdetének meghatározása, még nehézség nélkül és teljes szabadsággal eszközölhető, — az időleges adómentesség azon megszorítással adható meg, hogy az illető házbirtokos, a házadómentességnek a következő bekezdésben foglalt szabályok értelmében számítandó kezdetétől, egészen azon naptári évnegyed végéig, melyben adómentességi igényének érvényesítésére irányzott folyamodványát a kir. pénzügyigazgatóságnál, illetőleg a kir. adófelügyelőnél benyújtotta, a házadót fizetni tartozzék.

A házbéradómentességet az építés bevégzése után következő bér-időszak kezdetétől számítják, a mennyiben az illető lakosztályt előbb használatba nem vették. Ott, hol a lakosztály használatba vételéhez hatósági engedély szükséges, az engedélyben e végre kitűzött nap tekintendő az adómentesség kezdetének. A házosztályadóra nézve a mentességet az építés bevégzését követő év kezdetétől fogva számítják.

Oly ideiglenes adómentes házakat, melyekre nézve az adómentesség kedvezménye, a három évi kivetési időszak folyama alatt szünik meg, az adómentesség megszűnésének napját követő naptól kezdve, a kivetési időszak végéig terjedő időre, adóval rójják meg. Azon házbirtokos, ki az adómentesség megszűnését a községi előljárásságnál, városokban pedig a városi adóhivatalnál, a mentesség megszűnését követő 14 nap alatt be nem jelenti, jövedéki kihágást követ el, melynek bírsága 1—8-szor annyi, mint a megrövidítésnek kitett összeg.

Ezeken felül van még Budapesten és Szegeden bizonyos épületekre nézve sokkal nagyobb *kivételes* adómentesség is. Nevezetesen ily kivételes házadó-mentességben részesülnek Budapesten: I. Az Andrásy-úton és a főváros dunabalparti (pesti) részét, a felső Dunától az alsó Dunáig körben keresztül szelő Nagy-körúton, valamint az annak kiágazását képező Podmaniczky-utczában emelendő épületek; továbbá azon új házak, villák és nyaralók, melyek a felsorolt utak mentében a közmunka-tanács által jóváhagyott terv szerint épülnek; végre azon épületek, melyek az Andrásy-út létesítése céljából kisajátított egész

területen épülnek, habár nem a főközlekedési Andrassy-út mentében fekszenek és habár 48 láb magassággal nem is bírnak. Mindezeknek az épületeknek * azonban az 1891. évi június hó 10. napjáig teljesen lakható állapotba kell helyezve lenniök s ez esetben azon épületek:

a) melyek akár pusztá telken, akár földig lerontott épületek helyébe, minden ócska fal felhasználása nélkül, teljesen újból építvők, az egész épületre nézve;

b) melyek folytán valamely telken már meglévő épülethez, előbb be nem épített területen oly toldás vagy pótépités avagy előbb nem létezett emelet épül, mely által újabb és addig nem létezett adótárgy keletkezik, — ezen újabb adótárgyra nézve, közadózási tekintetben

1. 15 évig mentesek úgy az állami, mint az államadó után kivetni szokott minden községi adótól;

2. Ezen felül a 15 év letelte után, az építményekért még 15 évig állami adó fejében, a házbéradó helyett csak III. osztályú kereseti adót kell fizetni; még pedig a ház tiszta jövedelmének 10 százalékát, úgy szintén a községi adópótlékot is csak ezen kereseti adó után vetik ki. De különösen ki kell emelnünk, hogy ezen épületek az általános jövedelmi pótdadó alól nem mentesek.

II. Azon épületek,** melyeket azelőtt beépítve nem volt pusztá telken teljesen újból emelnek, az egész épületre nézve; oly építmények pedig, melyek folytán valamely telken már meglévő épülethez, előbb beépítve nem volt területen, oly toldás vagy pótépités, vagy előbb nem létezett emelet épül, mely által eddig nem létezett, új adótárgy keletkezik, — ezen új adótárgyra nézve,

a) 25 évig mentesek az állami adótól, ha a jelzett házak a fővárosnak dunabalparti (pesti) részében a belső Köruton s ezen Körút és a Tüköry-védgát között fekvő területen, vagy a dunajobbparti (budai) részen a «Császárfürdőtől», a «Sárosfürdőig», a felső és alsó Fő-utca s a Széchenyi-utca mindkét oldalán, a Dunaparton és alsó Duna-soron legalább két emeletre épülnek;

b) 20 évig mentesek az állami adótól, ha a jelzett házak a főváros dunabalparti (pesti) részén, a belső és külső Nagy-körút között

* Ezek felől az 1871. évi 42.; továbbá az 1875. évi 4.; azután az 1879. évi 42.; végre az 1882. évi 8. törvényczikkek intézkednek.

** Lásd ezekre nézve az 1875. évi 4. és az 1879. évi 42. törvényczikkeket.

fekvő területen vagy a dunajobbparti részen, a Margitsziget-hídnál kezdődő és a déli vaspálya indóházáig vezető Köruton, az Iskola-, Gellérthegy-, Sáncz- és felső Gellérthegy-utczákon s az említett Köruton és utczákon belül eső területen legalább egy emeletre épülnek.

Ha azonban földig lerontott épület helyén a régi vagy ó falak vagy falrészek felhasználása nélkül, teljesen új épületet állítanak fel, ez, ha az *a*) pont alatt körülirt területen épül, 20 évi; ha pedig a *b*) pont alatt körülirt területen épül, 15 évi adómentességben részesül.

A fővárosnak, a fent körülirt területeken kívül eső részeiben emelendő új épületeknél és toldaléképítéseknel az adómentesség, miként már jelezve volt, 15 év; lerombolt házak újból való fölépítésénél pedig 12 évre terjed. De ama házak, melyek a főváros körül jelenleg fennálló vámvonalakon belül, annak bármely részében oly berendezéssel épülnek, hogy a főváros szegényebb, főkép kézimunka s napi kereset után élő osztályai számára csupán egy, vagy legfeljebb két szobából és konyhából álló lakásokat foglalnak magukban, a fentebbiekben részükre biztosított (15, illetőleg 12 évi) állami adómentességen felül, 10 éven át, a községi adó felerészének fizetésétől is mentesítve lesznek.

III. Azon épületek, melyeket azelőtt beépítve nem volt pusztá telken, teljesen újból építenek és az 1890. évi augusztus hó 1. napjáig teljesen lakható állapotba helyeznek, az egész épületre nézve; oly építmények pedig, melyek folytán valamely telken már meglévő épülethez, előbb beépítve nem volt területen oly toldás vagy pótépítés vagy előbb nem létezett emelet épül, mely által addig nem létezett új adótárgy keletkezik,* ezen új adótárgyra nézve:

a) 25 évig mentesek az állami házadótól, ha a jelzett házak a főváros dunajobbparti (budai) részében, az Alaguttól a várba vezető «Főherczeg Albrecht»-útnak, valamint az ezzel folytatólagos vonalban levő «Ilona»-útnak mentében, legalább két emeletre épülnek;

b) 20 évig mentesek az állami házadótól, ha a jelzett házak az «Albrecht»-úttal folytatólagos vonalban levő «Ilona»-úton, valamint az «Albrecht»-útból balra kiágazó «Csolnak»-utczában, legalább egy emeletre épülnek.

Ha földig lerontott épület helyén, az ó falak vagy falrészek felhasználása nélkül, teljesen új épületet állítanak fel, — ez, ha az *a*) pont alatt megnevezett területen épül, 20 évi; ha a *b*) pont alatt

* Ezekről az 1881. évi 36. törvényezikk intézkedik.

megnevezett területen épül, 15 évi adómentességben részesül. De ezen építmények általános jövedelmi pótdadó alá esnek.

A mi pedig a szegedi házak adómentességét* illeti, ezekre nézve szabály az, hogy az 1879. évi árvíz után épült és az 1884. évi december hó 31-ig lakható állapotba helyezett, végleges új házak közül azok, melyek az árvíz következtében, földig lerombolt épületek telkén, a korábbi épületek falanyagának vagy tetőrészeinek felhasználásával vagy a nélkül, az újon megállapított építkezési rendszabályoknak megfelelőleg épültek, legyenek ezen épületek akár önállóak, akár pedig új adótárgyat képező toldaléképítmények, — azon naptól kezdve, melytől fogva lakható állapotba helyezvék, *az 1896. évi december hó végéig* állami adómentességben részesülnek.

1. Azon épületek pedig, melyek a város szabályozása folytán, előállott új telkeken teljesen újonnan épülnek, és a melyeket *az 1890. évi április hó 30-ig* lakható állapotba helyeznek, általánosságban *14 évig mentesek* az állami adótól. 2. Azon épületek továbbá, melyeket a város szabályozási terve szerint nyitandó kis Körút mentén emelnek, *16 évig*. 3. Azon épületek végre, melyek a kis Körút és a Tisza folyam között fekvő és továbbá az úgynevezett Sina-telken eddig házhelyeknek nem használt területeken legalább egy emeletre épülnek, — *18 évig mentesek* az állami adótól.

Mindezen épületek adómentessége kezdetét vette: 1. Azon épületeknél, melyek 1884. évi december hó végéig lakható állapotba voltak helyezve, — az 1885. évi január hó 1-ső napján. 2. Azon épületeknél pedig, melyek az 1884. évi december 31-ike után lettek lakható állapotba helyezve, az adómentesség kezdetét veszi az építés bevégeztét követő béridőszak 1-ső napjától.

Megemlítjük azonban még egyszer, hogy ezen kivételes házadómentesség csakis oly újonnan épült házakra terjed ki, melyek az árvíz előtt még beépítve nem volt telkeken épülnek.

43. §. A házadó elengedése és leírása.

Az elemi csapások t. i. tűz vagy árvíz által okozott károk rendkívüli eseteiben a kár mérvéhez képest, úgy a házosztály-, mint a házbéradóra nézve adóelengedésnek van helye. Ha valamely ház a három

* Lásd ezekre nézve az 1880. évi 18. törvényzikket.

évi kivetési időszak alatt elemi csapás vagy teljes lebontás következtében megsemmisül, s ez által az adótárgy megszűnt, — az ezen házra kivetett adónak ama részét, mely az adótárgy megszűnésének napjától kezdve, a kivetési időszak végéig még járna, leiratják vagy törlik. Ha azonban elemi csapás t. i. tűz vagy árvíz következtében, csak egyes épületrészek válnak használhatatlannokká, akkor csak ezen épületrészek után, a kár mérvéhez képest, a folyó évre előírt és az elemi csapás napján még esedékessé nem vált adót engedik el.

De a három évre jogerősen megállapított házbéradó, a három éven belül előforduló bérhullámlások vagyis a házbérek emelkedése vagy csökkenése következtében változást nem szenvedhet, azaz a három évre jogerősen megállapított házbéradó összege és mennyisége akkor sem mérsékelhető, ha időközben a tulajdonos személyében vagy a jövedelem összegében változás áll be. Ellenben, ha a házbéradó alá tartozó ház vagy lakrész használatlan maradt, házbéradóleírásnak van helye, azonban csak azon összeg erejéig, mely a használatlan maradt ház vagy lakrész után, az egész három évi kivetési időszakra kivetett adóból, a használatban maradás idejére esnek.

Az általános házbéradó alá nem tartozó helyeken azon ház, vagy lakrész, melyre nézve laküresedés czimén a házbéradót leírják vagy törlésbe hozzák, a leírás tartamára t. i. addig, míg azokat bérbe nem adják, házosztályadóval rovandó meg. Ellenben *ama ház vagy lakrész*, mely a három évi kivetési időszak, első évét megelőző esztendőben, *házosztályadó alá tartozott*, és a kivetési időszak tartamára, erre való tekintettel házosztályadóval van megróva, s ha azt a kivetési időszak tartama alatt *bérbe adják*, a bérbeadás napjától a kivetési időszak végéig terjedő időre, a megfelelő házosztályadó leírása mellett, *házbéradóval rovandó meg*. Magától értetik, hogy az ez időben netalán előforduló laküresedés esetében házbéradó leírásnak és ennek helyébe osztályadó-előírásnak van ismét helye. Ha általános házbéradó alá tartozó községben, valamely házat vagy lakrészt két éven át ki nem bérelnek vagy nem használnak, azt házosztályadóval rójják meg.

A háztulajdonos köteles az üresedést, a községi előljárásságnál, városokban pedig a városi adóhivatalnál, vagy közvetlenül a kir. pénzügyigazgatóságnál, Budapesten a kir. adófelügyelőnél azon naptól fogva, melytől a lakás üresen állott, legfeljebb tizennégy nap alatt írásban bélyegmentes kérvénnyel bejelenteni s a bejelentésben az üresen álló lakrészeket pontosan megjelölni. Ha a laküresedési jelentést, e

határidő után adja be, a jelentés beérkezésének napját megelőző időre, még akkor sincs adóelengedésnek helye, ha a lakás üres volta, a korábbi időre nézve is bebizonyul. Ha azután az üresen állott lakás ismét kibérlés vagy használat alá kerül, köteles azt a háztulajdonos, — bérbeadás esetében a bérvallomás melléklésével, — tizennégy nap alatt a fent jelzett hivatalhoz bejelenteni. Ama házbirtokos, ki a laküresedés megszűnését vagy a házadó nemének változását megállapító körülményeket, a házadó kivetésére hivatott községi közegnél, a változás bekövetkezését követő tizennégy nap alatt be nem jelenti, — jövedéki kihágást követ el, melynek bírsága 1-től egészen 8-szor annyi, mint a megrövidítésnek kitett összeg.

Mindezek mellett ismételjük még azt, hogy egyrészt a tényleg bérbé adott helyiségekért járó bérösszegnek be nem hajtása, adóelengedésre nem ad igényt; másrészt pedig azt, hogy az adóelengedés összegét első fokban a kir. pénzügyigazgatóság, Budapesten pedig a kir. adófelügyelő; második fokban a közigazgatási bizottság; és végre harmadik fokon a pénzügyi közigazgatási bíróság állapítja meg.

44. §. Budapesten a házakat érintő egyéb közterhek.

Míg a községekben és vidéki városokban, a házadón kívül egyéb közteher rendszerint nem nehezül a házakra, addig a fővárosban jelentékeny közterhet képeznek a csatornázási, vízvezetéki és az utcakövezési díjak.

I. A mi először a *csatornázási díjat* illeti, minden fő- és utczei csatorna építési költségét egyedül a főváros viseli. De vannak oly csatornák is, melyeknek építési költségeit a főváros és a háztulajdonosok közösen, sőt olyanok is, melyeknek költségeit egyedül a háztulajdonos köteles fizetni. Ez utóbbiak közé tartozik: 1. Minden melléksatorna és pedig úgy, hogy minden háztulajdonos, a kapuja közepéig vagy háztelke kerületéig vezetett melléksatornának reá eső költségeit viseli. 2. Közutzei csatornáknál is, a mennyiben az ilyen csatornával ellátandó utcát, mindkét oldalról fővárosi birtokhoz nem tartozó házak határolnak.

A főváros és a háztulajdonosok ellenben a következő esetekben viselik közösen az építési költségeket: 1. A városi költségen létesítendő főcsatornáknál, ezek körül vagy a csatorna határába eső házak birtokosai, csak egy utczei csatorna költségeit kötelesek segítségment fedezni,

illetőleg ezen költségek részleges fedezéséhez hozzájárulni. 2. A házbirtokosok által létesítendő utcái csatornáknál, ha egyik oldalról köztetek, utcák, vagy fővárosi nyilvános épületek vannak, az ilyenekért eső részköltség szintén közösen fedezendő. Oly közcatornáknál azonban, melyek már meg voltak, de átalakítás- vagy kijavításban vannak, ama ház- és felektulajdonosok, kiknek magáncsatornáik már korábban a közcatornába be valának vezetve, vagy pedig már az eredeti közcatorna építési költségeihez bebizonyíthatólag hozzájárultak és ez által maguknak azok használatára jogot szereztek, az átalakított közcatorna használati és építési költségeihez nem kötelesek hozzájárulni.

Mindazon esetekben, midőn az építési költségeket nem egyedül a főváros, de nem is egyedül a háztulajdonosok viselik, az összes közköltségek felosztására, valamint a fizetendő részletek meghatározására nézve, következő szabály van megállapítva.

Az árverés útján kijövő építési költség egész összegét elosztják, az utca mindkét oldalán lévő házak, utcára néző homlokzata hosszúságának összegével és így az egy-egy folyó ö* után kiszámítandó hányadosra, illetőleg részre eső építési költséget, minden háztulajdonos annyszor köteles lefizetni, a hány folyó ölet tesz háztelke utcái homlokzatának hossza. Szögletsházaknál eme szabály alá csak ama házak utca homlokzata esik, hol a csatorna építéskor már kapu állott. A többi házak utcái homlokzataiért pedig azok tulajdonosai mindig csak a fentiek szerint, a reájuk eső építési költségek fele részét kötelesek megfizetni; mert a másik fele rész a várost terheli. Ugyanezen szabály alá esnek oly házak is, melyek egy telekkönyvi, illetőleg helyrajzi számmal vannak ellátva, de két külön utcára szolgálnak.

A főváros által viselt eme csatornaépítési költségek az esetre, ha a kérdéses háztelkeket idővel több önálló házhelyre felosztják, minden egyes új háztulajdonos által megtérítendők.**

Igen természetes, hogy eme csatornaépítési díjakat az építés bevégezése után kell lefizetni. Mihelyt a háztulajdonos az építési költségnek reá eső részét lefizette, magán-csatornáját az újonnan épült közcatornába bevezetheti. De a már létező csatornáknál, ha azokba valaki

* A gyakorlati életben már folyó méter szerint számítunk; de mivel a telekkönyvekben a □ölek állanak fenn, a szabályrendeletben foglalt ö kifejezést használjuk mint egységet.

** Ebben leli részben magyarázatát az is, hogy némely ház vagy telek több házzá számot kapott.

magáncsatornát akar bevezetni, minden esetre torkolatdíjat kell fizetnie és pedig úgy a fővárosnak, mint esetleg azon magánegyénnek, kinek csatornájába valaki, az ő csatornáját bevezetni akarja. A torkolatdíjat a főcsatorna eredeti költségei arányában állapítják meg. Ha azonban az hitelesen ki nem tudható, úgy a legközelebb épített hasonló nemű közcsatorna, árverés útján kikerülő építési költségeit veszik alapul és a fentebbi számítás szerint kijövő összeg fogja a torkolatdíjat képezni.

Minthogy minden utcza csatorna a főváros tulajdonát képezi, ennél fogva ezek tisztítása és jókarban tartása is a fővárost terheli. Mindazonáltal ha bebizonyul, hogy valamely utcza csatorna magán-egyén hibája következtében dugult be, a mi gyakran az építéseknel, vagy gyári iparüzleteknél előfordul, úgy az esetben a háztulajdonos, a körülményekhez képest, az okozott tisztítási költségeknek egész vagy részbeni megtérítésére kötelezhető.

II. A mi pedig a *vízvezetési díjakat* illeti, a szállások vízzel való ellátásáért fizetendő évi díjat minden szoba, konyha, kamara, mosókonyha, fürdőszoba és árnyékszék, lyuk, szóval minden egyes helyiség után számítják, és minden ily helyiségért az évi járulék 1 frt 50 krban van megállapítva. Ama háztulajdonosok azonban, kik a vízvezeték házaikba be nem vezetik, kötelesek azon jogért, hogy a felállított nyilvános közkutakból a vízvezetési vizet használhatják, vízdíj czímén, minden egyes helyiség után, 1 frtot évenként fizetni.

Magánházakban a vízfogyasztás egészben véve nem vízmérő útján történik. Hol azonban szökőkutak, közvetlenül és folytonosan a vízvezetékéből öblített vizeldék vagy árnyékszékek állanak fenn, az illető vezetéseken, a fogyasztandó vízmennyiséget kiderítő vízmérők alkalmazandók és ez esetben a 10—10 köbláb után megállapított kulcs szolgál alapul.

Hasonlóképen ipari vagy gyári üzleteket és általán minden, a rendes házi szükségletet meghaladó vízmennyiséget fogyasztó telepeket, csak vízmérő alkalmazása mellett látnak el vízzel. Az azért járó évi díjat pedig az elfogyasztott vízmennyiséghez képest, akkép állapítják meg, hogy naponként 250 köbláb vízfogyasztás erejéig, 10—10 köbláb után évi 12 frt; 251 köblábtól 500 köblábig terjedő vízfogyasztásért, 10—10 köbláb után évi 10 frt; 501 köblábtól 1000 köblábig, szintén 10—10 köbláb után évi 8 frt; és 1000 köblábat meghaladó vízfogyasztásnál, 10—10 köbláb után, évi 6 frt fizetendő.

Oly házaknál, hol házi kertek vannak, a vízvezeték szintén

vízmérőn át vezetik be a házba és a díjat az elfogyasztott vízmennyiség után kell megfizetni. Azon kültelki telektulajdonosok azonban, kik a vízvezetékert kertjük czéljaira vezetik be, kötelesek a vízvezeték használata mellett, művelés alá eső területnek minden köbmétere után 8 krnyi, illetőleg □ ölenként 15 kr. vízdíjat évenként fizetni.

Istállók és kocsiszínek ellátásánál, minden egyes ló, marha és kocsi után évi díjként 1 frt 50 krt kell fizetni. Iparosok, nevezetesen mészárosok, hentesek, festők, posztónyírók, kalaposok, sütők, korcsmárosok, kávéosok stb. számára, vagy más különös czélokra, a díjat minden egyes esetben egyezség útján, a vízvezeteki bizottmány állapítja meg. Ezekon kívül minden háztulajdonos köteles járdalocsolás fejében, a háza homlokzatának minden egyes folyó öle után évi 25 kr. díjat fizetni.*

A vízvezeteki járulékot negyedévenként előlegesen szedik be és pedig azt minden év február, május, augusztus és november hónapok 1—5-ik napjain, a városi központi pénztárnál kell lefizetni. Oly tárgyakkal, melyek csak vízmérő alkalmazása mellett láthatók el vízzel, a fogyasztó a naponként igénybe veendő legkisebb vízmennyiséget, általánként (középszámban vagy általánosságban) köblábokban bejelenteni tartozik, mely legkisebb általány ára negyedévenként fizetendő. A vízmérő által megállapított, ezen legkisebb általányt meghaladó vízmennyiség után járó póttösszeget pedig, a fogyasztott vízmennyiséghez képest, 10—10 köbláb után, — miként fentebb jelezve volt, — állapítják meg és azt az év végével kell fizetni. Ha azonban ezen többlet a megállapított legkisebb általány 30 %-át meghaladja, akkor a póttösszeg negyedévi részletekben rovandó le.

Azon fogyasztók részére, kik az év folyama közben lépnek be, a

* Mint érdekes curiosumot felemlítjük itt, hogy Budapest a földkerekség legvízívőbb városa. Míg ugyanis Berlinben 50 liter vízzel évenként egy-egy ember beéri, és míg Bécsben is 56 liter fejenként elégségesnek bizonyul, addig Budapesten átlag minden egyes egyénre évenként 117 liter vízfogyasztás esik. Ez azonban nem úgy magyarázandó, mintha másutt kevesebb vizet innának, vagy használnának föl a tisztogatásra, mint nálunk, hanem ennek oka abban van, hogy sehol a világon nem ölt oly ijesztő mérvet a vízpazarlás, mint Budapesten, hol télen át azért, hogy a csó be ne fagyjon, nyáron pedig azért, hogy a víz legalább hűvös legyen, éjjel-nappal folyini hagyják a vízvezeteki csóból a vizet. Ez az oka annak, hogy Budapestet nem lehet ellátni kellő mennyiségű tiszta vízzel és így a lakosság egyik részének könnyelműsége okozza a másik rész betegségét, azért ugyanis, mely tiszta szűrt vizet a külvárosokban nem kaphat.

legelső járulékot az ellátás kezdete napjától, az év végéig terjedő időhöz arányosítva, számítják ki.

A fizetési határidő elmulasztása esetében, az illető fogyasztót 3 nap alatt leendő fizetésre intés által oly megjegyzéssel szólítják föl, hogy késedelmezés esetében, a vízvezeték saját költségére elzáratni, a vízzel való ellátás pedig mindaddig szünetelni fog, míg a hátralékos díjat az illető le nem fizeti. Ismétlés esetében, nevezetesen akkor, ha a fogyasztó háromszor a fizetést pontosan nem teljesíti, a vízvezetéki csövet a hátralékban levő fél háza előtt, annak költségén vágják el.

A fogyasztó évenként csak január hó 31-ik napjára mondhatja föl a vízvezetéki díjat és felmondását tartozik legkésőbb a megelőző év december hó 31-én a bizottmánynak írásban benyújtani. Ha a vizet fogyasztó oly iparosok, kiknek üzletére a vízvezetéki bizottmány külön díjat vetett ki, az év folyama alatt más házba költöznek át, akkor az illető háztulajdonosok erről a vízvezetéki irodát azon házak bejelentése mellett, melyekbe a felek átköltöztek, írásban értesíteni tartoznak; ellenkező esetben a díjat továbbra is megfizetni kötelesek. Ugyancsak ekként tartoznak a háztulajdonosok azon lakófeleknek felvételét is bejelenteni, kik vizet fogyasztó ipart vagy üzletet gyakorolnak.

Ha valamely telektulajdonos üres telkén építeni kíván s a vízvezetéket az építkezésnél használni óhajtja, vagy ha valamely vízvezetékekkel már ellátott házban, toldaléképítkezést akarunk kezdeni, akkor kötelesek vagyunk, az építési engedély iránti kérvénynek bemutatásakor, szándékunkat a vízvezetéki irodában is írásban bejelenteni. Az ily esetekben építettő háztulajdonos, az építkezés időtartamára minden tervezett helyiség után 3 frtot; az építkezésnek írásban befejeztétől fogva pedig, a rendes 1 frt 50 kr. évi díjt tartozik megfizetni.

III. A mi ezután az *utca és járda kövezését és aszfaltozását* illeti, ennek költségeit az utca mindkét oldalán lévő ház- és telektulajdonosok, következő zsinórmérték szerint kötelesek viselni: 1. Hogy ha olyan közönséges utcát, mely még kikövezve nem volt, első ízben raknak ki kockakövekkel, az azon utczában lévő ház- és telektulajdonosok, a felhasznált kövezetkő árát teljesen megfizetni tartoznak. De ha országutakat, vagy rendkívüli szélességű utcákat első ízben köveznek ki, ekkor a kő árának csak fele terheli a ház- és telektulajdonosokat. 2. Hogyha pedig egy, már kikövezve volt utcát újra raknak ki és pedig új kockakövekkel, akkor a ház- és telektulajdono-

sok a kő árának felét fizetik; de ezt is csak úgy, ha be nem tudnák hitelt érdemlőleg bizonyítani, hogy a kérdéses uteza korábbi kövezésekor, az egész kövezéshez szükséges közönséges köanyag árát megfizették. 3. Hogyha továbbá egy még kikövezve nem volt utezát csak közönséges kövekkel és pedig első ízben raknak ki, ezen kövezetkőnemnek hasonlóul felét fizetik a ház- és telektulajdonosok. 4. Hogyha végre valamely utezát vagy járdát aszfaltoznak, eme munkák költségeit az érdekelt ház- és telektulajdonosok $\frac{2}{3}$ részben fizetik, míg a főváros azt $\frac{1}{3}$ részben fedezi.

Ezekhez megjegyezzük, hogy a munkadíjak mindig a fővárost terhelik és a költségek megtérítésében a ház- és telektulajdonosok csak egyszer tartoznak résztvenni, illetőleg aszfaltozás esetében, a régi járda köveinek értékét a járulékösszegeből levonják. A háztulajdonosok járulékait méterenkint és azon egységáruk szerint vetik ki, mit a főváros a vállalkozónak időnkint fizet. Így például az 1889. évben egyenes gránitból való járdaszegélykőnél a háztulajdonos járuléka méterenkint 5 frt 76 krt tett ki; az egyes aszfaltburkolatnál pedig az 3 frt 85 krra rugott.

Igen természetes, hogy a kövezés és aszfaltozás alkalmával, az ereszcatorna és levezetés is a kövezés kivánalmainak megfelelőleg a főváros által készítenendő el; de ezen javítási költségek egészben a háztulajdonost terhelik.

IV. Mindezekon felül a házakat, illetőleg a háztulajdonosokat terheli az ú. n. *házbérkrajczár* is. E czímen a háztulajdonosok az adókkal együtt, minden 100 frt lakbérösszeg után 3 frt 50 krt, vagyis $3\frac{1}{2}$ %-ot fizetnek a fővárosnak, a miért viszont a főváros vállalkozók által minden házból kihordatja a szemetet. De a háztulajdonos házbérkrajczárok czímen a lakóktól, illetőleg a bérlőktől nem $3\frac{1}{2}$ %-ot, hanem ennél többet, rendszerint 9 %-os összeget szed. Ennek oka abban rejlik, hogy a háztulajdonos nem csak a szemetet hordatja ki házából bérlőitől, hanem fizeti a lakók által elfogyasztott és elhasznált vízvezetéki díjat is. Ezenkívül a házat éjjeli világítással is ellátja és esetleg egyéb szolgáltatásokat is teljesített.

Ezekhez még csak azt említjük föl, hogy a háztulajdonosok jelenleg nincsenek feljogosítva, a lakbérösszegek 9 %-át túlhaladó fizetést venni házbérkrajczár czímen a bérlőktől; mert a házbérkrajczároknak tervbe vett fölemelését a főváros elejtette, minélfogva jelenleg is még a régi állapot áll fenn.

V. Végre e helyütt kell felemlítenünk azt is, hogy Budapest főváros területén megvett vagy másként megszerzett minden ingatlan után, az állami átruházási illetéken felül, még külön *fővárosi átíratási illetéket* is kell fizetni. Ezen átíratási illeték 1 % -át képezi az ingatlan összes értékének, mihez minden egyes telekkönyvi átíratás esetében, még 1 frt 60 krt kell engedelmi díj czímén fizetni. Ez utóbbinak azonban ma napság sem jogi, sem tényleges alapja és értelme nincs; de azért a főváros azt mégis folyton beszedi.

NEGYEDIK FEJEZET.

45. §. Az általános jövedelmi pótdadó.

Az általános jövedelmi pótdadó tulajdonképen nem külön adónem, mert ezt nem a jövedelem alapján vetik ki, hanem itt az adóalapot más valódi adók képezik. Ezek szerint az általános jövedelmi pótdadó oly pótlék vagy ráadás, melyet a rendes adókba is lehetne foglalni, ha ezeket egyszerűen fölemelnék. De mivel az általános jövedelmi pótdadó a bevételek ideiglenes gyarapítására, vagy valamely rendkívüli szükséglet fedezésére szolgál, ezt csak rövid időre és kivételesen szokták alkalmazni. Fájdalom, nálunk ez az adó egészen rendessé vált és még nincs kilátás megszüntetésére!

A mi ezek után az általános jövedelmi pótdadó mértékét illeti, e pótdadó fejében fizetendő: 1. A III. osztályú keresetadó alá eső, ipar- és kereskedelmi üzletekből és haszonhajtó foglalkozásokból eredő jövedelmek után, a folyó évre kirovott állami egyenes adónak *a)* 10%-a, ha a keresetadó kivetésének alapjául szolgáló jövedelem a fővárosban 400 frtot, másutt 300 frtot meg nem halad; *b)* 35 százaléka, ha a keresetadó kivetésének alapjául szolgáló jövedelem a fővárosban 400 forintot, másutt 300 frtot meghalad. Megjegyezzük azonban, hogy az általános jövedelmi pótdadót, valamely adóköteles egyén több rendbeli üzlete után, habár a III. osztályú kereseti adó minden egyes üzletre külön van is kivette, még sem külön; hanem az összes III. osztályú kereseti adó *együttes összegének megfelelő százalékban* vetik ki.

2. A IV. osztályú keresetadó alá eső illetményekből a folyó évre kivettett állami egyenes adónak 35 százaléka. 3. A földbirtokra és a házbér alá eső házbirtokra, a folyó évre kivettett állami egyenes adó-

nak és földtehermentesítési járuléknak 30%-a. 4. A házosztályadó alá eső házbirtokra, a folyó évre kivetett állami egyenes adónak és földtehermentesítési járuléknak 40%-a.

Az általános jövedelmi pótagó kivetésének alapjául szolgáló állami adónak és földtehermentesítési járuléknak összegét, az adókivétel foganatosítása előtt, adónemenként oly módon kerekítik ki, hogy a forinton alul levő összegeket teljes forintnak veszik. Ha a pótagó alapjául szolgáló adóösszeg 1 frtot meg nem halad, a kikerekítésnek helye nincs.

Az ideiglenes adómentesség kedvezményében részesített föld- és házbirtoknál, általános jövedelmi pótagó fejében, 20% fizetendő azon összeg után, mely az illető föld- vagy házbirtokra állami adó és földtehermentesítési járuléknak címén, a folyó évre ki volna vetve, ha a föld- vagy házbirtok adómentes nem lett volna. Ha valamely háznak ideiglenes adómentessége évközben szűnik meg, az adómentesség megszűnését követő naptól kezdve, a házbéradó alá eső házaknál 30%-os, a házosztályadó alá eső házaknál pedig 40%-os pótagót alkalmaznak.

A föld- és házbirtoknak, a fentebbiek szerint kiszámított általános jövedelmi pótagójából levonandó: az illető tulajdonost bekebelezés által is terhelő költsön után, az adóévet megelőző év végéig tényleg le nem roított *tőkeamaradék*, *egy évi kamatainak* 10%-a, feltéve, hogy a tőkével kamatok is be vannak kebelezve. De kamatlevonásnak ezek szerint csak oly kamatokra nézve lehet helye, melyek már az adóévet megelőző évben teherként fennállottak. A pótagóból a bekebelezett s az illető tulajdonos által fizetendő életjáradékok 10%-át is levonják. De ha valamely adósság a telekkönyvben csak előjegyezve van és nem bekebelezve, ilyen tőke kamatai levonásba nem hozhatók; mert ez még kétes adósság.

A föld- és házbirtokra bekebelezett adósságokból, még le nem roított tőkeösszegnek kamatját, az adóköteles bevallani tartozik. Eme bevallást a jövedelembevallással szemben, kamatlevegbevallásnak lehet nevezni. A bevallásban az adózó köteles a még fizetendő tőkeösszeget s az ezután járó egy évi kamatot, a kötvénynek és bekebelezetésének keltét, hitelezőjének nevét és lakását pontosan és a valódi tényállásnak megfelelően kitenni. Hitelüzlettel foglalkozó pénzügyintézetektől fölvett kölcsönöknél, azon összeget kell bevallani, mely az eredetileg kölcsönvett és bizonyos évek alatt törlesztendő tőkeösszeg után, a

kötvényben megállapított kamatláb szerint, *kamat gyanánt egy évre esik.*

Ezek az ú. n. törlesztési kölcsönök, melyeknél pl. 7%-al a tőke is törlesztetik; de ebből évi kamatra rendszerint csak 5% esik. A vallomási ív jegyzet rovatában tehát nem a 7%-ot, hanem az 5%-ot, illetőleg ennek összegét kell beírni s e mellett még a törlesztetlenül fennálló tőkeösszeget is kitüntetni. A vallomás a községi előljáróságnál ingyen átvehető űrlap kitöltése és aláírása után, az adóév január hava végéig, a községi előljáróságnál adandó be; de az adósságok kamatait az ingatlan birtok tulajdonosa, vagy meghatalmazottja köteles bevallani; mert különben a vallomást nem veszik figyelembe.

Ha a fél eme határidőt tőle nem függő és általa el nem háríthatott akadály miatt mulasztotta el, igazolási kérelemnek van helye, mely az elmulasztott határidő utolsó napját követő 15 nap alatt a kir. pénzügyigazgatóságnál, Budapesten a kir. adófelügyelőnél nyújtandó be, ki az igazolási kérelmet első fokban elintézi. Ez ellen a határozat ellen, azután, ha az elutasító, a pénzügyminiszteriumhoz lehet felebezni. Az érdemleges felebbezéseket pedig a pénzügyigazgatóság, illetőleg Budapesten a kir. adófelügyelő, a kivetési lajstromnak közszemlére történt kitétele s a felebbezésekre kitűzött határidő lejárta után, a közigazgatási bizottság elé terjeszti. A közigazgatási bizottság, ha az igazolási kérelemnek helyt ad, jogosítva van a felebbezett ügyet érdemlegesen azonnal felülvizsgálni és a jövedelmi pótagót, a vallomásban foglalt adatok figyelembe vételével, másodfokon megállapítani.

Különben a községi előljáróság a vallomás benyújtásának bizonyosságául, a félnek átvételi elismervényt ad. Azon feleket, kik a bevallást eme határidőben be nem adták, a községi előljáróság, a bevallás beadására az illető helyen szokásos módon, 8 napi határidő kitűzése mellett, oly megjegyzéssel tartozik felhívni, hogy ezen újabb határidőnek meg nem tartása esetében, adójuk hivatalból lesz megállapítva. Addig, míg ezen 8 napi záros határidő ki nincs tűzve, a felek vallomásait el kell fogadni és hivatalosan felhasználni.

Ha a kamattartozás alapját képező kötvény több jószágtestre, vagy különböző községekben fekvő ingatlanokra van bekebelezve, az adózó köteles ezen körülményt, a jószágtestek, illetőleg községek megnevezésével bevallani, mely alkalommal azon ingatlant is megjelölheti, melynél a jelzálogul lekötött ingatlanok összes pótagójából, az

évi kamatok 10⁰/₀-a levonandó lészen. Ha az adózó eme jogával nem él, az általános jövedelmi pótadót, valamennyi ingatlanra nézve ama községben kell kiróni, melyben az adózó, az általános összeírás szerint rendes lakását tartja. Ily esetben eme község előljárósága köteles, a bevállás benyújtásától számítandó 3 nap alatt, ama községek előljáróságait, mely községek határában az illető ingatlan fekszik, az ezen ingatlanok után, a folyó évre kivetett egyenes adók és földtehermentesítési járulékok kimutatására felhívni. A felhívott községi előljáróságok kötelesek viszont, az említett adók és járulékok mennyiségét kitüntető lajstromkivonatot, szintén 3 nap alatt, a megkereső községi előljáróságnak megküldeni. Ily esetben a kivonatban foglalt ingatlanok után, az általános jövedelmi pótadó, nem rovandó ki azon községben, melynek előljárósága a lajstromkivonatot átküldte.

Ezek után a szabályokat példával megvilágosítva vegyük, hogy egy vidéki iparosra, kinek földje és háza van; de a ki ezenkívül még mint takarékpénztári igazgató rendes fizetést is húz, az 1889. évi összes egyenes adója után, következőleg vetik ki az általános jövedelmi pótadót:

1. Az 1889. évi 30 frt 60 kr. földadójának 31 frtra kike-rekített összege után 30% pótadója tesz	9 frt 30 krt
2. Az 1889. évi 12 frt házosztályadója után 40% általános jövedelmi pótadója tesz	4 « 80 «
3. Az 1889. évi 22 frt házbéradó után 33% általános jövedelmi pótadója tesz	6 « 60 «
4. Az 1889. évi 40 frt III. osztályú kereseti adója után 35% általános jövedelmi pótadója tesz	14 « — «
5. Az 1889. évi 1600 frtnyi takarékpénztári igazgatói fizetésének 28 frtnyi IV. osztályú kereseti adója után 35% tesz	9 « 80 «
Összesen	44 frt 50 krt

Tekintettel azonban arra, hogy ezen iparosnak, föld- és házbirtokára 500 frtnyi évi 6%-os kamatláb mellett, jelzálogos kölcsön van bekebelezve és ő ezen 30 frt kamatterhet szabályszerű időben, vagyis 1889. évi január hó 31-ig, azon célból bevallotta, hogy ezen 30 frt kamatterher az általános jövedelmi pótadó kivetésénél figyelembe vétésék, ennél fogva a 30 frtnyi bevallott kamatterher 10%-át, vagyis a 3 frtot, a fenti 44 frt 50 krból levonásba hozzák. Ez okból a fenti iparosnak 1890. évi általános jövedelmi pótadóját 41 frt 50 krynki összegben vetik ki.

Általános jövedelmi pótadó alá nem esnek: 1. A keresetadó I. osztálya alá tartozó egyének, az ezen osztályban keresetadóval megrovott keresményükre nézve. 2. A keresetadó IV. osztálya alá tartozó adó-

köteles egyének; a mennyiben az ezen osztályban megrovott állandó illetményük a fővárosban 2000 frtnál, másutt pedig 1500 frtnál *kisebb*; vagyis a kinek 2000 frt, illetőleg 1500 frt vagy ezeknél nagyobb fizetése van, az egész fizetése után fizet általános jövedelmi pótdadót; ellenben a kinek 2000 frtnál vagy 1500 frtnál kevesebb fizetése van, általános jövedelmi pótdadó fejében semmit sem köteles fizetni; mert az említett összegeken alul maradó illetmények nem esnek általános jövedelmi pótdadó alá. Nem kötelesek továbbá általános jövedelmi pótdadót fizetni:

3. Azok, kik mint családtagok vannak keresetadóval megróva. Végre
4. A keresetadó III. osztálya alól kivett jövedelmek, szintén nem esnek általános jövedelmi pótdadó alá. Megjegyezzük azonban, hogy az árváknak a kir. adóhivataloknál elhelyezett kamatjövedelme, eme pótdadó fizetése alól fölmentve nincs.

Az általános jövedelmi pótdadó összegét hivatalosan szállítják le, illetőleg törlik, ha az ezen adó kivetésének alapjául szolgált állami adónak és földtehermentesítési járuléknak összege, törvényes okokból leszállítatik vagy töröltetik. — Nevezetesen törlésbe hozzák eme pótdadót, ha a fél igazolja, hogy az a vagyon, melyet a folyó évben adó alá vontak, az ő birtokában nincs, és ha azon üzletet, foglalkozást, hivatalt, mely után a folyó évben adó volt kivetve, valaki nem folytatja, illetőleg beszüntette vagy abbanhagyta.

A pótdadó leszállításának alapját képező adót és földtehermentesítési járulékot az adókirovás foganatosítása előtt, szintén kikerekítik oly módon, hogy a forinton alul levő összeget teljes forintnak veszik.

Ha adósságokkal terhelt föld- vagy házbirtoknál, a leszállított jövedelmi pótdadó összege nagyobb volna azon összegnél, melyet pótdadó czimén, az említett föld- vagy házbirtok után, a kamattartozások tekintetbe vételével, az illető adóévre kivetettek, — a pótdadó leszállítása csakis az ezen eredetileg kivetett pótdadó összegének erejéig engedhető meg.

Az általános jövedelmi pótdadó egész összegében állami adót képez, mely után sem törvényhatósági, sem községi, sem iskolai pótlekót ki nem vehetnek. Az egyes adónemekre nézve alkalmazandó pótdadó-százalék magasságát, a törvényhozás évről-évre az államköltségvetési törvényben határozza meg. Ugyanazért felemlíthetjük, hogy az 1890. évi költségvetésben általános jövedelmi pótdadó fejében, 16 millió 500 forint van előirányozva, míg az 1889. évre megállapított költségvetésben 16 millió 623 ezer forint volt megállapítva. A változás e szerint igen csekély; minélfogva azt mondhatjuk, hogy eme pótdadó mértéke meglehetősen állandó, és így könnyebb áttekinthetés végett, mellékeljük a következő kimutatásokat:

1. Adókulcs a III. osztályú kereseti adó után; még pedig, ha az adóalap a 300 frtot meg nem haladja, 10°/_o; ha azonban az adóalap a 300 frtot meghaladja, 35°/_o. Ez a százalék a 30 adó frton felül változik e kimutatásban.

Adó frt után	Általános jövedelmi pótadó		Adó frt után	Általános jövedelmi pótadó		Adó frt után	Általános jövedelmi pótadó		Adó frt után	Általános jövedelmi pótadó		Adó forint után	Általános jövedelmi pótadó	
	frt	kr.		frt	kr.		frt	kr.		frt	kr.		frt	kr.
1	—	10	26	2	60	51	17	85	76	26	60	150	52	50
2	—	20	27	2	70	52	18	20	77	26	95	200	70	—
3	—	30	28	2	80	53	18	55	78	27	30	250	87	50
4	—	40	29	2	90	54	18	90	79	27	65	300	105	—
5	—	50	30	3	—	55	19	25	80	28	—	350	122	50
6	—	60	31	10	85	56	19	60	81	28	35	400	140	—
7	—	70	32	11	20	57	19	95	82	28	70	450	157	50
8	—	80	33	11	55	58	20	30	83	29	05	500	175	—
9	—	90	34	11	90	59	20	65	84	29	40	550	192	50
10	1	—	35	12	25	60	21	—	85	29	75	600	210	—
11	1	10	36	12	60	61	21	55	86	30	10	650	227	50
12	1	20	37	12	95	62	21	70	87	30	45	700	245	—
13	1	30	38	13	30	63	22	05	88	30	80	750	262	50
14	1	40	39	13	65	64	22	40	89	31	15	800	280	—
15	1	50	40	14	—	65	22	75	90	31	50	850	297	50
16	1	60	41	14	35	66	23	10	91	31	85	900	315	—
17	1	70	42	14	70	67	23	45	92	32	20	950	332	50
18	1	80	43	15	05	68	23	80	93	32	55	1000	350	—
19	1	90	44	15	40	69	24	15	94	32	90	2000	700	—
20	2	—	45	15	75	70	24	50	95	33	25	3000	1050	—
21	2	10	46	16	10	71	24	85	96	33	60	4000	1400	—
22	2	20	47	16	45	72	25	20	97	33	95	5000	1750	—
23	2	30	48	16	80	73	25	55	98	34	30	6000	2100	—
24	2	40	49	17	15	74	25	90	99	34	65	7000	2450	—
25	2	50	50	17	50	75	26	25	100	35	—	8000	2800	—

2. A földadó és házbéradó után 30% az adókulcs.

Adó frt után	Általános jövedelmi pótdadó		Adó frt után	Általános jövedelmi pótdadó		Adó frt után	Általános jövedelmi pótdadó		Adó frt után	Általános jövedelmi pótdadó		Adó forint után	Általános jövedelmi pótdadó	
	frt	kr.		frt	kr.		frt	kr.		frt	kr.		frt	kr.
1	—	30	26	7	80	51	15	30	76	22	80	150	45	—
2	—	60	27	8	10	52	15	60	77	23	10	200	60	—
3	—	90	28	8	40	53	15	90	78	23	40	250	75	—
4	1	20	29	8	70	54	16	20	79	23	70	300	90	—
5	1	50	30	9	—	55	16	50	80	24	—	350	105	—
6	1	80	31	9	30	56	16	80	81	24	30	400	120	—
7	2	10	32	9	60	57	17	10	82	24	60	450	135	—
8	2	40	33	9	90	58	17	40	83	24	90	500	150	—
9	2	70	34	10	20	59	17	70	84	25	20	550	165	—
10	3	—	35	10	50	60	18	—	85	25	50	600	180	—
11	3	30	36	10	80	61	18	30	86	25	80	650	195	—
12	3	60	37	11	10	62	18	60	87	26	10	700	210	—
13	3	90	38	11	40	63	18	90	88	26	40	750	225	—
14	4	20	39	11	70	64	19	20	89	26	70	800	240	—
15	4	50	40	12	—	65	19	50	90	27	—	850	255	—
16	4	80	41	12	30	66	19	80	91	27	30	900	270	—
17	5	10	42	12	60	67	20	10	92	27	60	1000	300	—
18	5	40	43	12	90	68	20	40	93	27	90	2000	600	—
19	5	70	44	13	20	69	20	70	94	28	20	3000	900	—
20	6	—	45	13	50	70	21	—	95	28	50	4000	1200	—
21	6	30	46	13	80	71	21	30	96	28	80	5000	1500	—
22	6	60	47	14	10	72	21	60	97	29	10	6000	1800	—
23	6	90	48	14	40	73	21	90	98	29	40	7000	2100	—
24	7	20	49	14	70	74	22	20	99	29	70	8000	2400	—
25	7	50	50	15	—	75	22	50	100	30	—	9000	2700	—

3. Házosztályadó után 40% az adókulcs.

Adó frt után	Általános jövedelmi pótadó		Adó frt után	Általános jövedelmi pótadó		Adó frt után	Általános jövedelmi pótadó		Adó frt után	Általános jövedelmi pótadó		Adó forint után	Általános jövedelmi pótadó	
	frt	kr.		frt	kr.		frt	kr.		frt	kr.		frt	kr.
1	—	40	26	10	40	51	20	40	76	30	40	150	60	—
2	—	80	27	10	80	52	20	80	77	30	80	200	80	—
3	1	20	28	11	20	53	21	20	78	31	20	250	100	—
4	1	60	29	11	60	54	21	60	79	31	60	300	120	—
5	2	—	30	12	—	55	22	—	80	32	—	350	140	—
6	2	40	31	12	40	56	22	40	81	32	40	400	160	—
7	2	80	32	12	80	57	22	80	82	32	80	450	180	—
8	3	20	33	13	20	58	23	20	83	33	20	500	200	—
9	3	60	34	13	60	59	23	60	84	33	60	550	220	—
10	4	—	35	14	—	60	24	—	85	34	—	600	240	—
11	4	40	36	14	40	61	24	40	86	34	40	650	260	—
12	4	80	37	14	80	62	24	80	87	34	80	700	280	—
13	5	20	38	15	20	63	25	20	88	35	20	750	300	—
14	5	60	39	15	60	64	25	60	89	35	60	800	320	—
15	6	—	40	16	—	65	26	—	90	36	—	850	340	—
16	6	40	41	16	40	66	26	40	91	36	40	900	360	—
17	6	80	42	16	80	67	26	80	92	36	80	950	380	—
18	7	20	43	17	20	68	27	20	93	37	20	1000	400	—
19	7	60	44	17	60	69	27	60	94	37	60	2000	800	—
20	8	—	45	18	—	70	28	—	95	38	—	3000	1200	—
21	8	40	46	18	40	71	28	40	96	38	40	4000	1600	—
22	8	80	47	18	80	72	28	80	97	38	80	5000	2000	—
23	9	20	48	19	20	73	29	20	98	39	20	6000	2400	—
24	9	60	49	19	60	74	29	60	99	39	60	7000	2800	—
25	10	—	50	20	—	75	30	—	100	40	—	8000	3200	—

ÖTÖDIK FEJEZET.

46. §. A községi, városi és megyei adó.

A községi, városi és megyei adó annyiban hasonlít az általános jövedelmi pótdáchoz, a mennyiben annak alapját is az állami adó képezi és azt is ennek összege arányában vetik ki. De a községi adó az általános jövedelmi pótdától különbözik annyiban, a mennyiben az a községek, városok és megyék különleges kiadásainak fedezésére szolgál. S ezen kívül vannak még a községi pótlékok, melyeket egyes tárgyakra vetnek ki és különféle címeken szednek a községek.

I. A mi ezek után első sorban a községeket illeti, ezek, a mennyiben a község kiadásai, a községi törzsvagyon jövedelmeiből és a község egyéb bevételeiből nem fedezhetők, a községi lakosokra és a birtokosokra községi adót vehetnek ki. Nevezetesen kis és nagy községekben ép úgy, mint rendezett tanácsú városokban, a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségeket, a folyó évre kivetett következő egyenes állami adók u. m. földadó, házadó, keresetadó arányában; — azon költségeket pedig, melyeket egyedül a földbirtok érdekében tesznek, csak az érdekeltek földadója arányában vetik ki. Ama költségeket végre, melyek a két osztályba nem sorozhatók, melyeknek a belrendőrségi és a közbiztonságra vonatkozó kiadások, csak a házadó és a kereseti adó arányában szedik be.

Az első sorban jelzett közigazgatási költségek kivetésének alapjául, a községhez közigazgatásilag csatolt puszta, illetőleg havasok és rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőtestek után fizetett, egyenes adóknak csak fele része vehető. A gazdasági és mezői felügyelet költségeihez járulni nem tartoznak, a községekben levő vagy a községhez csatolt földbirtokok tulajdonosai, kik e költségeknek hasznát nem veszik és e tekintetben magukról gondoskodnak. Oly községekben, melyekben (pl. telepítvények) államadót még nem fizetnek, a községi adó kivetésének módozatait és feltételeit azon időre, a község a törvényhatóság jóváhagyása mellett, szabályrendelet útján határozza meg.

Oly községekben pedig, melyekben a napszamosok állami adómentessége a községi, megyei és iskolai adóalap nagyobb mérvű csorbulását idézné elő, a község az ottan lakó és csupán napszám után élő napszamosokra kivetendő községi adó módozatait és feltételeit, hasonló

eljárás mellett határozhatja el. Az ily napszámra kivethető községi adó azonban, az illető törvényhatóság által megállapított egy napi községi átlagos, vagy is középszerű napszám összegénél, vagy a községben fizetett legkisebb mérvű községi adó felénél nagyobb nem lehet.

Két község egymás mellett levő határain épült gazdaszáti, kereskedelmi vagy gyártelepek tulajdonosai, a telephez tartozó beltelkek hovátartozása iránt, a telep felállítása alkalmával a tárgyalást megindítani tartoznak. A helyi érdekű vasutakra adandó segélyösszegek megállapítását és kivetését, a képviselőtestület esetről-esetre 15 nappal előre kihirdetendő közgyűlésben egyezségileg és a törvényhatósági jóváhagyás feltétele mellett határozza el, az ez iránt hozott határozat kihirdetendő, 15 napig a község házánál kiteendő és ellene ezen idő alatt, bármely községi lakos vagy birtokos felebbezéssel élhet.

A községi népiskolák költségei tekintetében, a törvény azt rendeli, hogy a községi népiskolák terheit első sorban a község viseli, mely célra minden községi, vagy a községhez tartozó polgárra és birtokosra külön adót vethet ki. Ezen adó azonban az állami egyenes adóknak 5%-át nem haladhatja meg. Ezenkívül a hitfelekezetek is tarthatnak fenn saját erejükből nyilvános népoktatási tanintézeteket, melyeknek felállítására és fenntartására, hivaik anyagi hozzájárulását és pedig a saját képviselők által meghatározandó módon és arányban igénybe vehetik. De azon községi tagok és birtokosok, kik hitfelekezeti iskolát tartanak fenn, csak annyiban kötelesek a községi iskola fenntartásához járulni; a mennyiben azon összeg, melylyel saját hitfelekezeti iskolájok fenntartásához pénzben vagy terményekben járulnak, egyenes adóik 5%-át nem meríti ki.

Rendezett tanácsú városokban a törvényhatóság indokolt előterjesztése folytán, a mennyiben az állam jövedelmeinek csökkenése s az ipar és kereskedelem érdekeinek veszélyeztetése nélkül eszközölhető, a kormány kivételesen megengedheti, hogy azok közvetett állami adókra is vethessenek pótdadót s jövedelmeik szaporítása végett, a városban s annak területén illetékeket, helypénzeket, vámokat szedhessenek; sőt az állam által igénybe nem vett új adónemeket is hozhassanak be. S ezeket megkülönböztetésül a rendes községi adótól, községi pótdadónak vagy pótléknak szoktuk nevezni.

II. A mi továbbá a városi adót illeti, a törvényhatósági joggal bíró városok házi adóját, az állami egyenes adók, u. m. a házadó, földadó, keresetadó után százalékokban vetik ki. Egyebekben a törvény-

hatósági joggal felruházott városok háztartási ügyeire nézve, a községi törvény rendelkezései irányadók. A törvényhatósági joggal felruházott városok, közvetett állami adókra is vethetnek ki községi pótladót vagy pótlékot. Ezenfelül a városban s annak területén illetékeket, helypénzeket, vámokat szedhetnek s az állam által igénybe nem vett új adókat hozhatnak be. E jog gyakorlására azonban a kormány engedélye szükséges, mely azt — a mennyiben az állam jövedelmeinek csökkenése s az ipar és kereskedelem érdekeinek veszélyeztetése nélkül eszközölhető, — a helyi viszonyokhoz képest, a város indokolt felterjesztésére megadhatja.

A községi adó tekintetében Budapest fővárosra nézve annyit kell megjegyezni, hogy itt az összes állami egyenes adók után 25% a községi adó. Ezenkívül mindenki fizet még közmunkaváltság czimén évenként 1 frt 20 krt, végre a háztulajdonosok házbérkrajczár czimén, még 3¹/₂%-ot fizetnek a házbérijövedelem után községi adó fejében. Budapesten ezeken kívül még a fogyasztási adók után is kell pótlékot fizetni; sőt ott helypénzt, kövezetvámot is stb. szednek.*

III. A megyei törvényhatóságok részére, hogy közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásait, e célra felhasználható saját jövedelmük mellett fedezhessék, az 1884. évtől kezdve, évenként a következő kimutatásban megállapított összegeket szolgáltatja ki nekik a kormány az állampénztárból.

* Lásd ezekre nézve az 50. és 78. §§-okat.

S	A törvényhatóság neve	Az állam- pénztárból évenként kiadandó összeg	Sorszám	A törvényhatóság neve	Az állam- pénztárból évenként kiadandó összeg
		forint			forint
1	Abauj-Torna	71,900	34	Maros-Torda	54,600
2	Alsó-Fehér	58,800	35	Moson	49,600
3	Arad	92,000	36	Nagy-Küküllő	51,600
4	Árva	45,700	37	Nógrád	70,800
5	Bács-Bodrog	154,600	38	Nyitra	116,000
6	Baranya	81,200	39	Pest-Pilis-Solt-K.-Kun	170,000
7	Bars	62,300	40	Pozsony	95,400
8	Békés	69,200	41	Sáros	65,900
9	Bereg	58,000	42	Somogy	89,500
10	Besztercze-Naszód	45,000	43	Sopron	80,200
11	Bihar	135,900	44	Szabolcs	69,400
12	Borsod	72,400	45	Szatmár	89,000
13	Brassó	41,300	46	Szeben	55,500
14	Csanád	52,400	47	Szepes	62,100
15	Csik	46,800	48	Szilágy	63,500
16	Csongrád	48,700	49	Szolnok-Doboka	68,400
17	Esztergom	41,100	50	Temes	116,300
18	Fejér	70,000	51	Tolna	67,200
19	Fogaras	39,800	52	Torda-Aranyos	51,900
20	Gömör és Kis-Hont	58,800	53	Torontál	160,000
21	Győr	45,900	54	Trencsén	80,200
22	Hajdu	46,300	55	Turóc	34,200
23	Háromszék	48,500	56	Udvarhely	40,300
24	Heves	77,200	57	Ugocsa	33,300
25	Hont	58,800	58	Ung	56,700
26	Hunyad	79,000	59	Vas	105,700
27	J.-N.-K.-Szolnok	77,800	60	Veszprém	71,600
28	Kis-Küküllő	39,900	61	Zala	106,100
29	Kolozs	62,100	62	Zemplén	98,300
30	Komárom	61,700	63	Zólyom	48,300
31	Krassó-Szörény	127,000		összesen	4,515,000
32	Liptó	47,900			
33	Mármaros	75,400			

E kimutatásban kitett összegeken felül, a megyék közigazgatási, közlekedési, közgazdasági, közművelődési és jótékonyági czélokra 3%-től meg nem haladó pótdót szedhetnek. Ezen pótdót a földadó, házadó, keresetadó stb. czimén fizetett egyenes államadók után százalékban vetik ki. A megyei adó és pótdó kivetésének, kezelésének és behajtásának módját a törvényhatóság, a belügyminiszter jóváhagyása mellett — szabályrendeletileg állapítja meg; igénybevétele és mérve iránt a közgyűlés rendszerint évenként előre, a költségvetés megállapítása alkalmával határoz.

Eme közgyűlés határnapját 15 nappal megelőzőleg, a törvényhatósági bizottság minden egyes tagjához külön meghívást kell intézni, melyben azonkívül, hogy a közgyűlés tárgya a költségvetés megállapítása lesz, az is kiteendő, hogy pótdó kivetése szándékoztatik-e, s ha igen, minő czélra. Azon esetben, midőn a pótdó kivetése iránt határozni, érvényes határozat hozatalára, a közgyűlésen jelenlévő tagok $\frac{2}{3}$ -dának névszerinti szavazása és a szavazatoknak jegyzőkönyvbe vétele mellett való hozzájárulása szükséges.

Ha a pótdót közlekedési czélokra vetik ki, az abból várható eredmény a közmunka tárgyában készült s a kereskedelmi miniszterhez felterjesztendő költségvetési előirányzat fedezeti rovatába veendő föl. Új tisztii állomások rendszeresítésénél és tisztii fizetések felemelésénél, a megyei tisztviselők szavazattal nem bírnak. A közigazgatási, közlekedési, közgazdasági, közművelődési és jótékonyági czélokra szolgáló pótdó kivetése iránt, ha elemi csapások, vagy más előre nem láthatott események ezt igénylik, a megye a belügyminiszter jóváhagyásával, kivételesen az év folyama alatt is határozhat. Az eljárást ez esetben is a fentebb jelzett rendelkezések szabályozzák.

A megállapított pótdó egyénenkénti kivetését, községenként előre ki kell hirdetni, 8 napon át közszemlére kitenni, mely kitétel után 8 nap alatt a magát túlterheltnek vélt fél, a közigazgatási bizottságnál felszólalhat. Eme felszólalások elintézésére, a közigazgatási bizottság saját kebeléből, minden év első ülésében, négy tagból álló küldöttséget választ, mely a főispán vagy ennek akadályoztatása esetében, az alispán elnöklete alatt ez ügyben végérvényesen dönt. Ezen küldöttség, ha szükségét látja, határozathozatal előtt, a kir. pénzügyigazgatót, a mennyiben az a küldöttségnek tagja nem lenne, vagy annak helyettesét, valamint a megyei számvevőt is meghallgatja, ha pedig az illető fél ezt felebbezésében kívánta, meghallgatni tartozik.

Azon tévedések azonban, melyek egyedül a százalék hibás kiszámításából erednek, a felszólalásokra kitűzött határidő lejárta után is kiigazíthatók.

A közigazgatási, közlekedési, közgazdasági, közművelődési és jótékonyossági célokra szolgáló adón kívül, a megyék a törvényben meghatározott célokra, még 2% erejéig vethetnek ki pótdadót, a bel- és pénzügyminiszter előzetes engedélyével. További megyei pótdadó kivetése csakis a törvényhozás külön felhatalmazása alapján eszközölhető. Mindeme pótdadókra nézve is a fentjelzett rendelkezések érvényesek.

A megyei személyzet létszámában és illetményeiben idővel szükségesnek mutatkozó változások, csak a belügyminiszter előleges jóváhagyásával lesznek eszközölhetők. Ezen jóváhagyás azonban, ha a célba vett változtatások, a pótdadó igénybe vételét vonnák maguk után, csak azon esetben adható meg, ha a pótdadót ezen célra a közgyűlés már megszavazta.

Mindezeknek, különösen pedig a megyei s községi adóknak és pótlékoknak megvilágítására egy példát hozunk föl. Tegyük föl, hogy valamely nagy községben egy iparos, kinek üzletén kívül háza és kertje is van, fizet összes állami adója fejében 60 frtot. Ezeknek az állami adóknak főösszege után pedig fizet p. az illető iparos következő községi adót s községi pótlékot, miket *közköltségeknek* szoktak nevezni és a miről külön adókönyvecskékkel szolgálnak a községek :

1. Közigazgatási költségekre	--- --- --- --- ---	6 frt — kr.
2. Rendőrségi és közbiztonsági költségekre	--- ---	8 « 50 «
3. Katona-beszállásolásért	--- --- --- --- ---	8 « — «
4. Közművelődési célokra	--- --- --- --- ---	3 « 50 «
5. Iskolai adóba	--- --- --- --- ---	2 « 80 «
6. Kéményseprőnek	--- --- --- --- ---	1 « — «
7. Kórházi költségre	--- --- --- --- ---	— « 20 «
Összesen	--- ---	30 frt — kr.

Ha az illetőnek szőlője és földbirtoka is volna, akkor fizetne még a mezei- és szőlőcsősöznek, esetleg a pásztorok részére is. Sőt vannak községek, hol úgy az egyházi, mint a világi tisztviselők fizetéséhez vagy fizetésének alapjához is szednek községi pótlékot. Az országos és községi közmunkaváltság e rovatokból lassankint kimarad ; mert ezek már a többiekbe foglalvák.

Az itt felhozott példában, épen felét teszi ki a községi és megyei

adó az állami adónak. De vannak községek, főleg pedig városok, melyekben épen annyi a községi adó, mint az állami; sőt sok helyen a községi közköltségek összege felül is haladja az állami adók összegét. Az a boldog korszak, a melyben Magyarország községei és városai saját törzsvagyonukból, főleg ingatlanaiuk jövedelmeiből föl tudták magukat tartani, ma már elmúlt; mert alig van most hazánkban még 2—3 város, melyben községi adókat és pótlékokat nem szednének.

HATODIK FEJEZET.

47. §. Az egyenes adók könyvelése és befizetése.

Az egyenes adókat egyénenkint, továbbá adóhivatalonkint és törvényhatóságunkint könyvelik el. A könyvelést és nyilvántartást: 1. egyénenkint a községi jegyzők vagy a városi adóhivatalok, 2. községenkint és a kis- és nagyközségekben évenkint legalább 100 frt adót fizető adózókra nézve, egyénenkint is a kir. adóhivatalok, végre 3. adóhivatalonkint és törvényhatóságunkint a kir. pénzügyigazgatóságok számvevő közegei teljesítik. A pénzügyigazgatóságok a községi közegeket, az egyénenkinti könyvelés körül való teendőikre nézve a kir. adóhivatalokkal, szükség esetében saját kiküldöttjeikkel ellenőriztetik.

Az egyénenkint és adónemenkint kivetett adóösszegek adókönyvecskéiben iratnak elő, melyek címlapjára a vármegyét, a kir. adóhivatalt és a községet; továbbá a házszámot, az adózó nevét s a községi adófékönyv illető lapoldalát írják fel. Az adókönyvecske két részből u. m. tartozási és lerovási részből áll. A tartozási oldalon legfölül beírják a múlt évről maradt hátralékot; azután pedig a folyó évi adóilletőséget elkülönítve az egyes adónemek szerint. A folyó adók sommázata után, a múlt évi hátralékot a folyó évi illetőséggel egyesítve, egy főösszegben tüntetnek ki. A lerovási oldalon mindenenk előtt a napi jegyzék ama tételszáma vezetendő be, mely alatt a befizetett összeg bevételeztetik; azután a befizetett összegek vezetendők be, megjelölvén, hogy adó, késedelmi kamat, vagy végrehajtási költség fejében lettek-e átvéve. Az adószedő aláírásával nyugtazza a történt befizetést. Az év végével az egész esztendőn át történt befizetéseket összeadják s a lerovott összeget a tartozással összehasonlítván, a mutatkozó hátralékot, illetőleg túlfizetést kiírják s a következő adóévre viszik át.

Az adókönyvecskéket: a) a községnél fizető adózók számára, a

községi közegek állítják ki és kézbesítik; *b*) a kir. adóhivatalnál fizető adózók számára, a kir. adóhivatal állítja ki és a helyben lakó adózóknak saját közege által; a nem helyben lakó adózóknak pedig a lakhelyüket képező község közegeivel kézbesítetteti. Az új adókönyvecsék kézbesítése alkalmával, az adózó az adókönyvecske árán kívül, mely 2 krajczárnál nagyobb nem lehet, az azt kiállító közeg számára, egy krajczárt köteles fizetni. Azon adózók, kik már a múlt évben is előfordultak az adózók sorában s így adókönyvecskével el voltak látva, tartoznak az adóelőírás befejezését jelentő hirdetmény, közzétételét követő évnegyed közepéig, könyvecsékük kiegészítése végett önként jelentkezni. Azok, kik ezt elmulasztják, legalább 8 napi záros határidő kitűzésével és igazolatlan mulasztás esetén, 1—5 frtig terjedhető bírság terhe alatt, a községben szokásos módon vagy hirdetmény útján felhívandók, hogy adókönyvecskeiket a kiegészítés eszközlése végett és pedig a községnél fizető adózók a községi elüljáróságnál, a kir. adóhivatalnál fizető adózók pedig a kir. adóhivatalnál mutassák be.

Az egyenes adók törlesztésére befizetett összegeket azon esetben, ha az adózó mult évekből származó hátralékokkal tartozik, ezen hátralékokra és az utánuk járó késedelmi kamatokra és a behajtási illetékekre könyvelik mindaddig, míg ezek teljesen törlesztve nem lesznek, és csak azon része fordítható a folyó tartozás és járulékeinak lerovására, mely a hátralék törlesztése után fenmarad, kivéve, ha az illető adózó hátralékának lefizetésére halasztást nyert.

A mi pedig az egyenes adók befizetését illeti, azok 4 egyenlő részben és pedig minden évnegyed első napján, tehát január, április, július és október 1-én esedékesek és az illető évnegyed közepéig fizetendőek. Ezen általános szabály alól csak az I. osztályú kereseti adóra és a hadmentességi díjra nézve van kivétel. Az I. osztályú kereseti adó ugyanis két egyenlő félévi részletben és pedig minden év április és október hava 1. napján esedékes és legkésőbb május és november hó 15. napján fizetendő; azon adózó azonban, ki a reá kivetett I. osztályú keresetadó esedékességének lejártá előtt ama községből, hol adóval meg van róva, végleg elköltözni kíván, tartozik adóját egyszerre lefizetni. A hadmentességi díj pedig minden év október hava 1. napján esedékes és legkésőbb november 15-éig egyszerre fizetendő le.

Addig, míg a folyó évre történt adókievetés eredménye, az adózó adókönyvecskéjébe bejegyezve nincsen, az évnegyedi részleteket, a megelőző évi adókirovás szerint kell fizetni. Az esetleges különbözeteket az

adókönyvecskék kiállításának befejezését követő részletfizetés alkalmával egyenlítik ki. Részletfizetéseket feltétlenül el kell a hivataloknak fogadni. Az adóba semmi más természetű követelés be nem számítható. A ki a törvényes határidő letelteig adótartozását le nem röjja, évi 6⁰/₀-os késedelmi kamatot fizet, az egész évnegyedre azon összeg után, melylyel hátralékban maradt.* Ellenben annak, ki adótartozásának egy vagy több évnegyedi részletét előre megfizeti, az előre fizetett adóösszeg minden forintja után, a befizetés napjától az illető évnegyed közepéig számítva, évi 6⁰/₀-os kamatot beszámítanak, illetőleg kifizetnek.** Kamattérítésnek akkor is van helye, ha a helytelenül kivetett és illetéktelenül bevett adót, a jogosított félnek visszaadják. Ily esetben a kamatot, a befizetés napjától, a visszautalványozásról kiadott értesítés kézbesítése napjáig bezárólag számítják. Kivételnek van helye az I. osztályú keresetadóra nézve, mely után késedelmi kamatot nem fizetnek; de kamattérítést sem adnak.

Az egyenes adókat: a) kis- és nagy községekben, a mennyiben évi adótartozásuk 100 frtnál kevesebb, a községi bírónál, illetőleg a pénztárnoknál; a mennyiben pedig évi adótartozásuk a 100 frtot eléri vagy meghaladja, a kir. adóhivatalnál; b) rendezett tanácsu, szab. kir. és törvényhatósági joggal felruházott városokban, az adótartozás nagyságára való tekintet nélkül, a városi adóhivatalnál kell lefizetni.*** An-

* Az adókivetés eredményének bejegyzése előtt, a megelőző évi kirovás szerint fizetendő évnegyedi részletek után, a késedelmi kamatokat szintén a megelőző évi adókirovás alapján számítják ki és azon esetekben, midőn a folyó évi kirovás összege a megelőző évinél nagyobb, a többlet után késedelmi kamat csak akkor számítható, ha a többlet az adókönyvecske kiállítását követő első részletfizetés alkalmával ki nem egyenlítették. Részletfizetéseknél a hátralékban levő egész összeg kamata levonandó és csak a részletfizetésnek ezen kamatlevonás után fennmaradó többlete számítandó be a hátralék törlesztésére.

** A kamatmegtérítést az illető évnegyed második havának közepéig, napok után számítják. Előre fizetésnek nem tekinthető, ha valaki az illető évnegyedre járó részletét ugyanazon évnegyed elején fizeti le; mivel az évnegyedi részletek már az évnegyedek első napjain esedékesek. Ellenben kamattérítésben azon adózó is részesül, ki akkor, midőn a folyó évi adó, az adókönyvecskébe még be nem jegyezhető, a megelőző évi adókivetés mérve szerint, egy vagy több évnegyedre előre fizeti adótartozását.

*** A pénzügyminiszter, a kir. adóhivatalnál fizető adózókra nézve, a törvény által 100 frtban meghatározott adóminimumot, egyes vármegyék területén vagy egyes községek nézve, a közigazgatási bizottság indokolt javaslatára s a pénzügyigazgatóság meghallgatásával, 100 frtnál nagyobb összegben is állapíthatja meg. Oly adófizetőknek, kik több községben levő adótárgyaik után, részint 100 frtnál nagyobb, részint ezen összegnél kisebb adóval vannak megróva, a kir. pénzügyigazgatóság megengedheti, hogy az ugyanazon kir. adóhivatal kerületén belül lévő községekbeli származó kisebb adótartozásaikat is a kir. adóhivatalnál fizethessék.

nak megítélésére, vajjon az adózó a községnél vagy a kir. adóhivatalnál fizetők sorába tartozik-e, azokra nézve, kik már a megelőző évben az illető községben voltak megadóztatva, a megelőző évben kivetett adó; az újonnan belépő adózókra nézve pedig a folyó évben kivetett adó a mérvadó.

Az adót beszedik és a befizetés megtörténtét az adókönyvecskében jogérvényesen igazolják: 1. kis községekben a pénzszedő, illetőleg ott, hol pénzszedő nincs, a bíró a körjegyző közreműködésével, ki e célra községeit mentül gyakrabban bejárni és megjelenéséről azokat előre értesíteni köteles; 2. nagy községekben a pénztárnok, egyik jegyző közreműködésével; 3. rendezett tanácsu, szab. kir. és törvényhatósági joggal felruházott városokban, a pénztárnok és ellenőr; 4. kir. adóhivataloknál az adótárnok és ellenőr. Az adó átvételére jogosított tisztviselők nevei, a hivatali helyiség ajtajára kifüggesztendő értesítésben köztudomásra hozandók.

A kik adójukat a kir. adóhivatalnál fizetik, postai úton is beküldhetik adójukat a kir. adóhivatalhoz. Az ily küldemények után járó postadíjakat azonban ők tartoznak fizetni. A posta útján beküldött adópénzek után járó késedelmi kamatok vagy kamattérítések kiszámításának alapjául azon napot veszik, melyen az adópénzt a postára feladják. A kir. adóhivatal czimére postán átolvasva feladott összegről kiállított postai vevény, a feladott adóösszeg lefizetéséről nyugtául szolgál mindaddig, míg ugyanazt a kir. adóhivatal hivatalosan nem nyugtatványozza.

Oly községekben, melyekben az állami adókra községi adópótlék van kivette s ezen pótléket az adószedő az államadóval együtt szedi be, részletfizetések alkalmával, a befizetett vagy végrehajtott utján behajtott összeget, azon arányban számítják az állami és a községi adótartozás lerovására, mely arányban áll az államadó mennyisége a községi adóéhoz. *Azok, kik adójukat a kir. adóhivatalnál fizetik, a rájuk kivetett községi pótléket külön adókönyvecskére; a község pénztáránál tartoznak fizetni.*

Ezek után tudnunk kell még azt is, hogy adófizetési halasztást rendszerint nem adnak. Azonban a folyó évi adóra nézve, a királyi pénzügyigazgatóság egyes kivételes esetekben engedélyezhet negyedévi, legfeljebb félévi idő tartamára és sohasem az illető adóév végén túl, fizetési halasztást, ha az adózó időleges fizetéseképtelenségét, vagyis azt igazolja, hogy oly csapások érték, melyek, bár nem képeznek jogczi-

met adóelengedésre, mégis jövedelmétől időlegesen megfosztották, s adófizetésre képtelenné tették. — Fizetési halasztást a pénzügyigazgatóságnál kell kérni, melynek végzését a fél a közigazgatási bizottsághoz felelbezheti. Egyenlő végzések ellen nincs további felelbezésnek helye. Eltérő végzések ellen a pénzügyminiszterhez is lehet felelbezni, sőt oly esetekben, midőn a kir. pénzügyigazgató, a közigazgatási bizottságnak halasztást adó végzését, az államkincstárra nézve károsnak véli, ezen végzést a pénzügyminiszterhez a pénzügyigazgató is felelbezheti.

Rendkívüli esetekben a pénzügyminiszter, a közigazgatási bizottság meghallgatása után, mind a folyó adóra, mind a hátralékokra nézve, az év végén túl is terjedhető fizetési halasztást adhat. Oly esetekben pedig, midőn valamely törvényhatóság vagy község adózói elemi csapások folytán, több éven át felszaporodott hátralékaikat, egy év alatt nem képesek lefizetni, azon törvényhatóság vagy község összes adózóinak, hátralékaik törlesztésére több évre terjedő fizetési részleteket engedélyezhet. Késedelmi kamat azonban fizetési halasztás esetében is fizetendő.

A mi pedig az egyetemleges fizetési kötelezettséget illeti, e tekintetben tudni kell, hogy közös birtokosok a közös birtok vagy üzlet után kirovott adókért egyetemleges kötelezettséggel tartoznak; de azon megszorítással, hogy minden egyes kötelezett társon első sorban csak a kivetett adótartozásnak aránylagosan reá eső része és az egyetemlegesség csak akkor és annyiban követelhető, a mikor és a mennyiben a tartozás az első sorban kötelezettektől behajtható nem volt. Házastársak által közösen használt birtokok vagy közösen folytatott üzlet után kirovott adókért, a házastársak egyetemleges felelősséggel tartoznak. A kivetés évében közös háztartásban élő házastársak pedig a kirovott keresadóra nézve, egyetemlegesen felelősek.

HETEDIK FEJEZET.

48. §. Adóügyi határidők évenként.

Habár a kereseti és a házadó 3 évre van is kivetve, mindamellett az adókivetésre vonatkozó teendőik, minden évben ismétlődnek; mert új üzletekre a keletkezésük után következő évben vetik ki az adót.

Ezen évenként ismétlődő adóügyi teendők, hosszas gyakorlat által már úgy vannak megállapítva, hogy minden évben rendszerint ugyanazon időszakba esnek; miért is azokat könnyebb tájékozás végett össze lehet állítani. Ezen összeállítást azonban, ha az adókiivetés folyamatát, különösen pedig az adóösszeírást tekintetbe vesszük, nem január 1-vel kell kezdeni, hanem november hónappal.

1. Minden év *november* havában összeírják az adóköteles egyéneket és az adótárgyakat. Ez az összeírás képezi azután a kereseti és a házadó kivetésének alapját; de egyuttal a házbéradóról szóló vallomások ellenőrzéseül is szolgál. A bérbeadott házak tulajdonosai által élvezett házbérvédelemről szóló vallomások beadására, rendszerint november hó 15—30. napjai között lévő időt tűzik ki. Azok, kik bevallásaikat ezen idő alatt be nem adják, a bevallás beadására 8 napi újabb határidő kitűzése mellett, a községben vagy városban szokásos módon t. i. hirdetmény, falragasz, vagy dobszó mellett oly megjegyzéssel hivatnak fel, hogy ezen újabb határidőnek meg nem tartása esetén, adójukat hivatalosan fogják megállapítani.

2. *Deczember* hónapban a községi és városi közegek kivetik egyénenként az I. és II. osztályú kereseti adót, valamint a házosztályadót és a házbéradót is. Ezenkívül minden harmadik év második felében, a pénzügyigazgatóságok minden községben összeírják az év végéig, az italméréssel és a kis mértékben való elárusítással foglalkozó üzleteket.

3. *Január* hó 1-én fizetendő előre a félévi italmérési illeték; és ugyancsak január hó 1. napján esedékes a folyó évi adóknak első negyedrésze. Kivéven az I. osztályú kereseti adót, melynek első fele-része április hó 15-én esedékes. Január hónapban kivetik továbbá sommásan a földadót, és a sommás kivetés eredményét kitüntető kimutatást január hó 25-ig egyénenként beírják a községi adófülkönyvekbe. Felülvizsgálják és érvényesítési záradékkal ellátva közszemlére teszik ki a községi, vagy városi közegek által deczember hónapban készített I. és II. osztályú kereseti adó- és a házadó-kivetési lajstromokat. Beadandók januárban a III. és IV. osztályú kereseti adóra vonatkozó jövedelmi vallomások. De azok, kik bevallásaikat, a minden községben és kellő időben közhírré tett határidőben be nem adják, a bevallás beadására 8 napi újabb határidő kitűzése mellett, oly megjegyzéssel hivatnak még egyszer fel, hogy ezen újabb határidőnek meg nem tartása esetén, adójuk hivatalból fog megállapíttatni. Ugyancsak

január hónapban adandók be, az általános jövedelmi pótdó kivetésénél tekintetbe veendő, adóssági kamatokról szóló bevallások. Továbbá január hó második felében közzéteszik a hadmentességi díj vallomására vonatkozó hirdetményt. Végre minden harmadik év január hava 20-káig kötelesek a pénzügyigazgatóságok, az italmérési illeték és adó megszabása, valamint az italmérő üzletek osztályba-sorozása céljából javaslatokat elkészíteni; mert ekkor, de csak minden harmadik évben, megkezdí működését ez a különleges kivető bizottság.

4. *Február* hónap 15-éig befizetendő a folyó évi adó első $\frac{1}{4}$ része; mert különben a hátralékban lévő összeg után, 6°/o-os késedelmi kamatot kell fizetni, még pedig az egész évnegyedre, sőt a végrehajtást is foganatba veszik. Ezenkívül február hó 15-ig fizetendő meg az illetékegyenérték első negyedévi részlete. Február hónapban kell továbbá beadni a hadmentességi díjra vonatkozó vallomásokat, illetőleg ezek szóval is bejelenthetők, mely esetben azt a hivatalban írásba foglalják. Azután közszemlére teszik ki február hónapban a III. osztályú keresetadóra nézve, a pénzügyigazgatóság által készített adókiszámítási javaslatokat és az ezeket kiténtető lajstromokat. E hónapban győződhetik meg mindenki arról, hogy mily összegű III. osztályú kereseti adóval akarják őt megróni. De megtudhatja azt is, hogy másokra aránylag mennyi adót akarnak kivetni. Kivetik és közszemlére teszik ki végre a IV. osztályú kereseti adóról és az ezután kivetett általános jövedelmi pótdóról szerkesztett kivetési lajstromokat.

5. *Márczius* hónapban elkészítik a hadmentességi díjról szóló összeirási lajstromokat, melyek alapján a hadmentességi díj kirovatik. Kivetik továbbá a föld- és a házbirtok után járó általános jövedelmi pótdót. Végre márczius hónapban megindítják az adókivető bizottságok működésüket.

6. *Április* hónap 1. napján esedékes a folyó évi adó második negyedrésze. Kivéven az I. osztályú kereseti adót, melynek első fele része április hó 15. napján esedékes és ekkor le is fizetendő. Április hónapban kivetik továbbá a hadmentességi díjat és az érvényesítési záradékkal ellátott kivetési lajstromokat közszemlére teszik ki. Ugy-szintén közszemlére teszik ki, a föld- és házbirtok után kivetett általános jövedelmi pótdóról készített és érvényesített lajstromokat. Végre ápril hónapban az adókivető bizottságok folytatják működésüket.

7. *Május* hónap 15. napjáig le kell fizetni a folyó évi adó s az illetékegyenérték második $\frac{1}{4}$ részét; mert különben a hátralékban lévő

összeg után 6%-os késedelmi kamat fizetendő az egész évnegyedre és a végrehajtást is foganatba veszik. Május hónapban továbbá az adó-kivető bizottsági tárgyalások befejezte után, a bizottságilag megállapított adótételekre vonatkozó lajstromokat, az azokban kivetett általános jövedelmi pótdóra való tekintettel, újból kiteszik 8 napi közszemlére és ezen határidő letelte után beírják az adófőkönyvbe. Ha azonban egy községre nézve a bizottságilag megállapított és a kir. pénzügyigazgatóság által, számszakilag felülvizsgált adótételek már május hava előtt is közölvék, akkor a bejegyzést már előbb is rögtön eszközlik.

8. *Junius* hónapban a kivetett adókat az adózók adókönyvecskéibe beírják.

9. *Julius* hónap 1. napján esedékes a folyó évi adó harmadik negyedrésze és az italmérési illeték második félévi részlete is e napon fizetendő.

10. *Augusztus* hó 15. napjáig befizetendő a folyó évi adó és az illeték-egyenérték harmadik $\frac{1}{4}$ része; mert különben a hátralékban lévő összeg után, 6%-os késedelmi kamat fizetendő az egész évnegyedre és a végrehajtást is foganatba veszik.

11. Kivételesen *szeptember* hónapban bekövetelik a házbérjöveldelmekről szóló vallomásokat. Az első határidő után ez esetben is kitűznek még újabb 8 napi határidőt.

12. *Október* hó 1-én esedékes a folyó évi adó negyedik vagyis utolsó $\frac{1}{4}$ része. Ezenkívül a hadmentességi díj is e napon esedékes. Az I. osztályú kereseti adó második fele része pedig október hó 15. napján esedékes és ekkor be is fizetendő.

Vége november hónap 15. napjáig befizetendő a folyó évi adó és az illeték-egyenérték negyedik vagyis utolsó $\frac{1}{4}$ része és a hadmentességi díj is; mert különben a hátralékban lévő összeg után 6%-os késedelmi kamatot kell fizetni az egész évnegyedre és a végrehajtást is foganatba veszik, még pedig, mint tudjuk, a segédek hadmentességi díja miatt is a mestereket exequálják meg, ha ezt is le nem fizetik helyettük a mesterek eme kellő időben.

NEGYEDIK RÉSZ.

Az iparosok közvetett adói.

ELSŐ FEJEZET.

A bor- és húsfogyasztási adó.

49. §. A bor- és húsadó alá eső tárgyak.

Borfogyasztási adó alá tartozik: *a*) Fogyasztásra szánt mindenféle bor, bormust és szőlőcefre; továbbá a gyümölcsbor; *b*) Budapesten a borseprő. Húsfogyasztási adó alá esik: 1. A következő szakaszban feltüntetett adóárszabás 5—11. tétele alatt felsorolt állatok levágása vagy leölése. 2. Olyan állatnak áruba bocsátott husa, melynek levágása adómentes. 3. Faggyunerés végett levágott állat, ha husa nem is kerül fogyasztás alá. 4. Budapesten a házi és vadszárnyasok, továbbá a vadhús.

A borfogyasztási adó fizetésére kötelesek: *a*) azon borkereskedők, kik a borkereskedést nagyban üzik; *b*) vendéglősök, korcsmárosok és mindazok, kik bort 56 liternél kisebb mértékkel mérnek; *c*) magánosok, kik saját szükségletükre vagy eladás, illetőleg kimérés céljára szőlőcefrét, mustot vagy bort, vagy gyümölcsbort a beszedési körbe behoznak; *d*) a szőlőbirtokosok. Ellenben húsfogyasztási adót tartoznak fizetni: 1. Azon iparosok, kik nyers vagy fogyasztásra már alkalmas, illetőleg füstölt, páczolt vagy besózott hússal avagy szalonnával, szalámmal és egyéb kolbászneműekkel kereskednek, melyenek: a mérszárosok, hentesek és egyéb húskereskedők. 2. Ezeken kívül mindazok, kik saját szükségletükön felül, két vagy több személy számára, avagy oly célból eszközlik a levágást vagy a leölést, hogy a húst egészben vagy részben másoknak elárusítsák. 3. Az esetben, ha a vágás vagy ölés faggyunerés céljából eszközöltetik, tekintet nélkül arra, vajjon

a fagygyúszításnál nem használt hús fogyasztás alá kerül-e vagy nem? szintén húsfogyasztási adó fizetendő.

Ellenben fogyasztási adó alul mentesek egyrészt azok a vágások vagy ölések, melyeket a fentebb felsorolt iparosok sorába nem tartozó személyek, házi szükségletükre eszközöltetnek; másrészt pedig azon vágások és ölések, melyek lakodalmak vagy egyéb népünnepélyek alkalmával, közös fogyasztás céljaira eszközöltetnek. Ha azonban ezen esetekben a húsnak egy részét áruba bocsátják, az adó az árszabály szerint lefizetendő.

Az adómentesség tekintetében fel kell még említenünk, hogy a közönséges európai sertésszir, valamint a kereskedésben előforduló amerikai sertésszir, nem esik fogyasztási adó alá. Ellenben áruba bocsátott oly szalonna, mely adómentesen leölt sertésből származik, fogyasztási adó alá tartozik és ily szalonna, mint a leölt sertés fogyasztásra alkalmas egyes darabja, adózandó meg. Ugyancsak a borsókás sertés husa után, miután azt elkobozzák, szintén nem kell húsfogyasztási adót fizetni, illetőleg a befizetett adó visszatérítését kell kérni.

A katonaság által élelmezési célokra eszközölt marhavágások, csak akkor tekinthetők adómenteseknek, ha a levágandó marhát azon hadosztálynak, melynek élelmezésére van rendelve, közös költségen szerzik be, és annak husát a közös vágásnál egyes érdekelték között, részletigényük arányához képest, osztják föl. Ha azonban valamely hadosztály vagy hadsereg élelmezési bizottság, e célra vágott marhából, egyes részeket elad vagy jutalomképen bizonyos szolgálatért, a katonasághoz nem tartozó egyéneknek átenged, — az eladott vagy átengedett hús mennyiségére nézve, magán-vállalkozónak tekintendő és ebből kifolyólag azon általa eladott vagy átengedett hús után eső adó lefizetésére köteles.

Ezenkívül fogyasztási adómentességet nem engedélyeznek az esetben sem, midőn a húsvágást nem a katonaság maga, hanem a katonaság számára szerződéses mészáros vagy más vállalkozó gyakorolja. Végre a fogyasztási adómentesség a szelenczhus készítése céljából eszközözlendő marhavágásokra sem terjed ki.

Megjegyezzük azonban, hogy az itt említett adómentességek csak azon beszédési körben vehetők igénybe, melyben az erre igényvel bíró személy az, ki a vágást eszközli és a kinek szükségletére a levágott marha husát fordítják, tényleg létezik és tartózkodik. De akkor is csak annyiban, a mennyiben az ezen adómentes vágásból származó hús,

általá ugyanazon beszédesi körben fogyasztatik el; mert az adómentesség jogezimén levágott marha husa, a levágás helyének megfelelő beszédesi körből, más beszédesi körbe adómentesen még az esetben sem szállítható át, ha az a levágást adómentesség föltétele alatt, eszközlő fél szükségletének fedezése céljára történnék is.

A mi pedig az adó megszabását illeti, az a szőlőcezfrénél, mustnál, bornál, gyümölcsbornál és borseprónél hektoliter és liter számra történik, a husnál pedig darabszám szerint, vagy a hus sulya szerint kilogramm számra. A felsorolt adótárgyak után fizetendő adót, a következő szakaszban foglalt árszabási táblázat tünteti föl.

50. §. A bor- és húsfogyasztási adó árszabási táblázata.

A bor- és húsadó egyes tárgyait, valamint az ezek után fizetendő állami adó és a fővárosban a községi pótlék mennyiségét, az alább következő árszabási táblázat tünteti föl.

Szükséges azonban erre nézve előre bocsájtani, hogy Budapest főváros és Pozsony szab. kir. város adóvonallal körülzárt városok, melyek részére a törvény külön adótételeket állított föl és szabott meg. De a pénzügyminiszter föl van hatalmazva egyéb városokat, melyeknek népessége a 20 ezret meghaladja és az általános házbéradó alá esnek, adóvonallal körülzární avagy zárt városokat ismét nyílt községeknek nyilvánítani.

Tudnunk kell továbbá azt is, hogy a törvényes árszabásban kitett összegeken felül, jogosítvák a rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal bíró városok, még külön községi pótlékot megállapítani s azt, valamint helypénzt, vámot stb. beszédni, mi által a törvényben megállapított adó mennyisége jóval magasabbra emelkedik. Mi e helyütt Budapest főváros községi pótlékát, a törvényes árszabáshoz csatoltuk.

Kiemeljük végre, hogy az árszabás a községek közt 3 osztályzatot állít föl. Nevezetesen az I. osztályba azon helységek tartoznak, melyeknek népessége a 20 ezret meghaladja; a II.-ba azok, melyeknek népessége 10 ezer és 20 ezer közt áll; végre a III.-ba azok, melyeknek népessége a 10 ezret nem haladja meg. A községeknek ezen három osztály valamelyikébe való besorozására nézve, az utolsó népszámlálás eredménye mérvadó.

Az összeépített községek, habár külön elüljárósággal bírnak is, az árszabás fokozatának meghatározásánál egy helynek tekintendők.

Minden község a hozzátartozó csárdákkal, tanyákkal, pusztákkal, szőlőkkel, házakkal és pinczékkel együtt, a bor- és húsdó beszedésére nézve egy külön beszedési kört képez. A hol pedig az adó biztosítására czélszerű, két vagy több község egy beszedési körbe foglalható. Ez utóbbi intézkedés a törvényhatósággal egyetértésben a pénzügyi igazgatóság által történik; véleménykülönbség esetében a pénzügyi és belügyminiszterium egyetértőleg határoznak. Több községnek egy beszedési körbe való egyesítése esetében, az adófokozatra nézve a legnépesebb község mérvadó.

A bor- és húsfogyasztási adóra vonatkozó törvényes árszabást a túloldalon mutatjuk be, s az abban jelzett tárgyak, illetőleg azok hectoliterje, darabja és kilogrammja után, az ott kitett összegeket kell fizetni.

Tételszám	A tárgyak megnevezése	Mérték	Buda- pesten		Pozsony sz. kir. város- ban		I.		II.		III.		Ezen állami fogyasztási adón felül, a ren- delt tanácsú és törvényhatósági joggal bíró városok, még külön is szednek községi pótlé- kot a fogyasztási adótól			
			osztályú községekben										Budapesten a vám- vonalon belüli községi pótlék		Budapesten a vám- vonalon kívüli vagyis a külterti községi pótlék. A külterti I. osz- tályú községek	
			frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1.	Bor	1 hl.	4	46	4	—	3	35	2	69	1	35	—	54	—	56
2.	Bormust és szőlőcefre	«	3	36	3	—	2	52	2	01	1	01	—	34	—	42
3.	Borseprő	«	1	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—
4.	Gyümölcsbor	«	1	20	1	20	1	—	—	80	—	60	—	—	—	—
5.	Vágó és kisebb marhák, u. m. ökrök, bikák, tehenek és egy éven felüli borjúk	dbja	6	30	5	04	5	04	3	78	2	52	1	45	1	26
6.	Egy éven aluli borjúk	«	1	05	—	84	—	84	—	63	—	42	—	28	—	21
7.	Juhok, kosok, kecskék, kecskebakok, ürök és birkák	«	—	40	—	32	—	32	—	26	—	17	—	15	—	08
8.	Báránycsont 14 kilogrammig, gödölyék és malacok	«	—	26	—	21	—	21	—	17	—	11	—	12	—	06
9.	Süldők, azaz sertések 6 kilogrammtól 20 kilogrammig	«	—	79	—	63	—	63	—	42	—	32	—	20	—	16
10.	Sertések 20 kilogrammon felül különbség nélkül	«	1	58	1	26	1	26	—	95	—	63	—	53	—	32
11.	Fris hús, a vágott marhának fogyasztásra alkalmas egyes darabja, azután besózott, füstölt és páczolt hús, szalámi és egyéb kolbászok, szelencze-hús, végre szalonna	100 kg.	2	35	1	88	1	88	1	50	—	95	—	60	—	47

Ezeneken felül Bp. sz. kir. városában még közeget szednek külön díj is fizetendő a helyszámla alkalmazásával. L. a. 78. §-t.

Tételszám	A tárgyak megnevezése	Mérték	Állami fogyasztási adó		Községi pótlék	
			frt	kr.	frt	kr.
	Budapesten a vámvonalon belül.					
12.	<i>Házi szárnyasok :</i>					
	a) pulyka, lud	drbja	—	10	—	2 ¹ / ₂
	b) kacsza, (récze) kappan	«	—	5	—	1 ¹ / ₂
	c) csirke, tyúk, galamb	«	—	3	—	1
13.	<i>Vadak :</i>					
	a) szarvas, dämvad	«	3	—	1	—
	b) vaddisznó 17 kgr. és azon felül	«	3	—	1	—
	c) vaddisznó 17 kgrmon alul, őz, zerge	«	2	—	—	50
	d) nyúl	«	—	15	—	05
14.	Kivágott, vagy feldarabolt vad	100 kgr.	5	36	1	34
15.	<i>Vadszárnyasok:</i>					
	a) fáczán, süketfajd, fajdtyúk, túzok	drbja	—	30	—	10
	b) császármadár, hófajd, erdei szalonka	«	—	20	—	05
	c) vadlud, vadkacsza, szárcsa, fogoly, vadgalamb, mocsári és mezei szalonka	«	—	10	—	03
	d) fűj és fenyőmadár	«	—	1	—	1 ¹ / ₂

A behozatal alkalmával még kövezetvándíj is fizetendő. L. a 78. §-t.

E táblázathoz meg kell jegyeznünk, hogy fél állattól az egész darab után jár adónak felét; félnél nagyobb darabtól pedig az egész adótételt kell megfizetni. Félnél kisebb darab végre a 11., illetőleg a 14. tétel szerint rovatik meg. Kiemeljük azután, hogy a községi pótléket is a pénzügyi közegek szedik be. De külön rovatban könyvelik el és így szolgáltatják át a községnek.

A fővárosi árszabásra nézve, melyet világosabb feltüntetetés céljából, az állami árszabással egyesítettünk, különösen meg kell említenünk még, hogy ha abban az illeték kiszámításánál fizethetlen törtszám adná elő magát, akkor az ilyen törtszám, ha az $\frac{5}{10}$ krt vagy kevesebbet tenne ki, $\frac{1}{2}$ krral; hogy ha pedig $\frac{6}{10}$ krt vagy többet tesz ki, egy egész krral fizetendő.

De az árszabás egyes tárgyai is némi magyarázatot igényelnek. Nevezetesen a borjúk egy éven alúl vagy felül levő életkorára nézve ki kell emelnünk azt, hogy ama borjút, mely még összes (8) tejfogát.

bírja, egy éven alúl levőnek; ama borjút pedig, melynek az állkapocs közepén lévő két első tejfoga már kihullott, egy éven felülinek tekintik. Az adóköteles félnek szabadságában áll akkor, ha a borjút annak daczára, hogy az egy vagy több tejfogát már elvesztette, mégis egy éven alúlinak mondja, ezen állítását okirattal vagy tanúkkal bebizonyítani; a magasabb tételt tehát csak akkor alkalmazják, ha az adóköteles fél eme jogával nem él, vagy ha állításának helyességét bizonyítani nem képes. A marhaleveleket azonban a borjúk életkorára nézve bizonyítékul el nem fogadják; mert ezeket a feleknek saját bemondásai alapján állítják ki.

A sertéshús megadóztatása tekintetében pedig kétféle különbséget kell tennünk. Nevezetesen az esetben, midőn a leölt sertést nem egészben és nem is csak egyes részeinek, mint pl. a fejnek és lábnak elválasztása után viszik be, valamely beszedési körbe, — a fogyasztási adó egész, vagy fél darab számra fizetendő. Ellenben akkor, midőn a leölt sertésből, az egész szalonnát és hájat leveszik és kiveszik s a sertéshúst így bocsátják áruba, illetőleg ezt a szalámikészítők egy beszedési körbe szállítják, — a sertéshúst súly szerint adózzák meg.

Végre a disznók vagy sertésekre nézve fölemlítjük itt még azt a körülményt, hogy az árszabás ezek közt háromféle megkülönböztetést tesz. Nevezetesen a malacz súlya e szerint 6 kilogrammig terjedhet. Azután következnenek a 6—20 kgmos sertések; s végre jönnek a 20 kgmnál nehezebb sertések. A fogyasztó közönség hírlapokban és szóval is mindig azért panaszkodik, hogy nem középsúlyú sertést kap a henteseknél. E miatt újabb időben a hírlapok már az árszabás 10. tételét is megtámadták. A dolog lényege azonban nem itt van; hanem a hentesek azért nem mérik a 6—20 kgmos sertések húsát, mert az ily súlyú sertések legjobb fejlődési idejükben vannak és így nemzetgazdasági kár is háramolnék abból, ha ezeket tömegesen leölnék; mert ez által a kihízott nagy sertések száma jelentékenyen fogyna.

Ezekből látható, hogy ha az árszabás 10. tétele a fogyasztó közönség igényeinek nem felel is meg, annak nemzetgazdasági szempontból meg van elvi jogosultsága.

A fogyasztási adó árszabási táblázata kapcsán említjük meg azt is, hogy a bor- és húsfogyasztási adók elévülnek: a) ha azokat ki nem vetik, 5 év alatt, ama naptól számítva, melyen az adótárgy keletkezett; b) ha a kivetés évétől kezdve, 5 év alatt eme fogyasztási adókat nem szorgalmazzák, nem biztosítják vagy be nem hajtják.

Borfogyasztási adó czímén összesen 6 millió forint van, az 1890. évi költségvetésben előirányozva, míg az 1889. évi költségvetésben 5 millió 800 ezer forint szerepelt. Ellenben hús fogyasztási adó fejében összesen 3 millió 150 ezer forint van, az 1890. évi költségvetésben előirányozva, míg az 1889. évi költségvetésben e czímen 3 millió 90 ezer forint fordúlt elő, tehát mind a két czímen emelkedés mutatkozik.

51. §. A bor- és húsadó kivetési módozata nyílt helyeken.

Az adózási eljárás nyílt helyeken különböző úgy a borra, mint a húsról nézve.

I. A mi először az adózási eljárást a boradóra nézve illeti, tudnunk kell, hogy bort, szőlőcsefrét, mustot és gyümölcsbort, valamely beszedési körbe, — kivéve az utasok és postakocsik által szállított adótárgyakat — engedély nélkül csak nyilvános utakon, nem pedig dülő-utakon, ösvényeken és mellékutakon szabad bevinni. A szállítás csak nappal eszközölhető, még pedig ápril hótól szeptember végéig, reggeli 5 órától esteli 9 óráig; a többi hónapokban reggeli 7 órától esteli 7 óráig. Ha valamely beszedési körbe szőlő-csefrét, mustot, bort, avagy gyümölcsbort szállítanak, a szállító köteles az adótárgy nemét, mennyiségét s a pinzébe helyezés idejét, az illető pénzügyi közegnél bejelenteni.* Ha azonban az adótárgyakat a beszedési körön keresztül, megállapodás nélkül szállítják, vagy a megállapodás csak az igavonó állatok etetésére és itatására szorítkozik, a bejelentés nem szükséges.

A bejelentés alkalmával bemondott adótárgyak neve és mennyisége után kivetett adónak beszedése végett, a hivatalos sorkönyvből adóbárczát állítanak ki, melyet a szállítmány mennyiségének megbirálása s az adó befizetése után, az adófizető kezébe adnak. Ezen eljárás bevégezése előtt, a pénzügyi közeg beleegyezése nélkül, nem szabad az adótárgyat épületbe lerakni vagy elhelyezni. Borkereskedők és mindazok, kik bort 56 liternél kisebb mérték szerint árulnak; továbbá oly egyének, kik nem borkereskedők ugyan, de a beszedési kör területén létező italfélékre nézve, szabad rendelkezési jogukat fenn

* Azon szőlőcsefrére és mustra nézve, melyet bortermelő vidékeken a szőlőbirtokos, további kezelés végett beszállít, elegendő, ha a szüret idejekor a pinzébe rakott csefre vagy must minden hét végén az ellenőrködő közegnél bejelentetik. Ha pedig a beszedési kör határán, egy erre kirendelt pénzügyi közeg találkozik, a bevitt csefre vagy must ennél esetről-esetre bejelentendő.

akarják tartani s az általuk beírt ital mennyisége legalább 5 hektolitert tesz; úgy szintén azon szőlős gazdák is, kik bort nemcsak saját szükségletükre, hanem eladásra is szoktak termelni, az általuk bevitt bor után járó adónak azonnali befizetése alól, a bor- és húsfogyasztási adóra vonatkozó szabályokban foglalt rendeletek megtartásával, a pénzügyi hatóságok által kérelmekre felmenthetők.

A borkészlet felvételénél a fogyasztási adó alá tartozó mennyiségből a borseprő, továbbá azon mennyiség, mely forrás, párolgás és apadás folytán elvész, leszámítható. Legmagasabb tételekül az elpárolgásra s apadásra évenként 2°/_o; forrásra és seprőre összesen, és pedig fehér bornál 10°/_o; vörösnel 6°/_o van előírva. Budapesten azonban, hol a borseprő a fogyasztási adóvonalon való behozatalánál szintén adó alá esik, forrásra legfeljebb 2°/_o vonandó le, mely adómentes marad; a seprőre pedig fehér bornál 6°/_o-ot, vörös bornál 4°/_o-ot számítanak s a koronkénti leszámítolásoknál kiderített seprőmennyiség, egy hektolitertől 99 krral adóztatik meg.

II. A mi pedig az adózási eljárást a húsadóra nézve illeti, tudnunk kell, hogy a húsadó fizetésére kötelezett iparüzők, üzletük megnyitása előtt legalább 14 nappal, kötelesek az ellenőrködéssel megbízott közegnél, élőszóval vagy írásban bejelenteni marháik létszámát, az árszabásban meghatározott nemek szerint; nemkülönben azon helyiségeket, melyekben marhát vagy húst tartanak. A bejelentés alapján az iparüző bizonyítványképen szemleívet kap. Kötelesek továbbá az említett iparüzők akkor, midőn az árszabásban megnevezett állatot levágni vagy a tartási helyről elvinni akarják, ezt legalább 6 órával előbb; — ha pedig adó alá eső állatot vagy húst vesznek, mielőtt üzleti helyükre szállítanák, a szemleív előmutatásával, az illető közegnél bejelenteni. A bejelentéskor egyúttal az adó is lefizetendő, melyről az adófizető fél adóbárczát kap. Az adófizető iparüzők adó alá tartozó állatot mindaddig le nem vághatnak, illetőleg húst vagy vágott marhát üzleti helyiségükbe nem szállíthatnak, míg az adóbárczát kézhez nem veszik.

Midőn az állatot eldöglés veszélye miatt, haladék nélkül kell levágni, az adófizető az elüljárásnál tett előleges bejelentés mellett, az állatot levághatja, de köteles a levágás után legfeljebb 3 óra alatt, illetőleg a hivatal legközelebbi kinyitása alkalmával, a bejelentést megtenni s az adót lefizetni.

Ha magános egyén vagyis húsneműekkel nem kereskedő iparos

saját szükségletén felül, legalább részenként mások számára akar állatot vágni, vagy az általa nem fogyasztási célból levágott állatot, egészen vagy részben másnak és pedig nem mészárosnak, hentesnek vagy egyéb húskereskedőnek szándékozik eladni, köteles ezt az illető közegnél t. i. a jövedéki vagy községi hivatalnál, illetőleg bérlőnél bejelenteni s adóbárca átvétele mellett az adót megfizetni.

Ha az egyik beszedési körből, a másikba olyan húst szállítanak, mely után az adó már le van fizetve és mind a két beszedési kör ugyanazon árszabási osztály alá tartozik, ilyen hús újra nem vehető adó alá. Ha azon beszedési kör, melybe a húst szállítják, magasabb árszabási osztály alá esik, mint az, a melyből kiszállították, az adótöbbslet lefizetendő. Annak hiteles bizonyítékául, hogy az adó már egy másik beszedési körben le volt fizetve, az adóbárcazák szolgálnak.

Hangsúlyozzuk végre itt azt, hogy az esetben, ha ama beszedési kör, melyből a húst el- vagy kiszállítják, magasabb árszabási osztály alá esik, mint ama beszedési kör, melybe vagy a hova a húst amonnan beszállítják, fogyasztási adó visszatérítésének volna helye.

52. §. A bor- és húsfogyasztási adó beszedése nyílt helyeken.

A bor- és húsadó beszedése nyílt helyeken négyféle módon történhetik. Nevezetesen vagy megváltás, vagy bérbeadás, vagy ráutalás avagy kincstári kezelés útján. A pénzügyi hatóság ugyan is első sorban a bor- és húsfogyasztási adó megváltása iránt, a községekkel, vagy csupán a húsfogyasztási adó iránt, a húsméréssel foglalkozó egyénekkel érintkezik, hogy meghatározott részletekben fizethető *adóátalány* kikötésével, szerződésre lépjen velük. Ha ezen egyezés nem jó létre, a *bérbe adást* kell megkísérteni. A kincstár vagy az adókötelezett községekkel, vagy egyes vállalkozókkal, vagy az összes bor- és húsfogyasztási adóra vagy külön mindegyikre nézve, köthet haszonbéri szerződést. Ha a haszonbéri szerződés létre jön, mindazon jogok és köteleységek, melyek a kincstárt az adófizetők irányában megilletik, a haszonbérlőre mennek át. A haszonbérlő s a pénzügyi hatóság között levő jogviszonyt, a szerződés feltételei szabályozzák.

Ha az adónak bérbe adása sem sikerül, vagy mert egyáltalában nem találkozik biztosítékot nyújtó vállalkozó, vagy mivel a legmagasabb bér ajánlat nem éri el azon adóösszeget, mely a hivatalosan kiíromozott adóköteles fogyasztásnak megfelel, a pénzügyigazgatóság,

tekintettel a kiderített adóköteles fogyasztásra, megállapíthatja és az illető községgel tudathatja azon adóátalányt, melyet a község bor- és húsadó vagy ezek egyike fejében, az év folyamában beszedni, s az állampénztárba beszolgáltatni köteles. Ezt a beszédési módozatot *ráutalásnak* nevezzük.

Ha a község a reá ekkép kiszabott átalányba bele nem nyugszik, az átalány kiszabásáról szóló értesítés kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt, felfolyamodási joggal élhet. Ha e joggal ez idő alatt nem él, a reá utalt adóátalányba beleegyezettnek tekintetik. A felfolyamodványt ama pénzügyigazgatósághoz kell beadni, mely az évi átalányt kiszabta.

A pénzügyi igazgatóság a község kifogásait megvizsgálja és ha alaposoknak találja, az átalányt véglegesen megállapítja. Ha azonban az igazgatóság a felfolyamodványnak vagy éppen nem, vagy csak részben vél eleget tehetni, az ügyiratokat saját véleménye kifejtésével s az ügyben véleményadás végett általa választott két megbizottnak megnevezése mellett, átteszi az alispánhoz vagy a törvényhatósági joggal felruházott város polgármesteréhez, s erről a községet értesíti. Az alispán vagy polgármester, az illető községet szintén két megbizottnak a felhívás vételétől számított 8 nap alatt leendő megnevezésére felszólítja s ezen mindkét részből választott bizalmi férfiak véleményének meghallgatása után, megállapítja azon adóátalányt, melyet a községre beszédés végett utalni lehet. Az alispán vagy polgármester határozata ellen folyamodásnak nincs helye. Ellenben a pénzügyi igazgatóságnak, ha az alispán illetőleg polgármester határozatát, a kincstárra nézve károsnak véli, jogában áll, attól eltérve a bor- és húsfogyasztási adót bérbe adni vagy kincstári kezelés alá venni.

Ha az illető község a kitűzött időben megbizottakat nem választ, az alispán vagy polgármester az igazgatóság választottainak meghallgatása után határoz. A község felfolyamodására való határozatnak meghozataláig, a pénzügyi igazgatóság által kiszabott átalány, havi részletekben fizetendő; ha azonban a kiszabott összeget leszállítják, a fizetett adótöbbletet a legközelebbi adórészbe számítják be. Ha pedig a kincstár az alispán vagy polgármester határozatával meg nem elégedve, az adót akár haszonbérbe adja, akár közvetlen kezelés alá veszi, ezen ideig a község a fogyasztásért csak azon összeget fizeti, mely az alispán vagy polgármester határozatában meg van állapítva.

A pénzügyminiszter azon községek javára, melyekkel a bor- és húsadó beszédése iránt egyezség létesül, a beszédési költségek meg-

térítése fejében, az átalány egy részét elengedheti, melyet 500 forintig 10%-kal, 500 frton felül minden további 100 frt után 5 frttal számítanak; de az 2000 frtnál többre nem mehet. Ha a szerződött község ellen, az esedékessé vált adórészletek befizetésének elmulasztása miatt zálogolást alkalmaznak, a zálogolás útján biztosított adóösszegek után, beszedési jutalékot nem igényelhet.

A szerződött községek kötelesek az adóátalányt az illető kir. adóhivatalnál, egyenlő havi utólagos részletekben, minden hónap utolsó napján befizetni. Ha a község az átalány egy havi részletével hátralékban marad, a hátralékot 6% késedelmi kamattal, az egyenes adók módjára végrehajtás útján hajtják be.

A fogyasztási adó megváltása iránt egyezsége lépett, illetőleg a ráutalási mód alkalmazásával kiszabott adóátalány beszolgáltatására kötelezett községeknek jogukban áll, azután a fogyasztási adót beszedni és pedig szabadságukban áll azt akár az árszabásban megállapított tételek szerint, akár az egyes adókötelesekkel kötendő szabad egyezkedés útján behajtani. Azonban az adószedés jogát haszonbérbe nem adhatják.

Végre közvetlen kincstári kezelés esetében, mely akkor is alkalmazható, ha a szerződő község vagy a haszonbérelő a szerződést megszegi, az árszabásszerű adóilleték beszedése s erről az adóbárca kiállítása a helybeli kir. adóhivatal kötelessége. Azon községbe, hol kir. adóhivatal nem létezik, külön pénzügyi közeget rendelnek ki és ekkor a szemleiv vezetésén kívül, az adóbárca kiállítása is, a pénzügyőrség teendői közé tartozik.

53. §. A bor- és húsadó beszedése zárt városokban.

Magyarországban két zárt város van: Budapest és Pozsony. De a pénzügyminiszter jogosítva van a nagyobb városokat is a szükséghez képest körülzárolni. Ezzel azonban ama városokra nézve, az árszabásban kitüntetett adótételek mennyisége nem változik; hanem csak a fogyasztási adó beszedési módja változik meg; mert zárt városokban a fogyasztási adót egészen más módozatok szerint szedik be, mint nyílt helyeken.

Nevezetesen zárt városokban az adó alá eső tárgyakat, csak az arra rendelt pontokon szabad beszállítani; mert a fogyasztási adó alá eső tárgyaknak egyéb helyeken való beszállítása tilos. Ha zárt városba

oly fogyasztási adó alá eső tárgyakat szállítanak, melyek az árszabásban benfoglalvák, azokat a fogyasztási adóvonalon felállított hivatalnál élőszóval vagy írásban mind nemökre, mind mennyiségökre nézve be kell jelenteni. A hivatal ezen bejelentés alapján veti ki és szedi be az árszabásnak megfelelő fogyasztási adót. A befizetett fogyasztási adóról az illető félnek, az e célra készült hivatalos sorkönyvből, adóbárczát ad ki nyugtatványként. A fogyasztási adó alá vett tárgy a hivatalból addig el nem szállítható, míg az illető a fogyasztási adót le nem fizeti és az adóbárczát addig nem adják kézhez, míg a hivatalos szemle bevégezve nincsen.

Ezen fogyasztási adó lefizetése alúl csak az utasok mentetnek föl, még pedig ama fogyasztási adó alá tartozó tárgyakra nézve, melyeket az utra visznek magukkal, de saját szükségletükre és mérsékelt mennyiségben. Ezen kívül mentesek azok a tárgyak, melyekre 2 krajczárnál több fogyasztási adó nem esik.

A zárt városok kikötői a parton bekerítvék, feltűnő jellel ellátvák és ha a gőzhajókon vagy egyéb vízi járműveken fogyasztási adó alá eső tárgyak vannak, azokat az illető helyen be kell jelenteni. A hajókon levő fogyasztási adótárgyak mindaddig nem szállíthatók partra, míg az adó lefizetése adóbárczával nem igazoltatik. Még azon cikkek is fogyasztási adó alá esnek, melyeket a hajó személyzete az alatt elfogyaszt, míg a hajó a kikötőben horgonyoz.

Ha az adótárgyakat a zárt városon csupán keresztül szállítják és azokat a fogyasztási adóhivatalnál vagy az adóvonalon felállított pénzügyőrnek be is jelentik, az adó befizetésének csak azon esetben nincs helye, ha ezen tárgyak ellenőrzésére azon hivatalig, melynél kivitetnek, hivatalból kiséretet rendelnek, vagy ha az illető adótárgy addig, míg az átszállítás meg nem történik, a hivatal által zár vagy felügyelet alá vétetik.

Ha zárt városokból beszállított és ott megadóztatott, de el nem fogyasztott húst, 100 kgm mennyiségben felül kivisznek, illetőleg kiszállítanak, adóvisszatérítésnek van helye úgy az állami, mint a községi pótléokra nézve. Ez az intézkedés azonban nem igazságos; mert a behozatal alkalmával az 1 kgmot is megadóztatják. Különösen érzékenyen sújtja ez ama henteseket, kik Budapestről kisebb mennyiségben, de gyakran küldenek vidékre húsneműeket, különösen sonkákat. Ha eme visszás állapot megszűnne, a forgalom e részben igen megélnékülne.

54. §. A fogyasztási adószabályok áthágásai s ezek büntetése.

A kik a pénzügyi közegeket hivatalos eljárásukban akadályozzák vagy pedig helyiségeiknek és tartályaiknak kívánt felnyitását, az iparkönyvek, adóbárczákat vagy más okiratok előmutatását megtagadják, — ha cselekményük a büntető törvény rendelkezéseibe nem ütközik, — azokat 10 frttől 100 firtig terjedhető bírsággal büntetik. Azt pedig, a ki fogyasztási adó alá eső tárgyat elsikkaszt, megsemmisít vagy átalakít, az elvitt, megsemmisített vagy átalakított tárgytól járó adónak 4-szeresétől 8-szorosáig terjedhető bírsággal; ha pedig a bírság alapjául szolgáló adó megállapítható nem volna, 5 frttől 200 firtig terjedhető bírsággal sújtják. Ugyanezen büntetés éri azt is, a ki az üzleti helyiségre vagy bármiféle tartályra hivatalból alkalmazott pecsétet és zárt megsérti. Ha pedig a segédszemélyzet közül azt, ki a kihágást elkövette, büntetés alá vonni nem lehetne, magára az iparúzó félre 2—100 firtig terjedhető bírság szabandó.

Megjegyezzük azonban, hogy azon kihágás, melyért az illetőt, a vétkes cselekmény vagy mulasztás napjától számított három év alatt kérdőre nem vonják, büntetés tárgya nem lehet, mert a büntetés három év alatt elévül.

Zárt városokban a következő jövedékconkitások büntetése négy-szer-nyolczszorosig akkora, mint a megconkitott vagy a conkitásnak kitett adóilleték: 1. ha az adótárgyakat bemondás nélkül a városba viszik; 2. ha a városba az adóilleték megszábása nélkül behozott adótárgyakat, a zár vagy felügyelet alól, a hivatalos eljárás mellőzésével, ki- vagy elveszik; 3. ha az adótárgyról nemere vagy mennyiségére nézve hibás bemondást tesznek; 4. ha az adótárgyakat nem a kijelölt úton viszik be és a vivők tetten éretnek.

A megconkitott vagy conkitásnak kitett adó 4—8-szorosával büntetett jövedékconkitások nyílt helyeken a következő esetek: 1. ha a boradó alá eső adótárgy, valamely beszédési körbe bevitetvén, azt előleges bejelentés nélkül lerakják; 2. ha az adótárgyat a bevitelben vagy keresztülvitelben éjjel vagy oly úton érik, melyen a szállítás tilos; 3. ha a keresztülvitelre szánt italféléket engedély nyerése nélkül a beszédési kör területén lerakják vagy hosszabb ideig tartják, mint a mennyi az igásállatok étetésére s itatására szükséges; 4. ha a szőlősgazdák a bevitt czefrére vagy mustra nézve a bejelentést kellőleg nem teljesítik; 5. ha az italkészletek be- vagy keresztülvitelénél valótlan

bejelentés történik; 6. ha az adófizető a bejelentést a kifizőtt idő alatt elmulasztja; 7. ha az adókötelezett még meg nem rótt italkészletet, bejelentés nélkül vitet magához, vagy vesz avagy vétet a maga felelősségére őrizet alá; 8. ha a lezárt hordókat és boredényeket önhatalmulag felnyitnak avagy belőlük a bort kiveszik; 9. ha az adófizető birtokában több borkészletet találnak, mint a mennyit ő a szemléivvel, adóbárcazával vagy más módon igazolni tud; 10. ha az adófizető adómentes leszámítás végett adó alá még nem vett italféléknek, a pinczéből leendő kivitelét vagy elszállítását jelenti be, e helyett azonban szándékosan vizet, vagy adó alá nem tartozó vagy csekélyebb adó alá eső folyadékot szállít el; 11. ha szemléivvel bíró adófizető üzleti helyiségében vizet vagy egyéb adó alá nem tartozó folyadékot tart, s avval a koronkénti leszámításnál, a borban való hiányt pótolni igyekszik.

A húsadónál a megesonkitott vagy csonkításnak kitett adónak szintén négyszerestől-nyolczszorosig terjedhető összegével büntetik a következő cselekményeket: 1. ha az iparúzó marháinak létszámát vagy húskészletét, a kifizőtt idő alatt nem jelenti be; 2. ha az iparúzó marhavágáshoz fog, vagy húst avagy vágott marhát mástól átvesz, mielőtt adóbárcazt váltott volna; 3. ha az iparúzó a nála találtató marha- vagy húskészlet, vagy a marhákban létező hiány iránt, a szabályszerű igazolást adni nem képes; 4. ha azok, kik az iparúzők sorába nem tartoznak, a még adó alá nem vett állatot vagy annak húsát eladják, vagy adó alá eső állatot az adóbárca kézhez vétele előtt vágják.

Az adószabályok rendeleteibe ütköző kisebb kihágások, melyeknél a kincstár megrövidítésére irányzott szándék nem forog fenn, 1 frttől 50 frtig terjedhető bírsággal büntetendők. Ügyszintén a fővárosi fogyasztási díjjegyzék határozmányainak kijátszására irányuló minden cselekményt, ha ez a községi pótlékot illeti, a fővárosi tanács, 50 frtig terjedhető pénzbírsággal büntet.

A fogyasztási adószabályok rendeleteibe ütköző kihágások megbüntetésére nézve ki kell emelnünk, hogy az esetben, ha a fél a kiszabott bírságot, még a vizsgálat folyamán meg nem fizeti, akkor az ügyet a büntető törvényszékhez teszik át és a büntetést azok a törvényszékek mérik ki, melyek más esetekben kihágások tárgyában nem ítélnek, hanem a melyeknek hatáskörébe csak a súlyosabb beszámítás alá eső büntettek vagy vétségek tartoznak.

MÁSODIK FEJEZET.

Az italmérési illeték és adó.

55. §. Az italmérési jog.

A regale-megváltás következtében, az italmérési jog kizárólag az állam kezébe került. De az állam eme jogát nem maga gyakorolja; hanem átengedi azt az iparosoknak, csakhogy nem ingyen, hanem igen drága pénzért. Az italmérési jogot azután magas illeték és nagy adófizetés mellett, az iparosok háromféle módon gyakorolhatják és pedig: 1. nagykereskedés által; 2. kimérés által; 3. kis mértékben való elárúsítás által.

A mi először az italneműekkel való nagykereskedést illeti: ez alatt bornak és égetett szeszes folyadékoknak, legalább 100 liternyi; sörnek pedig legalább 25 liternyi mennyiségekben egyszerre való szállítását értjük. Természetesen ez az egyszerre való szállítás egy vagy több hordóban történhetik; de a szállításnak a fenti mennyiségben egy és ugyanazon egyén vagy czég részére kell történnie. A nagyban való forgalom, mint ezt a törvény nevezi, nem szenvedett az új törvény által oly sok változást, mint a detail, vagy is a kicsinyben való kereskedés. Ugyanezért ezek fogalmának meghatározását kell adnunk és pontosan körül kell írunk azt, mit ért az új törvény kimérés s mit ért kis mértékben való elárúsítás alatt.

Ha ugyanis a kimérés fogalmát vizsgáljuk, ez alatt az új törvény és a miniszteri rendeletek értelmében bornak, sörnek és égetett szeszes folyadékoknak * iparszerűleg való kiszolgáltatása értetik. Történhetik pedig ezen kimérés nyílt vagy e mellett zárt edényekben; történhetik továbbá ezen kimérés az üzlet helyiségeiben vagy azokon kívül való fogyasztásra; végre az üzlethelyiségekben való kimérés történhetik ülő vagy álló vendégek részére. Ezek alapján kimérők vagy italmérők neve alatt, az új törvény értelmében értjük a korcsmárosokat, vendéglősöket és a pálinkamérőket általán, bármiféle czímet viseljenek is ezek külön-

* Égetett szeszes folyadékok név alatt szeszt, mindennemű pálinkát, likórt; továbbá cognacot, rumot és arrakot értünk. Ezenkívül likőrök alatt az édesített égetett szeszes italok; továbbá a növény- és keserű likőrök és általán bármilyen szerral kevert olyan égetett szeszes italok értendők, melyeknek foktaralma a 100 fokú szesz mérővel közvetlenül biztosan meg nem állapítható.

ben. Italmérési jogért vagy engedélyért ezek szerint folyamodniok kell jövőre mindazoknak, kik az 1890. évi január hó 1. napjától fogva új korcsmát, vendéglőt vagy pálinkamérést akarnak nyitni.

Ezen kiméréssel szemben áll azután az új törvény értelmében «*a kis mértékben való elárusítás*» fogalma. (Ezt a hosszú címet jól meg kell jegyeznünk; mert e nélkül az új törvényt nem lehet helyesen fel-fogni.) A kis mértékben való elárusítás fogalma alatt értjük tehát egy-részt a szeszes italoknak, még pedig sörnek 25 literen alul; a többi sze-szes folyadékoknak pedig 100 literen aluli mennyiségben, de zárt edé-nyekben * való eladását, miből következik az is, hogy a fogyasztás csak az üzleti vagy az elárusítási helyiségen kívül történhetik; kis mérték-ben való elárusítás fogalma alatt értjük másrészt a czukrászoknál, ká-vésoknál és az ezekkel egy tekintet alá eső feleknél, a szeszes italok-nak ülő vagy álló vendégek részére, esetleg csakis poharankint való kiszolgáltatását.

Ezek szerint a kis mértékben való elárusítás vagy zárt edények-ben, vagy pedig poharankint történhetik; minélfogva kis mértékben való elárusításra külön italmérési jogot, illetőleg italmérési engedélyt kell szerezniök jövőben valamennyi sör- és szeszőzdek vállalkozóinak és a bor-, sör- és szeszkereskedőknek; de mindezeknek csak abban az esetben, ha ők a nagykereskedés mellett, szeszes italokat kis mértékben is akarnak árúsítani. Külön italmérési jogot kell továbbá váltaniok a kereskedőknek, különösen a fűszerkereskedőknek, szatócsoknak és mindazoknak, kik rendes üzletükön kívül, szeszes italoknak kis mér-tékben vagyis zárt edényekben vagy poharankint való elárusításával is foglalkoznak.

Külön italmérési jogot kell megszerezniök a czukrászoknak, ká-vésoknak és más egyéneknek (pl. a markotányosoknak), kik szeszes italokat csakis poharankint iparszerűleg szolgáltatnak ki. Végre ital-mérési engedélyt kell váltaniok a bortermelőknél, kik saját termésű boraiknak kis mértékben való elárusításával foglalkoznak.

Emez általános szabályokhoz azonban még többféle megjegyzést kell csatolnunk. Nevezetesen, magától értetődik, hogy a kimérők vagy italmérők, tehát a vendéglősök, korcsmárosok és pálinkamérők ital-

* Zárt edények alatt kellőleg dugaszolt, lepecsételt vagy lemezzel lezárt, tüvegből vagy más anyagból készült palaczkok, korsók és hasonló edények ér-tendőek, mely edényeket ezenkívül, a bennök levő folyadék megnevezését tartal-mazó címlappal is el kell látni.

méresi joguk alapján, a kis mértékben való elárusítással is foglalkozhatnak. Azután a kereskedésnek és a szeszes italok kimérésének gyakorlása, egy és ugyanazon helyiségben erkölcsrendőri szempontból megengedve nem lévén, a kereskedők és a szatócsok, ha a törvényes feltételeknek megfelelnek, a jövőben kimérésre csak az esetben nyerhetnek engedélyt, ha azt rendes üzleti helyiségüktől elkülönített helyiségben gyakorolják.

Városokban azonban a mostani vagyis olyan kereskedőknek és szatócsoknak, kik az 1888. évi november hó 1-je előtt, egyszer mindenkorra teljesített fizetés által engedélyt szereztek arra, hogy üzletükben bizonyos szeszes italokat, nyílt edényekben is kiszolgáltathattak, külön kérelmükre megengedik, hogy a nyílt edényekben való itálárulást, az általuk eddig bírt jogosítvány korlátai közt, tovább is gyakorolhassák; de ekkor ebbeli üzletüket már a kimérések közé sorozzák és nem tekinthető az kis mértékben való árusításnak, mely különbség pedig nagy befolyással van az italméresi illeték összegére.

Megjegyezzük ehhez még, hogy a cukrárszok, kávéosok és az ezekkel egy tekintet alá eső felek, a szeszes italoknak kis mértékben, poharankint való elárusítását legfeljebb 1 decziliterig terjedő ürmérettel bíró poharakban gyakorolhatják. De megkívánják tőlük, hogy a szeszes italok árulása náluk, rendes üzletük mellett, csak mellékfoglalkozást képezzen. A cukrárszok közül ezenkívül az ilyen kis mértékben való elárusítást csak azok vehetik igénybe, kik a szó szoros értelmében cukrászati üzletet folytatnak vagyis a cukrászati cikket legnagyobb részben maguk állítják elő és azokat a fogyasztó közönség kívánalmainak megfelelőleg, folytonosan friss minőségben készletben is tartják.

Ki kell emelnünk végre, hogy kaszinók, társaskörök és ipartársulatok, a mennyiben az azokban fogyasztott szeszes italokat, kizárólag más adóköteles üzletből, kis mértékben szerzik be, vagyis helyiségeikbe hozzadják, adóköteles feleknek nem tekinthetők és nem kötelesek italméresi jogot szerezni. Ha azonban saját maguk, illetőleg megbízottjaik vagy alkalmazottjaik foglalkoznak kiméréssel vagy kis mértékben való elárusítással, akkor ebbeli üzletükre ezek is italméresi engedélyt kötelesek váltani és az üzlet minősége szerint, illeték- és adófizetés kötelezettsége alá esnek.

De nem csak ennyiben változtatott az új törvény a régi állapotokon, hanem az italméresi iparjog kiadását is kivette az iparhatósá-

gok kezéből; most tehát az italmérési engedélyt vagy iparjogot a pénzügyigazgatóságok szolgáltatják ki. A ki ezek szerint az 1890. évi január hó 1-én vagy ezután korcsmát, vendéglőt vagy pálinkamérést akar nyitni; továbbá azok a fűszerkereskedők, szatócsok és mindazok, kik rendes üzletükön kívül, szeszes italoknak kis mértékben való elárúsításával is akarnak foglalkozni; azután a cukrászok, kávéosok és más egyének (p. o. a markotányosok), kik szeszes italokat poharankint iparszerűleg óhajtanak kiszolgáltatni; végre a bor-, sör- és szeszereskedők, valamint a bortermelők, az 1890. évi január hó 1-től fogva kimérési, illetőleg kis mértékben való elárúsítási engedélyért, az illetékes pénzügyigazgatósághoz tartoznak folyamodni.

A folyamodás első íve 1 frtos, annak esetleges második és további ívei, külön-külön 50 kros bélyeggel látandók el. Ezenkívül a kérvényhez az engedély-okmányra szükséges 1 frtos bélyeget kell mellékelni. A beadott kérvénnyel együtt azonban jelenleg nem kell semmiféle díjat sem fizetni, miként az eddig érvényben volt; hanem a jó magas italmérési illetéket és a külön italmérési adót csak későbbben, az engedély megadása után szabják ki és állapítják meg.

Az esetre azonban, ha valakinek kérvényét a pénzügyigazgatóság elutasítja, az elutasító végzés ellen, 15 nap alatt a pénzügyminiszteriumhoz lehet felfolyamodni. De a felebbezésre 1 frtos bélyeget kell fölragasztani.

56. §. Az italmérési illetékek.

Az 1890. évi január hó 1-én életbe lépett az italmérési jövedékről szóló törvény egész terjedelmében; ekkor tehát megszűnt a regale-adó vagyis mindazon fizetés, melyet a vendéglősök és italmérők eddig a regale-tulajdonosoknak, avagy ezek bérlőinek teljesítettek. Ezen szolgáltatások helyébe azonban az italmérési illetékek és az italmérési adók léptek.

A mi először az italmérési illetéket illeti, ennek összege szempontjából, a vendéglős és italmérő üzletek terjedelmükhöz képest Budapesten 5 osztályba; az ország többi helyein azonban csak 3 osztályba soroztatnak és azután italmérési illeték fejében, az üzlettulajdonosok a szerint, a mint üzletüket az 1., 2., 3. stb. osztályba sorozzák, minden évben következő összeget tartoznak fizetni:

I. **Korcsmárosok, vendéglősök, italmérők és általában mindazok, kik szeszes italoknak kimérésével foglalkoznak**

1. *Budapest főváros területén*, — az első osztályba sorozott üzletek után 500 frtot; a második osztályban 300 frtot; a harmadikban 200 frtot; a negyedikben 100 frtot; az ötödik osztályba sorozott üzletek után pedig 50 frtot kötelesek évi italmérési illeték fejében fizetni.

2. *A törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városokban, avagy oly községekben, melyek törvényhatóságnak vagy kir. törvényszéknek székhelyei*, a mennyiben népességük a) 20,000 léleknél nagyobb — az első osztályba sorozott üzletek után 100 frtot; a második osztályban 75 frtot; a harmadikban pedig 50 frtot. b) A 10,000-tól egész 20,000 lakossal bíró helyeken, az első osztályba sorozott üzletek után 75 frtot; a másodikban 50 frtot; a harmadikban pedig 40 frtot. c) Oly helyeken, melyeknek lakossága 10,000 léleknél kevesebb, — az első osztályba sorozott üzletek után 50 frtot; a másodikban 40 frtot; a harmadikban pedig 30 frtot fizetnek évenként italmérési illeték czímén.

3. *Minden más községben*, a mennyiben népességük: a) 20,000 léleknél nagyobb, — az első osztályba sorozott üzletek után 50 frtot; a másodikban 40 frtot; a harmadikban pedig 30 frtot. b) Oly helyeken, hol a lakosság száma 10,000 lélektől 20,000 egyéig terjed, — az első osztályba sorozott üzletek után 40 frtot; a második osztályban 30 frtot; a harmadikban pedig 20 frtot. c) Oly községekben, melyeknek lakossága 10,000 léleknél kevesebb, — az első osztályba sorozott üzletek után 30 frtot; a második osztályban 20 frtot; a harmadikban pedig 10 frtot fizetnek évenként italmérési illeték fejében.

II. **Fűszer- és vegyes-kereskedők, szatócsok és mindazok, kik rendes üzletükön kívül, szeszes italoknak kis mértékben való elárusításával is foglalkoznak, a fentebb I. szám alatt megállapított tételek $\frac{3}{5}$ -et (három ötödét) vagyis:**

1. *Budapest főváros területén*, — az első osztályba sorozott üzletek után 300 frtot; a második osztályban 180 frtot; a harmadikban 120 frtot; a negyedikben 60 frtot és az ötödik osztályba sorozott üzletek után 30 frtot kötelesek évenként fizetni italmérési illeték czímén.

2. *A törvényhatósági joggal felruházott, vagy rendezett tanácsú városokban avagy oly községekben, melyek törvényhatóságoknak vagy kir. törvényszéknek székhelyei*, a mennyiben népességük a) 20,000 léleknél nagyobb — az első osztályba sorozott üzletek után 60 frtot; a máso-

dikban 45 frtot; és a harmadikban 30 frtot. *b)* Oly helyeken, hol a lakosság száma 10,000 lélektől 20,000 egyénig terjed, — az első osztályba sorozott üzletek után 45 frtot; a másodikban 30 frtot; a harmadikban pedig 24 frtot. *c)* Oly helyeken, hol a lakosság száma 10,000 léleknél kevesebb, — az első osztályba sorozott üzletek után 30 frtot; a másodikban 24 frtot; és a harmadikban 18 frtot fizetnek évi italmérési illeték fejében.

3. *Minden más községben*, a mennyiben népességük *a)* 20,000 léleknél nagyobb — az első osztályba sorozott üzletek után 30 frtot; a másodikban 24 frtot; a harmadikban pedig 18 frtot. *b)* Oly községekben, melyeknek lakossága 10,000-tól 20,000 lélekig terjed, — az első osztályba sorozott üzletek után 24 frtot; a második osztályban 18 frtot; a harmadikban pedig 12 frtot. *c)* Oly községekben, hol a lakosság száma 10,000 léleknél kevesebb, — az első osztályba sorozott üzletek után 18 frtot; a második osztályban 12 frtot; és a harmadikban 6 frtot kötelesek fizetni italmérési illeték czímén évenként.

III. A czukrárszok, kávésook, és ha az előző pontok alá nem esnek, mindazok, kik szeszes italokat csakis poharankint iparszerűleg szolgáltatnak ki, az I. szám alatt megállapított tételek $\frac{2}{5}$ (két ötödét) és pedig:

1. *Budapest főváros területén*, — az első osztályba sorozott üzletek után 200 frtot; a második osztályban 120 frtot; a harmadikban 80 frtot; a negyedikben 40 frtot; az ötödik osztályba sorozott üzletek után pedig 20 frtot kötelesek évenként fizetni italmérési illeték fejében.

2. *A törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városokban, avagy oly községekben, melyek törvényhatóságnak vagy kir. törvényszéknek székhelyei*, a mennyiben népességük: *a)* 20,000 léleknél nagyobb, — az első osztályba sorozott üzletek után 40 frtot; a második osztályban 30 frtot; a harmadikban pedig 20 frtot. *b)* Oly helyeken, hol a lakosság 10,000-tól 20,000 lélekig terjed, — az első osztályba sorozott üzletek után 30 frtot; a második osztályban 20 frtot; a harmadikban pedig 16 frtot. *c)* Oly helyeken, melyekben a lakosság száma 10,000 léleknél kisebb, — az első osztályba sorozott üzletek után 20 frtot; a második osztályban 16 frtot; a harmadikban pedig 12 frtot fizetnek évenként italmérési illeték czímén.

3. *Minden más községben*, a mennyiben népességük: *a)* 20,000 léleknél nagyobb — az első osztályba sorozott üzletek után 20 frtot;

a második osztályban 16 frtot; a harmadikban pedig 12 frtot. b) Oly községekben, melyekben a lakosság száma 10,000 lélektől 20,000 egyéig terjed — az első osztályba sorozott üzletek 16 frtot; a második osztályban 12 frtot; a harmadikban pedig 8 frtot. c) Végre oly községekben, hol a lakosság száma 10,000 léleknél kisebb, — az első osztályba sorozott üzletek után 12 frtot; a második osztályban 8 frtot; a harmadikban pedig 4 frtot tartoznak évenként fizetni italmérési illeték fejében.

Megjegyezzük, hogy valamely város vagy község népességének meghatározásánál, mérvadó az utolsó népszámlálás eredménye. Megjegyzendő továbbá, hogy a vasutak állomáshelyein, a hajókon, úgy nem különben a katonai laktanyákban lévő vendéglősök vagy markotányosok által fizetendő italmérési illetéket, a pénzügyigazgatóságok által felterjesztendő indokolt kérelemre, a pénzügyminiszter az illetők üzleti viszonyainak figyelembe vételével, a fentebb I. szám alatt meghatározott tételeken alól is megállapíthatja.

A mi ezek után az üzletek osztályba sorozását illeti, e tekintetben a már fennálló üzletek italmérési illetékének megállapíthatása céljából, a múlt 1889. év és jövőre minden harmadik év második felében, a pénzügyigazgatóság az egyes községekben lévő minden üzletet összeirat és ezek után összegyűjti hivatalból a fogyasztási viszonyokra vonatkozó adatokat és a beszerzett adatok alapján, az osztályba-sorozás és az italmérési illeték megszabása iránt a javaslatokat elkészíti és megállapítja s intézkedik az iránt, hogy ezen megállapított javaslatok az 1890. évi, illetőleg ezután minden harmadik év január hava 20. napjáig, a kivető bizottságok tárgyalása alá bocsáttassanak.

Ez a kivető bizottság pedig áll a pénzügyi hatóság kiküldöttének elnöklete alatt, az illető község elüljáróságának egy kiküldöttéből és a pénzügyi hatóság által oly községekben, melyekben az italméréssel foglalkozóknak ipartestületeik vagy ipartársulataik vannak, az ezek által; másutt pedig a kereskedelmi és iparkamarák által kijelölt egyének közül meghívott egy szakértőből; vagyis a kivető bizottság ezek szerint egy pénzügyi hivatalnokból, egy községi tisztviselőből és egy iparos szakértőből alakul.

A kivető bizottságban az eladói és rendszerint a jegyzői teendőket is a bizottság elnöke vagyis a pénzügyi közeg teljesíti. A bizottság tárgyalásaihoz pedig ugyancsak az elnök, az adóköteles feleket, valamint azt, ki az illető községben a kivetés évében az italmérési adó beszede-

sére jogosítva van, illetőleg ennek megbizottját írásban meghívni tartozik, és a bizottság ezek meghallgatása után; de ha sem ők, sem megbizottjaik pontosan meg nem jelennek, a nélkül hozza határozatát. Ha a tárgyalás alatt lévő ügyben az egyik vagy másik szavazónak közeli rokona (egész a másodfokig), avagy elsőfokú sógora vagy üzlettársa érdekelve van, az a tag abban az ügyben szavazási jogát nem gyakorolhatja, hanem az, az előzetesen már meghívott, esetleg a másik két tag által választandó póttaggal helyettesítendő.

A kivető bizottság tárgyalásai nyilvánosak; egy tagjának kívánására azonban a bizottság egyes esetekre nézve zárt ülésben tanácskozik. Határozatok hozatala céljából az elnökön kívül, a fentebb jelzett másik két tagnak jelenléte is szükséges. A kivető bizottság az elnök által előadott javaslatok felett, szavazat-többséggel határoz. Ha azonban az osztályba-sorozásra és ezzel az illeték összegére nézve, egyes esetekben az elnök és a bizottsági tagok véleménye három irányban ágazik el, a törvény határozmányainak korlátain belül, az a tétel állapítandó meg, mely a javaslatok között középen áll.

A bizottság tanácskozmányairól jegyzőkönyv vezetendő, melyben a jelenvolt szavazó tagokat, valamint az adóköteles feleket és az adószedésre jogosítottakat vagy megbizottaikat névszerint meg kell nevezni és abba az ezek által előadott érveket is fel kell venni. A határozatot az elnök szóval hirdeti ki, írásbeli értesítést csak abban az esetben tartozik az adóköteles feleknek vétbizonyítvány mellett kiadni, ha azok a tárgyaláson sem személyesen sem megbizott által képviselve nem voltak.

Kiemeljük, hogy az iparos szakértők azokra a napokra, melyeken a bizottság tárgyalásaiban részt vesznek, az állampénztárból 2 forint napidíjban részesülnek, tehát az illetők időmulasztásukért némi kárpótlást nyernek; azért a tárgyalásokon pontosan jelenjenek meg; mert meg nem jelenés esetében, az iparosok részéről kiküldött szakértő helyett, a pénzügyi hivatalnok és a községi elüljáróság tagja nyomban választ a bizottságba más szakértőt. A szakértők kijelölésénél és megválasztásánál, az egynemű üzletek italmérsi illetékének megállapításakor, figyelem fordítandó arra, hogy a kivetésnél a lehetőségig ugyanabból a szakmából való, tehát a vendéglősök illetékénél vendéglős, cukrárszok üzletének osztályba-sorozásánál pedig cukrársz szakértők működjenek közre.

Fel kell még említenünk, hogy az időközben, vagyis a három évi

kivetési időszak folyama alatt keletkező üzletek italméresi illetékét, a három évi időszakból még hátralévő idő tartamára, az itt előadottak értelmében, az üzlet minőségének és terjedelmének figyelembe vételével, más hasonló üzletekhez viszonyítva, a pénzügyigazgatóság állapítja meg és erről az illető adóköteles félnek írásbeli értesítést ad.

Az ekként megállapított, valamint a kivető bizottság által meghatározott illeték ellen, az adóköteles felek, a felszólamlási bizottsághoz bélyegmentes felebbezással élhetnek és pedig azon egyén, ki a kivető bizottság ülésén jelen volt és előtte a határozatot szóval kihirdették, ettől a naptól számítva 8 nap alatt; a ki pedig a kivetésnél jelen nem volt, az illeték-kivetésről hozott végzés kézbesítésétől számítandó 8 nap alatt, adhatja be felebbezését a pénzügyigazgatóságnál. Ugyancsak így módon a kivető bizottság elnöke is felebbezhet, a kincstár képviselőjében a felszólamlási bizottsághoz.

A felszólamlási bizottság, a pénzügyigazgatóból vagy helyetteséből, mint elnökből és két szakértőből áll, kiket a belügyminiszter által kijelölt szakértők sorából, esetről-esetre a pénzügyigazgatóság hív meg. A szakértők 3 forint napidíjban, esetleg utiköltségeik megtérítésében részesülnek.

Az adóköteles felek és az adószedésre jogosítottak meghívása, az érdekelt vagy meg nem jelent tagok helyettesítése és a tárgyalásoknál követendő alaki eljárás tekintetében, a felszólamlási bizottságokra nézve is, a kivető bizottsági eljárásra megállapított határozmányok irányadók.

Ha a felszólamlási bizottság a kivető bizottság által, illetőleg időközben a pénzügyigazgatóság által megállapított illetéket helyben hagyja, további felebbezésnek nincsen helye. De ha a felszólamlási bizottság határozata eltérő a kivető bizottság határozatától, akkor annak kihirdetésétől, illetőleg a végzés kézbesítésétől számítandó 8 nap alatt, úgy az adóköteles felek, mint a pénzügyigazgatóság részéről is, harmad- és utolsó fokban a pénzügyminiszterhez van felebbezésnek helye. Eme felebbezésekre bélyeg jön, még pedig akkor, ha a kivetett illeték összege nem haladja túl az 50 frtot, 15 kros; ha pedig 50 frtnál többre rúg, 36 kros bélyeggel kell ellátni a felebbezést.

Ezek a felebbezések is a pénzügyigazgatósághoz nyújtandók be, mely az elkésztetten benyújtott felebbezéseket hivatalból visszautasítani tartozik.

A pénzügyminiszterium azután végérvényesen határoz. De az

illetékköteles fél részére, már az első fokban megállapított italméresi illeték összegéről fizetési ívet állítanak ki, melyet a félnek lakhelyére nézve illetékes adóhivatal kézbesít.

Az italméresi illeték azután félevenként előre és pedig az első részlet a fizetési ív kézbesítésétől számítva 8 nap alatt, a többi részlet pedig mindenkor július és január hó 1-én fizetendő. A részletek esedékességét, valamint az illeték összegében történt változást a fizetési ívben kitűntetik.

A jogérvényesen megállapított illeték arra az üzletre bir érvénynyel, melyre a megállapítás történt és a három évi kivetési időszakon belül, változás alá csak az esetben vonható, ha az üzletnek korábbi jellege megváltozik, vagy az üzletet más helyiségbe teszik át. Az üzlet jellegében történt változásnak tekintik azt is, ha az engedélyes, bár a nélkül, hogy üzletének kiméresi vagy kis mértékben való elárúsítási minőségét megváltoztatná, az engedélyokmányban megnevezett italnemeken felül, utólag más italok kimérése, illetőleg elárúsítására is kér és nyer engedélyt.

Az üzlet gyakorlásában és helyiségében szándékolt változtatások bejelentendők és e kérvényekre 50 kros bélyeg ragasztandó. Azt, hogy a bejelentett, illetőleg engedélyezett változások folytán forog-e fent szüksége annak, hogy az italméresi illetéket újból megállapítsák, a pénzügyigazgatóság határozza meg és igenlő esetben az italméresi illetéket, a változó viszonyoknak megfelelően ugyanaz állapítja meg.

Végre az esetben, ha évközben az engedélyes jogáról lemond, vagy elhal, üzletét megszünteti vagy azt tőle elvonják, az italméresi illeték esedékessé még nem vált részét törlésbe hozzák és e tárgyban a kellő megállapítás után, az engedély-okmány bevonása mellett, a pénzügyigazgatóság határoz.

57. §. Az italméresi adó.

Az italméresi illetéken kívül, a kiméréssel és a kis mértékben való elárúsítással foglalkozó minden vállalkozó, az általa kimért vagy kicsiben elárúsított szeszes folyadékok után, italméresi adót is tartozik fizetni. Az adótételek a következők:

1. A bor minden hektoliterje után zárt városokban, tehát Budapesten és Pozsonyban 2 frtot, más községekben, vagyis nyílt helyeken 3 frtot kell fizetni.

2. A gyümölcsbor minden hektoliterje után 1 frt.

3. A sör minden hektoliterje után 2 frt fizetendő italmérési adó fejében.

4. Közönséges pálinka után, melynek alkoholtartalma a meghatározott 100 fokú szeszmérő szerint 30 fokot nem halad meg, hektoliterenkint 4 frt 50 kr. jár.

5. Közönséges pálinka után, melynek alkoholtartalma 30 fokon felül van, de 50 fokot meg nem halad, nem különben különleges pálinkafélék (mint szilvorium, törköly-pálinka, gyümölcs-pálinka stb.) után, habár alkoholtartalmuk 30 fokon alul van is, hektoliterenkint 7 frt 50 krt kell fizetni.

6. Akár közönséges, akár különleges pálinkák és más szesz után, ha alkoholtartalmuk 50 fokot meghalad, hektoliter-fokonkint 15 krt és

7. Likörök, puncsesszenciák és más édesített szesz folyadékok, továbbá arrak, rum, cognac után, ha csak az előző 6. pont szerint magasabb adó alá nem esnek, hektoliterenkint 12 frtot kell italmérési adó fejében fizetni.

Az emberi élvezetre alkalmatlanná tett (denaturált) szesznek kis mértékben való elárúsítása, az italmérési adótól mentesen történik ugyan, de csak annyiban, a mennyiben az illető fél igazolja, hogy az ilyen szeszt honnan és mily mennyiségben szerezte.

A mi most már az italmérési adó beszedésének módzatait illeti, erre nézve az adóvonallal körülzárt városok és nyílt községek közt különbséget kell tennünk. Budapest főváros és Pozsony szab. kir. város, az italmérési adó megszábaása és beszedése tekintetében, a törvénynek a zárt városokra vonatkozó rendelkezései alá esnek. De a pénzügyminiszter fel van jogosítva, esetleg más városoknak is adóvonallal való körülzárására.

A zárt városok adóvonalaín kívül eső területein, az italmérési adó beszedése a törvény által a nyílt községekre nézve megszabott módon eszközözendő.

I. Zárt városokban az utakat és helyeket, melyeken az italmérési adó alá eső czikkeket beszállítani vagy le- és kirakni szabad, nyilvánosan közhírré teszik és könnyen felismerhető jelekkel látják el. Így azután az italmérési adó alá eső tárgyaknak egyéb úton és helyeken való beszállítása tilos.

Zárt városokban az italmérési adó fizetésére kötelesek: 1. Mindazok, kik adó alá eső czikkeket az adóvonalon át behoznak. 2. Az adó-

vonalon belül létező sörfőzdék, szeszfőzdék, továbbá a likör- és rumgyárosok és általában a szesztartalmú italokat készítő iparosok, ha gyártmányaikat maguk fogyasztják vagy az illető zárt város területén való fogyasztás végett másoknak átadják. Az adóztatás alapját az 1. pont alatt említett személyeknél a behozott cikkek; a 2. pontban jelzett vállalatoknál pedig a fogyasztás alá kerülő cikkek mennyisége képezi.

Az italmérési adó fizetése céljából, zárt városokban az adóvonalon át behozni szándékolt adóköteles cikkeket, azok beszállítása alkalmával, a fogyasztási adóhivatalnál szóval vagy írásban be kell jelenteni. Az adót zárt városokban, a fent közölt árszabás tételei szerint, az adóvonalon át behozott adóköteles cikkeknek megfelelő összegben, a fogyasztási adóhivatal a cikkeket behozó felek terhére, azonnal kiszabja és az a behozatal előtt kifizetendő. A sör- és szeszfőzdei vállalatok, likör- és rumgyárosok, valamint általában a zárt városok területén, szesztartalmú italokat készítő iparosok terhére pedig, az adóvonalon belül termelt adóköteles cikkekről vezetendő iparkönyvek alapján, havonként és minden hó első napján, a lefolyt óra megejtendő leszámolás útján szabják meg az italmérési adó összegét és azt 3 nap alatt végrehajtás terhe mellett kell lefizetni.

II. Az italmérési adó beszedését nyílt helyeken a következő három módozat egyike szerint eszközlik. 1. *Megváltás útján*, midőn a kincstár magukkal az adókötelezettekkel vagy az egész községre kiterjedőleg azok többségével, avagy végre magával a községgel, az általuk fizetendő italmérési adó iránt bizonyos időtartamra kiegyezik. 2. *Bérbeadás útján*, midőn valamely község összes adókötelezettjei adójának beszedése iránt, a községgel vagy más vállalkozóval, haszonbéri szerződést köt. 3. *Kincstári kezelés útján*, midőn a kincstár azokban az esetekben, ha az egyezés vagy bérbeadás létre nem jöhet, vagy bármilyen más okból, az italmérési adót pénzügyi közegek által szedeti be.

A megváltásnál az italmérési adóátalány meghatározásának alapját, rendesen azok az adatok képezik, melyeket az adókötelezettek által kimért, vagy kicsinyben elárúsított szesz folyadékok mennyisége-, neme- és minőségére vonatkozólag hivatalból gyűjtnek; az első három évben azonban ezen alapot az esetleges korábbi haszonbér összege is képezheti. Megváltás esetében az italmérési adó havi utólagos részletekben fizetendő.

Ha a megváltás egyik módja sem sikerül, akkor az adóbeszedési jogot nyilvános árverés útján bérbeadják. Azon jogok, melyeket kincstári kezelés esetén az állam gyakorol, megváltás esetében a községet, bérbeadás esetén pedig a bérlőt is megilletik. Nevezetesen a kincstári kezelés esetében az italmérési adó kivetése, a pénzügyigazgatóság választása szerint, háromféleképpen történhetik és pedig:

1. A pénzügyigazgatóság egyes adókötelezettekkel saját italmérési adójuk összegére nézve megegyezik. 2. A kincstári közegek az adóköteles vállalkozó által, a törvényben meghatározott módokon beszoigáltatandó adatok alapján, időről-időre utólagosan a kimérésre, illetőleg a kis mértékben való elárusításra beszerzett cikkek után, esetről esetre vetik ki az adóösszeget. 3. A kivetést a kivető bizottság, a hivatalos és esetleg az adókötelezett által nyujtandó adatok alapján, minden évre előre teljesíti.

Az 1. pont esetében az egyezségeleg megállapított összeg képezi a fizetendő italmérési adót. A 2. pontban említett esetben pedig, az adó a tényleg kimért vagy kis mértékben eladott cikkek neme-, minősége- és mennyiségéhez képest fizetendő. E végből az adókötelezett felek tartoznak az általuk beszerzett, termelt vagy természetett adóköteles cikkekről bevételi árújegyzéket vezetni, ebbe az adótételek szerint való adóztatás kezdetekor, meglévő készleteiket nemők, mennyiségük és minőségük szerint felvenni; a később bevételezendő adóköteles cikkeket az adószedésre jogosítottnak esetről-esetre bejelenteni és ezeket is beraktározásuk alkalmával, ugyanazon árújegyzékbe folytatólagosan bevezetni.

A bejelentés nagyobb mennyiségeknél legalább 3 órával a cikkek beraktározása *előtt*; ellenben csekélyebb mennyiségben beszerzett cikkekre nézve, legfeljebb 2 órával azok beraktározása *után*, szóval vagy írásban teendő meg. Az adó megállapítása az árújegyzékek lezárása mellett, havi leszámolás alapján történik. Az adókötelezett felek készleteiknek megadóztatását, illetőleg azok bejelentését az adószedésre jogosított kívánatára, mindig igazolni tartoznak.

A havi leszámolás mellett megállapítandó adó alól kivételnek azok a cikkek, melyeket az adóköteles fél más hasonló adóköteles félnek elárusított, zárt városba, vagy oly területre szállított, melyre ezen törvény hatálya ki nem terjed. Ez esetben azonban kiviteli árújegyzéket kell vezetni és a bejelentés is teljesítendő.

Az ekként időről-időre, vagy esetről-esetre megállapítandó adót,

végrehajtás terhe mellett, az adó megállapítását követő 3 nap alatt kell befizetni. A lefizetett adóösszegek akként nyugtázandók, hogy az adóbárczákból a tartozás minősége és a megadóztatott cikkek mennyisége tüzetesen kivethető legyen. Ezen adóbárczák vagy nyugták bélyegmentesek. A pénzügyi hatóság közegeinek és az adószedésre jogosítottaknak szabadságában áll, az adatok valóságáról és az árujegyzékek vezetéséről meggyőződést szerezni és az adókötelezettek készleteit megsemlélni.

Az italmérési adónak kincstári közegek által való kivetése (a fenti 3. pontban jelzett módon) akként történik, hogy az a kivető bizottság, mely az italmérési illeték megállapítására illetékes, az adóköteles vállalkozó által évenként forgalomba hozott adóköteles tárgyak mennyiségéről gyűjtött hivatalos, esetleg az adóköteles által rendelkezésre bocsátott adatok alapján, az italmérési adó mennyiségét, mindenkor egy évre előre megállapítja. Ezen megállapítás ellen mind a kincstári közegek, mind pedig az adóköteles felek, a felszólamlási bizottsághoz 8 nap alatt bélyegmentesen felelbevezhetnek és felfolyamodásukat új adatokkal is támogathatják; de e tárgyban a felszólamlási bizottság végérvényesen határoz.

Mindezekhez még meg kell jegyeznünk, hogy az adóköteles felek és az adószedésre jogosítottak között felmerülő panaszok felett, a mennyiben az első fokú közigazgatási hatóság által, mindenek előtt megkísérlendő egyezés nem sikerülne, az illetékes pénzügyigazgatóság és másodfokban a pénzügyminiszter határoz. A felelbevezés a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt, a pénzügyigazgatóságnál bélyegmentesen nyújtandó be.

A mi pedig ezek után a törvény életbeléptekor, vagyis 1889. évi december hó 31-én meg volt készletek adózását illeti, e tekintetben a törvény akként rendelkezik, hogy a zárt városok területén, az 1889. évi december hó utolsó napjával fennmaradó adóköteles cikkek készletei, ha azok a sörre 25 litert, egyéb adóköteles cikkekre nézve pedig 50 litert meghaladnak, az 1890. évi január hó 3. napjáig, a fogyasztási adóhivatalnál írásban bejelentendők voltak; de a pénzügyi közegek által fel is vétetnek és ezek után az árszabási tételnek megfelelő italmérési adó, legkésőbb ugyanazon hónap 20. napjáig végrehajtás terhe alatt, a fogyasztási adóhivatalnál befizetendő.

De eme készletek után járó italmérési adótartozások lefizetésére, figyelemre méltó esetekben és kellő biztosíték mellett, a pénzügy-

miniszter 6 havi időre terjedhető halasztást engedélyez, ha a folyamodás az 1889. évi december hó végéig, az illető pénzügyigazgatóság-nál be volt adva.

Az italmérési adó után sem törvényhatósági, sem községi pótagó nem szedhető; de az italmérési adó mellett, a fogyasztási adókra és ezek közt a bor- és húsfogyasztásra vonatkozó törvények és szabályok rendelkezései továbbra is változatlanul meghagyattak.

Végül kiemeljük még, hogy a le nem fizetett italmérési illetéket és adót oly módon hajtják be, mint egyéb állami adót. De az esetben, ha a fizetésre kötelezett fél, tartozását az esedékesség beálltával nem fizeti le és tartozásának a fizetés iránti megintés kézhezvételétől számítandó 15 nap alatt sem tenne eleget, akkor attól a kimérésre, vagy a kis mértékben való eladásra szóló engedély elvonható, mi igen szigorú intézkedés.

Italmérési illeték és italmérési adó címén, de a borfogyasztási adón kívül, az 1890. évi költségvetésben összesen 13 millió 360 ezer forint van bevételként előirányozva. Ez mint új adónem, eddig nem szerepelt a költségvetésben.

ÖTÖDIK RÉSZ.

Az iparosok bélyeg-, illeték- és díj-ügyei.

ELSŐ FEJEZET.

58. §. A bélyeg és illeték fogalma és ezek lerovási módja.

A bélyeget és az illetékeket némelyek forgalmi adónak is nevezik; a mennyiben azokat rendszerint a vagyon forgalmáért vagyis egyik tulajdonból a másikba való átmeneteléért, azaz jogügyletek kötésekor kell fizetni. Lényegileg azonban az illetékek vagy bélyegek alatt, — mikhez némely díjak is tartoznak, — oly pénzbeli teljesítéseket értünk, melyeket az egyes polgárok, mint külön és viszontszolgálatot kötelesek leróni az államnak, az ez által nekik tett szolgálatért vagy a hatóság eljárásáért.

A bélyeg és illeték e szerint akkor fizetendő, midőn valamely hatóságot vagy hivatalt egyes polgárok, az ő magánérdeükben igénybe vesznek, valami eljárásra felhivnak, vagy esetleg csak igénybe venni fognak. A bélyegilleték és díjfizetésnek czélja rendszerint az, hogy belőle a hatóság fenntartásának költségei legalább részben fedeztessenek, a miben egyuttal elvi jogosultsága is rejlik; mert habár az illető hatóság általános és országos érdekből áll fenn, annak eljárását mégis számos esetben, egyidejűleg az egyes polgárok külön érdeükben veszik igénybe.

A mi az illetékek lefizetését és beszedését illeti, ez kétféle ú. m. : 1. *közvetlen fizetés*, midőn az illetéki összeg egyenesen valamely közpénztárnál készpénzben fizetendő; 2. *közvetett fizetés*, midőn az illetéket bélyegek felragasztása által rójják le. Némely esetben azonban, főleg nagyobb összegeknél, mind a két fizetési mód alkalmazásban van. Erre vezetendő vissza az is, hogy a bélyeget és illetéket egy szóba összefoglalva bélyegilletéknek nevezik; mert a különbség bélyeg és illeték közt, csakis a lefizetési módban létezik.

E kétféle lefizetési mód daczára azonban az illetékek összegének vagy mérvének megállapítása háromféle módon történik.

1. Meg van állapítva az illeték *állandó összegben* oly esetekre nézve, melyekben mindig és a tárgy értékére való tekintet nélkül, egyforma összeget kell fizetni, illetőleg egyösszegű bélyeget kell felragasztani. Így van ez a közigazgatási hatóságokhoz intézendő beadványoknál, melyekre ívenként állandóan és mindig 50 kros bélyeget kell ragasztani; a kérvény mellékleteire pedig 15 kros bélyeg jön. Ha azután az elsőfokú közigazgatósági hatóság határozata ellen felebbezést adunk be, ennek első ívre 1 frtos bélyeget kell illeszteniünk. Ha pedig azt a felebbezést két egybehangzó határozat ellen, a harmadik fokú hatósághoz intézzük, akkor az első ívre mindig 2 frtos bélyeg ragasztandó. Állandó és egyforma összegű bélyeg jár még a bizonyítványokra, az üzleti könyvekre stb.

2. A tárgy értékéhez képest, *értékfokozat* szerint emelkedő összegben van az illeték megállapítva a jogügyletekre nézve. Ilyenek a váltóügyletek, kölcsönök, adásvevések stb. De a jogügyletek után értékfokozat szerint csak akkor kell és lehet az illetéket bélyegjegyekben leróni, ha a jogügylet értéke megbecsülhető és ennek pénzértéke az ügyleti okiratban ki van téve vagy más okiratokra, számadásokra és könyvekre való hivatkozás által ki van fejezve. Ha azonban a jogügylet pénzértéke így meghatározva nincs, akkor az ügyletet az adóhivatalnál be kell jelenteni és a kiszabandó illetéket készpénzben lefizetni. Máskülönbén a fokozatos illeték, ha 25 o. é. frtot meghalad, akár bélyegjegyek használata által, akár pedig a jogügylet bejelentése mellett, készpénzben való fizetés által is leróható.

A fokozatos illetéket, a következő bélyeg-táblázat tünteti föl:

I. Fokozat.

E fokozat szerinti bélyeggel kell ellátni a váltókat; e fokozat alá tartoznak tehát a hat hónapnál nem később lejáró váltók; a váltókkal egyenlőknek tartott kereskedői utalványok és kötjegyek; végre államvagy más hitelpapirokra, három hónapnál nem hosszabb időre nyilvános hitelintézetek által adott előlegekről szóló kötvények.

<i>Összeg.</i>	<i>Bélyeg-illeték.</i>
75 frtig... --- --- --- --- --- --- --- --- --- ---	— frt 05 kr.
75 frton felül --- --- --- --- --- --- --- --- --- ---	150 frtig... --- --- --- --- --- --- --- --- --- ---
150 " " --- --- --- --- --- --- --- --- --- ---	300 " --- --- --- --- --- --- --- --- --- ---
	— " 10 "
	— " 20 "

<i>Összeg.</i>		<i>Bélyeg-illeték.</i>
300 frton felül	450 frtig	— frt 30 kr.
450 " "	600 " "	— " 40 "
600 " "	750 " "	— " 50 "
750 " "	900 " "	— " 60 "
900 " "	1050 " "	— " 70 "
1050 " "	1200 " "	— " 80 "
1200 " "	1350 " "	— " 90 "
1350 " "	1500 " "	1 " — "
1500 " "	3000 " "	2 " — "
3000 " "	4500 " "	3 " — "
4500 " "	6000 " "	4 " — "
6000 " "	7500 " "	5 " — "
7500 " "	9000 " "	6 " — "
9000 " "	10,500 " "	7 " — "
10,500 " "	12,000 " "	8 " — "
12,000 " "	13,500 " "	9 " — "
13,500 " "	15,000 " "	10 " — "
15,000 " "	16,500 " "	11 " — "
16,500 " "	18,000 " "	12 " — "
18,000 " "	19,500 " "	13 " — "
19,500 " "	21,000 " "	14 " — "
21,000 " "	22,500 " "	15 " — "

és így tovább, minden 1500 frttól 1 frttal több; az 1500 frtnál kisebb maradványösszeget teljes 1500 frtnak kell venni.

II. Fokozat.

Eme fokozat szerinti bélyeggel kell ellátni a kötelezvényeket és nyugtákat, illetőleg ez alá esnek mindazon fokozatos bélyeget igénylő okiratok, mely sem az I., sem pedig a III. fokozat alá nem tartoznak.

<i>Összeg.</i>		<i>Bélyeg-illeték.</i>
20 frtig		— frt 07 kr.
20 frton felül	40 frtig	— " 13 "
40 " "	60 " "	— " 19 "
60 " "	100 " "	— " 32 "
100 " "	200 " "	— " 63 "
200 " "	300 " "	— " 94 "
300 " "	400 " "	1 " 25 "
400 " "	800 " "	2 " 50 "
800 " "	1200 " "	3 " 75 "
1200 " "	1600 " "	5 " — "
1600 " "	2000 " "	6 " 25 "
2000 " "	2400 " "	7 " 50 "

			<i>Összeg.</i>				<i>Bélyeg-illeték.</i>						
2400	frton	felül	---	---	---	3200	frtig	---	---	10	frt	—	kr.
3200	«	«	---	---	---	4000	«	---	---	12	«	50	«
4000	«	«	---	---	---	4800	«	---	---	15	«	—	«
4800	«	«	---	---	---	5600	«	---	---	17	«	50	«
5600	«	«	---	---	---	6400	«	---	---	20	«	—	«
6400	«	«	---	---	---	7200	«	---	---	22	«	50	«
7200	«	«	---	---	---	8000	«	---	---	25	«	—	«

8000 frton túl minden 400 frt után 1 frt 25 krnyi illeték-többletet kell fizetni, megjegyezvén, hogy 400 frtnál csekélyebb maradványösszeget teljes 400 frtnak tekintenek.

Mint kivételt föl kell említenünk, hogy az 1 frt 99 kr. összegig kiállított nyugtatóványok bélyegmentesek és így a 7 kros bélyeg a nyugtáknál csak a 2 frttal kezdődik.

III. Fokozat.

Az e fokozatban jelzett bélyeggel, legtöbbször az ingóságok eladásáról fölvett okiratokat kell ellátni. E fokozat alkalmazandó :

1. oly kötvényeknél, melyek előmutatóra szólnak ; 2. egyházi és világi hivatalok vagy oly szolgálati állomások adományozásánál, melyek állandó vagy ismétlődő ügyek teljesítésére vonatkoznak, és ezek másneműek, mint a minőket napszamosok, eselédek, iparossegédek stb. szoktak teljesíteni ; 3. részvénytársulati és szövetkezeti szerződéseknél, ha azok tíz évnél továbbra köttetnek ; 4. szám-lottónál ; 5. igérvény-vásárlásnál, ha az ügylet tárgya ingó ; 6. életjáradéki szerződéseknél, ha az életjáradék fejében ingók engedtetnek át ; 7. adásvevési szerződéseknél, ha az eladott tárgy ingó ; — valamint 8. cseréknél, ha az eleserélt tárgyak ingók ; 9. terhes engedményeknél, ha azok tárgyat mások mint kövelelések képezik.

			<i>Összeg.</i>				<i>Bélyeg-illeték.</i>						
10	frtig	---	---	---	---	---	—	frt	07	kr.			
10	frton	felül	---	---	---	20	frtig	---	---	—	«	13	«
20	«	«	---	---	---	30	«	---	---	—	«	19	«
30	«	«	---	---	---	50	«	---	---	—	«	32	«
50	«	«	---	---	---	100	«	---	---	—	«	63	«
100	«	«	---	---	---	150	«	---	---	—	«	94	«
150	«	«	---	---	---	200	«	---	---	1	«	25	«
200	«	«	---	---	---	400	«	---	---	2	«	50	«
400	«	«	---	---	---	600	«	---	---	3	«	75	«
600	«	«	---	---	---	800	«	---	---	5	«	—	«
800	«	«	---	---	---	1000	«	---	---	6	«	25	«

			Összeg.				Bélyeg-illeték.
1000 frton felül	---	---	1200 frtig	---	---	7 frt 50 kr.	
1200 " "	---	---	1600 " "	---	---	10 " — "	
1600 " "	---	---	2000 " "	---	---	12 " 50 "	
2000 " "	---	---	2400 " "	---	---	15 " — "	
2400 " "	---	---	2800 " "	---	---	17 " 50 "	
2800 " "	---	---	3200 " "	---	---	20 " — "	
3200 " "	---	---	3600 " "	---	---	22 " 50 "	
3600 " "	---	---	4000 " "	---	---	25 " — "	

4000 frton túl minden 200 frttól 1 frt 25 krnyi többletet kell fizetni, 300 frtnál esekélyebb maradványösszeget teljes 300 frtnak tekintenek.

3. *Értékszázalék* szerint állapítják meg az illeték összegét, ingóságoknak élők közti elajándékozásánál, mely esetben az illetéket 26 frt erejéig bélyegek felragasztása által kell leróni. Ezen összegben felül azonban készpénzben fizetendő az illeték az adóhivataloknál. Ugyancsak készpénzben kell a százalék szerint kiszabandó illetéket fizetni, ingatlanok eladása és vétele, úgyszintén az illeték-egyenérték esetében stb. A százalékos illeték kiszabását a következő példa világosítja meg. Valaki vesz egy 10,000 frt értékű házat. Ez után $4\frac{3}{10}\%$ fizetendő illeték fejében. Ha tehát 100 frt után 4 frt 30 kr. a százalékos illeték mérve vagy összege, akkor 1000 frt után 43 frt; 10,000 frt után pedig 430 frt; vagyis értékszázalék szerint egy 10,000 frtos ház megvétele esetében, 430 frt illetéket kell közvetlenül fizetni. Ezenkívül az adásvételi okirat minden ívére 50 kros bélyeget kell fölragasztani.

Az a körülmény, vajjon a bélyeg-illetéket állandó összegben, értékfokozat vagy értékszázalék szerint állapítják-e meg és vajjon bélyegjegyek felragasztása vagy pedig készpénzben való fizetés által kell-e azt leróni, — könyvünkben minden egyes esetben, az illető helyen kitüntetve van.

Itt említjük még fel azt is, hogy az 1890. évi költségvetésben bélyegjegy-eladás czímén, összesen 8 millió 10 ezer forint; az illetékek czímén pedig 17 millió 600 ezer forint van bevételként előirányozva.

59. §. Bélyegjegyek és ezek használási módja.

A bélyegilletékek lerovása végett különböző osztályú bélyegjegyek, bélyegzett váltóürlapok, továbbá marha- és lólevelek, végre postai szállítólevél-ürlapok vannak használatban, melyeket pénzügyi és postai közegek vagy bizományosok árulnak s értékükre nézve, a következő osztályok alatt fordulnak elő:

1. $\frac{1}{2}$, 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 12, 15, 20, 25, 36, 50, 60, 75, 90 krajczáros; továbbá 1, 2 firtos, 2 frt 50 kros; továbbá 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 15, 20 forintos bélyegjegyek. Azután 2-szor 5, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 krajczáros; továbbá 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 forintos bélyegzett váltóürlapok. Úgy szintén 3-szor 3 és 5 krajczáros bélyegű marha- és lólevél-ürlapok. Végre 4-szer 5 krajczáros bélyegű postai szállítólevél-ürlapok. A bélyegjegyek és bélyegzett ürlapok alakja és színe időszakonként változik, s ezt a változást mindig közhírré teszik.

A mi a bélyegjegyek használatát illeti, köztudomású, hogy a bélyegilletéket a megfelelő bélyegjegy szabályszerű felragasztása által kell leróni. E tekintetben alapelv az, hogy a bélyegköteles okirat vagy íromány a szabályszerű bélyeggel eleve ellátott papiron állíttassék ki, s a bélyegilleték lerovása végett, a megsabott értékű bélyegjegy, *az okirat vagy íromány ívének első lapjára* oly módon ragasztassék fel, hogy *az írat szövegének legalább egy sora* — nem pedig az írat czíme, — *a bélyegjegy alsó színes részén keresztül írassék*. A bélyeg átírása teljesen szabályszerűen akként történik, ha a papír ívre, a balszélétől kissé beljebb felragasztott bélyeg vagy bélyegek előtt, a bélyeg alsó színes (ez időszerint barna vagy rózsaszínű) részének közepe iránt kezdjük írni a szövegnek első sorát s azt a bélyegen keresztül vezetve folytatjuk. Ha a bélyegjegy alsó színes részén az okirat első sorát átírjuk, de e mellett felül még az okirat címét is, ez bár nem teljesen szabályszerű eljárás, mindazáltal magában véve lelet felvételére indokul nem szolgálhat, mert az itt kimondott alapelvnek feltételei meg vannak.

Az okiraatra a kiállítás, vagy más szóval az *aláírás után* utólag felragasztott bélyegjegyet nem létezőnek tekintik, habár szabályszerűen átíratik is. De ezt csak akkor lehet észre venni, ha az okirat szövegét más írja, mint a ki a bélyeg alsó színes részét írta át, vagy ha az okiratot más tintával írják, mint a minővel a bélyeget átírták. Ha valamely okiraaton a bélyeg más tintával és más kézírással van keresztül írva, mint a milyennel az okirat szövegét írták, a bélyeget az okiraaton utólagosan felragasztottnak vélelmezzik, s így a törvény értelmében azt nem létezőnek tekintik; kivéve, ha az okirat bélyegét az okiratot aláíró egyik fél írja keresztül; és ha az okirat oly jogügyletet foglal magában, melynek érvénye gyámi vagy felsőbb hatósági jóváhagyástól függ.

De tudni kell azt is, hogy nem minden okiraaton kell a bélyeg-

jegyet átírni. Nevezetesen a bélyegjegyek keresztülírása elmaradhat, a következő irományoknál és okiratoknál: 1. Bélyegköteles beadványoknál, ezeket pótló jegyzőkönyveknél, mindezek másodlatainál és a felzet-másolatoknál. 2. Oly irományoknál, melyek minőségüknél fogva nem bélyegkötelesek ugyan; de mint mellékletek benyújtva bélyeg alá esnek. 3. A feltételesen bélyegmentes okiratoknál, midőn ezeknek a bélyegkötelezettséget megalapító használata beáll, pl. midőn az iparigazolványt cégbejegyzési kérvényhez mellékeljük, az iparigazolványra 15 kros mellékleti bélyeget kell illeszteni, de ezt keresztül írni nem kell. Az átírás elmaradhat azon okiratoknál is, melyek használatuk alkalmával szabály szerint nagyobb bélyegilleték alá esnek. 4. Külföldről behozott irományoknál; különösen olyanoknál, melyek hatóságokhoz, vagy közhivatalokhoz, a bélyegilletéknek vagy készpénzben vagy utalvány melletti odacsatolásával érkeznek. 5. Jegyzőkönyveknél, melyeket hatóságoknál vagy közhivataloknál magánügyekben vesznek fel, ha azok fokozatos bélyegilleték alá eső jogügyletet tartalmaznak; valamint azon esetekben is, midőn a százalékos illeték bélyegjegyekben is leróható. 6. Kereskedelmi és iparüzleti könyveknél, valamint az alkuszok könyveinél is.

Az 1—5. pontok alatt felsorolt iratoknál, a szabályszerű bélyeget a már kiállított okiratra vagy irományra; a 6. pont alatti könyveknél pedig az első lapon ragasztják fel.

A keresztülírás elmaradhat, ha tehát a bélyeget bármikép átírják is, az szabálytalanságot nem képez; kivéve, csak ha jövedéki kihágás esete látszik fenforogni, mi rendszerint egy bélyegnek levétele és újból való felragasztása esetében áll be. De viszont ott, hol a bélyeg átírandó, az átíratás mellett a bélyegjegynek bármiféle pecséttel való átütése (különösen a bizonyítványoknál és számláknál) fölösleges; de ha átütetnek is, szabálytalanságot ez sem képez. A mi pedig a bélyegjegyek felragasztásának idejét illeti, a fentebb elősorolt iratoknál a bélyegilleték lerovandó:

1. Az 1. és 2. pont alatt megnevezett irományoknál, mielőtt azokat az illető hatóságnál, hivatalnál, vagy hivatalbeli közegnél benyújtják, ha pedig külföldről az illetékösszeg csatolása mellett érkeztek, mielőtt jegyzőkönyvbe iktatták volna. 2. Fel kell a bélyegjegyet ragasztani a 3. pont alatt érintett okiratoknál, mielőtt a bélyegkötelezettséget megállapító használat vagy cselekmény bekövetkezett volna. 3. A 4. pont alatt említett okiratoknál, belföldre történt átszármazta-

tásuk után, használatba vételük előtt, vagy legkésőbb 30 nap alatt; de ez esetekben a belföldi bélyegjegyet hivatalosan felül is kell bélyegezni. 4. Az 5. pontban érintett jegyzőkönyveknél, ha fokozatos bélyegilleték alá eső jogügyletet tartalmaznak, úgy a fokozatos, mint a netáni többi ívek után járó állandó bélyeget is a jegyzőkönyv berekesztése; ha pedig a jogügyletre hatósági jóváhagyás szükséges, a bekövetkezett jóváhagyás után 8 nap alatt kell felragasztani. 5. A 6. pont alatt említett könyveknél, mielőtt azokba bármely bejegyzés történt volna, kell a bélyegeket fölragasztani.

Végre szállítói vagy fuvarleveleknél, a bélyeglerovást a szövegnek a bélyegjegyen való keresztül vezetése nélkül is megtörténtnek tekintik, ha a szállítmány átvételekor, a bélyegjegyen az átadás kelte keresztül van írva; még pedig az évszám végszámjegye- és a hónap betűjével; s úgy ezen, mint a m. kir. postai szállításoknál a szállítólevéltől járó bélyegilletéket, bélyegzett űrlapok használata által kell leróni. Ha oly szállító- vagy fuvarleveleknél, melyek nem postai szállításokra vonatkoznak, a szabályszerű bélyeg csak az átadás hónapja és napjának számjegyeivel s nem eme szabályok rendelkezéseinek pontos megtartása mellett iratik keresztül, a felhasznált bélyegjegyet szabálytalanul keresztül irottnak tekintik. A vaspálya- és gőzhajótársulatoknál történt feladások alkalmával, a bélyeg átírása nem szükséges, mert e társulatok annak felülbélyegzésére feljogosítvák. Az illeték mindenemű fuvarlevelektől a kincstári űrlapok használata által rovandó le. E czélból bélyeges kincstári vasuti fuvarlevél-űrlapok, az 5 kros és 1 kros különböző bélyegilleték mérvének megfelelő két értékosztályzatban 37 cmt. széles és 29 $\frac{1}{2}$ cmt. magas lapokban, még pedig teherárúk számára szürkére homályzott fehér papíron; a gyorsárúk számára pedig vörösre homályzott rózsaszínű papíron vannak kiállítva.

Mindezekhez még tudnuk kell, hogy a bélyeget nem létezőnek tekintik és az irattal, melyre a bélyegjegy föl van ragasztva, mint bélyegtelennek bánnak el: *a*) ha a bélyegjegy alakjára nézve csonka; *b*) ha a bélyegjegy alkatrészei egymástól elválasztva voltak és ismét összeillesztettek; *c*) ha a bélyegjegy az illetékköteles iratra nem szabályszerűleg van fölragasztva; *d*) ha a bélyegjegy a keresztülírás eseteiben, vagy épen nem, vagy nem szabályszerűleg iratott keresztül; *e*) ha azon esetekben, midőn a keresztülírás elmaradhat, a bélyegjegy felülbélyegzését a hivatalok vagy ipartestületek nem szabályszerűleg teljesítik.

A mi pedig a bélyegköteles papírivek szabályszerű nagyságát illeti, a bélyegköteles iratokhoz használandó papírív szabályszerű nagysága 1750 négyszögecentiméter térmértéket meg nem haladhat. Ha az okirat vagy íromány papírja ezen szabályszerű térmértéket meghaladná, ívenkint a szabályszerű bélyegilletéket rendszerint kétszeresen kell fizetni. 1. A papírív térfogata akként számítható ki, ha az ív magasságát a kiterjesztett ív egész szélességével szorozzuk; például a rendes használatban forgó papírív magassága 34; egész szélessége pedig 42 centiméter; térfogata tehát $(34 \times 42) = 1428$ négyszögcentiméter. 2. Ha a papír, melyen az okirat vagy irat foglaltatik 1750 négyszögecentiméternél kisebb térfogatú is, azt szintén a rendes ívre eső bélyeggel kell ellátni.

Ha valamely bélyeges okiratba foglalt jogügylet után, közvetlenül fizetendő illeték jár, azt az okiratot, pl. ingatlanról kiállított adásvételi szerződést, a kiállítás napjától számított 8 napon belül, az adóhivatalnál, illetőleg Budapesten a központi díj- és illetékszabási hivatalnál, az illeték kiszabása céljából be kell mutatni; mert különben az egyszerűsített iratokat háromszoros összegben bírságként veszik meg.

MÁSODIK FEJEZET.

60. §. Az iparosok bélyegkötelezettsége általán.

Az iparos pálya kezdetén a stempli mindjárt előtérbe lép; mert a tanoncz beszegődése alkalmával, az írásban kötendő tanonczszerződésre bélyeg jön. Abban az esetben ugyanis, ha a tanoncz fölvétele iránt kötött szerződésben, a mester megállapított kötelezettsége csak arra szorítkozik, hogy a tanoncznak szolgálata fejében, oktatást és ellátást ad, akkor a tanszerződésre ívenkint 50 kros bélyeget kell ragasztani. Ha azonban a mester, a tanoncz oktatásáért még külön tandíjat vagy egyéb szolgáltatást is kiköt, avagy viszont a tanoncznak bizonyos meghatározott fizetést kötelez, a szerződésre mindezen értékeknek megfelelőleg, a II. illeték-fokozat szerint járó bélyeget kell fölragasztani.

A tanviszony felbontása esetében, ha a tanoncz tanidejét teljesen ki nem töltötte, de tanoncz-idejéről bizonyítványt kér, erre a bizonyítványra a tanoncz részéről 15 kros bélyeg ragasztandó. De a felszabandó tanoncznak, az ipartestület vagy iparhatóság által kiadandó fel-

szabadítási vagy tanonczbizonyítványára, 50 kros bélyeget kell alkalmazni.

A segédek munkakönyve 15 kros bélyeggel látandó el. Ezenkívül a munkakönyvért nyomtatás és kiállítás fejében 8 kr.; összesen tehát 23 krt kell fizetni. Igen természetes, hogy ezen összeg, úgy abban az esetben, ha a munkakönyv elveszik, valamint akkor is, ha a munkakönyv megtelik, az újon kiállított munkakönyvért mindig újra megfizetendő.

Ha a mester és segéd a szolgálati vagy munkabéri szerződést írásban köti meg, erre a szerződésre 50 kros bélyeg jön. Az esetben pedig, ha az iparos segéd a munkakönyvön kívül, a mestertől még külön kilépési vagy elbocsátási bizonyítványt is kér, erre a bizonyítványra 15 kros bélyeget kell ragasztani, melyet azonban a segéd köteles leróni; mert az ő kedvéért és javára állítatik ki, a különben fölösleges bizonyítvány.

Ha azonban az ipartestülettől akár a segéd, akár pedig a mester kér vagy üzletére vagy személyes tulajdonságaira nézve bizonyítványt, erre a kérvényező 50 kros bélyeget köteles adni. Ugy szintén 50 kros bélyeggel látandók el mindazon bizonyítványok is, melyeket városok, községek vagy intézetek állítanak ki. Ellenben az állami hatóságok, állami közhivatalok és törvényhatóságok által kiállított bizonyítványokra 1 frtos bélyeg jár.

A mi pedig az iparosok beadványait illeti, ezek közigazgatási ügyekben, az értékre való tekintet nélkül, ívenkint 50 kros bélyeggel látandók el. Peres ügyekben azonban a per tárgyának értékét kell tekintetbe venni. Nevezetesen a budapesti árú- és érték-tőzsde, valamint a vidéki termény- és gabona csarnokok választott bíróságai előtt folyó perekben, ha a tárgy értéke 50 frtot meg nem halad, ívenkint 12 kros; ha pedig a per tárgyának értéke 50 frtot felül halad vagy az érték meg nem becsülhető, ívenkint 36 kros bélyeg jön úgy a beadványra, mint a jegyzőkönyvre. Ugyanezen szabály érvényes az ipartestületek békéltető bizottságaira nézve is. Tévednek tehát azok, kik a békéltető bizottsághoz írásban beadott panaszaikat úgy bélyegzik föl, mint a kisebb polgári peres ügyeket vagy más peres ügyeket.

Szabadalmak adományozása elismerése vagy megerősítése iránt beadott folyamodványok első ívére 3 frtos; oly kérvényekre azonban, melyekben már birt szabadalmak meghosszabbítása vagy átruházásának megengedése kéretik, ívenkint 50 kros bélyeg jön. Úgy szintén

oly beadványok, melyeket az ország czímerének használata iránt adnak be, ívenként 50 kros bélyegilleték alá esnek.

Nemességnek vagy rendjelnek adományozása, külföldi rendjelek elfogadása és viselése; valamint iparvállalatok kitüntetéséért beadott folyamodványok első ívére 5 frtos bélyegjegyet kell illeszteni. Míg oly kérvények, melyekbe a kitüntetés folytán nyert éremnek, a czég czimén vagy tábláján való használataért folyamodnak, csak 50 kros bélyeggel látandók el.

A felebbezések közül az iparosokat csak a közigazgatási és az adóügyiek érdeklik. Közigazgatási ügyekben az elsőfokú határozat ellen beadott felebbezésre 1 frtos; a másodfokú hatóság határozata ellen beadott felebbezésre pedig 2 frtos bélyegjegyet kell ragasztani.

Az adók és közterhek iránt felmerülő beadványok közt csak kétféle bélyegkötelezettség fordul elő. Nevezetesen akkor, midőn ezen ügyekben, valamely kedvezmény megadása, pl. végrehajtás felfüggesztése vagy fizetési halasztás iránt folyamodunk, a kérvényre ívenként 50 kros bélyegyet kell ragasztanunk. Az adó-, bélyegilleték és általán a közterhek ellen beadott első felebbezés, mit rendesen felszólamlásnak nevezünk, mindig bélyegmentes. Ellenben a második felebbezés, illetőleg azon felebbezések, melyek a harmadik fokú hatósághoz, tehát rendszerint a pénzügyi bírósághoz és kivételesen a pénzügyminiszteriumhoz mennek, — bélyeggel látandók el. Az esetben ugyanis, ha ily felebbezést oly adó- vagy illetékügyben adunk be, melyben 50 frtnál nem magasabb összegről van szó, a felebbezés minden ívére 15 kros bélyeg illesztendő. Ellenben, ha az ügy pénzértéke vagy a tartozás 50 frtot meghalad, az ily felebbezés minden ívére 36 kros bélyeg jön. Itt kell megjegyeznünk azt a körülményt is, hogy ha ily felebbezés mellé adókönyvecskét mellékelünk, arra mellékleti vagyis 15 kros bélyegyet kell illesztelnünk. Ugyanez a szabály áll mindazon esetekre is, midőn az adókönyvecskét bélyeges folyamodványhoz mellékeljük. Nevezetesen adó- és illetékügyekben az igazolási kérvényre 50 kros bélyeg ragasztandó, a mellékletekre tehát 15 kros bélyegyet kell ragasztanunk.

Áruk beviteli, kiviteli és átviteli engedélyének megadásáért, továbbá oly áruk bevitelének avagy kivitelének megengedéseért, mely árukra nézve különös engedély szükséges, a kérvény első íve 1 frtos bélyeggel látandó el.

A mi pedig az iparosok leveleit illeti, az ezek által saját ipar-

üzletük tárgyaira vonatkozólag kiállított levelek, bélyegmentesek ugyan; de ha a levélalakban váltó, kötelezvény, zálogjegy, utalvány, engedmény, számla, nyugta vagy bármely más szerződés stb. foglaltatik, ily esetekben a leveleket okiratoknak tekintik, és mint ilyenek bélyegkötelezettség alá esnek. De az oly iparos levelek, melyekben az üzlet tárgyára vonatkozó követelések kiegyenlítésének vagy az üzleti adósok által fizetett összegek elkönnyülésének elismerése foglaltatik, nyugtának nem tekinthetők; tehát bélyegmentesek. Ha azonban a bélyegmentes leveleket perekben vagy bélyeges beadványok mellett használjuk, azokra mellékleti bélyeg jön.

61. §. Az iparosok bélyegmentessége.

A legtágabb bélyegmentesség az iparosok részére, azon ügyekben van megadva, melyek az ipartörvény VI. fejezetében említett kihágásokra vonatkoznak. Az ily kihágások miatt indított eljárásra vonatkozó összes jegyzőkönyvek, beadványok, határozatok és felebbezések, akár panaszos, akár pedig panaszlott az iparos, mindig és föltétlenül bélyegmentesek. Ha tehát valaki a kontárokat bármely hatóságnál feljeleníti, ez a feljelentés mindig bélyegmentes. De bélyegmentesek a fellemlt illetékek és az illetéki szabályokban gyökerező egyéb bírságok elengedése iránti folyamodások, úgy szintén az italméresi jog ellen elkövetett kihágások miatt, a közigazgatósági hatóságokhoz intézett panaszok is.

A segélypénztárártól, vagy a testülettől fölvett segélyösszegekről kiállított nyugták mindig bélyegmentesek.

Az ipartörvény 41., 44., 55., 73., 79., 103., 106. és 110. §§-ai alapján, az iparhatósághoz teendő bejelentések, úgy szintén azok is, melyek az ipartörvény 46. §. értelmében fióktelepek nyitása esetében, a főtelepre nézve illetékes iparhatósághoz teendők, szintén bélyegmentesek; de a fióktelepre szóló iparigazolványért beadott kérvény bélyegköteles.

Bélyegmentesek a segédeknek illetőségi igazolványai és az ideiglenes igazolványok. Úgy szintén azon kérvények is, melyek ezen igazolványok vagy munkakönyv kiadása iránt adatnak be.

A mi az iparosok életében előforduló bizonyítványok bélyegmentességét illeti, ezek között első helyen állanak a tanonezoknak ipariskolai bizonyítványai, melyek föltétlenül bélyegmentesek. Ezen kívül

bélyegmentesek azon orvosi bizonyítványok is, melyekkel tanulónak az iskolából való elmaradása igazoltatik, valamint a himlő-oltási bizonyítványok.

Az iparosok beadványai közül pedig bélyegmentesek azok, melyeket ezek község- vagy városhoz, avagy valamely intézethez az iparos és ezek közt fenforgó magánjogi viszony tárgyában adnak be. Ily eset rendszeren akkor jön elő, ha valamely vállalkozó iparos, munkájának bevégzését írásban bejelenti, avagy elvégzett munkájáért járó díjainak kiutalását és kifizetését beadványban sürgeti.

Bélyegmentesek továbbá az oly beadványok, melyeket az illeték megszállása céljából nyújtanak be; úgy nemkülönb azok, melyek az adók és egyéb közterheknek, a törvény által megengedett esetekben eszközendő leszállítását, törlését, visszaterítését tárgyazzák, sőt bélyegmentesek azon folyamodványok is, melyek az adóknak, bélyegeknak, illetékeknek és egyéb közterheknek helyessége vagy jogossága ellen intézettek, úgyszintén az adóbehajtási hivatalok ellen emelt panaszok is; sőt az illetéktelenül befizetett adótarozások visszafizetését célzó kérvények akkor is bélyegmentesek, ha azokat a törvényes felebezési határidőn túl adják be. Ezen kívül bélyegmentesek oly folyamodások, melyekkel adók és közterheknek törvényes leszállításához szükséges okiratok kiállítása kéretik, úgy nem különben ezen okiratok is. De megjegyezzük, hogy azon esetben, ha az itt felsorolt folyamodványok, valamely kedvezmény megadására irányulnak, bélyegmentességben nem részesülnek, hanem ívenkint az állandó 50 kros bélyegilleték alá esnek. Ilyen folyamodások azok, melyeket adófizetési halasztás engedélyezéseért vagy a végrehajtás felfüggesztése iránt adnak be. Úgy szintén adók és közterhek ellen intézett felebbezések, illetőleg felszólamlások közül is azok bélyegmentesek, melyek a másodfokú hatósághoz intéztek. Ellenben a harmadfokú hatósághoz intézett felebbezések bélyegkötelesek.*

Azután bélyegmentesek a fogyasztási adóügyi eljárásban a bevalások, bejelentések és okiratok, melyekkel az adóköteles fél, az ezen eljárásra nézve meghatározott föltételeket teljesíti; ha csak nem valamely kedvezményről van szó. Úgy szintén bélyeg- és illetékmentesek az árúbeviteli, kiviteli és átviteli engedélyek. De a kérvények az ily engedélyek megadásáért, továbbá oly árúk bevitelének vagy kivitelének

* Lásd ezekre nézve a 60. §-ban előadottakat.

megengedéseért, melyekre nézve különös engedély szükséges, bélyegkötelesek és az első ívre 1 frtos bélyeg illesztendő. Áruengedmények, melyek szerint az áruk nem az árúbevallásban megnevezett félnek, hanem másnak szolgáltatassanak ki a vámhivatali raktárakból, feltétlenül bélyeg- és illetékmentesek.

Bélyegmentesek továbbá az oly beadványok, melyeket a posta-, távirtda- és vasútigazgatóságokhoz, és hivatalokhoz oly czélből intézünk, hogy levelek vagy áruk továbbszállíttassanak vagy kézbesíttessenek; továbbá, hogy levelekért, vagy málhákért megtérítések adassanak; végre, hogy vitelbérek visszafizettessenek.

A külföldön tartózkodó magyar honpolgárok által a külföldön létező osztrák-magyar követségekhez és consulokhoz beadott folyamosok szintén bélyegmentesek.

Végre bélyegmentesek mindazon beadványok, melyeket magános egyének az állam vagy község érdekében és általán közügyekre vonatkozólag nyújtanak be, akár feljelentéseket és jelentéseket, akár pedig javaslatokat avagy felebbzéseket tartalmaznak. Ily beadványok csak akkor bélyegkötelezettek, ha azokban a beadó magánérdekű keresetet is támaszt.

HARMADIK FEJEZET.

Az iparosok egyes bélyegilleték- és díjügyei.

62. §. Iparigazolványok és iparengedélyek bélyege és díja.

Mielőtt az iparos önálló üzletet nyitna vagy midőn ipartszándékokat üzni, tartozik ebbeli szándékát az illetékes elsőfokú iparhatóságnak, melynek területén az iparüzletet megnyitni akarja, írásban bejelenteni. E bejelentés alakja a közönséges kérvény. Minthogy az új ipartörvény végrehajtása tárgyában kiadott általános rendelet, határozottan írásban való bejelentést és ezt is kérvény alakjában rendeli beadni, ez okból az iparjogért a kérelem sem szóval elő nem adható, sem pedig az jegyzőkönyvbe nem foglalható. De ha ez még is megtörténnék, a jegyzőkönyvet kérvénynek kell tekinteni.

Eme kérvények bélyegei négyféle fokozat alá esnek: 1. Azon iparos, ki oly városban, melynek népessége 50,000-et meghalad, szándékozik ipart üzni, köteles kérvényére 4 frtos bélyegyet ragasztani. 2. A ki oly városban, melynek lakossága 10,000-től 50,000-ig terjed, iparjogért

folyamodik, tartozik kérvényét 3 frtos bélyeggel ellátni. 3. Oly községekben, melyek 5000-tól 10,000-ig terjedő lakossággal bírnak, a kérvényre 2 frtos bélyeg alkalmazandó. 4. Minden más helyeken, melyeknek lakossága 5000-nél kevesebb, a folyamodásra 1 frt 50 kros bélyeg jár.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezen bélyegek mindig csak a kérvény első ívéről szólnak; ha tehát valaki oly hosszú kérvényt adna be, mely egy ívnél hosszabb lenne, a fenti bélyegeken felül, a második és következő ívekre, ívenként 50 kros bélyeg jön. Sokak előtt a város, község és hely elnevezés is zavart okozhatna. E tekintetben jó azt tudni, hogy e részben mindig csak a lakosok száma irányadó, tekintet nélkül arra, hogy a községet szervezésénél fogva a város vagy más elnevezés illeti-e meg. A lakosok számát az iparos mindig ugyan nem tudhatja, de az elsőfokú iparhatóság a hivatalos statisztikai összeállításból tudja; köteles tehát erről az iparost fevilágosítani.

Az iparigazolványt mindig bélyegtelenül állítják ki. A régi ipartörvény idejében, midőn a fél szóval terjesztette elő kérelmét, a bélyeg a kiadott iparjegyre volt szabályszerűleg felragasztva.

Az új ipartörvény életbelépte óta, a kérvény bélyegén felül, első sorban ipari, esetleg kereskedelmi oktatási czélokra, az elsőfokú iparhatóságnál ipardíjakat is kell fizetni. A szabadipar és a képesítéshez kötött iparágak díjai Budapesten 10 frtban; a 10,000-nél több lakossal bíró városokban és községekben 5 frtban; 10,000-nél kevesebb lakossal bíró helyeken pedig 1 frtban vannak törvényileg megállapítva.

Az engedélyhez kötött iparjogért beadott kérvényekre ugyanolyan bélyeg jár, mint a minőket a képesítéshez kötött iparágaknál kimutattunk. De itt az ipardíjak még egyszer magasabbak. Nevezetesen Budapesten 20 frtot; 10,000-nél több lakossal bíró városokban és községekben 10 frtot; 10,000-nél kevesebb lakossal bíró helyeken pedig 2 frtot kell fizetni. Ezen kívül az engedélyhez kötött iparjogért, a törvényhatóságok egyik-másik iparág terhére, még külön díjakat is jogosítvák megállapítani, minők különösen a regaledíjak voltak; más iparágaknál pedig, minők a cselédszerző és foglalkozást közvetítő üzletek, még biztosíték letételét is követelik.

Abban az esetben, ha az iparhatóság az iparigazolvány vagy az iparendély kiszolgáltatását megtagadja, az ipartörvény végrehajtása iránt kiadott általános rendelet 13. §-a értelmében, az iparhatóság

együttal intézkedik a befizetett díj visszafizetése iránt és erről a felet a tagadó végzésen egyidejűleg értesíti. A törvény eme szövegéből kétségtelenül kitűnik, hogy elutasítás esetében, a folyamodó a befizetett ipardíjat visszakapja, — de kérdéses az, vajjon visszakapja-e a kérvényre felragasztott bélyeget is? — A gyakorlat s pénzügyi törvények szerint ezen bélyegek ára nem fizettetik vissza; mert egyrészt a hatóság a bélyeg ára fejében a kérvényt elintézte, tehát azért szolgálatot, munkát teljesített; másrészt pedig a bélyegtörvény szerint bélyegvisszafizetésnek általában nincs, hanem legfeljebb bélyegkicsérésnek lehet helye.

Mint hogy azonban a bélyegtörvény, elutasított kérvények felülbélyezett bélyegeinek kicserélését el nem rendeli, az iparjogért beadott és elutasított kérvények bélyegei sem cserélhetők ki. S a bélyegtörvény eme rendelkezéseinek megfelel a fenthivatkozott rendelet is, midőn az csakis a díj visszafizetését rendeli el, de a bélyeg kicseréléséről nem intézkedik. De ez a gyakorlat és törvényt magyarázat — szerény nézetünk szerint — helytelen; mert nem felel meg az ügy természetének és az ez esetben felhasznált bélyeg céljának. A tévedés ugyanis ott van, hogy a bélyegjegyek a kérvényekre ragasztandók. De a közigazgatási és így iparhatóságokhoz beadott kérvényre is csak 50 kros bélyeg jár. Ebből pedig okszerűleg csak az következhetik, — a mit senki kétségbe nem vonhat — hogy a 4 frtos, a 3 frtos, a 2 frtos és az 1 frt 50 kros bélyegek nem a kérvényért, hanem az iparigazolványért adatnak, tehát azokat arra kellene felragasztani, nem a kérvényre.

Már most ha az iparigazolvány ki nem adatik, a felhasznált bélyeg az adóhivatal által kicserélendő volna és pedig oly módon, mint a sommás végzés bélyegét a váltókereset elutasítása és a bekebelezés bélyegét, annak megtagadása esetében visszatérítik. Az mindenestre viszont méltányos, hogy 50 kr. a kérvény elutasítása esetében is megilleti a jelenlegi törvények szerint az államot. Ugyanazért célszerű volna oly intézkedés, hogy az iparjogért beadandó kérvényre 50 kros bélyeg illesztendő; az iparigazolvány bélyege pedig a kérvényhez felragasztás nélkül csatolandó. A kérvény elutasítása esetén ezt azután egyszerűen visszaadhatnák, míg a kérelem teljesítése esetében, ezt a bélyeget az iparigazolványra, illetőleg iparendélyre kellene ragasztani.

Ezen kívül fontos és sokat vitatott kérdés az, hogy az esetben, midőn *kettőn vagy többen egyetlen egy üzletet egy és közös cím vagy czég alatt ohajtanak folytatni*, az iparüzési szándékot bejelentő kér-

vényre elég-e az egyszeres bélyeg avagy az annyszor felragasztandó, a hányan az üzlettársak vannak?

A gyakorlat az utóbbi álláspontra helyezkedett; mert az iparhatóságoknak ez kényelmesebb; a mennyiben lelet föl nem vevés esetében nem birságolják meg az illető hivatalnokot; de többszörös bejelentési bélyeget szedni, — az iparosra súlyos is és törvénytelen is. Ahhoz ugyan szó sem fér, hogy itt az üzlet közös és a bejelentés többrendbeli felek részéről is egy közös beadványban történik. Már pedig e részben az illetékszabályok 47. §-a egészen világosan következőleg rendelkezik és szól: «Két vagy többrendbeli felek beadványa, egyes beadványi bélyeg alatt csak akkor nyújtható be, ha azok a beadvány benyújtásakor oly *közösségben* állanak, hogy a *beadvány tárgyára* nézve egy személynek tekinthetők, vagy ha kérelmük reájok nézve jogközösségből származik.»

Eme rendelkezésben a súlypont a beadvány tárgyán, tehát a *közös üzleten* van; ennél fogva nem az egyes személyek, hanem a tárgy, az üzlet után kell a bejelentési, illetőleg az iparjogért járó bélyeget leróni.

Ezen nézet helyességét igazolja még ama körülmény is, hogy úgy egyéni, mint társas cégnek, a cégjegyzékbe való bejegyzése iránt beadott kérvényre, mindig csak egyszeres 10 frtos bélyeg jár; nem pedig minden társtag után külön-külön 10 frt. Ennek pedig az az oka, hogy a közös üzleti társakat jogilag különben is csak egy személynek tekintik és így akár személyi, akár tárgyi szempontból fogjuk fel az ügyet, ennek lényege egészen egyre megy.

A itt megvitatott esetek és az ezeknél alkalmazandó bélyegek képezik az általános szabályt, melynek a gyakorlati életben még számtalan változatai vannak és ezen főszabály alól kivételek is fordulnak elő.

Igy abban az esetben, ha valaki engedélyhez kötött iparágra nézve jogot nyert; de azt egy év lefolyása alatt meg nem kezdi, avagy a megkezdés után egy éven át szünetelni hagyja, — ezen esetben kénytelen új iparendélyt kérni és úgy a bélyeget, valamint az ipardíjat is megfizetni. Úgyszintén az oly egyén, ki képesítéshez kötött iparát két éven át meg nem kezdi, vagy azután két éven át egy folytában nem üzi, — kénytelen szintén új iparigazolványt kérni és a bélyegeket, valamint az ipardíjat is még egyszer megfizetni. Ennek a szünetelésnek nem az az értelme, hogy ezt talán az iparhatóság ellenőrizné,

hanem az, hogy az iparos maga jelenti be üzlete megszüntetését, mert nem akar adót fizetni. Ha azután meggondolja magát és egy, illetőleg két év letelte előtt újra folyamodik régi üzletének folytatása iránt, akkor a kérvényre csak 50 kros bélyeg illesztendő.

Egy másik eset az, midőn az iparos állandó lakását és üzletét, más iparhatósági kerületbe teszi át, ekkor ő mindazt tartozik teljesíteni, mit a törvény az új iparüzlet megindításánál követel; köteles tehát a kérvény bélyegét, és az ipardíjat is leróni. Ha azonban az iparos Budapesten üzletét egyik kerületből a másik iparhatósági kerületbe teszi át, — ez esetben a 10 frt., illetőleg a 20 frt ipardíjak nem követelhetők; de a gyakorlatban az iparjog bélyegét sem követelik, hanem elégséges a bejelentésre 50 kros bélyeg.

Az esetben, ha az iparos egy és ugyanazon községben, Budapesten ugyanazon kerületben, a már létező mellé, még más műhelyt, vagy boltot, illetőleg fiókot nyit, ezt iparhatóságának csak bélyegtelen beadvánnyal köteles bejelenteni. Ha azonban az iparos más községben, vagy Budapesten más kerületben, illetőleg más iparhatóság területén nyit fióktelepet, ez esetben annál az iparhatóságnál, melynek területén a fióktelepet nyitja, teljesen oly eljárást kell követnie, mintha új iparágat indítana meg, vagyis tartozik az új iparigazolvány bélyegét és az ipardíjat is leróni. De annál az iparhatóságnál, melynek területén főtelepe van, csak bélyegtelen beadvánnyal jelenti be, hogy az általa megnevezett községben, illetőleg kerületben fióktelepet nyitott.

Mindezekből azt következtethetjük, hogy mindazon esetekben, midőn a bejelentés iparjog kiadása céljából történik, úgy a bélyegét, mint az ipardíjat le kell fizetni; mert ellenkezőleg abban az esetben, midőn az özvegy nő elhalt férje, illetőleg a kiskorú gyermekek vagy unokák elhalt atyjuk, vagy nagyatyjuk által gyakorolt üzlet folytatását, az illetékes iparhatóságnál bejelentik és az iparhatóság az elhunyt üzletének folytatására iparhatósági bizonyítványt ad: ez a bejelentés nem tekinthető iparjog megadási kérelemnek, az ily kérvény tehát mint közigazgatási ügyben tett közönséges beadvány, csak 50 kros bélyeggel látandó el.

Akkor pedig, ha a törvényszerű beadványi bélyeggel ellátott és iparjog megadása iránt benyújtott kérvényt, a kellő felszerelés hiánya miatt visszautasítanak és ennek a hiánynak pótlásával új kérvényt adunk be, ez az utóbbi folyamodás pótkérvénynek tekintendő és egyszerű 50 kros beadványi bélyeggel látandó el.

Midőn továbbá valamely iparos a saját, vagy mások készítményeit végeladás, árverés, vagy más a tömeges és gyors eladásra ingerlő módon el akarja adni és ezért az iparhatósághoz engedélyért folyamodik, a kérvényre 1 frtos bélyeg jön. Ezenkívül az engedély megadásáért első sorban ipari, esetleg kereskedelmi oktatási czélokra Budapesten 100 frt; 10,000-nél több lakossal bíró városokban és községekben 50 frt; más helyeken pedig 20 frt díjat kell fizetni. De ha valamely elhalt iparos üzlete részére, vagy üzletlebonylítás czéljából, avagy csőd esetében engedélyezik a végeladást, az 1 forintos bélyeg ugyan a kérvényre felragasztandó, de az engedély-díj lefizetését el engedik.

Csalódnék azonban az, ki azt hinné, hogy ezekkel az ipardíjak fizetésének mennyisége és különféle neme ki volna merítve; mert abban az esetben, midőn az illető iparüzlettről járó egyenes adók egy évi összegének 10%-ka, a beadvány első ívétől fizetendő állandó bélyegilleték összegét meghaladja, ezen többlet az illetékes adóhivatal, illetőleg Budapesten a központi díj- és illetékkiszabási hivatal által kiállított fizetési meghagyás alapján, készpénzben rovandó le az adóhivatalnál.

Ezen ipardíj vagy illeték rendszerint már fennálló üzletekre vonatkozik, mert csak ezeknél állapítható meg az adó. Ezen illeték tehát beszűntetett és újra megnyitott üzletek, üzletáthelyezések, fióküzletek nyitása és az iparüzletek tulajdonosának személyében beálló változások esetében követelhető. Az adóra nézve pedig megjegyezzük, hogy adókefejezés alatt ily esetekben, az illeték alapjául veendő egyenes adókat: az üzlet után kivetett III. osztályú kereseti adó és az ez után járó általános jövedelmi pótdadó képezik; de másféle adó nem. Ha például valamely üzlet után 500 frt III. osztályú kereseti adót és 175 frt általános jövedelmi pótdadót fizetnek, ennél a fenti változások esetében p. o. Budapesten nem elég a 4 frtos kérvényi bélyeg, hanem az iparjog megadása után, az illetékkiszabási hivatal kivet még 63 frt 50 kr. ipari illetéket; mert a hivatkozott törvény értelmében, ezen esetben az 500 frt és 175 frt vagyis összesen 675 frt egyenes adó 10%-ka 67 frt 50 kr., de abból levonandó Budapesten a kérvényre adott 4 frtos bélyeg és így ipari illeték czímén, az államnak még 63 frt 50 kr. jár.

De abban az esetben, midőn valaki egy már bejelentett és létező iparüzlethez társul szegődik és a maga részére iparjogot kér, a 10%-tólival számított illeték alapjául, az üzlet adója csak oly arányban

vehető, a mily arányban az üzlet a belépő tagot illeti. A fenti esetben tehát, ha a társ $\frac{1}{3}$ -ad részben lesz az üzletnek tulajdonosa, a bejelentés bélyegén felül, az illető még 21 frt 19 krt fizet illeték fejében; megjegyezvén, hogy ez esetben nem a 67 frt 50 kr. osztandó hárommal, hanem a már leszállított 63 frt 50 kr.; mert ez képezi a 10%-ot és mert a 4 frt bélyeg a kérvénnyel az iparjogért már le van róva.

De midőn valamely társ belépése folytán a cím, illetőleg a cég megváltozását is kéri, akkor már az üzlet egész adóját veszik alapul; mert ezt új üzletnek veszik s ugyanaz van kimondva a cégváltozás bejegyzése esetére is.

Hátra van még ezek után, hogy ezekkel összefüggőleg a cégbejegyzés bélyegeit és díjait is elősoroljuk; mert a kereskedelmi törvény szerint az az iparos, kinek üzlete a kisipar körét meghaladja, kereskedőnek tekintendő; a kereskedő pedig köteles cégét a cégjegyzékbe a kereskedelmi törvényszéknél bejegyeztetni. Ha már most valamely iparos cégét vagy később cégének megváltoztatását vagy a cégtulajdonos személyében történt változást, a cégjegyzékbe bevezeteti, a kérvény első ívére 10 frtos bélyeget kell ragasztania. Ha pedig valamely iparos, a bejegyzés idejében üzlete után 100 frtnál több III. osztályú és általános jövedelmi pótdót fizet, akkor a 100 frton felül eső adótöbblet után, még 10% bejegyzési illetéket köteles fizetni készpénzben az adóhivatalnál, épen úgy mint az iparigazolványért.

Abban az esetben, ha valamely iparüzletnek ketten vagy többen közös tulajdonosai, tehát ha valamely közkereseti vagy betéti társaság cégének bejegyzése iránt adunk be kérvényt, akkor a folyamodás első ívére szintén 10 frtos bélyeget kell ragasztani. De ily esetben a társasági szerződés lényeges pontjai szintén a kérvénybe foglalandók, vagy a kérvény mellett egy külön okiratban bemutatandók. Ez utóbbi esetben az okirat után, a kiszabandó vagy már kiszabott illetéket a bejegyzési 10 frton felül kell leróni; előbbi esetben azonban, midőn nincs írásbeli külön társasági szerződés, ennek bejegyzéséért szintén 10 frtos bélyeg ragasztandó külön a kérvényre.

Ha az iparos főtelepén kívül egy másik törvényszék területén, fiókteleppel bir, ennek a fióktelep cégének bejegyzéséért a kérvény első példányára, az első ívért szintén 10 frtos bélyeget kell illesztenie.

Az üzlet cím- vagy cégvezetőjének bejegyzése esetében, a kérvény első ívéért 5 frtos; valamint az iparos nejének, házassági szerződésen alapuló vagyoni jogainak bejegyzéséért, az első ívre szintén

5 frtos bélyeg illesztendő. Megjegyezzük azonban, hogy közkereseti és betéti társaságok tagjainak, a kereskedelmi törvényszéknél eszközölt aláírásaik után, az 5—5 frt illeték nem jár, sőt az esetben, ha a társaság czég tagjai, közülük csak egy vagy több tagot jelölnek ki a társaság képviselőjére, ezen kijelölt tag vagy tagok czég aláírásainak hitelesítése után, szintén nem rovandó le az 5—5 frtnyi illeték; mert ezek a czégjegyzést nem a tulajdonos megbizásából mint czégvezetők; hanem czégtulajdonostársi minőségben teljesítik.

Ha a czég szövegében változás történik vagy ha valamely egyéni czég társas czéggé alakul át, ezeknek bejegyzéséért úgy a kérvényi bélyeg, mint a 10%-os illeték teljes mérvben lerovandó; de ezen 10% csak a czég vagy a czégváltozás esetében fizetendő, a többi esetekben pedig csakis a beadványi 36 kros bélyeg rovandó le. Ezt a 10%-os illetéket azonban úgy az iparigazolvány-, illetőleg iparendélyért, mint a czégbejegyzés után külön-külön kell megfizetni. Az esetben azonban, ha valamely már bejegyezve levő czéghez, utólagosan valamely szó, p. «kir. szabadalmazott» vagy más hasonló toldás bejegyzését kérjük, akkor erre a kérvényre ívenként 36 kros állandó bélyeget illesztünk. Megjegyezzvén, hogy bíróságoknál nem peres ügyekben, minő a czégbejegyzés is, a kérvényekre és jegyzőkönyvekre nem 50 kros, hanem csak 36 kros bélyeg jön. Ha azután a bejegyzett czégnek egyszerű ki-törlése, az üzlet-telep áthelyezésének bejegyzése* vagy a czégtulajdonos korábbi nevének megmagyarosított nevével való felcserélése iránt adunk be kérvényt, akkor erre, mint bírósághoz perenkívüli ügyben beadott kérvényre, szintén csak 36 kros bélyeget kell tennünk.

A czégbejegyzési kérvényekre felragasztott bélyegek visszatérítése vagy kicserélése akkor sem kérhető, ha a bejegyzést a bíróság megtagadja. Ez ugyan nem mondható igazságosnak; de mivel ez az illetékszabályokban határozottan ki van mondva, azt el kell fogadnunk, ámbár eme rendelkezés ellen is azt lehet felhozni, a mit az iparigazolványok kérvényére ragasztott bélyegek tekintetében már fentebb elmondottunk. Egy esetben azonban visszaadják a bejegyzési illetéket s ez az eset akkor forog fenn, ha a czégbejegyzési kérvényt, még az elinté-

* A m. kir. pénzügyi közigazgatási bíróságnak ezen 1185/88. számú határozata nem felel meg az ipartörvény 56. §-a szellemének, mivel az ipartörvény szerint az üzletáthelyezés új üzletnyitásnak tekintetik; a bélyeg és a díj tehát újra lefizetendő.

zés előtt visszavonják; mert ekkor a bejegyzési bélyegilletékből csak a 36 kr. állandó bélyeget tartják fenn.

Ezek kapcsán meg kell még emlékeznünk a halászati jegyekről is. A halász-ipar ugyan szabad ipar; de annak gyakorlásához nem csak a rendes iparigazolványi bélyeget és ipardíjt kell lefizetni, hanem a ki az iparüzésen kívül, még tényleg halászni is akar, tartozik halászejgyet váltani és azt halászás közben magával vinni. A halászejgyeket az iparhatóság, kizárólag bélyegzett kincstári űrlapokra állítja ki s azok bélyegilletéke, magának a halász-iparosnak személyére nézve 2 frtban, a segédszemélyzetre és munkások részére pedig személyenkint 50 krtban van megállapítva. Az előbbieket halvány rózsaszínűek, az utóbbiak pedig kék színűek. A halászejgyek időtartama egy évre szól, miért is azokat minden évben meg kell újítani. S épen ez okból van az 1890. évi költségvetésben bélyeges halászejgy-űrlapok eladása czímén, bevételként összesen 45 ezer forint előirányozva.

A halászejgyek kiszolgáltatására vagy megújítására irányuló kérvényeket, illetőleg a szóval előterjesztett ilyen kérelmekről fölvetett jegyzőkönyveket, 50 kros bélyeggel kell ellátni és a 2 frtot, illetőleg az 50 krt előbb tartozik a folyamodó lefizetni s csak azután állítható ki a halászejgy.

De az elromlott halászejgyeket, ha azokat az illető iparos 50 kros bélyeggel ellátott folyamodvány kíséretében, az azokat kiállító elsőfokú hatósághoz beterjeszti, újabb jegyekkel a bélyegilleték lefizetése nélkül cserélik ki. Ellenben az elveszett halászejgyeket csakis a szabályszerű 2 frtos, vagy 50 kros bélyegilleték ujlágos lefizetése mellett lehet pótolni.

Az elveszett iparigazolványokra nézve pedig tudnunk kell, hogy azokat sem megsemmisíteni, sem körözni nem kell; hanem az iparlajstromból a bejegyzés kivonatát 1 frtos bélyeggel ellátott bizonyítvány alakjában, vagy pedig az eredeti iparigazolványról, avagy engedélyről szintén 1 frtos bélyeggel ellátott hiteles másolatot kell venni. Mindezeknek épen annyi erejük van azután, mint az elveszett iparigazolványnak volt.

Végre felemlítjük még, hogy az italmérési vagy a kis mértékben való elárusításra kiadandó engedélyekre 1 frtos bélyeg jön. De ezt a bélyeget nem kell a kérvényre fölragasztani, hanem csak mellékelni.

63. §. Számlák bélyegkötelezettsége.

A gyakorlati életben és az illetékszabályok értelmében, számla kifejezés alatt nem egyedül közönséges számlákat és számkivonatokat, hanem a jegyzékeket, árujegyzékeket és ezek másolatait (fakturákat), úgy szintén kimutatásokat és minden hasonló iratot értünk, melyeket iparüzők saját üzletükből származó követeléseik iránt, egymás közt vagy más személyek részére kiállítanak.

Az nem tesz különbséget, vajjon azokban a kiegyenlítés, a szaldirózás bizonyítva van-e vagy sem? Sőt az sem lényeges kellék, vajjon a kiállító azokat névaláírásával ellátta-e vagy sem? Végre nem változtat a dolgon az, ha azokon a kiállító czég írásban, nyomtatásban, vagy bármely más módon jelezve van-e vagy nem?

Ha a számlák és ezekhez hasonló iratok $\frac{1}{2}$ krtól 50 frtig szóló összegről állítják ki, ívenkint 1 kr.; ha pedig azok 50 frt és $\frac{1}{2}$ krajczárnál magasabb összegről szólnak, ívenkint 5 kr. bélyegilleték alá esnek. Sőt ez a bélyegkötelezettség oly esetekre is kiterjed, midőn efféle számlákat, kivonatokat vagy jegyzékeket az iparos levelei szövegébe vesz fel, avagy mint függelékeket vagy melléleteket csatol az ily levelekhez.

Az iparosok vagy kereskedők által azonban saját fióküzletükbe szállított czikkekről, az üzletvezető részére kiállított jegyzékek bélyegmentesek; mert ha ezeket saját iparczikkeiről állítja ki az iparos, teljesen magánkezelési jelleggel bíró számadások. Ellenben a közkórházak részére szállított élelmi szerekről és italokról kereskedő által kiállított számlákat bélyeggel kell ellátni; mert ez a számla a kórház számadásaira vonatkozik.

Az esetben, midőn iparosok, kereskedőknél bizományos útján rendelnek árukat és az árukat adó kereskedői czégek, szabályosan bélyegzett számláikat nem a megrendelő iparosnak, hanem a megrendelést közvetítő bizományosnak küldik meg, akkor a bizományosnak, a megrendelő iparosokat erről értesítő levelezései, ha a neki küldött számlák másolatát tartalmazzák is, bélyegmentesek.

A megfelelő bélyegjegyeket a számlák és az ezekhez tartozó iratok első lapjára kell fölragasztani és a számla egyik tételével kereszttül írni. A bélyegnek csupán a kelet, a czím vagy az aláírással történt átírása nem elegendő.

Ha pedig nyomtatott mintákat használnak, az űrlapok könnyebb használása tekintetéből meg van engedve, hogy az űrlapon a felhasználandó bélyegjegy, az okirat kiállítása előtt a kir. adóhivatal által felülbélyegeztessék. Ily űrlapok nagyobb mennyiségben is készletben tarthatók; mert a reájuk szükséges bélyegeket nem az aláírás, hanem a kiállítás előtt, tehát akkor lehet felülbélyegeztetni, mikor az űrlapokba még semmiféle bejegyzést sem eszközöltek.

Kereskedésekben, szállodákban és vendéglőkben adni szokott és csupán számokat és azok összegezését tartalmazó jegyzékeket (a fizető pincérek jegyzékeit) számláknak nem tekintik, minélfogva ezek bélyegmentesek. Ellenben a szállodákban és vendéglőkben aláírással vagy kiegyenlítési bizonylattal, vagy ezek nélkül kiállított számlák (pl. a beszálló vendégnek a lakásról adott számla) vagy a számlák másolatai, a fenti összegekhez képest 1 kros, illetőleg 5 kros bélyegilleték alá esnek.

Az iparosok oly könyvecskéi után, melyekbe főleg a mészárosok, a vevő feleik részére szállított vagy kiszolgáltattott árúcikkeiket, teljesített munkáikat, vagy egyéb üzletbeli szolgáltatásaikat és ezekből származó követeléseiket bejegyzik, ívenként 15 krnyi állandó bélyeg jár. Az ívek mennyiségének megfelelő 15 krnyi bélyegjegyeket, az illető könyvecske első lapjára kell fölragasztani és a könyvecske egyik tétélevel keresztül írni.

Az, a ki szabályszerű bélyeggel el nem látott számlát s ehhez hasonló iratot elfogad s ezt leletezés végett 15 nap alatt az adóhivatalnak be nem mutatja, az elkövetett bélyegesonkításért, ha a birság a kiállítón meg vehető nem lenne, másodsorban felelős. A számlák bélyegkötelezettségére nézve egészen közömbös az, hogy az azokban foglalt tételek, a vevőknek kiadott és pedig szabályszerűen bélyegzett bevásárlási könyvecskébe is be vannak vezetve.

Ezek után a számlák tekintetében még két körülményt kell figyelembe vennünk. Az egyik eset az, midőn számlákat, kivonatokat vagy jegyzékeket hatósághoz, vagy valamely közpénztárnál kifizetés végett nyújtunk be, akkor ezek nyugták gyanánt szolgálnak és tőlük mint nyugtatványoktól, a II. fokozat szerint járó bélyegilletéket bélyegjegyek felragasztása által kell leróni; magától értetődik, hogy a már felhasznált 1 kros, illetőleg 5 kros számlabélyeg, a II. fokozat szerint járó bélyeg összegébe beszámítható. De megjegyezzük, hogy a közpénztáraknál benyújtott számlák, csak akkor esnek a II. fokozat sze-

rinti bélyegilleték alá, ha azokra nyugtát képviselő kijelentés van írva és mindaddig, míg rajtok a kifizetés elismerése nincs igazolva, illetőleg nincs nyugtatva, csak mint a követelés fennállására figyelmeztető egyszerű számlák, bélyegzendők 1 kros, illetőleg 5 kros bélyegjeggyel föl.

Közpénztárak alatt természetesen mindama pénztárakat értjük, melyeket az állam, közalapítványok, köztörvényhatóságok és községek közegei, vagy az állami igazgatás alatt álló közintézetek és vállalatok kezelnek.

A második eset az, hogy akkor, midőn számlákat, könyvkivonatokat, jegyzékeket stb. bélyegköteles beadvány gyanánt adunk be, avagy mint ily beadványnak vagy valamely bélyegköteles jegyzőkönyvnek mellékleteit nyújtjuk be, azok előzetesen a beadványokra, illetőleg a mellékletekre szabott rendes bélyegjegyekkel szerelendők fel.

Nem a megrendelő felek részére, hanem csak a perhez való csatolás végett készített eredeti számlákat, egyszerű számlamásolatokat vagy könyvkivonatokat csak mellékleti bélyeggel kell ellátni. Ha pedig a most említett czélra készített számlamásolatokat vagy könyvkivonatokat hitelesítve és így hitelesítési bélyeggel ellátva mellékeljük be, mellékleti bélyegilleték alá sem tartoznak. Az elmondottak érvényesek arra az esetre is, ha ugyanezeket a számlákat, számlamásolatokat és könyvkivonatokat telekkönyvi előjegyzés vagy bekebelezés iránt beadott kérvényekhez mellékeljük.

Mindezekhez még azt kell felemlítenünk, hogy a számlák és hasonló iratok felbélyegzése és szabályos felbélyegzése különös figyelmet igényel; mert az esetben, ha számlákra és ehez hasonló iratokra a bélyegjegy épen nem, vagy a törvényszerűnél kisebb összegben van fölragasztva, a megrövidített bélyegilleték 50-szeres összege fizetendő büntetésként.

És ezt a birságot oly szigorúan veszik, hogy azt a pénzügyminiszter utasítására következtében sem mérsékelni, sem elengedni semmi szín alatt sem szabad.

Ha azonban a számlára a II. fokozat alá eső nyugta van írva és csak ez nincs a kellő bélyeggel ellátva, ez után csak 3-szoros birságot szabnak ki. De ha ilyen számláról a számlabélyeg is hiányzik, azért még külön az 50-szeres birság is lerovandó. Ennél alacsonyabb büntetés csak akkor jöhet elő, ha a számlán a bélyeg föl

van ugyan ragasztva, de át nincs írva, avagy az átírás tévesen van eszközölve. Ezekben az esetekben az egyszeres bélyegnek tízszeres összege képezi a bírságot.

Ezek a súlyos bírságok eléggé indokolják, hogy iparosaink a számlák szabályszerű felbélyegzésére különös gondot fordítsanak!

64. §. A szállítási és építkezési szerződések bélyegkötelezettsége.

A szállítási és építkezési szerződések megkötését rendszerint ajánlatok beadása előzi meg. Azon ajánlatokat, melyeket valamely szerződés megkötése, vagy valamely jogügyletnek pl. szállításnak avagy építkezésnek felvállalása iránt írásban adunk be, ívenként 50 kros bélyeggel kell ellátni. Az ajánlatok mellékleteire pedig ívenként 15 kros bélyeg ragasztandó.

Az ajánlatnak következménye szokott azután a szállítási vagy az építkezési szerződés megkötése lenni. Szükséges tehát pontosan és részletesen tudnunk, mi az ezen szerződésekre járó bélyegek és mi az ezen szerződések után fizetendő illetékek mértéke.

A mi először a szállítási szerződéseket illeti, ezekre nézve kiemeljük, hogy oly szerződések után, melyek által valaki kikötött ár mellett, *bizonyos munkának az anyaggal együtt* való szállítása iránt kötelezettséget vállal, az a kikötött árnak megfelelőleg a III. fokozat mértéke szerint fizet illetéket. A legközönségesebb ilyenmű szerződések azok, melyeket iparosok a megyei vagy városi szolgaszemélyzet ruházatának, vagy lábbelijének szállítása iránt kötnek. Az ily vállalatokat egyes szállításoknak is szokás nevezni. Az esetben azonban, ha anyag nélkül, *csak a munka szállítását* vállalja el valaki, pl. a kiszabott bakancsok megvarrása esetében, a munka értékétől a II. fokozat szerint fizetendő az illeték.

De akkor, midőn valamely vállalat fölött szerkesztett költségvetésben, tervezetben vagy előirányzatban, a kizárólagos munkaszállítás és a vegyes szállítás tételenként külön vannak megjelölve, az illeték mérvének meghatározásánál ezen tételenként való megkülönböztetéseket figyelembe kell vennünk. Ily esetekben tehát a munkaszállítás értéke után a II. fokozat szerint; a vegyes vagyis anyagszállítás értéke után pedig a III. fokozat szerint szabják ki az értéket. Ha azonban a munkaszállítást az anyagszállítástól elkülöníteni nem lehet, akkor a vállalat értékének egész összege után, a III. fokozat szerint jár az illeték.

Mint különös intézkedést ki kell itt emelnünk azt, hogy egyrészt az állami hatóságok, — ideértve a vármegyéket is, — másrészt pedig magán felek között kötött áruszállítási és építkezési szerződések után járó fokozatos illetéket akkép kell leróni, hogy a szerződés alapján, a kincstár részéről történő kifizetések alkalmával a fél által kiállított minden nyugtatványt nemcsak a *nyugtatványi bélyegilleték címén, a II. fokozat szerint* járó bélyegekkel kell ellátni; hanem erre még külön a szerződés után és pedig *munkaszállítás esetében a II. fokozat; vegyes szállítás alkalmával pedig a III. fokozat szerint* járó illeték fejében, az utalványozott összegnek megfelelő értékű bélyegjegyeket is fel kell ragasztani. Az illető hatóság köteles azután a szerződés szövegében, vagy annak jóváhagyási záradékában külön felemlíteni, hogy a szerződéstől járó illetéket, a fentebb megállapított fokozat szerint rójják le.

Mínthogy pedig az ily szállítási szerződések első ívére a II. vagy a III. fokozat szerint járó nagy összegű bélyeget kell felragasztani, ennélfogva ezen első ív máskülönben bélyegmentes, vagyis azon kívül még a szerződési 50 kros bélyeggel az első ívet nem kell ellátni, hanem a szerződésnek csak második és a többi íveire ragasztandó 50 krajczáros bélyeg.

A szállítási szerződések tekintetében még egy esetet kell megkülönböztetnünk. Akkor ugyanis, ha állami hatóság számára magánfél, nem szállítási szerződésből kifolyólag, hanem előleges szerződéskötés nélkül, egyszerű megrendelésre szállít vagy ad el árukat, ebben az esetben a vételár felvételéről kiállított nyugtára a III. fokozat szerinti bélyeget követelni nem lehet, mert erre a nyugtára csak a II. fokozat szerint, az összeg után járó nyugtabélyeg jön, mi amannál kevesebb.

Ezekkel az áruszerzési kötések, vagyis a szállítási szerződések bélyeg- és illeték-kötelezettsége ki van merítve; az építkezési szerződések tekintetében pedig szintén hasonló szabályok állanak fenn; a mennyiben akkor, ha a vállalkozó egyedül a munka teljesítésére kötelezi magát, a munka értéke után a II. fokozat szerint köteles illetéket fizetni; ellenben, ha a munka mellett az építkezéshez megkívántató anyagot is az iparos szolgáltatja, akkor az egésznek értéke után a III. fokozat szerint róvándó le az illeték. Igen természetes, hogy oly esetben, ha ily vegyes szállításnál a munka és az anyag értéke vagy ára külön tételenkint van fölszámítva, — a munka értéke után a II. fokozat; az anyag értéke után pedig a III. fokozat szerint elkülönítve szabják ki a bélyegilletéket. De ha ily elkülönítés lehetetlen, akkor ily esetekben is

az egész érték után, a III. fokozat szerint kell fizetni az illetéket, illetőleg ez bélyegjegyek fölragasztása által rovandó le.

De azok az építési okiratok, nevezetesen az előméret, illetőleg méretkimutatás, a terv-vázlat, tervezet, munkatervek és részletrajzok, szerződési föltételek, költségvetés, árlejtési jegyzőkönyvek stb., melyeket a vállalkozók aláírnak vagy a melyek a *szerződéshez fűzetnek*, mint okiratok, ívenkint 50 kros bélyeggel látandók el. Ez a rendelkezés azonban csak a már tényleg megkötött építkezési szerződések kiegészítő részét képező okiratokra vonatkozik; mert akkor, ha ilyen építési okiratokat, csak az építkezési vállalat elnyerése végett benyújtott *ajánlathoz* mellékelnek, azokra csak a mellékleti 15 kros bélyeget kell fölragasztani.

Ugyanezen elvek irányadók azokra az építési tervekre nézve is, melyeket az építkezések engedélyéért benyújtott kérvényekhez mellékelünk. E részben az 1887. évben nagy zavarok fordultak elő a fővárosban, midőn egyszer egy hivatalnoknak eszébe jutott, eme mellékletül használt építési terveket, melyek 15 kros bélyeggel el voltak látva, megleletezni. A leletet 50 kr. erejéig vették föl úgy, mintha azok a mellékletek képezték volna a kérvényt.

Végre számtalan zaklatás és kérelmezés után kimondotta a pénzügyminiszterium, hogy az építési engedélyért benyújtott kérvényekhez mellékelni építési tervek, mint bélyegköteles beadványokhoz csatolt mellékletek, ívenkint 15 kr. bélyegilleték alá esnek. Magától értetődik, hogy az ilyen bélyegköteles építési tervekhez használandó papírív szabályszerű nagysága, a törvényes 1750 □ centiméter térméretet túl nem haladhatja; mert ha emez építési tervek papírnagysága a 1750 □ centimétert meghaladja, azokra két drb. 15 kros bélyeg ragasztandó. Természetesen az építkezési engedélyért benyújtott kérvényre, mint közigazgatási hatóságához intézett beadványra, ívenkint 50 kros bélyeget kell ragasztani.

E helyütt még különösen felsoroljuk ama határozatokat, melyek az építkezési és szállítási munkák iránt, az államépítészeti hivataloknál kiállított jegyzőkönyvek és iratok fölbélyegzése tekintetében irányadók.

Nevezetesen az árlejtési jegyzőkönyveket és azok mellékleteit, ú. m. a tervrajzokat, költségvetést, előmértéket, általános föltételeket, vállalati részletes feltételeket, műleírást, a mennyiben ezen iratokat a vállalkozó aláírja vagy azok a szerződéshez csatoltatnak, mint okiratokat, ívenkint 50 kros bélyeggel kell ellátni. Természetes, hogy ajánla-

tára, mint beadványra, mindenki 50 kros bélyeget ragaszt; magára a szerződésre pedig szintén még külön 50 kros bélyeg jön.

A munka- vagy szállítás átadásáról a vállalkozóval fölvett és általa aláírandó jegyzőkönyvek 50 kr. állandó bélyeg alá esnek; mert az ily jegyzőkönyvekben a vállalkozó, szerződésileg megállapított kötelezettségeinek teljesítésére, magát újólá kötelezi és így kétséget nem szenvedhet, hogy e jegyzőkönyvek az illető szerződésnek kiegészítő részét képezik. Az árelemzés azonban, mivel ez kizárólag hivatalos czélokra készül és ezt a vállalkozóval nem közlik, bélyegilleték tárgyát nem képezi.

A kiviteli tervekre és iratokra nézve pedig elvül szolgál az, hogy mindazok az iratok, melyek tisztán csak hivatalos czélokra hivatalból készülnek, ugmint az építési napló, munkatöbblet-kimutatás, leszámlolási terv, az áttekintő kimutatás, a visszanyert anyag elszámolása, úgy szintén a pénz-, anyag- és munkaszámadások, nem tárgyai a bélyegilletéknek.

Ugyancsak nem képezi a bélyegilleték tárgyát a felülvizsgálati kimutatás; mert ezt a kimutatást, az építési munkák felülvizsgálatára hivatott hivatalos közegek, tisztán a kincstár érdekében és hivatalos czélra készítik. Ellenben a kiviteli költségvetések és előmérétek ívenként 50 kros bélyegilleték alá esnek. Úgyszintén azokat az iratokat, melyeket az eredeti szerződési föltételektől eltérő tervmódosításokról állítanak ki, nemkülönb az ezen módosításokra vonatkozó előmérést és költségvetést (pótelőméretet és pótköltségvetést) mint okiratokat, ívenként 50 kros bélyeggel kell ellátni. Önként értetődik, hogy a szóban levő számadások okmányolására csatolandó eredeti okiratokat, u. m. bizonylatokat, nyugtákat stb. az illetéki szabályok idevonatkozó határozatai értelmében járó illetékmérvnek megfelelő bélyeggel kell fölbélyegezni.

Ezek szerint pedig építkezési leletek és az építkezés befejezéséről szóló bizonylatok, valamint az ezek fölül felvett jegyzőkönyvek, ívenként 50 kros bélyeggel látandók el. Ha azonban az említett bizonylatok a hatóságok, községek, vagy közintézetek számára tett szerződészerű szolgáltatásokról a végből állítvák ki, hogy azok alapján a vállalkozó szerződésileg kikötött követeléseit megkaphassa, akkor azok a bizonyítványok bélyegmentesek. De ha azokat más czélra használják, 50 kros bélyeggel látandók el.

A mi végre a kereseti kimutatásokat illeti, ezekre nézve tudnunk

kell, hogy azok az érdembe hozott összegek megállapítása és kiutalványozása céljából állítvák ki, s minthogy azok, ezek szerint az illető vállalkozó által, a hatóság irányában fölszámított követelésének részletezését tartalmazzák, úgy rendeltetésüknél, mint tartalmuknál fogva számlakimutatások jellegével bírnak és mint ilyenek, 50 frtig ívenkint 1 krajczár; 50 frton felül pedig 5 krajczár állandó bélyegilleték alá esnek.

Ha azonban ezen kimutatásokra használandó nyomtatvány ív-nagysága, a szabályszerű 1750 □ centiméter térmértéket meghaladná, ez esetben a fenti bélyegilleték kétszeres értékének megfelelő bélyegjegyet kell a kimutatásra felragasztani.

Minthogy pedig ezen kimutatásokat nem nyugtatvány gyanánt nyújtják be, hanem az azok alapján kiutalványozott összegek fölvételéről külön nyugták állítandók ki, a kereseti kimutatásokat a II. fokozatnak megfelelő bélyeggel soha sem kell ellátni.

65. §. Váltók bélyegkötelezettsége.

A Magyarországon kiállított váltók után járó bélyegilleték, csak kincstári váltóürlapok (blanquetták), használata által roható le s ezen a megfelelő bélyeg már benyomva találtatik. Magánváltó-ürlapok használata csak úgy van megengedve, ha azt valamely adóhivatal *aláírás előtt* átbélyegzi. Váltók felülbélyegzésével a fővárosban még a következő postahivatalok is meg vannak bizva: Budapest, főposta; Budapest vár; Budapest viziváros; Budapest Józseftér; Budapest Lipótváros; és Budapest Terezváros.

Ha magánürlapok vagy másként kiállított váltók ekként felülbélyegezve nincsenek, habár azok a szabályszerű bélyegjegyekkel ellátva is, — azokat nem bélyegzeteknek tekintik.

A mi a váltó-bélyegilletéket illeti, az a váltó összegének megfelelőleg, az I. fokozat szerint alkalmazandó. A kincstári váltóürlapok azonban csak 15 frt legmagasabb bélyegilleték erejéig kaphatók; ha tehát a váltó oly nagy összegről szól, hogy annak a kincstári váltóürlapon benyomva lévő 15 frtnyi legmagasabb bélyeg sem felel meg, akkor az illeték hiányzó részét, a váltó aláírása után legkésőbb nyolcz nap alatt, valamely adóhivatalnál készpénzben való lefizetés által kell pótolni.

A váltók bélyegére nézve azonban jól kell tudnunk, hogy azokon

az I. fokozatnak megfelelő bélyeg csak hat hónapra szól, míg minden más okiraton a szabályszerűen felragasztott bélyeg egyszer s mindenkorra érvényes. E szerint a váltókövetelés összege után, az I. fokozatnak megfelelő váltóürlap használandó; ha csak magából a váltóból ki nem tűnik, hogy a fizetésnek a kibocsátás napja után, hat hónapnál későbbben kell történnie. Ez a szabály érvényes az ekként meghatározott fizetési időre, szintúgy a látra vagy lát után bizonyos időre szóló váltókra; úgy nem különben a váltó minden másodlatára (másodharmadpéldányára stb.) és minden forgatmányozott váltómásolatra.

A biztosító intézetek vagy társulatok részére, a biztosító díjakról kiállított díj-váltók is, vagy kincstári úrlapon, vagy aláírás előtt bélyeggel ellátott és felülbélyegeztetett magánváltó-úrlapon állíthatók ki.

Ha a váltók hat hónapnál hosszabb időre állítvák ki, úgy ezekre és minden másféle váltóra, a váltó-követelés összege után a II. fokozatnak megfelelő bélyeg jár. A meghatározott fizetési időre, a látra vagy lát után bizonyos időre fizetendő váltókra nézve, azok kibocsátásától számítandó hat hónap lefolyta után következő napra beáll a kötelezettség, — a mennyiben a váltó fizetés végett még be nem mutattatott volna, — azon illetékösszeget, mely a II. fokozat szerinti illetékből még hiányzik, pótolni. Ez a pótlás az I. fokozat szerint kincstári bélyegzett úrlapokon kiállított váltók után akként történik, hogy az illeték hiányzó részét, a hat hónap lefolyta után következő nyolcz nap alatt, valamely adóhivatalnál készpénzben lefizetjük. Magánváltó-úrlapokon vagy egyéb váltók után, az illetéket pótlólag úgy kell leróni, hogy a hiányzó II. fokozatú összegnek megfelelő bélyegjegyet, a váltó hátlapjára felragasztjuk és azt a már felemlített felülbélyegző hivatal átbélyegzi.

Hasonlólag beáll a kötelezettség, az illeték pótlására abban az esetben is, midőn a meghatározott időszakra kibocsátott váltókat, a kibocsátás napjától számított hat hónap után tovább adjuk, vagyis forgatjuk; de ez esetben nem csak a váltóbélyeg egészítendő ki a II. fokozatra, hanem a forgatmány is külön a II. fokozat szerinti bélyegilleték alá tartozik. Ha azonban a határozott időre kiállított és az I. fokozat alá tartozó váltó, hat hónap letelte után tovább adva vagy forgatva nem lett, a II. fokozatnak megfelelő bélyegilletékre való kiegészítésnek akkor sincsen helye, ha ez a váltó a kibocsátástól számított hat hónap eltelte után pereltetik is be.

Ezenkívül még minden váltó-meghosszabbítás (prolongatió) új

illeték alá esik. Nevezetesen abban az esetben, ha a meghosszabbított fizetési határidő hat hónapot meghalad, a hosszabbításra az I. fokozatnak megfelelő; minden egyéb esetben, úgy szintén a váltóra vezetett engedmény után is, a II. fokozat szerinti bélyeg jár. Oly váltók, melyeken a keltezés és a lejárati napja kitöltve nincs, a II. fokozatnak megfelelő bélyegkötelezettség alá tartoznak. Ha azonban a keltezés ki van téve, hanem csak a lejárati idő nincs feltüntetve, akkor az I. fokozatú bélyegnek, a II. fokozatra való kiegészítése csak a keltezés után, hat hónap múlva teljesítendő.

Fordul elő oly eset, hogy a váltó valamely jelzálogi jognak szerzése végett telekkönyvileg bekebeleztetik vagy előjegyeztetik. Akkor, ha a váltótól az illeték csak az I. fokozat szerint van leróva, a bekebelezési vagy előjegyzési kérvénynek benyújtása előtt, közvetlenül beáll a kötelezettség azon illetékösszeget, melylyel az illeték a II. fokozat alkalmazása esetében nagyobb lett volna, kincstári űrlapokon készpénzben való befizetés; magán-űrlapokon pedig a hiányzó bélyegjegyek a váltó hátlapjára való felragasztás és felülbélyegeztetés által pótolni. Ez esetben a II. fokozatra való kiegészítés szerinti bélyegért az felelős, kinek a váltó közvetlenül a bejegyzési kérvény benyújtásakor birtokában van.

Ha pedig az I. fokozat szerint, bélyeggel ellátott váltót kisebb összeg erejéig kebelezetünk be, mint a minőre a váltó kiállítva van, akkor csak a bekebelezett kisebb összegnek megfelelőleg, az I. fokozat szerint járó bélyeget kell, a II. fokozatnak megfelelő bélyegösszegre kiegészíteni.

Ha a telekkönyvi hatósághoz bemutatott váltók hátlapjára bekebelezési engedélyt is vezetnek, akkor az azután járó II. fokozati illeték, a váltóbélyegnek a II. fokozatra való kiegészítésén felül rovandó le.

A mi pedig a szabálytalanságokat és a bélyeghiányokért tartozó felelősséget illeti, erre nézve szabály, hogy az illetékért azon időpontra való tekintettel, melyben az illetékkötelezettség beállott, a kibocsátó, elfogadó, rendelvényes és minden forgatmányos, a váltó birtokosával együtt egyetemlegesen kezeskedik. De mindenki, ki a váltótól járó illeték iránt kezességgel tartozik, fel van jogosítva, ha az illetékre nézve a kibocsátó vagy valamely előzője helyett, a bélyegszabályoknak eleget tett, a kibocsátó és minden előző ellen, ha ezeket a szabályok szerint jótállás illeti, visszkéréssettel élni.

Az időpontot, melyet a kötelezettség megállapításánál tekintetbe vesznek, gyakorlatilag akként értelmezik, hogy ha a mulasztás a váltó kiállítása alkalmával követtetett el, akkor azért a kibocsátó, elfogadó és minden forgatmányos és váltóbirtokos egyetemlegesen felelős. De ha a mulasztás a forgatásnál vagy a kiegészítésre vonatkozólag később követtetett el, csakis a mulasztást elkövetőket és azokat terheli az egyetemleges felelősség, kiknek kezén a váltó a mulasztás után megfordult.

Ebből az okból a váltóelfogadó, az általa elfogadott váltó forgatmánya után járó bélyegilletékért, ha a váltón később váltójogi cselekményt nem tett, — fizetési kötelezettséggel nem terhelhető. Megjegyezzük azonban, hogy a váltóbélyeg hiányáért az is egyetemleges kötelezettséggel tartozik, ki a váltónak leszámítolás útján jutott birtokába.

Ezek után szemügyre kell vennünk még a külföldi váltókat, mert a mai forgalmi viszonyok közt az iparosok kezében is gyakran fordulnak meg külföldi váltók. A külföldön, de nem Ausztriában, kibocsátott váltóktól, a magyar bélyegtörvény I. fokozata szerint járó illeték szintén megfizetendő. Ezen illetéket a külföldi váltónak hazánkban való forgalomba bocsátása vagy itteni kifizetése esetében, a váltónak Magyarországra történt átszarmazásától számítandó, 14 nap lefolyása előtt kell leróni.

Az illetéklerovás akként történik, hogy a külföldön kiállított váltóknál a bélyegjegyet a váltó hátlapján ragasztjuk fel, közvetlenül a rajta létező külföldi hátirat alatt és a bélyegjegyet az illető, már említett valamelyik hivatal által felülbélyegeztetjük vagy a bélyegjegyen a kelteztést és névalírást keresztülvezettetjük azon egyén által, ki Magyarországon a külföldi váltóra vonatkozólag, jogérvényes cselekményt legelőbb foganatosított, vagy ez iránt mást a váltón megbízott, vagy a kinek kezei közt a váltó a bélyegkötelezettség beálltakor létezik.

Mindezekhez hozzá kell még tennünk azt, hogy az I. fokozat alá tartozó váltóknál, ha az illeték 15 frtot nem halad meg, csakis oly űrlap vehető igénybe, melynek bélyege a váltóbeli összegnek megfelelő; csekélyebb bélyegű váltóűrlapnak olyképp való használata, hogy a hiányzó összeg bélyegjegyek felragasztása által pótolassék, lelet tárgyát képezi és pedig a büntetés a hiányzó bélyeg 10-szeresét teszi; különben a váltóknál a birságot az 50-szeres összeg képezi, ha azok bélyeggel éppen nem, vagy a törvényszerűnél kisebb összegű bélyeggel

vannak ellátva. Háromszoros összegű bírságot csak oly esetekben alkalmaznak, midőn a bélyegrövidítést a II. fokozat alá tartozó váltók forgatmányozása alkalmával követik el.

Bélyegzett váltóúrlapok eladása címén, az 1890. évi költségvetésben összesen 930 ezer forint van bevételként előirányozva.

66. §. Az iparosok üzleti könyveinek bélyegkötelezettsége.

Iparosaink nagyobb része nem vezet üzleti könyveket; szabályszerű üzleti könyveket pedig iparosaink közül még kevesebben vezetnek. Eme sajnos körülménynek nem iparosaink hanyagsága és rendetlensége az oka, hanem az, hogy ők az üzleti könyvek jogi természetével és főleg bélyegkötelezettségével nincsenek egészen tisztában.

Jogi szempontból a kereskedelmi törvény azt rendeli, hogy minden kereskedő köteles bekötött, laponként folyó számmal ellátott és átfűzött könyveket vezetni, melyek ügyleteit és vagyoni állását teljesen feltüntetik. Szabadságában áll azonban e mellett a könyvezés bármily módját s ennél bármily élő nyelvet használni.

Ezek szerint csak azok az iparosok kötelesek kereskedelmi vagy üzleti könyveket vezetni, kiknek üzlete a kisipar körét meghaladja, vagy más szóval a nagyiparosok; ellenben a kisiparosok kereskedelmi könyvek vezetésére nincsenek kötelezve.

Egészen más szempont alá esnek az üzleti könyvek a bélyegilleték tekintetében; mert a bélyegilleték lerovása iránt fennálló kötelezettség attól a körülménytől, hogy az üzleti könyvek és feljegyzések, a kereskedelmi törvény határozatainak megfelelnek-e, avagy azok értelmében bírnak-e bizonyító erővel, — függővé téve nincs.

E tekintetben nevezetesen három fontos megkülönböztetést kell szem előtt tartanunk. Míg ugyanis a kereskedelmi törvény értelmében minden kereskedő és nagyiparos köteles czégét bejegyeztetni, — addig a kereskedelmi vagy üzleti könyvek bélyegkötelezettségére nézve az a körülmény, hogy a kereskedő vagy nagyiparos, kinek üzletéről a könyvek vezetvők, a czégjegyzékbe be van-e vezetve vagy nincs, — semmi befolyással sem bír. A másik különbség abban áll, hogy míg a kereskedelmi törvény szerint az üzleti könyvek vezetésénél csak élőnyelv használható, a héber- vagy zsidó nyelv használata tehát ki van zárva, addig a bélyegilleték lerovására nézve nincs befolyással az a körülmény, ha azok zsidó vagy héber nyelven; avagy más nyelven, de héber

betűk alkalmazása mellett vezetvék is; mert az illetékszabályok a bélyegköteles okiratok, iratok és üzleti könyvekre nézve a nyelv tekintetében, melyen azok kiállítvák, illetőleg vezetvék, kivételt nem tesznek.

Nagy a különbség harmadszor a kereskedelmi és a bélyegtörvény közt abban a részben is, hogy a kereskedelmi törvény mindig üzleti könyvekről intézkedik és rendszerint ezek szabályszerű vezetését feltételezi; ellenben a bélyegtörvény szerint nemcsak az üzleti könyvek, — legyenek ezek szabályosak, vagy bármily rendetlenek, — hanem a füzetek, egyes ívek és a felsorolandó egyéb üzleti bejegyzések is bélyegkötelezettség alá esnek.

Ezek szerint bizonyosra vehető, hogy kisiparosaink nem a kereskedelmi törvény, hanem a bélyegtörvény tekintetében vannak tévedésben. Azt tudják, hogy ők kereskedelmi vagy üzleti könyveket nem kötelesek vezetni; ez okból tehát rendszerint füzetekre, egyes ívekre vagy lapokra teszik meg följegyzéseiket s ekkor azon nézetben vannak, hogy így már az ő följegyzéseik bélyegmentesek; de azt nem tudják, hogy az ő ilyenmő följegyzéseik is nagyrészt felbélyegzendők. Ha e részben a kellő utbaigazítást megkapják, hihető, hogy törekedni fognak szabályszerű üzleti könyveket vezetni, melyek azután lényegileg úgy a kereskedelmi törvény, mint a bélyeg- és illetékszabályoknak megfelelnek s a felbélyegzés szempontjából is a legnagyobb előnyben részesülnek.

A szabályszerű üzleti könyvek közt bélyegkötelezettség szempontjából meg kell különböztetnünk olyan üzleti könyveket, melyek után bélyegilleték fizetendő, és olyanokat, melyek bélyegmentesek. Átalában azt mondhatjuk, hogy az iparosnak amaz üzleti könyveit, melyek iparágának üzleti jogviszonyaira vonatkoznak és így nyilvános jellegűek, fel kell bélyegeznie.

Ellenben a belső üzletről és kezelésről vezetett könyvek, különösen a feljegyzési könyvecskék, melyekhez a zsebkönyvek és mértékvételi könyvek is tartoznak, rendszerint nem esnek bélyegilleték alá; mert ezeket az iparos vagy üzletvezető kizárólag a maga emlékezetére számára vezeti, rendszerint magával hordja; miért is ezek személyes és magánjellegű feljegyzéseket tartalmaznak, melyek nem az üzlet jogi viszonyaira, hanem az iparczikk vagy a munka minőségére, nagyságára vonatkoznak.

Különösen ki kell e részben emelnünk azt, hogy azon bejegyzési könyvek, melyeket a munkaadó munkásának az átadott anyagról, vagy a teljesített munkáról ad, még akkor is illetékmentesek, ha a munka-

adó a munkabér kifizetését azokba bevezeti. Ugyanezen szempont alá sorolandók a gyári feldolgozáshoz kívántató anyagok megrendeléséről vezetett és az elszállított árúk mennyiségét és súlyát tartalmazó feljegyzések is; mert ezek oly kereskedelmi könyvek, melyekben csak a megrendelendő vagy elszállítandó árúk vannak följegyezve s mivel ezek a könyvek a belső üzletkezelésre vonatkoznak, a mennyiben a megrendelésre vagy elküldésre vonatkozó előjegyzési vagy följegyzési könyvek, ez okból bélyegmentességben részesülnek.

Eme megkülönböztetést, — habár ez a törvényben nem foglaltatik — tájékozással meg kellett tennünk, a mennyiben a törvény nem jelöli és nem is jelölheti meg névleg mindazon üzleti könyveket, melyekre bélyeg jár. Ha ugyanis a törvény megnevezné az egyes könyveket, akkor a visszaélésnek tág kaput nyitna, mivel ily körülmények közt az üzleti könyvnek csak más nevet kellene adni, mint a minő a törvényben jelezve van s mindjárt igényt lehetne tartani bélyegmentességre; ámbár a kijátszásnak az által lehet elejét venni, hogy az üzleti könyvnek minősítését szakértők közbenjöttével állapítják meg.

Az iparüzőknek a törvény által felsorolt s egyenkint megnevezett üzleti könyveit kétféle bélyegilleték terheli; és pedig a szerint, a mint a könyvek fő- vagy elsőrangú fontosságú könyveknek; vagy pedig mellékes avagy amazokra vonatkozó és másodrangú fontossággal bíró segéd-könyveknek tekintendők. Ez utóbbiak közé tartoznak az első feljegyzések, melyek a főkönyvbe átvezetendők; és ez utóbbiak tüntetik fel az üzlet napi folyamát és menetét, valamint a pénztár és az árúk állagában történt változásokat chronologicus vagy időszaki rendben.

Az elsőnemű vagy a főkönyvek ívenkint 25 kros; az utóbbiak vagy segédkönyvek pedig ívenkint 5 kros bélyeggel látandók el. Az ívenkinti 25 kros bélyegilleték alá esnek ezek szerint az iparosok főkönyvei, folyószámlái (Conto-Corrente), egyenlegi számlái (Saldo-Conto) és ezekhez hasonló üzleti könyvei.

Megjegyezzük azonban, hogy folyószámla (Conto-Corrente) viszony alatt két egyén (p. o. iparos és kereskedő) közt fennálló ama nyilvános vagy hallgatag megállapodás értendő, mely szerint a bizonyos időszak tartama alatt kötött jogügyletek tekintetében, oly formán fognak egymásnak kölcsönösen hitelt nyújtani, esetleg nyers anyag és kész iparcikk szállítása által, hogy az elszámolásra kitűzött időszak leteltével ama különbözet, mely az egy összeggé összeszámolt összes tartozási tételeknek, az ugyancsak egyetlen egy összeggé összeadott

követelési tételekből való levonása után előáll, fogja az egyik vagy a másik félnek — természetesen a kinek a másikon több követelése van — egységes követelését (szaldóját) képezni. Ebből folyólag a conto-correns viszony egy bizonyos meghatározott időtartamra terjed; a kölcsönös tartozási állapotot időről időre tisztába kell hozni és ennek eredményét egy zárszámba (a szaldóba), kell felvenni.

Az ívenkinti 5 kros bélyegilleték alá, az iparosoknak következő üzleti könyvei esnek: ú. m. a napló, strazza vagy boltkönyv, a pénztárkönyv, az első feljegyzési könyv, az árújegyzéki vagy árúeladási könyv, a raktárkönyv, továbbá a leltári és mérlegkönyv.

A mérlegre vagy mérlegezett számlákra nézve kiemeljük, hogy ezek az iparosoknak és kereskedőknek kölcsönös hitelezéseiket és adósságaikat, vagy tartozásaikat és követeléseiket mutatják és az ívenkinti 5 kros bélyegre nézve nem tesz különbséget az, vajjon ezeket csupán a kiállító, vagy az, kinek részére azok kiállítvák, avagy mind a két fél aláírta-e? Az iparvállalatoknak, üzleti közvetítőknak, különösen pedig az alkuszoknak segédkönyveitől — a levélmásolási könyveket kivéve — ívenkint szintén 5 kros bélyegilleték jár.

Ugy a fő- mint a segédkönyvekre nézve fölemlítjük, hogy az ezekhez készített név- vagy tárgymutató-könyvek, mint azoknak kiegészítő részei, bélyegkötelesek és pedig — habár a törvényben kimondva nincs is — magától értetődik, hogy a főkönyvekhez készített név- vagy tárgymutatók ívenkint 25 kr.; a segédkönyvekhez alkalmazottak pedig ívenkint 5 kros bélyegilleték alá esnek.

Az üzleti könyvek tekintetében az nem tesz különbséget, vajjon ezek kötve vagy fűzve vannak-e, avagy csak egyes szabad lapokból állanak-e? De igenis különbség van a könyvek íveinek nagysága tekintetében. Az iparosok bekötött üzleti könyveinek egyes ívére rótt illeték a nyiszor fizetendő, a hányszor a szabályszerű ívnagyság, vagy mérvegység a könyv leveleinek összes térmértékében benne foglaltatik. S ezen szabályszerű ívnagyság ívenkint 25 krnyi illeték alá eső könyveknél 5040 □ centimétert tesz; ellenben az ívenkinti 5 kr. illeték alá tartozó könyveknél, a mérvegység vagy a szabályszerű ívnagyság 2640 □ centiméter. Minthogy pedig a közönséges írópapír térfogata 1428 □ centiméter, e szerint a főkönyvek mintegy $3\frac{1}{2}$ -szer; a segédkönyvek pedig a kétszernél valamivel kisebbek, mint a rendes használatban forgó írópapír-ívek nagysága.

A könyv összes leveleinek térfogatát pedig akként kell számítani,

hogy a könyv egy levelének magasságát a szélességével szorozzuk; azután az így nyert szorzatot, mely egy levelnek a térfogatát adja, megszorozzuk a könyv leveleinek (de nem lapjainak vagy oldalainak) számával és ekkor az újabb szorzat fogja mutatni a könyv összes leveleinek térfogatát. Ez a térfogat most már 25 krnyi illeték alá eső könyveknél 5040 nel; 5 krnyi illeték alá eső könyveknél pedig 2640-nel osztandó, minek folytán a hányados fogja mutatni, hogy a 25 krnyi, illetőleg az 5 krnyi ívenkinti bélyeg hányszor jár. De tudnunk kell, hogy az esetben, ha az osztásnál az egységen felül maradék jelentkezik, ez után a maradék után is az egész ívre eső bélyeget számítják.

A mi ezek után az iparosoknak egyes ívekre való üzleti feljegyzéseit illeti, e tekintetben szintén különbséget kell tennünk oly feljegyzések között, melyek az elsőrangú vagy főkönyvekbe vezetendők, és oly feljegyzések között, melyeket a másodrangú vagy segéd-könyvekbe kellene vezetni. Az utóbbi feljegyzések egyes íve után, ha az egyes ív nagysága 2640 □ centimétert meg nem halad, ívenkint 5 krnyi bélyegilleték jár; ha pedig az ív nagysága 2640 négyszög centimétert meghalad, de 5040 négyszög centiméternél kisebb, — minden egyes ív után 10 krnyi illeték fizetendő; holott bekötött könyveknél még ez esetben is csak 5 kr. jár ívenkint. Végre ha az ív nagysága 5040 négyszög centiméternél nagyobb, akkor ívenkint 15 krnyi illetéket kell leróni.

De ha a följegyzéseket, melyek elsőrangú vagy főkönyvbe volnának vezetendők, egyes ívekre jegyezzük, akkor oly íveknél, melyek 5040 négyszögcéntiméter nagyságúak, szintén 25 kr, mint a bekötött könyveknél; ellenben oly egyes ívek után, melyek az 5040 négyszög centiméternyi térmértéket túlhaladják, minden ívtől 50 krnyi bélyegilleték jár.

A mi ezek után a felülbélyegzés módozatát illeti, azt mondhatjuk, hogy az, ki bekötött, bélyegköteles üzleti könyvein, a felülbélyegzést eszközöltetni kívánja, tartozik a könyv első lapján annak rendeltetését kijelenteni, vagyis reá felírni, vajjon ezt mint főegyenlegi számlát (Szaldo-conto), forgalmi számlát (conto-corrente) vagy egyéb már felsorolt üzleti könyvként fogja-e használni. Szükséges továbbá az egyes lapokat folyó számokkal ellátni, és a könyv íveinek összes számát feltüntetni; végre az évet, hónapot és napot megjelölni és mindezen állításainak valóságát felelősség terhe alatt, sajátkezü aláírásával megerősíteni. Szükséges mindezekon felül egy szál erős fonalat a könyvön

keresztül fűzni akként, hogy annak egyik vége a könyv első; másik vége pedig annak utolsó lapján keresztül érjen.

Az ekképen elkészített könyvet a kir. adóhivatalhoz kell vinni, hol megvizsgálják, vajjon a fentérintett feltételek kellőképp teljesítvék-e; különösen pedig a fonal célszerűen van-e keresztül fűzve és illeték-rövidítés ellen nyujt-e kellő biztosságot; megfelelnek-e továbbá az első lapon már felragasztott bélyegjegyek a könyv minőségéhez és tartalmához képest lerovandó illetéknek. Ha az adóhivatal az említett feltételeket kellőleg teljesítve találja, a fonal egyik végét a könyv első, másik végét pedig utolsó lapján pecsétviaszszal a hivatalos pecsét rányomásával megerősíti és azután a bélyegjegyek le-illetőleg felülbélyegzését eszközözi.

A be nem kötött és egyes ívekből álló üzleti könyvek vagy feljegyzéseknél, az illeték a gyakorlat szerint szintén felülbélyegzés által rovandó le, még pedig akként, hogy az illető ívre a bélyeget még az ív használatba vétele előtt kell felragasztani és az adóhivatalnál felülbélyegeztetni. Ha azután a bemandott célra használt, de hiányosan bélyegzett üzleti könyvek már felül vannak bélyegezve és azt a körülményt, hogy a felragasztott bélyeg nem volt elegendő, csak később állapítják meg, a hiányzó egyszeres összegben felül felemelt illeték kirovásának nincs helye.

Midőn még felemlítjük, hogy az oly kereskedelmi és üzleti könyvek, melyeket még használatba nem vettek, hanem csak az esetleges használatra készletben tartanak, nem illetékkötelesek, — felsoroltuk, mindazon szabályokat és eseteket, melyek az iparosok üzleti könyveinek bélyegkötelezettsége iránt előjönnek és felmerülhetnek. De hátra van még a büntetések felsorolása.

Tízszerez összegben kell a törvényszerű bélyegilletéket megfizetni, ha a napló, strazza, vagy boltkönyv, a pénztárkönyv, az első feljegyzési könyv; továbbá ha a leltári és mérlegkönyv; végre ha a név- és tárgymutatók vagy épen nem, vagy hiányosan vannak fölbélyegezve, avagy ha a bélyegjegy nem szabályszerűen van fölragasztva. A kereskedők és iparosok egyéb és többi üzleti könyvei után háromszoros összegét kell megfizetni e törvényszerű bélyegilletéknek akkor, ha azok az üzleti könyvek épen nincsenek fölbélyegezve; ha továbbá azokra a szabályszerűnél csekélyebb értékű bélyeg van felragasztva, s ha végre a bélyegjegy szabályellenesen van használva.

Ilyen bírságolások, különösen a múlt években Budapesten töme-

gesen fordultak elő; mert az üzleti könyvek bélyegkötelezettségének ellenőrzése céljából, a pénzügyminiszter kiküldött biztosa által, a kereskedőknél és iparosoknál időről-időre szemlét tarthat és ezek kötelesek a megbízó levéllel ellátott pénzügyi hivatalnok felszólítására, felmutatni bélyegköteles könyveiket, hogy kitűnjék, vajjon azok kelően bélyegezvék-e? — Ha a kereskedők a felszólításnak eleget tenni vonakodnának és bélyegköteles üzleti könyveiket felmutatni nem akarnák, akkor a megbízott pénzügyi hivatalnok föl van jogosítva, hogy valamely helyhatósági tisztviselő jelenlétében foganatosítsa a vizsgálatot.

67. S. Marha- és lólevelek.

A lovak, szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertések tulajdonjogának átruházásánál vagy szállításánál kiállítandó marhalevelek bélyegkötelesek.

Bélyegilleték fejében akár egy, akár több darabról állítják ki a marhalevelet, minden darab két évesnél fiatalabb marha vagy ló után 3 kr; minden darab két évesnél idősebb marha vagy ló után 5 kr. s korukra való tekintet nélkül, minden 10—10 darab juh, kecske vagy sertés után 5 kr. fizetendő. Ennek folytán az anyjával egy marhalevélre jegyzett szopós csikótól 3 kr. bélyeg számitandó, 10-nél kevesebb juh, kecske vagy sertésről kiállított marhalevél után, valamint a marhalevéiben megjelölt juhok, kecskék és sertések számának tizzel való osztása esetén fenmaradó töredék után, a teljes 5 krajczárt kell fizetni.

A marha- és lóleveleket csak bélyeges kincstári űrlapokon szabad kiállítani, s azok a községi elöljáróknál kaphatók. Ha a marhalevélibe jegyzett állatok darabszáma szerint fizetendő bélyegilleték többet tesz ki, mint a bélyegérték, melyről a marhalevél szól, akkor a fizetendő többet a marhalevél hátlapjára bélyegjegyekben ragasztandó föl. S e célból szükség esetén a marhalevelet egy tiszta lappal meg lehet toldani; de a bélyeg mindegyike a kelettel és a kiállító nevével keresztül irandó. Különböző fajú, vagy egy fajú, de különböző jegyű állatokat egy marhalevélre jegyezni nem szabad.

Ha a marhalevélre jegyzett állatoknak csak egy részét adják el, ezekre a vevő köteles új marhalevelet váltani. Az eladott darabok pedig az eredeti marhalevél hátlapján lejegyzendőek. Az utolsó részlet eladásánál az eredeti marhalevelet a hatóság bevonja.

A külföldön kiállított marhalevelet a belföldi forgalomban, használatba vétel előtt, az illető marhalevelet kezelő hivatalnoknak be kell mutatni, ki arra a megfelelő értékű bélyeget ráragasztja és azt kelettel (datum) és nevével átírja. Ha azonban a külföldről hozott állatot a fél haza hajtja, akkor a külföldi marhalevelet bélyeglevonás czéljából nem tartozik bemutatni. De ha az állatot máshova szállítja, eladja vagy levágatja, akkor a szállítás, eladás vagy levágatás helyén tartozik a bélyeglerovásnak megfelelni.

Marhalevél nélkül hajtható, de vasuton és hajón nem szállítható, az állat legeltetés, usztatás, fuvarozás vagy a gazdaság folytatása czéljából; de csakis ugyanazon vármegye területén. Katonaság lovainak szállításánál a marhalevelet a menetlevél pótolja.

A katonai hatóságoktól vásárolt lovokról kiállított lólevelek bélyegmentesek addig, míg a vevő a vett lovat ismét vásárra viszi, vagy más helyre szállítja. Ez esetben az illetékes községi eljáráságnál, bélyeges úrlapon kiállított lólevelet köteles váltani.

A marhalevelek hátlapjára vezetett oly záradékok, melyekben a marhalevélben feljegyzett marha iránt, a tulajdonjognak a vevőre történt átruházása, a vásár helyén illetékes közeg által igazoltatik, illeték alá nem esnek. Mihelyt a hátirattal igazolt új tulajdonos marháját eladja, elcseréli vagy más helyre szállítja, saját nevére szóló marhalevéltre van szüksége; azonban a vásárból hazatérő szarvasmarhára való tulajdonjog igazolására, a szabályszerű hátirat teljesen elegendő.

Ebből következik az is, hogy minden egyes marha vagy lólevéllel, ugyanarra a marhára vagy lóra vonatkozólag, csak egy tulajdonosváltás igazolható. Ugyanazért a szarvasmarhának vagy lónak, minden egyes eladásánál, mielőtt az eladó a marhát vásárra hajtaná, új marhalevelet köteles váltani.

Oly esetekben, midőn a vásárra eladás végett felhajtott marha tulajdonosának marhalevele nincs, lelet felvételének helye még nem lehet. A pénzügyőrség azonban köteles az általa észlelt ilyen eseteket, az illető fél személyazonosságának lehető megállapítása mellett, a közigazgatási hatóságnak tudomására hozni, mely a büntetést alkalmazza.

Ha azonban a marhalevél nem kinestári úrlapon van kiállítva, habár az bélyegjeggyel el is volna látva, azt bélyegtelennek tekintik és az ezt használó felet bélyegcsontítás czímén, minden egy-egy darab

marhalevéért 50 krtól 2 frtig terjedő birság megfizetésében marasztalják el. A mennyiben azonban egy marhalevében több marha, ló stb. is felvehető, a fenti birságot minden egyes darab marha, ló, sertés, juh stb. után külön-külön számítják.

Megjegyezzük végre, hogy a marhalevé csak egy évig érvényes. De ez a körülmény csak új marhalevé váltására, nem pedig leletezésére is szolgálhat okul vagy alapul. Az egészségi bizonyítvány megújítása azonban, mely az irányítást is mindenkor magában foglalja, a marhalevé érvényességének időtartama alatt akárhányszor eszközölhető. Az egészségi bizonyítvány bélyegmentes.

Bélyegzett marhalevé-ürlapok czímén, az 1890. évi költségvetésben, összesen 330 ezer forint van bevételként előirányozva.

NEGYEDIK FEJEZET.

Az ipartestületek bélyeg- és illetékügyei.

68. §. Az ipartestületek bélyegmentessége.

A nálunk megszokott zavar, az ipartestületek megalakítása alkalmával is nagy mértékben jelentkezett a bélyegilleték tárgyában. Kevés kivétellel az országban, úgy az ipartestületek megalakításáról felvett jegyzőkönyveket, valamint a testületi alapszabályokat is felbélyegezték. Így volt ez kezdetben a fővárosban is, mert a ki ennek ellenkezőjét merte állítani és a törvénymagyarázat útján bebizonyítani, arra szokás szerint nem hallgattak. Míg végre kénytelen volt a pénzügyminiszterium felmerült kételyek elhárítása és egyöntetű eljárás biztosítása céljából, egyetértőleg a m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterrel 59,809/85. szám alatt egy körrendeletet kiadni, mely némi, de nem teljes eligazodást nyújt az ipartestületek bélyegkötelezettsége és bélyegmentessége tekintetében.

Ezen pénzügyminiszteri körrendelet értelmében, az új ipartörvény (az 1884. évi XVII. törvényczikk) intézkedése alapján alakuló ipartestületek alapszabályai, nem sorolhatók az illetékköteles okiratok közé; mert ezek az alapszabályok csak az illető testület célját, működését és kezelési eljárását megállapító elveket és rendszabályokat tartalmaznak. Természetesen ugyanezen szempont alá esnek a békéltető bizottsági és a segélypénztári alapszabályok is.

Eme pénzügyminiszteri körrendeletben továbbá az is ki van mondva, hogy az alapszabályok jóváhagyására vonatkozó beadványok, személyes mentesség alapján szintén bélyegmentességben részesülnek, mert az illetéki díjjegyzék 85. tétele 2. pontjának utolsó bekezdésében, ez a személyes illetékmentesség az ipartársulatok részére már meg volt adva; az ipartestületek pedig jóval az ipartársulatok fölött állanak.

Kimondotta végre eme pénzügyminiszteri körrendelet, hogy az alapszabályok jóváhagyására vonatkozó beadványok egyéb mellékletei, az alapszabályokon kívül is bélyegmentesek, ha ezek az illetéki szabályok általános elveihez képest bélyegmentességben részesülnek; míg viszont, ha mellékletként oly eredeti okiratok is használatnak, melyek ebbeli minőségüknél fogva az illetékszabályok határozatai szerint, külön okirati bélyeg alá esnek, a bélyegmentesség kedvezménye ily okiratokra ki nem terjed. Szükséges tehát e részben azt is tudnunk, hogy az ipartestületeket érdeklő okiratok közül, melyek bélyegmentesek és melyek bélyegkötelezettek?

A személyes mentesség meg lévén az ipartestületeknek is adva, ezek mint oly közintézetek, melyek közczélok megvalósítása végett állanak fenn, az illetékmentesség kedvezményét mindazon okmányok- és iratokra nézve élvezik, melyeket az ipartestületek a reájuk bízott czélokra állítanak ki. Ez okból az ipartestületi mintaalapszabályok 2. §-ában, úgy szintén az ipartörvény 126. §-ában jelzett czélokra kiállított iratok általán bélyegmentesek, ha azok bélyegkötelezettsége külön kimondva nincs. Így kivétel az általános szabály alól a tanoncz-szerződés, a tanonczbizonyítvány, munkakönyv, a szövetezetek alakítása stb., melyekre nézve a bélyegkötelezettség különlegesen meg van határozva.

A személyes mentesség czímén bélyegmentesek továbbá az ipartestületek és az iparhatósági biztosok oly beadványai, melyeket ezek a felügyeletükre vagy vezetésükre felállított hatóságoknál ezen felügyeletre vagy vezényletre vonatkozó ügyekben nyújtanak be.

Mindazon kérvények és felebbezések tehát, melyeket az ipartestületek vagy biztosok bármely fokú iparhatósághoz testületi ügyekben adnak, szintén bélyegmentesek. Bélyegmentesek végre az ipartestületek azon beadványai és ezek mellékletei, melyeket ezek állami vagy községi adók, kövezési, vízvezetési, csatornázási díjjárulekok, testületi-, felvételi- és tagsági díjak és más, de nem magánjogi viszonyból keletkező közszol-

gáltatások beszedése vagy telekkönyvi biztosítása végett nyújtanak be, megjegyezvén, hogy ezen mentesség az említett közszolgáltatások telekkönyvi bekebelezése esetére is kiterjed. Ide tartoznak első sorban azon kérvények, melyeket az ipartestületek a bekebelezési vagy felvételi és a rendes tagsági díjak behajtása céljából, az adóbehajtási hivatalokhoz adnak be, hogy az ipartörvény 138. §-a értelmében a tagsági díjak késedelmezés esetében, közigazgatási úton a közadók módjára hajtassanak be.

Végre ezeken kívül az ipartestületek — a bírói eljárást kivéve — a közhatalóságokkal és hivatalokkal való levelezéseikre nézve, szintén feltétlenül élvezik a bélyegmentességet. Ugy szintén bélyegmentesek az ipartestületek számadási, zárszámadásai és vagyoni kimutatásai is. De ha ezeket bélyegköteles folyamodványokhoz mellékeljük, reájuk mellékleti 10 kros, illetőleg 15 kros bélyeget kell ragasztanunk.

69. §. Az ipartestületek bélyegkötelezettsége.

Az ipartestületek ama jogügyletei, okiratai és irományai, melyek ezeknek magánjogi viszonyaira vonatkoznak, vagyonát és ennek járadékát vagy feleslegét tárgyazzák, nem részesülnek bélyeg- és illetékmentességben.

Ha tehát valamely ipartestület házat vesz, ezután meg kell fizetnie a vételi összegnek megfelelő $4\frac{3}{10}\%$ -os illetéket, a szerződésre fel kell ragasztania az 50 kros bélyeget és a telekkönyvi átíratási kérvényre 1 frt 50 kros, a felzetekre pedig 15 kros bélyeg jön.

Az ipartestületek továbbá saját hivatalos cselekményeikre és a hozzájuk intézett beadványokra, valamint ezek mellékleteire nézve, bélyegilleték szempontjából oly tekintet alá esnek, mint más hatóságok; az egyesek részéről az ipartestülethez magán ügyeikben beadott kérvényekre tehát 50 kros bélyeg jár.

Ha pedig a testület valamely tagját és hivatalnokát kártérítés miatt, vagy idegent a bíróság előtt beperel, vagy a testületet saját tagja, vagy idegen egyén bíróság előtt beperli, mindezen esetekben a testületre a bélyegkötelezettség ép úgy fennáll, mint bármely magán egyénre nézve.

Ugyancsak az esetben, ha az ipartestület a beolvadás folytán vagyoni jogi viszonyok, például a korábbi társulat vagyonának elvonása vagy eltitkolása miatt panaszt emel az illetékes közigazgatási hatóság-

nál, a beadványok 50 kros, a mellékletek pedig 15 kros bélyegilleték alá esnek. Ezenkívül ily ügyekben az elsőfokú határozat ellen beadandó felebbezésre 1 frtos; két egybehangzó ítélet ellen beadott felebbezésre pedig 2 frtos bélyeg ragasztandó az első ívre; a többire 50 kros bélyeg jön.

Ugyancsak a beolvadáskor fölveendő leltárakra 50 kros bélyeg ragasztandó; mert ez vagyoni viszonyt foglal magában.

A mi pedig az ipartestületek békéltető bizottságai által tárgyalandó peres ügyek bélyegeit illeti, e tekintetben is némi útbaigazításra van szükség. Kimondja ugyanis a pénzügyminiszteriumnak 59,809/85. számú körrendelete, hogy az ipartörvény 176. §-ában jelzett surlódások és vitás kérdések tárgyában felveendő jegyzőkönyvek, ideértve azon jegyzőkönyveket is, melyek az ezen ügyek tárgyalása alkalmával tartandó szemlékről vagy tanúk és szakértők kihallgatásáról vétetnek fel, tekintettel azon körülményre, hogy ezen ügyek az illető felek közt fennálló magánjogi viszonyokra vonatkoznak és az eljáró iparhatóságok kétségtelenül az illetéki díjjegyzék 52. tételének C) pontja alatt jelzett hatóságok fogalma alá esnek, ha a peres tárgy értéke 50 frtot meghalad, vagyis 50 frt és $\frac{1}{2}$ krtól kezdve 36 kros; ha pedig a vitás tárgy értéke 50 frtot meg nem halad, akkor ívenként 12 kros bélyeggel látandók el.

Ha ezen ügyekben a felek közt egyezés jön létre, a mennyiben eme birói egyezés kellően bélyegzett tárgyalási jegyzőkönyvbe foglaltatik, az egyezés nem képezi külön illeték tárgyát, hanem elég a jegyzőkönyvre a fenti 50 kros vagy 12 kros bélyeg.

Hasonlóképen az ily ügyekben hozott határozatok, mint hivatalos kiadványok bélyegmentesek. De ha ezen hivatalos eredeti kiadványokat valaki oly panaszokhoz vagy keresetekhez mellékletekül használja, melyek a törvény rendes útján a bíróságokhoz beadatnak, bélyegkötelesek. Kivételnek csak a kisebb polgári peres ügyekben van helye, mert ezekben az egyszerű és nem hitelesített másolatok, melyek az írásban szerkesztett keresethez vagy a tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatoltatnak, bélyegmentesek.

Ezenkívül, ha ezen határozatokról valaki hiteles másolatot vesz, a hitelesítés 1 frtos bélyeggel látandó el, megjegyezvén, hogy mindegyik félnek egy-egy eredeti bélyegmentes hivatalos kiadványhoz van joga. De a tárgyalási jegyzőkönyvnek egész terjedelmében kiadott hiteles másolatára, csak 50 kros hitelesítési bélyeget kell ragasztani.

Ha azután a békéltető bizottság által elintézett per, a községi bíróság elé jön, itt 12 kros jegyzőkönyvi és 12 kros ítéleti bélyeg rovandó le; sőt ha valaki innen ügyét, a bagatell járásbírósághoz is felebbezi, akkor itt még 12 kros felebbezési bélyeget kell a jegyzőkönyvre ragasztani. A járásbíróságnál azután 20 kros jegyzőkönyvi bélyeg rovandó le; de az 1 firtos ítéleti bélyeget már itt nem kell adni; mert ily esetben a kir. járásbíróság mint felebbezési hatóság jár el. Sommás és rendes perekben azonban a szabályszerű beadványi, mellékleti, ítéleti és felebbezési bélyegek járnak. De ekkor a tárgy complicált természeténél fogva, a felvilágosítást már vagy a bírótól vagy valamely ügyvéd-től kell kérni.

Emez általános szabályok után, még számtalan vitás kérdés merül fel, a békéltető bizottságok előtt tárgyalandó ügyek bélyegkötelezettségét illetőleg. Így mindjárt a per kezdetén tekintetbe kell venni azt, vajjon a felek panaszukat, írásban nyújtják-e be, vagy szóval adják elő az ipartestületnél. Ha a szóval előterjesztett panasz csak az iktató könyvbe lesz beírva, — a mi különben untig elégséges, — akkor ez, illetőleg a panasz bélyegmentesen történik; de ha a panasz írásbeli beadványban nyújtatik be, avagy, ha a panaszról külön jegyzőkönyvet vagy feljegyzést vesznek fel, különösen pedig ha a panaszos fél neve akár sajátkezűleg, akár más által aláíratik, akkor a jegyzőkönyvre a megfelelő 12 kros, vagy 36 kros bélyeg ragasztandó; mert ugyanezen szabályok érvényesek nagyrészt a bagatell-eljárásnál is, s ezek a joghasonszerűség (analogia) útján tehát itt is alkalmazandók. De ezenkívül az 59,809/885. szú. pénzügyminiszteri körrendelet is kimondja, hogy a panaszra vonatkozó jegyzőkönyv után, a panaszos fél köteles bélyeget adni; ily jegyzőkönyvre tehát bélyeg jár, habár a kisebb polgári peres ügyekben a keresetlevél helyett felvett jegyzőkönyvek bélyegmentesek is.

Ha azonban az eljárás kezdetén, a békéltető bizottság azon ügyben, mely eléje hozatott, magát illetéktelennek mondja ki, ez esetben is felragasztandó a jegyzőkönyvi bélyeg; mert csakis a határozat bélyegmentes.

Az esetben pedig, ha a tárgyalás alkalmával, a határozat hozatal előtt valamely fél, a panaszában kitett összeget leszállítja, a jegyzőkönyvi bélyeg a leszállított összegnek megfelelőleg rovandó le.

Ha a per tárgyának értéke meg nem állapítható, p. o. tanviszony felbontása, szökevény tanoncz visszavezetése, segéd visszahozatala és

egyéb számtalan esetben, az 50 frton felüli értéknek megfelelő 36 kros bélyegjegyet kell fölragasztani; mert ily esetekben rendszerint magasabb értéket lehet 50 frtnál kihozni. Különben is az illeték mértékét nem a bíróságok, tehát nem a békéltető bizottságok állapítják meg, hanem arra a pénzügyi hatóságok illetékesek s ezek lehetőleg a magasabb értéket veszik; ez okból is czélszerű ily esetekben a 36 kros bélyeg alkalmazása.

Minthogy továbbá a békéltető bizottságok minta-alapszabályai szerint, a tárgyalásról jegyzőkönyvet felvenni nem kell, hanem csak a határozat foglalandó jegyzőkönyvbe, ennél fogva az esetben, ha nem hoznak határozatot, hanem a tárgyalás vagy ennek eredménye nem külön jegyzőkönyvbe, hanem csak valamely hivatalos könyvben jegyeztetik fel, akkor az illető jegyzőkönyvi bélyegilleték, a hivatalos könyvben a megfelelő bélyegjegynek felragasztása és szabályszerű keresztülírása által rovandó le.

Kérdés tárgyát képezheti még az, vajjon szemlékről, tanuk vagy szakértők kihallgatásáról külön jegyzőkönyv veendő-e fel? Szerény nézetünk szerint nem; mert mindezek, miként a bagatell-eljárásnál, a tárgyalási jegyzőkönyvbe is beírhatók és így csak ezután kell a per értékének megfelelő bélyeget egyszer leróni. De ha külön jegyzőkönyvet vesznek fel, arra ivenként 12 kros, illetőleg 36 kros bélyeget kell fölragasztani.

Egy másik kérdés pedig az, hogy folytatólagos tárgyalás esetében, akár külön jegyzőkönyv vétetik fel, akár az előbbi jegyzőkönyvbe folytatólag iratik be az új tárgyalás, mindegyik esetben külön rovandó-e le a jegyzőkönyvi 12 kros, illetőleg 36 kros bélyeg? Erre is azt kell felelnünk, hogy a külön felvett jegyzőkönyvre külön jön a bélyeg; de ha a folytatólagos tárgyalás, a korábbi jegyzőkönyvbe iratik, akkor egy-egy ívtől csak egyszer jár a per tárgyának megfelelő bélyeg; mert eme szabály érvényes a bagatell-eljárásnál is.

Ki van ugyanis mondva, hogy azon a czímen, mert valamely kisebb polgári peres ügyben felvett tárgyalási jegyzőkönyvben tanúvallomások is foglaltatnak, a tárgyalási jegyzőkönyvre járó bélyegeken felül, még külön tanúkihallgatási jegyzőkönyvi bélyeget is követelni nem lehet. Ugyancsak nem kell újból a jegyzőkönyvi bélyeget leróni, ha a kisebb polgári peres ügyben az elhalasztott tárgyalás, ugyanazon az íven folytattatik; mert a kisebb polgári peres ügyek tárgyalása, a bizonyítási eljárást is beleértve, egy egységes egészet képez; azért csak

a felhasznált ívek száma szerint rovandó le a jegyzőkönyvi bélyeg-illeték. De ha a tanukat vagy szakértőket valamely megkeresett más hatóság hallgatja ki és ez erről külön jegyzőkönyvet vesz fel, akkor erre a jegyzőkönyvre, a 12 krajczáros, illetőleg 36 krajczáros bélyeg felragasztandó.

Igazolásnak és perujításnak nincs helye; de ha volna, akkor az igazolási és a tárgyalási jegyzőkönyvre is külön felragasztandó a 12 kros, illetőleg 36 kros bélyeg.

A mi végre a békéltető bizottság határozatainak végrehajtását illeti, e részben — szerény véleményünk szerint — arra a megkeresésre, illetőleg kérvényre, melyet az ipartestület a jogerős ítélet átküldésével, az illetékes iparhatósághoz bead, ráillesztendő a 12 kros, illetőleg a 36 kros bélyeg; mert ez az illető félnek végrehajtási kérvényét pótolja és mert a bagatell ügyekben a végrehajtási eljárásban szóval vagy írásban beadott panasz és a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt írásban benyújtott kérvény, bélyegkötelezettség alá esik; a kérvény tehát 12 krajczáros, illetőleg 36 krajczáros bélyeggel látandó el.

Magától értetődik, hogy a végrehajtásról (összeírás, foglalás és árverésről) fölvett jegyzőkönyvekre, szintén 12 kros, illetőleg 36 kros bélyeg jön, melyet az ipartestületnél a végrehajtást kérő félnek előlegeznie kell és ezt a bélyegét az ipartestület, szintén átküldi az iparhatósághoz, mert a végrehajtás csakis ily módon foganatosítható gyorsan.

Az esetben azonban, ha a békéltető bizottság határozata alapján, a végrehajtást telekkönyvben fölvett ingatlanra vagy jogra akarjuk vezetni, a kérvény példányait 50 frtig 20 kros; 50 frton felül levő összeg esetében pedig 50—50 kros bélyegekkel kell ellátni; mert ezeket a kérvényeket az iparhatóság a rendes bírósághoz: 500 frton felül a törvényszékhez, ezen alul pedig a járásbirósághoz köteles áttenni. S minthogy ilyen végrehajtási kérvények az 1881. évi 60. törvénycikk 1. §-ának *h*) pontja, illetőleg 2. §-a értelmében intézendők el, a végrehajtási eljárás pedig a bélyegtörvények szerint a peres eljáráshoz tartozik, ezeknél fogva az ingatlanokra vezetendő végrehajtás esetében, a kérvényre nem 12 kros, illetőleg 36 kros bélyeg jön, hanem az ily kérvények törvényes számú példányai 20 kros, illetőleg 50 kros bélyeggel látandók el.

70. §. Hogyan teljesítendő ipartestületeknél a felülbélyegzés?

A felülbélyegzést akként kell teljesíteni, hogy az iratra felragasztott bélyegjegyek mindegyikét, az átbélyegzés napját jelző hivatalos pecséttel át kell ütni. De mivel az ipartestületeknél rendszerint ilyen időjelző pecsét nincs, a bélyegjegyeknek hivatalos pecséttel való átütése mellett, egyszersmind az egyes bélyegjegyek felső részén az átbélyegzés napját tintával rá kell írni.

Ugyancsak ily rendelkezést tartalmaz a pénzügyminiszteriumnak, az ipartestületek ügyeire nézve kiadott 59809/85. számú körrendelete, midőn kimondja, hogy a békéltető bizottság előtt tárgyalt peres ügyekben az illeték bélyegjegyekben rovandó le és pedig a panaszra vonatkozó jegyzőkönyv után a panaszos fél által; szemlékről, tanuk vagy szakértők kihallgatásáról felvett jegyzőkönyvek után pedig azon peresfél által, kinek érdekében vagy kérelmére a jegyzőkönyv felvételett. A szabályszerű illetékmérvnek megfelelő bélyegjegyeket, a jegyzőkönyv felvétele alkalmával arra fel kell ragasztani és a hivatalos pecséttel felülbélyegezni. Azonkívül a felülbélyegzés napja tintával a bélyegjegy felső részén keresztül irandó.

A felülbélyegzésre használt pecsét fele részét, — időjelző átbélyegzőknél tehát az időt kitüntető számokat is, — a bélyegjegy alsó részén; másik fele részét pedig az iraton tisztán kell lenyomni. De ha a fél a bélyeget úgy ragasztja fel, hogy azon a felülbélyegzés teljesen eme szabályok szerint nem teljesíthető, p. o. ha a bélyeget a papír alsó szélére illeszti, — ellene lelet nem vehető fel; mert arra nézve, hogy a felülbélyegzés alá tartozó bélyegek, az illető beadvány vagy jegyzőkönyv mely részére ragasztandók, a bélyeg- és illetékszabályok kötelező intézkedést nem tartalmaznak. Ily esetben a felülbélyegzés lehetőleg úgy eszközöndő, hogy a lenyomatnak az átbélyegzés idejét feltüntető része a bélyegjegyre essék. Ilyenkor azonban a felülbélyegzésnek nem szabályszerűleg történt teljesítése miatt, önerthetőleg a felülbélyegzést teljesítő hivatalnok ellen sem lehet bírságolásnak helye.

A felek kívánságára a bélyegjegyek átbélyegzését jelenlétükben kell teljesíteni. A feleknek ugyanis érdekükben áll, hogy a felülbélyegzés jelenlétükben történjék; mert ha az ellenük fölvett hivatalos leletben az állítatik, hogy a beadvány, jegyzőkönyv, melléklet, számla stb. bélyegtelen volt, — a felek azon állítása, hogy a bélyeg az illető iraton fel volt ragasztva, valóban bizonyulna is, ha a bélyeg a rendes időről

felülbélyegezve nincs, utólagosan, tehát szabályszerűtlenül felragasztottnak vélelmezik; minélfogva bírság fizetendő, illetőleg lelet vétetik fel.

Különben a törvény ezen intézkedésére az a körülmény adott okot, hogy a hivatalnokok a felragasztott bélyegeket leszedték és újra eladták, a felek ellen pedig leletet vettek fel. Igen természetes, hogy a fentiek szerint a felek kötelesek ily esetben is, ha a bélyeg az iratokról levétetett, szintén a leletet megfizetni, mert miért nem várták meg a felülbélyegzést? — Az illető hivatalnok ellen azonban ily esetekben fegyelmi büntetésnek van helye.

Ezek után meg kell itt említenünk, hogy a felülbélyegzésnek rendszerint előbb kell megtörténnie, mint az íromány a hivatalból kikerül. A kiadó tehát köteles felügyelni arra, hogy a felülbélyegzés kellőleg teljesítessék, és hogy a netalán elmulasztott felülbélyegzés, az íromány kézbesítése vagy az irattárba tétele előtt, utólag pótoltasék. A testületi pénztárhoz jövő oly iratoknál, melyeken a bélyegjegy felülbélyegzendő, a felülbélyegzést a naplóba vezetés előtt kell teljesíteni.

Végre még az a kérdés merül föl, hogy mely bélyegjegyeken foganosítható a felülbélyegzés? Erre nézve a szabályok azt rendelik, hogy a felülbélyegzés csak akkor foganosítható: 1. Ha a bélyegjegy sérületlen és rajta annak semmi nyoma nincs, hogy az előbb már használva volt. 2. Ha a bélyegjegy oly iraton van felragasztva, melyen azt átírni nem kell. Ilyen iratok a beadványok, jegyzőkönyvek, másolatok, mellékletek stb. Ellenben szerződéseken, nyugtákon és számlákon a bélyegjegyet át kell írni. Megjegyezzük itt ismételve, hogy az esetben, ha az előbbi iratokon lévő bélyegjegyek átíratnak, vagy ha az utóbbiakon a bélyegjegy felülbélyegeztetik, ezen esetek szabálytalanságot nem képeznek. 3. Ha az irat vagy okirat felülbélyegzése, a szabályokban megállapított határidőn belül nem teljesítetik.

Beadványokra, másolatokra, mellékletekre, szerződésekre, nyugtákra és számlákra a bélyeg a beadás, illetőleg a használat előtt ragasztandó fel; ellenben a jegyzőkönyvekre a bélyeg csak a jegyzőkönyv berekesztése után illesztendő. Ha ezen feltételeket meg nem tartják, a felülbélyegzés nem teljesítendő; sőt az esetben, ha szabályáthágás ténye forog fenn, leletfelvételnek van helye.

Ez azután a nem teljesített felülbélyegzés okának előadásával, további intézkedés végett az adó-, illetőleg az illeték-kiszabási hivatal-

hoz átteendő. A felülbélyegzés szabályainak pontos megtartásáért az ipartestületi jegyző felelős.

De a bélyegkötelezettség pontos teljesítésének ellenőrzése céljából, a pénzügyminiszter kiküldött biztosa által hivataloknál, társaságoknál, intézeteknél és egyesületeknél, így tehát ipartestületeknél, valamint kereskedelmi és iparkamaráknál, időről-időre szemlét is tarthat, és mindezek tisztviselői kötelesek a megbízó levéllel ellátott pénzügyi hivatalnoknak felszólítására igazolni, ha megtartják-e a bélyeg- és illetékekre vonatkozó és őket illető határozatokat. Ha azután a testületi vagy kamarai tisztviselők eme felszólításnak eleget tenni vonakodnának vagy az igazolást hiányosan teljesítenék, akkor a megbízott pénzügyi hivatalnok föl van jogosítva, hogy helyhatósági tisztviselő jelenlétében foganatosítsa a vizsgálatot.

71. §. Az ipartestületek, ipartársulatok és iparos-egyletek illeték-egyenértéke.

Tudvalevő dolog, hogy a kincstár minden jogügylet után bizonyos illetéket vesz. Egy ingatlan vételkor a vételárnak rendszerint $4\frac{3}{10}$ %-ja illeték fejében fizetendő. De az ipartestületek nem adják el házukat és ingóságait; hanem azokat örök időkre meg akarják tartani. S épen azért, mert nem adják el vagyonukat, hanem azt megtartják, kötelesek az ipartestületek, társulatok és egyletek illeték helyett illeték-egyenértéket fizetni; mert a kincstárnak akkor is kell illeték, ha valamit eladunk, meg akkor is, ha valamit nem adunk el.

Ezt az illeték-egyenértéket, melyet régi jó magyar kifejezéssel *telekdíjnak* neveztek, az 1848. év előtt 30 évről 30 évre szabták meg és vetették ki. Az 1848. év után következő időszakban pedig újra, meg újra kivetik minden 10. évben. Ennek a 30 és 10 éves kivetésnek az az értelme, hogy a régi jó világban 30 évet lehetett számítani arra, míg valamely ingatlan egyik kézből a másik kézbe átment, azaz eladott vagy míg valamely ingóság elpusztult. De a mi időnkben, az exekucziók, licitációk és selejtes munkák fénykorában, a régi birtokosok annyira pusztulnak, hogy átlag minden birtok 10 év alatt más kezébe jut és minden ingóság 10 év alatt elromlik. Ez az oka tehát annak, hogy most az illeték-egyenértéket 10 évről 10 évre szabják ki. De mivel a testületek, társulatok, egyletek stb. ingatlanaikat nem adják el és így a kincstár adás-vétel czímén nem kap tőlük illetéket, a megkötött vagy el nem adható vagyon után, a kincstár 10—10 évi idő-

közben veszi ki a $4\frac{3}{10}\%$ -nak megfelelő illetéket, mit átlagos természeténél fogva, újabb magyarsággal elneveztek *illeték-egyenértéknek*, vagyis a 10 évre összeadott évi illetékek egyenlő értékének; mert az illeték-egyenérték, az átruházási illetékek átalányát képezi.

Ha most már arra a kérdésre akarunk felelni, hogy minő vagyónuk után kötelesek az ipartestületek, társulatok és egyesületek illeték-egyenértéket fizetni, erre a törvénnyel azt felelhetjük, hogy *a tulajdonukat képező vagy birtokukban levő ingatlan vagyონuk értéke után és a vagyón állagához tartozó ingó javak tiszta értékétől*; úgy szintén alapítványaik után is. Természetesen mindig abból a föltevésből kell kiindulnunk, hogy az ipartestületek, társulatok és egyesületek tagjainak a törzsvagyonban tulajdoni részük nincs, vagyis az ipartestületi avagy egyesületi vagyont, a tagok maguk közt fel nem oszthatják; mert az oly társaságok, melyeknek tagjai a törzsvagyonban részszel bírnak, tehát a hitel- és egyéb szövetkezetek és nyersanyag-raktárak, csakis a tulajdonukat képező *ingatlan javak értéke után* fizetnek illeték-egyenértéket; az ingóságok tiszta értékétől pedig nem.

De minden ipartestületnek, társulatnak és egyesületnek sem kell ám illeték-egyenértéket fizetnie. Az a kérdés tehát, mely ipartestületek ezek? A felelet igen egyszerű. Azok az ipartestületek és társulatok, melyeknek ingatlanai föld- vagy házadóknak egyáltalán alávetve nincsenek, illeték-egyenértéket nem is fizetnek. Az ideiglenes föld- vagy házadó-mentesség azonban illeték-egyenérték-mentességet még nem von maga után; mert az olyan ingatlanokat azért adó alá tartozóknak tekintik; így p. o. az aradi ipartestület saját házának értéke után, illeték-egyenértéket köteles fizetni, habár háza ideiglenesen adómentes is.

De az oktatási, jótékonyági és kegyeleti czélokra rendelt alapítványok *ingóságai* és az ily czélokra fennálló intézetek és egyletek *ingó javai*; a mennyiben az alapszabályok szerint *ezen vagyón az említett czéloktól el nem vonható*, nem esnek illeték-egyenérték alá. Ezek szerint az iparosok és iparos segédek betegsegélyző és temetkezési egyletei; továbbá a segélypénztárak, végre a szakiskolák és az ipartestületek, társulatok és egyletek kebelében levő alapítványok, ingóságai után nem fizetnek illeték-egyenértéket; de ingatlanai értéke után ezek is tartoznak az illeték-egyenértéket leróni. A hol tehát, miként a budapesti cipész ipartestületnél, a Jersek-féle 1000 frtos alapítvány kamatait évenként segélyként osztják ki, ezen alapítvány után nem

kell illeték-egyenértéket fizetni; de a hol ilyen ingatlan alapítvány van, ez után az ingatlanság után már illeték-egyenérték fizetendő.

Ezekben meg lévén állapítva, hogy milyen vagyonoktól kell illeték-egyenértéket fizetni, — most még csak az a kérdés, mennyit tesz ki az illeték-egyenérték mértéke és miként fizetendő az? Erre nézve a törvény az ipartestületek, társulatok és egyletek ingatlan vagyónának értéke után $\frac{4}{10}$ -ed százalékot, vagyis minden 100 frt érték után 40 krt állapít meg. Ha tehát valamely ipartestületnek 10,124 frt értékű háza van, akkor a fenti összeg alacsonyabbra kikerekítve és leszállítva tesz 10,120 frtot; ennek $\frac{4}{10}$ százaléka tehát évi 40 frt 48 kr-ra rúg. Ebből azután az is látható, hogy az évi $\frac{4}{10}$ százalék, tíz év alatt közel $4\frac{8}{10}$ százalékra növekszik,* vagyis az egy évi illeték összege 10 év alatt, az átruházási illeték összegével majdnem egyenlő; ezért mondjuk, hogy az évi illeték 10 év alatt egyenlő értékét képezi az átruházási illetéknek s innen van az illeték-egyenérték elnevezés származtatva.

Az ingóságoknál azonban az illeték-egyenérték mérve alacsonyabb; mert ott az ingó javak tiszta értékétől $\frac{2}{10}$ -ed százalék, vagyis minden 100 frt után 20 kr. fizetendő illeték-egyenérték fejében. Ha tehát valamely ipartestület *ingó vagyona állagának* — de nem ingóságainak — *tiszta értéke 439 frtot tesz ki*, akkor ezen összeg a magasabb 440 frtra kikerekítve, a 440 frt után évenként 88 kr. fizetendő illeték-egyenérték fejében.** — Jóllehet az illeték-egyenérték ezek szerint 10 évre van megszabva és kivette, azt mégis minden évben külön-külön kell megfizetni és pedig egy külön e czélra kiállított fizetési íven negyedévenként, vagyis legkésőbb minden évi február, május, augusztus és november 15-ig.

Kérdés azonban az, hogy mily úton-módon tudhatók ki az illeték-egyenérték fizetésére köteles egyesületek és tárgyak? Ép úgy mint az adótárgyak és adót fizető egyének: összeírás és bevallás útján. Míg azonban az adónál évenként vannak összeírások, de csak 3—3 évenként bevallások, addig illeték-egyenérték fizetésére köteles tárgyakat 10 évenként kell bevallani. Az utolsó ily bevallás az 1888. év elején tör-

* Az évi $\frac{4}{10}$ százalék 10 év alatt teljes 4 százalékra emelkedik; tehát $\frac{3}{10}$ százalékkal kevesebb, mint a rendes eladási illeték az ingatlanok után.

** Erre az érték-kikerekítésre nézve meg kell jegyeznünk, hogy p. o. a 15 frton alul levő összegek azért vétetnek 10 frtnak és a 15 frton felül levő részek azért számítottak a magasabb 20 frtnak, hogy a számítás könnyebb legyen. Ez által az illeték összegében csak igen jelentéktelen változás áll be.

tévé, bizonyos, hogy ily általános bevallás, midőn az illeték-egyenérték fizetésére köteles összes vagyon kimutatandó, az 1898. év eleje előtt nem fog elrendeltetni. De van az általános bevalláson kívül különös és kivételes bevallás is. Ez utóbbi eset akkor áll be, midőn az ipartestületek, társulatok és egyesületek ingatlan vagyonában vagy ingó vagyonuk *állagában*, a fenti 10 évi időközben változás történik.

Ha tehát valamely ipartestület az 1898. évig illeték-köteles vagyonát eladja vagy ilyen új vagyont szerez, ingatlanságoknál a szerzés vagy eladás időpontjától számítva 8 nap alatt; ingóságok vételénél pedig és az alaptőke gyarapodása esetében a szerzést, illetőleg a gyarapodást követő naptári év január havában teljesítendő a bevallás.

A vagyonszerzéstől, gyarapodástól vagy eladástól azonban jól meg kell különböztetni, a bevallott és illeték-egyenérték fizetésére köteles vagyon *jövedelmében*, a 10 évi időközben beálló változást; mert az esetben, ha valamely ipartestületi házra vagy értékpapirokban elhelyezett alaptőkére már ki van vetve 10 évre az illeték-egyenérték, és ezen 10 évi időtartam közben valamikor a házbérek kétszer oly magasra felszökkenének, mint a kivetéskor voltak, avagy feléig csökkenének; vagy ha az értékpapírok értéke a tőzsdén emelkedik vagy hanyatlik, — a 10 évi időtartam alatt a kivetett illeték-egyenérték *összegét sem leszállítani, sem felemelni* törvény szerint nem szabad és nem lehet, hanem az illeték-egyenérték összegében a változást, a föl-emelést vagy leszállítást, csak az illeték-egyenérték fizetésére köteles vagyon szerzése vagy eladása idézheti elő.

Ez utóbbi esetben ugyanis, ha az ipartestület, valamely illeték-köteles vagyonát eladja, ezt a körülményt az adóhivatalnál, illetőleg Budapesten a központi díj- és illetékszabási hivatalnál egyszerűen bélyegmentes kérvényben, a vagyon pontos megjelölésével bejelenti. Ha azonban illetékköteles vagyont szerez, akkor ennek bevallása céljából, a jelzett hivataloknál bevallási ívét kell kérnie. Ezen bevallási ívek kétfélék, a szerint, a mint ingó vagy ingatlan vagyon bevallása céljára szolgálnak.

A mi már most a bevallási ívek megírását illeti, ezen íveket a valóságos állapotnak és a vagyon valódi értékének megfelelőleg könnyíti az egyes rovatok fölrásai szerint kitölteni. Csakis annyit kell itt fel- említenünk, hogy az ingó vagyonra vonatkozó bevallási íven az utolsó rovatot, hova esetleg a kiigazított érték írandó be; az ingatlan vagyonra vonatkozó bevallási íven pedig a 11—14. rovatokat, nem kell kitöl-

teni; mert ezekbe a hivatalban írják be a szükséges adatokat. Szükséges azonban, hogy a bevallási ív mellé a vagyon szerzéséről vagy eladásáról szóló okiratok, pl. adásvételi szerződések, alapító-level, bírósági végzés, iparhatósági vagy közgyűlési határozat, telekkönyvi kivonat stb. is lehetőleg csatoltassanak. Az ingóságok tekintetében különösen megjegyezzük, hogy ezekről minden egyes tárgyat megjelölő leltár csatolandó a bevallási ívhez. Természetes, hogy a leltárban a bevalló ipartestület, társulat vagy egyesület a bevallott ingó vagyon értékét, vagyis tényleges becsárát maga saját belátása szerint állapítja meg. Csak arra kell e tekintetben különösen vigyázni, hogy a bevallott érték megfeleljen a testület hivatalos vagyoni kimutatásában kitüntetett értéknek; mert esetleg a gyanús bevallást hivatalból felülvizsgálják és az érték eltitkolása esetében bírságolásnak van helye.

Ha az alaptőke értékpapirokba van fektetve, ezek becsértékét a bevallás napján jegyzett tőzsdei árfolyam képezi. Végre az ingó vagyont bevalló ívekben még a szenvedő állapot vagyis a *tartozások is kitüntetendők*. Ingatlanok értékét azonban bevallani nem szükséges; mert azoknál ügyis a törvényben meghatározott módon kell az értéket megállapítani. De e czélból a bevallási ív ellátandó a megfelelő értékalap bizonylattal vagyis adóbizonyítvánnyal.* Ezt az adóbizonyítványt a fővárosban az adószámveteli hivatal; vidéki városokban az adótelekkönyv vezetésével megbízott hivatal főnöke; végre községekben a bíró és jegyző állítja ki. Magától értetődik, hogy az ingatlanokra bekebelezett adósságokat telekkönyvi kivonattal kell igazolni. Egyébként az ingatlan vagyon értékéből az adósságok levonása nem engedtetik meg.

Ezen bevallások alapján, ha ezek helyeseknek találtnak, különben pedig hivatalból beszerzett adatok alapján történik az illeték-egyenérték összegének, a fentebb előadott mérték szerint való megállapítása. De ha a becsértéket igen magasra veszik; ha továbbá ingatlanoknál a valódi érték után nem $\frac{4}{10}$ százalék, és ha végre ingóságok

* E bizonyítványok szerint az ingatlanok legkisebb értékét úgy állapítják meg, hogy 1. földbirtoknál a kataszteri tiszta jövedelemnek 20-szoros összegét veszik becsértéknek. 2. A házbéradó alá tartozó házaknál a megelőző évben, a házbéradó alapjául vett tiszta jövedelemnek a) Budapesten 16-szoros összege; b) Budapest főváros ó-budai részében, valamint az általános házbéradó alá tartozó városokban és községekben 15-szörös összege; c) másutt 12-szeres összege. 3. A házosztályadó alá tartozó házaknál a megelőző évre kivetett házosztályadónak 60-szoros összege. 4. Részben házbéradó, részben házosztályadó alá tartozó házaknál a 2. és 3. pont szerint meghatározandó értékek *együttes* összege képezi a becsértéket.

tiszta értékétől nem $\frac{2}{10}$ százalék szabatik ki illeték-egyenérték fejében: mindezen esetekben a kivetés mértéke vagy összege ellen felelbeezni kell. De felelbeezni kell akkor is, ha az illeték-egyenérték oly vagyonra rovatik ki, mely nem illetékköteles; mert ekkor a kivetés jogtalan.

A felelbevezések a fizetési meghagyás kézbesítése napjától számítandó 30 nap, illetőleg 60 nap alatt a pénzügyigazgatósághoz adandók be bélyegmentesen. Ha a felelbevezés 30 nap alatt adatott be, akkor az illeték a felelbevezés elintézéséig nem követelhető; ha azonban 30 nap után vagy a 60 napig adtuk be a felelbevezést, akkor az illetéket végrehajtás útján is behajthatják. Természetes, hogy ezt a behajtott illetéket az adóhivatal visszafizeti, ha felelbevezés folytán az illetéket elengedik vagyis törlik.

A pénzügyigazgatóságok határozatai ellen pedig a Budapesten székelő pénzügyi közigazgatósági bírósághoz lehet felelbeezni. A felelbevezésre azonban ez esetben bélyeg jár és pedig ha a felelbevezett összeg 50 frtot meg nem halad, akkor a felelbevezés minden ívére 15 kr., ha pedig az illeték-egyenérték összege 50 frtot túlhalad, a felelbevezés minden íve 36 kros bélyeggel látandó el. Ezenkívül ezen felelbevezések mellékleteire 15 kros bélyeget kell ragasztani. Ha azonban valami mulasztás igazolásáért vagy fizetési halasztásért folyamodunk, akkor a kérelemre 50 kros bélyeg jön. A birság elengedéseért beadott folyamodások ellenben bélyegmentesek, és pedig még akkor is, ha azok a pénzügyminiszteriumhoz intéztetnek; föltéve azonban, hogy ily kérvényben a birság jogossága nem támadatik meg; hanem *csupán* méltányosságból kérjük a birság elengedését.

Tévednénk azonban, ha azt hinnők, hogy az illeték-egyenérték kérdése ezzel már kimerítve volna. Azt már említettük, hogy oly esetben, midőn illeték-egyenérték fizetésére köteles ingatlant az ipartestületek eladnak, akkor az előirt illeték-egyenérték az átruházás napjától kezdve töröltetik. Azt is kifejtettük, hogy akkor, midőn az iparos egyesületek évközben ingatlan birtokot szereznek és annak birtokába lépnek, ezek után az illeték-egyenértéket a szerzés időpontjától kezdve kell fizetniök.

A kérdés itt tehát még az lehet, mi történik ezen esetekben az átruházási vagy vételi illetékkal? Kell-e ezt és minő összegben fizetni? Ezekre nézve több eset fordulhat elő.

Az esetben ugyanis, ha valamely ingatlan átruházásánál vagy

eladásánál mind az eladó, mind pedig a vevőfel illeték-egyenérték alá tartozik, akkor nem kell külön vételi, illetőleg vagyónátruházási illetéket fizetni, hanem csupán az ingatlantól járó illeték-egyenérték iratik át az új szerző fel terhére.

De ha magánfelek illeték-egyenérték fizetésére kötelezett jogi személyeknek, tehát iparos egyesületeknek adnak el ingatlant, akkor a jogügylet után járó százalékos vagyónátruházási illetéknek vagyis a $4^{3/10}$ százaléknak felét, az eladó magánfelek tartoznak fizetni.

Viszont akkor, ha ily iparos egyesületek magánfeleknek adnak el oly ingatlant, mely után illeték-egyenértéket fizettek, a magánfelek a vételi illetéknek csak felét tartoznak megfizetni. Ha pedig a vevők illetékmentességet élveznek, akkor átruházási illeték nem fizetendő; mert e helyett fizetik az illeték-egyenértéket.

A visszteher nélküli átruházásnál, különösen ajándékozás és hagyományozás esetében, az átruházót semmiféle illeték sem terheli. De ha illeték-egyenérték alá tartozó jogi személyre vagyis ipartestületre avagy iparos egyesületre történik az ingyenes átruházás, ez a reája szálló vagyon után, a rendes örökösödési vagy ajándékozási illetéket egészben tartozik megfizetni. Ez a fizetés azután 10 évre szól; mert ily vagyonra nézve az illeték-egyenértéket csak ezen 10 év múlva vetik ki, vagyis az illeték-egyenérték fizetésének kötelezettsége csak a megszerzés után 10 év múlva áll be. Kivételnek csak akkor van helye, ha az ajándék vagy hagyomány tudományos, közoktatási vagy közjótékonyossági célokra tétetik. Ha tehát valaki általában az ipartestületnek hagyományozza házáat, ez után köteles az ipartestület az öröklési illetéket egészben megfizetni; de ha ez a hagyomány szakiskola vagy a segélypénztár céljaira történik, ez esetben senki sem fizet illetéket. Az előbbi esetben, ha az illeték-egyenértéket kivetik, az mindjárt a szerzés időpontjától jár.

A mit itt az ingatlanok átruházási illetékéről előadtunk, ugyanazon szabályok érvényesek ingóságok szerzése esetében is; csak hogy ez esetben az illeték mérve, az ingóság értékének megfelelőleg a III. fokozat szerint, bélyegekből ragasztandó föl a szerződésre.

A szerződés bélyege tekintetében azonban az illeték-egyenérték-köteles felek, a magánfelekkel egyenlő tekintet alá esnek, vagyis ha illetékmentes személylyel kötnek ügyletet, az állandó bélyegilletéket egyedül; ha pedig azt illetékköteles személylyel kötik, ezzel egyetemlegesen tartoznak leróni. Ezenkívül illeték-egyenérték alá tartozó felek

a beadványok, jegyzőkönyvek, melléletek és kiadványok bélyegilletékére nézve, más illetékköteles felekkel egyenlő kötelezettséggel bírnak, minélfogva az illeték-egyenérték tárgyában készült kötelezvények, nyugták és egyéb okiratok is a rendes bélyegekkel látandók el.

72. §. Kötelesek-e az ipartestületek ingó vagyonuk után is illeték-egyenértéket fizetni?

Az ipartestületek illeték-egyenértékének kérdése, az 1887. évi 45. t.-cz. életbeléptetése alkalmával került először napirendre, midőn ugyanis ezen törvényczikk elrendelte, hogy az 1888. évi márczius hó végéig, minden oly természeti és jogi személy, ki illeték-egyenértéket fizetni köteles, tartozik vagyonát bevallani.

Szerző ez alkalommal az *«Iparügyek»* czímű, a hazai ipartestületek központi közlönyében először hozta szóba, az ipartestületek illeték-egyenértékének kérdését. E cikkben a jelenleg még vitás kérdés úgy volt odaállítva, hogy az ipartestületek vagyoni állagához (*nem*) tartozó ingó javak tiszta értékétől fizetnek illeték-egyenértéket.

E cikket az *«Iparügyek»* következő számában, egy ipartestületi jegyző, ki pénzügyi hivatalnok, a többi közt eme «nem» szócska miatt és azért is megtámadta, mert szerinte *«az ipartestületek ingó vagyonuk után semmi esetre sem tartoznak illetékegyenértéket fizetni»*.

E részben az igen szépen írt cikk a következőleg teszi fel a kérdést: *«mely ipartestületek tartoznak illetékegyenértéket fizetni?»* *«Szerintünk — így szól a cikk — csakis azok, melyek ingatlanal bírnak és ezek is csak az ingatlan értéke után, de az ingók értéke után nem. Megmondjuk miért?»*

Igaz ugyan, hogy a pénzügyi törvények csak társulatok-, testület- és egyletekről beszélnek és az ipartestületeket külön nem említik fel, a minek két oka lehet: 1. vagy hatóságoknak tekintették és azért nem részesültek külön felemlítésben; 2. vagy az ipartestületek elkerülték a pénzügyi törvényhozás figyelmét. Nézetünk szerint az utóbbi alig feltételezhető, sőt az 1884. évi XVII. t. cz. 127. §-ából kifolyólag csakis az első fogadható el, hogy t. i. pénzügyi szempontból is az ipartestületek hatóságoknak, közhivataloknak tekintetvén, mint ilyenek részére a bélyeg és illeték szab. 85. díjt. 1. pontja értelmében, személyes mentesség van biztosítva.

Ezen hatósági és közhivatali minősége az ipartestületeknek ké-

pezi jogalapját annak, hogy az *ingók után az ipartestületek nem tarthatnak illetékegyenértéket fizetni*. Hogy egy eklatáns példával szolgáljak: egyetlen város, megye stb. sem fizet a hivatalos helyiségekben található berendezés vagy a pénztárában lévő *saját értékpapírjai és készpénze után* — mint ingó után — illetékegyenértéket, míg ellenben az ingatlanok után fizet.

És miért nem az ingók után? Mert a hatóság soha sem tudhatja, hogy a *közérdek* mikor milyen terheket ró reá és *így értékpapírjai, készpénze nem holt tőkeérték, hanem forgótőke*, melyet hatósági intézkedéseinek, közhivatali funkciójának fennakadás nélküli folytonos teljesítése közben, bármikor igénybe vehet. Hogy pedig az ipartestületek, hatóságok, hatósági jogokat gyakorolnak, tehát mindenesetre közhivatalok, azt bizonyítani nem kell; de az, hogy hatóság, vagy közhivatal ingó vagyona után illetékegyenértéket nem tartozik fizetni, az előrebocsátottak által kétségtelenül beigazoltatott.»

Ezen szép fejtegetésre szerző ugyan az «*Iparügyek*» 1888. évi 9. számában kellőleg megfelelt; de azért a «nem» szócska és az ingóság kérdése itt is magyarázatot igényel, megjegyezvén, hogy az iparügyi miniszterium azóta már kimondotta, hogy az ipartestületek csak az ipartörvény III. fejezetének *A B* és *C* betűk alatt elősorolt teendők teljesítésére nézve tekinthetők hatóságoknak; azok tehát részben egyesületek is. A vitának az a része tehát, hogy az ipartestületek pénzügyi vagy más szempontból hatóságoknak volnának tekinthetők, ma napság már megszűntnek veendő; mert a fenti teendőket is csak átruházott hatáskörben teljesítik.

A mi azonban a «nem» szócskát illeti, én most is azt hiszem, hogy ezzel a törvény értelmét jobban ki lehet fejezni, mint a nélkül. De mivel a törvényben és az újabb magyarázó könyvekben, így p. o. *Lasitz Pál* kitünő művében sincsen a «nem» szócska a szövegbe felvéve, azt most én is elhagytam, mert ugy a «nem» szócskával, mint a «nem» szócska nélkül ugyanegy a törvény helyes értelme.

Midőn ugyanis a törvény azt mondja, hogy a *vagyon állagához tartozó ingójavak után illeték-egyenérték fizetendő*, akkor ingatlanságról nincs, de nem is lehet szó; mert az ingatlanságról külön szól a törvény; itt tehát a *vagyon* fogalma alatt «*ingó vagyont*» kell érteni. Különben igen helyesen mondja e részben *Lasitz Pál*, a bélyeg- és illetékszabályok jeles magyarázója, hogy «*a vagyon állaga alatt itt a törvény az illető jogi személy összes, (tehát ingók- és ingatlanokból*

álló) *vagyoni állapotát érti*. Rövidebben és világosabban csak azt kellett volna mondania, hogy az ingatlan vagyon után $\frac{4}{10}$ 0/0; az ingó vagyon után pedig $\frac{2}{10}$ 0/0-tóli fizetendő.»

A kérdés tehát az, mi képezi az illeték-szabályok értelmében az ingó vagyon *állagát*? — Az ipartestület minden ingó vagyona semmi esetre sem, mert az elhasználatra való ingóság p. o. a köszén, fakészlet nem tartozik az ingó vagyon *állagához*; úgy szintén a minta-alapszabályok 21. §-ának 2. pontja alatt felsorolt testületi *jövedelmek* sem képezik az ingó vagyon állagát; mert ezek *forgó tőkét* képeznek, vagyis bevételnek és ismét kiadatnak és így *állandóságot és állagot vagyis maradandó ingó vagyont* nem képeznek.

De igenis az ipartestületek ingó vagyonának *állagát* képezi a bu-torzat és különösen a minta-alapszabályok 21. §-ának 1. pontjában jelzett testületi alaptőke, mely hagyományként száll a testületre; vagy pedig a beiratási díjakból, alapítványok- és bírságokból alakul és a mely elidegeníthetlen, illetőleg ezt az ipartestületek nincsenek jogosítva elkölteni; az alaptőke tehát ezek szerint *holt tőke*, minélfogva az akár ingatlanba van befektetve, akár nem, illeték-egyenérték fizetése alá esik. De mivel az alaptőke rendszerint állampapirokba helyezendő el, ezek, de más értékpapírok után is illeték-egyenérték fizetendő, mert — miként a pénzügyi bíróság már időközben kimondta, — a magyar papir- vagy aranyjáradék-kötvényekből álló vagyon, habár a kötvények kamatjöveldelme adómentes is, illeték-egyenérték alúl mentesítve nincs.

Az pedig, vajjon az «*ipartestületek*» ingó vagyonuk állaga után, kötelesek-e illeték-egyenértéket fizetni, kérdés tárgyát nem is képezheti; mert a bélyeg- és illetéktörvények és szabályok 95. tétele *D. betűjének* 2. pontjában és az 1881. évi 26. t.-cz. 22. §-ában a leghatározottabban «*egyesületek*», «*testületek*» és «*társulatokról*» van szó; tehát semmiféle testület vagy társulat közt különbség téve nincs, akár ipartestület, akár tanári testület legyen is az. Ezzel ellenkező döntvény vagy elvi jelentőségű határozat pedig eddig nem hozatott; sőt azon ipartestületek, melyek ingó vagyonuk állagát bejelentették, az után tényleg fizetnek is illeték-egyenértéket; ámbár vannak oly ipartestületek is, melyek jentékeny ingó vagyonuk állaga után nem fizetnek illeték-egyenértéket; mert azok azt be nem vallották és arról a pénzügyi hatóságoknak nincs tudomásuk.

A fent hivatkozott polémiára reflectálva, ki kell azonban e helyen

jelentenem, hogy a 400 frt évi jövedelem nem irányadó, az ipartestületek illetékkötelezettségére nézve, mint ezt a pénzügyi közigazgatási bíróság 1215/88. számú határozatában azóta már eldöntötte, következő kijelentéssel: «jogi személyek azon a czímen, hogy összes évi tiszta jövedelmük 400 frtot meg nem halad, illeték-egyenérték aluli mentességet nem igényelhetnek.» E részben tehát készségesen elismerem, hogy a czikkíronak volt igaza.

De az ingóságok mentessége tárgyában igen szép fejtegetéseit addig el nem fogadhatom, míg a kérdést a pénzügyi bíróság el nem dönti; mert szerintem az, hogy az ipartestületek *részben* hatósági teendőt is végeznek, itt irányadónak nem vehető; mert a testületek azért még hatóságot nem képeznek.

Szolgáljon különben a vitára nézve irányadóul *Lasitz Pál* jeles pénzügyi íróknak, szerzőhöz ezen polémia tárgyában intézett következő levele:

«Nézetem szerint — mondja a nevezett író — *az ipartestületek nem csak ingatlan, de ingó vagyonuk után is tartoznak illeték-egyenértéket fizetni*; ép úgy mint a községek és más ipartestületek s társulatok. E tekintetben útbaigazításul szolgálhat az illetéki díjjegyzék 85. tételének 2. pontja, melynek utolsó bekezdése az ipartestületeket csak azokban az ügyekben részesíti illetékmentességben, melyekben ugyan e pont első bekezdése, az illetékmentességet a községek és közcélokra fennálló intézeteknek biztosította, t. i. az általuk hivatalosan kiállított okmányok- és iratokra nézve. S ugyan e bekezdés zárókéjében, még közelebbi meghatározás végett ki van mondva, hogy azokban az ügyekben, melyek ez intézetek vagyonát vagy főlőslegét tárgyazzák, illeték-mentességnek nincs helye s így az ügyletek illeték, illetve (az átruházási ügyletek tárgyát képezhető ingók és ingatlanok) illeték-egyenérték alá esnek s a községek ingó vagyonuk után tényleg fizetnek is illeték-egyenértéket; az ipartestületek pedig a községeknél kedvezőbb elbánás alá nem eshetnek.»

S ezzel a vitát én befejezhetem. Az én leghatározottabb nézetem tehát most is az, hogy az ipartestületek kötelesek ingó vagyonuk után illeték-egyenértéket fizetni; de csak is *állandó ingó javaik* után, minők az alaptőke és butorok stb.; azonban évi jövedelmeik, tehát a tag-sági díjak, egyes bevételek stb. nem esnek illeték-egyenérték alá.

Mindezekhez azonban hozzá kell tenni még azt, hogy a segély-pénztárak alaptőkéjük után sem fizetnek illeték-egyenértéket; mert

ezek az önszegély elvén alapuló jótékonyági intézetek, ép úgy, mint a bányatársulások, melyekre nézve a pénzügyi bíróság már kimondotta az illeték-egyenérték alul való mentességét.

ÖTÖDIK FEJEZET.

73. §. Jogorvoslatok bélyeg- és illetékügyekben.

Ha valamely okirat bélyeggel épen nincs ellátva vagy nem szabályszerűen van felbélyegezve, illetőleg kevesebb összegű bélyeg van rajta, mint a minőt reája felragasztani kellett volna : mindezekben az esetekben, a hivatalokban leletet vesznek föl ezen körülményekről s azt az okiratnak és az okirat kiállítójának körülírása mellett, megküldik az adóhivataloknak, illetőleg Budapesten a központi díj- és illetékszabási hivatalnak. Ezek a hivatalok azután kiszabják azokat a bírságokat, melyeket az illető helyeken említettünk vagy a hol a bírság összege külön fölemlítve nem volt, ott háromszoros bírságot kell mindig érteni. A bírságok ezen összegét az ú. n. fizetési meghagyásokba írják és ezt annak, ki a bírságot megfizetni köteles, illetőleg a ki bélyegesonkítást követett el, kézbesítik.

Ugyancsak fizetési meghagyást állítanak ki az adóhivatalok, Budapesten pedig a központi díj- és illetékszabási hivatal, az oly illetékek felül is, melyeket nem bélyegekben kell leróni, hanem melyeket készpénzben közvetlenül kell lefizetni a megkötött és bejelentett jogügyletek után.

Ha azután eme fizetési meghagyások kézbesítvék, az illető arra figyeljen : öt terheli-e a fizetés, jogos-e az illeték vagy bírság és helyesen vannak-e mindezek kiszabva és kiszámítva. Mert ha a leletek, illetékek vagy bírságok jogtalanok és helytelenek, azok ellen első sorban a pénzügyigazgatóságokhoz kell felebbezni.

A felebbezést vagy felszólamlást 1. a fizetési meghagyás vagy rendelvény kézbesítése napjától számítandó 30 nap alatt birtokon belül, vagyis úgy, hogy nem kell az összeget befizetni ; 2. ez utóbbi határidőn túl pedig további 60 nap alatt birtokon kívül vagyis úgy lehet beadni, hogy az illető összeget le kell fizetni ; mert különben exequálnak. A felebbezés az eljáró adó-, vagy Budapesten a központi díj- és illetékszabási hivatalhoz közvetlenül vagy posta útján nyújtható be.

A kilenczven nap lefolyása után beadott felebbezéseket hivatalból visszautasítják.

A másodfokú vagyis a pénzügyigazgatóság határozatait, különbség nélkül, csak a kézbesítésük napját követő 15 napi határidőn belül lehet felebbezni.

Midőn az érdekelt fél, illetőleg ha önrendelkezési joggal nem bír, törvényes képviselője tőle független s általa el nem háríthatott akadály miatt, felebbezvényét a fenti határidőben be nem adhatta, igazolási orvoslattal élhet. A hitelt érdemlőleg indokolandó igazolási kérelem ez esetben az érdemleges felebbezéssel együtt, az elmulasztott határidő utolsó napját követő 15 nap alatt a pénzügyigazgatóságnál adandó be. Vagy más szóval e határidőt azon határnapot követő naptól számítják, melyen a felebbezést legkésőbbben be kellett volna nyújtani. Eme határidő elmulasztása esetében, további jogorvoslatnak nincs helye. Az igazolás kérdését az ügy érdemével együtt tárgyalják s mindkettőt közös határozatban döntenek el; kivéven, ha az igazolási kérelem megtagadtnék, mely határozat ellen külön felfolyamodásnak van helye.

A felebbezések és igazolási kérdések tárgyalására és eldöntésére: *a)* a pénzügyigazgatóság; *b)* utolsó fokban pedig a pénzügyi közigazgatási bíróság Budapesten, illetékes. Midőn a felebbezés egyszersmind a birság kiszabása ellen is irányul, a felebbezési hatóság egyttal az iránt is határoz, van-e a birságnak helye vagy nincs? Oly esetben, midőn a pénzügyi bíróság a pénzügyigazgatóság által megtagadott igazolási kérelemnek helyt ad, utóbbi, az ügy érdemét illetőleg másodfokú határozat hozatalára utasítja.

Az adóhivatalok, vagy a központi díj- és illetékszabási hivatal fizetési meghagyásait vagy rendelményeit helybenhagyó pénzügyigazgatósági határozatok ellen, további felebbezésnek csak birtokon kívül, és pedig csak következő esetekben van helye: *a)* ha a fizetési kötelezettség, személyazonosság vagy megbízás kellékének hiánya miatt, nem a felebbező ellen érvényesítendő; *b)* ha az egyetemleges fizetési kötelezettség, vagy a kezesség nem őt terheli; *c)* ha azon kérdés döntendő el, hogy valamely jogügylet képezi-e illetékkövetelés tárgyát vagy sem; *d)* ha az illetéket elévültnek állítják; *e)* ha a birság önképviseletre nem jogosított félre rovatott ki; *f)* ha a panaszolt határozat érthetetlen, vagy végre nem hajtható.

Az adóhivatalok és a központi díj- és illetékszabási hivatal által

kirótt, valamint a jogerőre emelkedett bírságok mérséklése vagy elengedéseért, a kézbesítéstől számított 15 napi határidőn belül benyújtandó s kellően indokolandó folyamodványokra nézve első sorban a pénzügyigazgatóság és felfolyamodás esetében, a pénzügyminiszter végérvényesen határoz.

E helyütt is kell ismételnünk azt, hogy a pénzügyi igazgatóság határozatai ellen beadott felebvezésekre bélyeget kell ragasztanunk, és pedig ha az érték 50 frtig terjed, 15 kros; ha pedig ezt túlhaladja, 36 kros bélyeg jön a felebvezésre.

HATODIK FEJEZET.

Az iparosok különféle díj- és illetékügyei.

74. §. Az ipartestületi tagsági díjak.

Mindenki tudja, hogy az ipartestületeknél és segélypénztáraknál kétféle díjat: a beiratási vagy bekebelezési és a rendes tagsági díjat kell fizetni. Azt is tudja mindenki, hogy a bekebelezési vagy beiratási díj alaptőkét, a rendes tagsági díj pedig jövedelmét képezi a testületnek; míg tehát a jövedelemként befolyó tagsági díjak a költségvetés szerint kiadhatók és elkölthetők, addig az alaptőkének érintetlenül kell maradnia s ennek csakis évi kamatai fordíthatók a kiadások fedezésére.

Tévedne azonban az, ki azt hinné, hogy az alaptökből soha semmit sem lehetne elvenni; mert ez nem felelne meg az alaptőke céljának. Az alaptőke ugyanis olyan, mint a pénzügyintézeteknél elhelyezett tartalék-alap, mihez szorultság esetében okkal-móddal hozzá lehet nyúlni.

Ha tehát valamely ipartestület anyagilag igen megszorúlna, akkor közgyűlési határozat, illetőleg alapszabály-módosítás folytán, az alaptőkének egy részét rendkívüli szükséglet fedezésére lehetne fordítani. Ugyanily módon kell eljárni akkor is, ha az alaptőke állagát megváltoztatni, p. o. az értékpapírt házépítésre akarnák fordítani. Segélyegyleteknél vagy segély-pénztáraknál pedig tömeges betegség, illetőleg járványos időszakokban, ha a segély-pénztár jövedelme kimerül, mindig az alaptökéhez kell nyúlni és a rendkívüli szükségletet ebből

fedezni. Ehhez azonban vagy előlegesen vagy utólagosan a közgyűlés hozzájárulása vagy jóváhagyása szükséges és azután az alaptökből elvont hiányt, a kivételes idő elmúltával pótolni és az alaptökbét kiegészíteni kell.

De a tagsági díjakon kívül van még az ipartestületi alapszabályokban egy kifejezés, mely némi megvilágításra szorul. A mintaalapszabályok 12. §-ának 3. pontjában ugyanis az van mondva, hogy a közgyűlés ügyköréhez a hozzájárulási kules megállapítása is tartozik.

A kérdés e részben az, mit értünk hozzájárulási kules alatt akkor, midőn a 9. §. szerint mind beiratási vagy bekebelezési, mind pedig a rendes tagsági díj határozott összegben van megállapítva?

A hozzájárulási kulesnak ez esetben az az értelme, hogy a tagsági díjat nem szükséges mindenkire nézve egy határozott összegben megállapítani; hanem lehet azt bizonyos mérték vagy kules szerint is a tagokra kivetni. Ez a járulékkules lehet ugyan az iparosnál alkalmazott segédek száma szerint is megállapítva; de eddig nálunk, miként a kamarai illetéknél van, csak az iparos által fizetendő adók után volna megállapítható a hozzájárulási kules. A tagsági díj járulékkulcsa tehát ekként az lenne, hogy minden mester egy-egy segédje után fizetne p. o. évenként 1 frt tagsági díjat, avagy 50 frt állami adót fizető iparos tagsági díja szintén 1 frtban állapíttatnék meg, illetőleg az iparos minden 50 frt állami adója után fizessen 1—1 frt tagsági díjat.

A testületi tagdíjak tekintetében ezt a reformot először *Deil Jenő*, a kassai kereskedelmi és iparkamara titkára pendítette meg és ez a kamara a miniszterhez e tárgyban intézett felterjesztésében ama nézetének adott kifejezést, hogy némi igazságtalanság rejlik abban, ha a sok segéddel dolgozó, tehát jobb módu iparos, ki a testületet igen gyakran veszi igénybe, annak fentartásához csak annyival járúl, mint a segéd személyzet nélkül működő vagy kevés segédmunkást foglalkoztató iparos társa. Eme bajon a kamara szerint oly módon lehetne segíteni, hogy 1. vagy a segéd személyzet számát véve alapul, a testülethez tartozó iparosok fokozatos tagsági díjat fizetnének; 2. vagy az iparosok évi keresetadója vétetvén alapul, a tagsági díj helyett a kamarai illetékhez hasonló testületi illeték szedetnék.

Ily tagsági díj megállapítása azonban nem igazságos; mert a testületet minden tag egyenlő mérvben veheti igénybe, sőt van eset rá, hogy azzal az iparossal, kinek egy pár segédje van, több baja van a

testületnek, mint aki 10 segédet foglalkoztat; méltányos is tehát, hogy mindenki egyenlő összegű tagsági díjat fizessen. Ezenkívül a hozzájárulási kulcs szerint kivetni a tagsági díjat igen nehéz és hosszadalmas munka, de meg lehet valakinek több adókönyve is; minélfogva az adóösszeg kitudakolása sokszor majdnem lehetetlen. Különben ily hozzájárulási kulcs esetében, az adóhivatalt kellene igénybe venni úgy a kivetés, mint a beszédés céljaira, miként az a kamarai illetékek tekintetében már érvényben van.

Egyébként a segédek segély-pénztára irányában, ilyennemű hozzájárulást tervezett maga a törvény is. De mennyire irtóznak a gyakorlati életben az emberek mindenféle complicatiótól, mutatja az a körülmény, hogy ezt a százalékos hozzájárulást, a segédek alig néhány esetben fogadták el; hanem legnagyobb részt a segély-pénztárak tagsági díjait is egyenlő összegben állapították meg; mert mindig abból indultak ki, hogy betegség esetében a segélyre mindenki egyformán szorúl reá és azt mindenkinek egyenlő mértékkel kell kimérni. Igen természetes azután, hogy azt a járulékot is, melyet az iparos minden egyes segédje után, a segély-pénztárba befizetni tartozik, határozott, nem pedig százalékos összegben állapították meg.

Mindezekon kívül, főleg a vidéki általános ipartestületek kebelében, a tagsági díjakra nézve, még egy vitás kérdés szokott felmerülni. S ez abban áll, hogy az esetben, ha egy iparos több képesítéshez kötött iparágat üz, tartozik-e minden egyes iparág után, a testületi beiratási és rendes tagsági díjakat megfizetni? E kérdés megoldásánál az ipartörvény 47. §-ából kell kiindulnunk, mely az iparigazolványra nézve azt rendeli, hogy mindenki tartozik minden iparágra nézve mindazt teljesíteni, mit a törvény az ipar megkezdésénél rendel. Mint-hogy pedig a testületbe való belépés és a tagsági díjak fizetése, az ipar megkezdésével függ össze, ennélfogva joghasonlatosság s a törvény-magyarázat szabályai szerint is azt állíthatjuk, hogy sem a törvény betűje, sem annak szelleme nem látszik kizárni azt, hogy ugyanazon iparos, ha két vagy több képesítéshez kötött mesterséget önállóan üz, ha a fölvételi díjat nem is, de legalább az évi tagdíjat két- vagy többszörösen fizesse, még pedig arra való tekintettel, hogy az ipartestület hatósági ügyködését mindegyik iparágra nézve igénybe veszi. Tényleg a fővárosban, hol az ipartestületek rokon iparesoportok szerint alakultak, a kamara véleményezése alapján, a hatóság már elvileg kimondotta, hogy egy és ugyanazon iparos, ily esetben több szakmabeli

ipartestület tagsági díjának, de nem egyúttal a fõlvételi díjnak is fizetésére kötelezhetõ.*

Kérdés tárgyát képezheti még az, hogy a tagsági jog megszûnése esetében, mennyi ideig kell fizetni még a testületi tagsági díjat? Erre a kérdésre azt felelhetjük, hogy oly testületnél, melyben a tagsági díjakat negyedévenként fizetik, ott azt a negyedévi tagsági díjat, melyben az illetõ kilép vagy megszûnik tag lenni, köteles még lefizetni. Hasonló jogi elv irányadó a félévenként vagy évenként fizetendõ tagsági díjakra nézve is.

A mi pedig az ipartestületek által szedett egyéb díjakat, nevezetesen a tanonczok szegõdtetési és felszabadítási díjait illeti, tény ugyan, hogy sem a törvényben, sem az alapszabályokban arról szó nincs, vajjon ezek szedhetõk-e vagy nem és tóny az is, hogy az ipartestület mint hatóság, hivatalos ténykedését átalán ingyen tartozik teljesíteni, mégis tekintettel a fennálló régi szokásra és arra, hogy a községek és a fõváros is szed egyes bizonyítványok kiállításáért díjakat, nem emelhetõ kifogás a testületek eme díjszedése ellen; mert a törvényt ezt nem tiltja.**

Ugyanily értelemben nyilatkozott e tárgyban már a miniszterium, midõn kimondotta, hogy az ipartestületek részérõl, egyes dologi kiadások megtérítéséül díjakat szedni, elvben nem kifogásolható; csakhogy ezen díjak túlmagasak ne legyenek. Nevezetesen a tanonczok beiratásánál és a tanonczbizonyítványok kiállításánál, nyomtatványok ára és irodai munkaátalány címén 20 krtól 1 frtig terjedhetõ díjak szedhetõk. Ugyanez áll a testületek által kiállítandó egyéb bizonyítványokról is. De ha ezen díjak az alapszabályokba nincsenek fõlveve, szükséges ezekre nézve szabályokat készíteni és ezeket felsõ helyen vagy legalább is a testületi közgyûlésen jóváhagyatni; mert különben ha valaki ily díjak fizetését megtagadja, ezt tõle behajtani nem lehet.

Több ipartestületnél továbbá az a szokás kapott lábra, hogy

* Lásd «Iparügyek» 1889. évi december 15-diki (12.) számát a 190. lapon. Ez a nézet a vidéki ipartestületekre nézve helyes; mert ott egy testületbe kell fizetni; de a fõvárosban, hol ily iparos több testületnek lesz tagjává, nem méltányos, ha egyik testületbe a fõlvételi díjat is megfizeti, a többiben pedig nem. Szerény nézetünk szerint a fõvárosban mind a fõlvételi és bekebelezési, mind pedig a rendes tagsági díj minden ipartestületnél megfizetendõ oly iparossal, ki többféle képesítéshez kötött iparágat üz.

** Lásd erre nézve az országos ipartestületi értekezletben folyt vitát az «Iparügyek» 1887. évi 9—10 számainak 96. lapján.

dologi kiadások czíme alatt, a segédek munkakönyveinek láttamozásáért, illetőleg a bejelentésért 10 kr. láttamozási díjat szednek; sőt van testület, mely ugyanezért a munkáért nyilvántartási díj fejében, a mestertől is 10 kr. meg a segédttől is 10 kr. illetéket szed.* Ha ezek tekintetében felsőbb helyen jóváhagyott szabályok vannak, a dolog még megjárja; de ha nincsenek, akkor ily díjak szedése nemcsak törvénytelen, hanem igazságtalan is. A láttamozási és nyilvántartási díjak ugyan is nem dologi kiadások, hanem munkadíjak. A tévedés tehát ott van, hogy a dologi kiadás alatt, dolgozási kiadást értettek, holott ez jogi kifejezés és valami tárgyat kell alatta érteni, pl. az ingatlan vagyponra vonatkozó jogokat mondjuk röviden dologi jogoknak. A miniszteri rendeletben említett dologi kiadások kifejezése alatt, a tanonczok szegődtetése alkalmával elhasznált tanszerződést és a felszabadításkor kiállított tanonczbizonyítványt kell értenünk.

Az ipartestületek tehát minden apró tényeik után díjakat nem szedhetnek; mert ez a hivatal modern fogalmával ellenkezik; de meg az iparosok úgyszólván hozzájárulnak a tagsági díjakkal a testület fenntartásához. Ugyancsak nem szabad a munkakönyveket sem 8 kr. és 15 kron, összesen tehát 23 kron felül eladni; sőt a póstai portomentességet is csak hivatalos levelezésekre szabad igénybe venni; mert e részben sok visszaélés fordul elő s könnyen büntetés érheti a testületeket.

De a segédek munkaközvetítéseért szabad díjakat szedni; mert ez nem tartozik a testület hivatalos hatáskörébe, hanem ezért külön szolgálatot teljesít az illetőknek a testület.

75. §. A kamarai illeték.

A kereskedelmi és iparkamarákat, a kereskedelem és ipar érdekeinek együttes előmozdítása czéljából, az 1868. évi 6. törvényczikk létesítette. De ugyan e törvény kimondotta azt is, hogy az esetben, ha a kamarák költségeiket saját bevételeikből nem fedezhetnék, akkor a kerületükben lévő mindazon kereskedőre és iparosra, kik e kerületben kamarai választási joggal bírnak, kamarai illetéket vehetnek ki.

A kamarai illeték magasságát minden kamara saját szükségleteihez viszonyítva, önmaga állapítja meg. A törvény csak azt rendeli,

* Lásd az «Alföldi Iparlap» 1889. évi 50. számának 5. oldalát.

hogy az illeték, az illető kamara kerületébe tartozó kereskedők és iparosok részéről fizetett összes kereseti állami adók * arányában, egy bizonyos kulcs vagy mérték szerint állapíttassék meg. Ez a járulékkulcs vagy adómérték, az 1882. év óta igen csekély változtatással jelenleg is a következő: 1. Az aradi kamara kerületében, a kamarai illeték alapját képező adókulcs $2\frac{1}{2}\%$, vagyis e kerületben az iparosok összes állami kereseti adójuknak $2\frac{1}{2}\%$ -át fizetik kamarai illeték fejében; a ki tehát 100 frt állami kereseti adót fizet, annak egy évi kamarai illetéke 2 frt 50 krt tesz ki, a ki pedig 1 frt adót fizet, arra $2\frac{1}{2}$ kr. kamarai illeték esik.

Ily értelemben továbbá: 2. A brassói kamarai kerületben a kamarai illeték alapját képező adókulcs 3%. 3. A budapesti kamarai kerületben 1%. 4. A debreczeni kamarai kerületben $2\frac{1}{2}\%$. 5. A fiúmei kamaránál 9%. 6. A kassai kamarai kerületben 4%. 7. A kolozsvári kamarai kerületben 5%. 8. A miskolci kamarai kerületben 4%. 9. A pécsi kamarai kerületben 2%. 10. A pozsonyi kamarai kerületben $1\frac{1}{2}\%$. 11. A soproni kamarai kerületben $2\frac{1}{2}\%$. 12. A temesvári kamarai kerületben 3%. 13. Az eszéki kamarai kerületben 4%. 14. A zágrábi kamarai kerületben 4% és 15. A zenggi kamarai kerületben 8% a kamarai illeték alapját képező járulékkulcs.**

Ezt a járulékkulcsot évi költségvetésében minden évben maga a kereskedelmi s iparkamara állapítja meg és ha a kereskedelmi miniszterium a kamara költségvetését jóváhagyta, a járulékkulcs közöltetik az adóhivatalokkal. Ezek pedig ezen adókulcs arányában, minden egyes iparosra és kereskedőre nézve, beírják az adófülkönyvekbe a megállapított összeg mellé a kamarai illetéket.

* Itt tehát csak az I., II., III. és IV. osztályú kereseti adók vehetők számitási alapul; az általános jövedelmi pótdadó, vagy a házadó mindig figyelmen kívül hagyandó.

** Ezen adatok Ráth Károlynak «Iparügyek» című közlönye, 1889. évi 9. száma, 144. lapjáról vannak átvéve. E lap ugyanezen számában a 132. lapon, a kamarai illeték reformja tekintetében érdekes fejtegetések és adatok foglaltatnak. Kiemeljük még e részben, hogy a temesvári kereskedelmi és iparkamara, az 1889. évi szeptember hó 19. napján tartott teljes ülésében, a kamarai illetéknek az egész országra nézve, egyenlő járulékkulcs szerint való kivetése és az állam által történő beszédese ellen nyilatkozott. Lásd «Egyetértés» 1889. évi szeptember 22-diki számát. Ujabb időben a kereskedelmi miniszter 5 új kereskedelmi kamarának szervezését és a mostani kamarai kerületek megfelelő kikerekítését vette tervbe. Új kereskedelmi kamarát kapnának: Szeged, Nagyvárad, Marosvásárhely, Besztercebánya és Győr. A kereskedelmi miniszter az 1890-ik évre, a kamarai illetéket Budapesten 1%-ról $1\frac{1}{2}\%$ százalékra emelte; a többi kamarák is nagyobb illetéket fognak a jövőben szedni; legnagyobbat pedig 9%-ot a fiúmei.

Az állami adók megállapításánál azonban egy körülményre figyelemmel kell lenni. Nevezetesen fordult elő oly eset, hogy a kereskedelmi és iparkamarai illeték alapjául szolgált állami adó összegében, felebbezés folytán utólag leszállítást eszközöltek és ennek daczára a kamarai illetéket, az állami adó eredeti, vagyis magasabb összegéhez mérten követelték; sőt végrehajtás útján be is hajtották. Eme helytelen eljárás elkerülése czéljából, a pénzügyminiszterium utasította a kir. pénzügyigazgatóságokat, hogy az adózó feleket azokban a végzéseikben, melyekkel a kereskedelmi és iparkamarai illetékek alapját képező állami adók összegében utólag beálló változásokról értesítettnek, egyúttal figyelmeztesse arra is, hogy a kamarai illeték leszállítása végett, az illetékes kereskedelmi és iparkamarához forduljanak.

Viszont a kereskedelemügyi miniszter meg az összes kereskedelmi és iparkamarákat utasította, hogy a kamarai illetéket, a végleg megállapított állami adóhoz mérten vessék ki. Ha tehát az adó összegét leszállítják, a kamarai illeték is mérséklendő; ha pedig az adóösszeget felemelik, a kamarai illeték összege is magasabbra emelkedik. S ezen körülményekről a kamarákat a pénzügyigazgatóságok minden egyes esetben kötelesek értesíteni.

A befizetés és a behajtás azután az állami adóval egy időben és együtt történik. De a befolyt összegeket az adóhivatalok, az illető kamarának közvetlenül átadják. Az ekként befolyt kamarai illetékeket a kamarai kiadások fedezésére, illetőleg a kamara fenntartására fordítják.

Felemlíthetjük még itt, hogy a kereskedelmi és iparkamarák hivatalos levelezései, mind a hatóságokkal, mind pedig egymás között postabérmentesek. A bélyegkötelezettségre nézve pedig a kamarák állása a közhatóságokéval egyenlő; a hozzájuk beadott kérvények tehát bélyegkötelesek. E tekintetben Baross Gábor kereskedelmi miniszter elnöklete alatt, az 1889. évi október 5-én tartott szaktanácskozmány azt a javaslatot fogadta el, hogy a kamarához közügyekben intézett beadványok, melyek nem közhatósági szolgálatokat igényelnek, legyenek bélyegmentesek.

Egyébként bélyegkötelezettség tekintetében a kamarák ugyan azt az állást foglalják el, melyet az ipartestületekre nézve előadtunk.

76. §. A betegápolási költségek.

Az 1875. évi 3. törvényczikk akként intézkedik, hogy a nyilvános gyógy- és betegápolási költségeket, ha azokat maguk az ápoltak vagyontalanságuk miatt megtéríteni nem képesek, a következők kötelesek viselni: 1. a szülők gyermekeikért; 2. a gyermekek szülőkért; 3. a hitvestársak egymásért és 4. a cseléd tartó és állandó munkaadó cselédjéért, illetőleg munkásáért 30 napig.

A cseléd tartók és munkaadókra nézve tudnunk kell, hogy ezeknek viszonykereseti joguk van az illető cseléd vagy munkás ellen; vagyis ha az iparos munkása után 30 napra vagy kevesebb időre lefizette a betegápolási díjat, munkásától ennek megtérítését követelheti, esetleg a békéltető bizottság előtt indítható per útján is, mert ez a követelés szintén a munkaviszonyból származik.

Abból a czélból, hogy az iparosok ezen teher alól, mely a segédek folytonos változása miatt hirtelen nagy összegre rúghat, megszabadulhassanak, a régi ipartörvény uralma alatt önkényt is befizettek segédek helyett, ezek betegsegélyező és temetkezési egyleteibe. Az új ipartörvény pedig épen ezen intézkedés következményeként kimondja, hogy a kötelező segélypénztárakba, az iparos minden egyes segédje után befizetést teljesíteni tartozik. De megjegyzi, hogy ezen hozzájárulási összeg, a segédre nézve megszabott járulék harmadrészét ($\frac{1}{3}$) meg nem haladhatja. Ennek értelme abban keresendő, hogy az esetben, ha a segédet a segélypénztár gyógyíttatja, vagy ha oly segéd, ki valamely segély-egylet tagja, és kórházban ápoltatik, a mester megmenekül az ápolási díjaktól; mert az első esetben a segély-egylet már levette a terhet a mester vállairól; a második esetben pedig a kórházi ápolási díjat az az egylet köteles megtéríteni, melynek a segéd tagja volt.

Oly esetben azonban, midőn az egyleti ápolási díj kevesebb a kórházi ápolási díjnál, p. o. ha a kórház egy napra 94 krt követel, az egylet pedig csak 60 krt fizet, akkor a különbözetet, vagyis ebben az esetben a 34 krt még a mesternek kell segédje helyett pótolnia. Természetesen ennek megtérítését is követelheti a mester segédjétől, ha ennek lesz valamije; sőt ha a segéd kiskorú, a mester a segéd szülői ellen is fordulhat és az általa fizetett ápolási díj megtérítését tőlük követelheti.

A mi pedig a tanoncokat illeti, e tekintetben hosszú ideig az a nézet volt elterjedve, hogy a tanonc helyett is a mester köteles az ápolási díjakat megfizetni. Ennek oka az volt, hogy a tanoncot is a segédszemélyzet közé soroltuk és hogy a tanonc rendszerint a mester házi fegyelme alatt áll. De a múlt években a belügyminiszter egy rendeletben kimondotta, hogy a tanonc után a kórházi ápolási díjat nem szabad a tanító mesteren megvenni, hanem a tanonc szülői kötelesek azt megtéríteni; mert ez túlságos megterhelhető volna a mestereknek. De különben is a tanonc eltartásáért szülői sok esetben külön díjat fizetnek a mesternek, sőt a tanonc adóját is szülői kötelesek megfizetni.

Mindezekhez még csak annyit kell megjegyeznünk, hogy akkor, ha a rokonok és hitvestársak vagy a munkaadók vagyontalanok és általában oly egyletek és társulatok nem léteznek, melyek a betegápolási költségek viselésére kötelezhetőek volnának, azok ama törvényhatóság által térítendőek meg, melynek területéhez az ápoltnak illetőségi községe tartozik.

Ugyanez áll a cselédekre nézve is. Csakhogy e tekintetben háromféle esetet kell megkülönböztetnünk. Az esetben ugyan is, ha a cseléd szolgálati ideje alatt saját és gazdája hibáján kívül megbetegszik, ápoltatásáról és gyógyításáról akár a házban, akár a házon kívül, a gazda tartozik gondoskodni, még pedig legfeljebb egy hónapig vagyis 30 napig terjedő időtartamra, mely idő alatt a cselédnek, ha különben teljes ellátásban részesül, bér nem jár. Ezen egy havi időszak elteltével a gazda kötelezettsége megszűnik és az 1875. évi 3. t.-cz. intézkedései lépnek életbe.

A második eset pedig akkor áll elő, ha a cseléd a gazda hibájából betegszik meg. Ez esetben a gazdának fenti kötelezettsége a beteg cseléd teljes felgyógyulásáig, esetleg 30 napon túl is tart és a cselédnek ezen egész időre a bér is kiadandó. Ha végre a cselédnek betegségét annak könnyelmű vagy erkölestelen életmódja, általában saját hibája okozza, ez esetben a gazda gyógyítási és ápoltatási, s a meny nyiben a cseléd szolgálatot nem tehet, bérfizetési kötelezettsége megszűnik és az átszáll az ekként megbetegedett cselédre, szülőire, annak fizetni köteles rokonaira, esetleg illetőségi községére s annak útján arra a törvényhatóságra, melynek területéhez ama község tartozik.

A mi végre a fővárosi kórházi ápolási díjakat illeti, ezek az 1890. évre nézve, a Rókus-kórházban napi 1 frt 4 krban; az üllői-uti új kör-

háza 1 frt 8 krban; a János kórházra nézve pedig 97 krban vannak megállapítva. Ebből látható, hogy eme díjak évről-évre emelkednek.

77. §. Az iparosokat érdeklő különféle díjak.

Vannak még egyes díjak, melyek az iparosokat közelebről érdeklík. Ilyenek a szabadalmi díjak; továbbá az ország czimere használhatásának engedélyezéseért járó díj; végre a vásártartási engedélyért fizetendő díj.

I. A mi először a szabadalom díjakat illeti, találmányi szabadalomért vagy szabadalom meghosszabbításért fizetendő: az első öt év mindegyikére 26 frt 25 kr.; a 6. évre 39 frt 37¹/₂ kr.; a 7. évre 45 frt 94 kr.; a 8. évre 52 frt 50 kr.; a 9. évre 59 frt 06¹/₂ kr.; a 10. évre 65 frt 62¹/₂ kr.; a 11. évre 78 frt 75 kr.; a 12. évre 91 frt 87¹/₂ kr.; a 13. évre 105 frt; a 14. évre 118 frt 12¹/₂ kr.; a 15. évre 131 frt. 25 kr.

A Magyarország és Ausztria közt fennálló vám és kereskedelmi szövetség értelmében, a találmányi szabadalmak a monarchia mindkét államában érvénynyel bírnak. A díj azon államban fizetendő, hol a fél a szabadalom iránt kérvényét benyújtotta. A szabadalmi díjnak 25%-ka lajstromozási illeték czímén, a másik állam pénztárát illeti.

II. A mi továbbá az ország czimere használhatásának engedélyezéseért fizetendő díjat illeti, — a magyar korona országainak egyesített és Magyarország külön czimerét csak azok használhatják, kik arra a miniszterelnöktől engedélyt nyertek. Az engedély a két czímer használatára nézve külön-külön adatik ki.

Az erre vonatkozó, 50 kros bélyegjeggyel ellátandó folyamodványok, a törvényhatóság első tisztviselőjénél, t. i. vármegyékben az alispánnál, városokban pedig a polgármesternél nyújtandók be. Az engedély kiadásakor 50 frt díj fizetendő.

A kik mindkét czímer használhatására nyertek engedélyt, 100 frt díjat fizetnek és az ország mindkét czimerének használhatására irányzott folyamodványok 1 frtos bélyegjeggyel látandók el. A miniszterelnök által adott minden engedély hiteles másolatban, a központi díj- és illetékszabási hivattalal közöltetvén, a díjat eme hivatal szabja ki. A díj előírási meghagyást, a központi díj- és illetékszabási hivatal az illető pénzügyigazgatóság útján, a díjköteles félre nézve illetékes kir. adóhivatalnak küldi meg, melynél a díj lefizetendő. A fél az engedélye-

zésről szóló hatósági értesítés kézhez vétele után, a díjat az adóhivatalnál lefizetvén, a nyugtát a törvényhatóság első tisztviselőjénél bemutatni tartozik; a törvényhatóság első tisztviselője pedig a nyugtát az engedély-okmányoknak a miniszterelnök által leendő kiállítására végett, a belügyminiszterhez terjeszti fel.

III. Végre a vásártartási engedélyért fizetendő díjat, az egy évben tartandó országos vásárok s az egy héten tartandó heti vásárok száma szerint, akként szabják ki, hogy az engedély megadásakor, országos vásároktól annyszor fizetendő a 31 frt 50 krnyi díj, a hány évenként tartható országos vásárra az engedély szól; a heti vásároktól pedig annyszor, a hány ily vásárnak hetenkint leendő megtartása engedélyeztetik.

78. §. A helypénz és kövezetvám-díj Budapesten.

A kövezetvám a fogyasztási adók községi pótlékának kiegészítő részét képezi. Ez okból a fogyasztási adók teljes összegét csak úgy számíthatjuk ki, ha az állami fogyasztási adón és annak községi pótlékán kívül, még a kövezetvám mennyiségét szintén ismerjük. De ezenkívül az iparos forgalmi életben eme vámdíjak oly fontos szerepet játszanak, hogy azokra az iparosok majdnem naponként reászorulnak. Azokat ismerni tehát igen szükséges.

A mi pedig a helypénzeket illeti, ezeknek szedési joga a vásárokkal van összefüggésben; mert a helypénznek célja az, hogy a vásártér jókarban és tisztán fentartassék. De azért a helypénzt nemcsak vásári vagy hetivásári napokon, hanem mindazon napokon is szabad szedni, melyeken a piaczi eladást a közigazgatási hatóság megengedi. A helypénz pedig a vásár vagy piaczi tért elfoglaló, eladásra hozott minden tárgy után szedhető, akár eladja az illető tárgyat a vásáron, akár nem.

A helypénz összege és szedési módszere majdnem minden községben másféle. A jog rendszerint a községet illeti, mely azt bérlőknek engedi át; de a bérlők csak meghatározott árjegyzék szerint szedhetik be a helypénzt. A díjjegyzék áthágása esetében, ily bérlők ellen a község előljáróságánál kell panaszt emelni.

Mi e helyen csak Budapest főváros helypénz-díjjegyzékét, melyet állás- és helyilletékek neveznek; azután a fővárosi kövezetvámot közöljük kivonatossan; de úgy, hogy abból eligazodni lehessen, s hogy az iparosok e részben is tájékozást nyerjenek.

I. Első sorban tehát a Budapest-főváros területén fizetendő állás- és helyilletékek díjjegyzékét vesszük szemügyre. Eme díjjegyzék az 1891. évi márczius hó végéig marad érvényben és az állás- és helyilletékeket, tekintet nélkül az eladás tárgyának minőségére vagy mennyiségére, — az eladás céljából tetteleg elfoglalt nyilvános városi terület használatáért és pedig csak a vámvonalon belül és Kőbányán naponként kell fizetni.

A) *Földön való árulás.* Ez esetben a hatóságilag kijelölt eladási helyen fizetendő: 1. Egy folyómétert hosszában meg nem haladó területért 4 kr. 2. Minden további $\frac{1}{2}$ folyóméterért 2 kr. 3. Egy 20 kilogrammon felüli sertésért 3 kr. 4. Egy 20 kilogrammon aluli süldőért 2 kr. 5. A főváros dunajobbparti vagyis budai területén szedhető még darabonként: a) Egy szabadon álló ló vagy számárért 4 kr. b) Egy borju-, kecske- vagy juhért 3 kr. c) Egy bárány- vagy gödölyeért 2 kr.

A kik áruiknak eladását a piacon járva-keelve gyakorolják, különbség nélkül az 1-ső tétel alatti díjat fizetik. Azon idegenek, kik áruiknak eladását az utcákon vagy tereken bárhol járva-keelve vagy házalva gyakorolják, szintén az 1-ső tétel alatti illetéket kötelesek fizetni. Megjegyezzük, hogy folyómértéknek az elfoglalt terület leg-hosszabb oldala vétetik.

B) *Állványokon és sátrakban való eladás.* Ide tartoznak az országos vásári sátorok és állványok is. Ily esetekben 1. Egy folyómétert hosszában meg nem haladó területért 6 krt. 2. Minden további $\frac{1}{2}$ folyóméterért 3 krt kell fizetni. Eme díjak akkor is fizetendők, ha az állványok, sátrak vagy bódék netán üresen állának.

Ezen díjakat továbbá akkor is fizetni kell, ha a piacra hozott árúczikkeket megfordított puttony, vagy kosárra helyezve árusítják. Ellenben ha az árulás egy, közvetlenül a földre helyezett deszkáról történik, akkor csupán az A) alatti díjak fizetendők. Ha az állványok vagy sátorok mellé ugyanazon személy kosarakat, puttonyokat, zsákokokat stb. állít fel, vagy árúkat a földön kirak, akkor az ily módon elfoglalt térség az állványok és sátorok területéhez számítandó és a díj együttes mérték szerint fizetendő.

A közpiacokon kívül lévő utcákban való állandó helyfoglalás senkinek sincs megengedve. Földön, állványokon vagy sátrakban való eladásra pedig egyedül csak iparigazolvánnyal bíró helybeli lakosoknak adnak a kerületi előljáróságok engedélyt.

Az állás- és helyilletékek szedése a városligetre; továbbá a város

területén idővel bárhol esetleg felállítandó közárúcsarnokokra és közraktárakra; végre a kőbányai sertés-állásokra és az azokban elhelyezett vagy elhelyezés végett hajtott sertésekre ki nem terjed; mivel ezen intézmények a díjszedés tárgyát nem képezik.

Különös tekintettel a helypénzszedők örökös visszaéléseire, kiemeljük itt, hogy szigorúan tiltva van a fővárosnak akár a Duna jobb- akár balparti részén, bizonyos jogczím alatt egyszer beszedett illetéket, ugyanazon féltől s ugyanazon jogczímen, bárhol a fővárosban másodsor is beszedni. Ez okból köteles a fővárosi díjszedő, a díjak átvételénél a teljes jogczímmel, értékkel és napi kelettel kellően ellátott bárczát mindegyik félnek kézbesíteni. Ezt a bárczát az ellenőrzési szemle alkalmával nem szabad akként megesorbitani, hogy a bárcza ez által ama főkellékek valamelyikétől megfosztassék.

II. Díjjegyzék. Budapest főváros területére vaspályán vagy a Dunagőzhajózási társulat gőz- és teherhajóin hozott czikkeekért fizetendő fővárosi kövezetvám-díjakról. Eme díjjegyzék szintén az 1891. évi márczius hó végéig marad érvényben és az ebben felsorolt díjakat a vaspálya- és gőzhajózási társaságok közvetlenül a fővárosi központi pénztár számára szedik be.

A) *Építőanyagok.* 1. Homok, kavics, kövezési terméskő, tatarozási vagy fejkő s törmelékkő után métermázsánként $\frac{1}{4}$ krt. 2. Építéskő (durván faragott homokkő); koczka- vagy járdakő s kutkő után $\frac{1}{2}$ krt. 3. Agyag és föld, kőpor; mészkő; talp- vagy szálfá, tőzeg után 1 krt. 4. Téglá után $\frac{1}{2}$ krt. 5. Ácsolt fa, feldolgozandó nyers kövek, kőszén, sántalp után 2 krt. 6. Fedéleserép, fűrészarúk és más effélék után 3 krt. 7. Csempék (Klinkersteine), tűz és vízhatlan téglák, valamint az idetartozó több tárgyak után 4 krt kell fizetni métermázsánként kövezetvám fejében.

B) *Ipari nyers- és segédanyagok.* 1. Ásványok után métermázsánként 3 kr. 2. Cserzőanyagok után 4 kr. 3. Borkőfélek után 6 kr. 4. Állati termények (bőr, szőr, szarú) növényi fonóanyagok, savak, zsirok stb. után 10 kr. fizetendő métermázsánként kövezetvám fejében.

C) *Élelmi és élvezetczikkek.* 1. Főzelékek és konyhaczikkek, kenyér, rizs, savanyított káposzta és répa; szilva (aszalt) után métermázsánként 6 kr. 2. Állatok leölve (a baromfi és vad kivételével); hús (fris), tej, tejfel, turó és tojás után métermázsánként 8 kr. 3. Baromfi (házi szárnyasok); malomtermelvények: árpakása, daraliszt és köleskása; vad és vadhús, vaj, gyümölcs (fris), szeszes italok: bor, bormust,

pálinka, ürmös; szőlőcsefre, élesztő és sajtóseprű, szörp, cukor, kávé és kávépótszerek; disznózsir és háj után métermázsánként 10 kr. 4. Húsárúk: kolbász és sonkafélék, szintúgy füstölt, besózott és páczolt hús; halak (fris, besózott és szárított); marhazsír és ludzsír, dió és mogoró, mák, gyümölcs (déli és aszalt), szilvaíz (lekvár), méz és mézeskalács, szesz, eczet, fűszer és gyarmatárúk (külön meg nem nevezettek) s paprika után métermázsánként 15 kr. 5. Ásvány- és pezsgővizek, dohány (belföldi és külföldi) s sör után 20 kr. 6. Dohánygyártmányok, finomabb szesz italok, befőtt és cukros gyümölcs, csokoládé, kétszersült, téa, osztrigák, tengeri rákok, pástétom, sajt s mustár után métermázsánként 30 kr. fizetendő köveztvám fejében.

D) *Iparcikkék.* 1. Aczél és vas, gyöngyök, edények, zsákok, vásznak, gyékények, seprők után métermázsánként 6 krt. 2. Padolatfák után métermázsánként 8 krt. 3. Fémek, fémkeverékek, lemezek, márványtáblák, dörzskövek, malom- és sirkövek, kocsikenőcs, enyv, csiriz stb. után 10 krt. 4. Aczél- és vasszögek, csavarok, lánczok, sodronyok, kapa, lapát, kályhák és üvegárúk után 12 krt. 5. Agyag és porcellánárúk, gyógyfőárúk, fonalakból szőtt árúk (selyem kivételével), gyöles, posztó, pokrócz és butorszövetek, kelmék, vatta, festékárúk, gyógyszerárúk, fizikai készülékek, rajzszerék, papir és vegyi anyagok és parkéták után 15 krt. 6. Bőrök, prémek, gyertyák, s üvegárúk után métermázsánként 20 krt. 7. Bársonyszövetek, csipkék, pamut-, len- és gyapjuszövetek, nemezárúk, divatezikkék, butorok, illatszerek, rövidárúk, ékszerek, csecsebecsék, arany és ezüst zsebórák, látcsövek, szemüvegek stb. után métermázsánként 30 krajczárt szednek köveztvám fejében.

E) *Darabonként fizetendő díjak.* 1. Hintók és kocsik után (szétzedetten) métermázsánként 50 krt. 2. Hintók és kocsik után (egészben szállítva) 1 frtot. 3. Bika, bivaly, borju (1 éven felüli), disznó (hizott), ló, ökör, öszvér, szamár, tehén, tinó és üszőért métermázsánként 5 krt. 4. Borju (1 éven aluli) és sertés 56 kilogrammon alul levőért 3 krt. 5. Birka, bárány, gödölye, juh, kos, kecske, kecskebak, süldőmalacz (20 kilogrammon alul) és ürüért 2 krt. 6. Tüzifa után köbméterenként (beleértve a fogyasztási adópótlékot is) métermázsánként 10 krt kell fizetni köveztvám czímén.

Megjegyezzük ezután, hogy a főváros területén fekvő vasuti állomások egymásközi forgalmában, az árúk köveztvámmentesek; úgy szintén a főváros területén fekvő állomásokon feladott és kiadott árúk

szintén kövezetvámmentesek. Kövezetvámmentesek továbbá a főváros tulajdonát képező közraktári telepre, idegen határból vaspályán, vagy vízi járműveken behozott azon árúk, melyeket onnan vaspályán ismét idegen területre szállítanak el. Ellenben a közraktári telepről a főváros területére, bármi czélből behozott vagy elszállított tárgyak után kövezetvámot szednek. Az esetre pedig, ha a kövezetvámot, átkelő vagyis oly árú után fizetik le, melyet elhasználás előtt, a fővárosból elszállítanak, a nélkül, hogy a főváros kövezetét, vagy utait érintette volna, — a lefizetett kövezetvámot visszatérítik. Ugyanezen eset fordul elő akkor is, ha tévedés folytán illetéktelen vagy az illetékesnél több kövezetvámot szedtek be. A kövezetvám mindig azt terheli, kinek czíme alatt a szállítmány érkezett.

A kövezetvám kiszámításánál 50 kilogrammon alul levő mennyiségek egy fél; 50 kilogrammon felüli mennyiségek pedig egy egész métermázsának vétetnek. Az egyes szállítmányok utáni kövezetvám végösszegénél jelentkező krajczárok törtrészeit pedig egésznek veszik.

III. Díjjegyzék. Budapest főváros vámvonalán belül levő területre érkező vidéki, vagyis nem helybeli fogatok és szabadon hajtott marhák után, a száraz vámoknál fizetendő kövezet-vámról. Eme díjjegyzék szintén az 1891. évi márczius hó végéig marad érvényben s az itt jelzett illetékeket a fővárosi vámvonalnál levő m. kir. fogyasztási adóhivatalok, illetőleg az itt alkalmazott pénzügyi közegek szedik és a főváros részére szolgáltatják be.

Eme jegyzék értelmében fizetni kell: 1. Egy befogott szekértől 10 kr kövezetvámot. 2. Minden darab vonómarhától, mely egy üres vagy csupán személyekkel terhelt kocsi vagy szekér elé van fogva, 5 krt. 3. Ha a szekér vagy kocsi homokkal, kavicssal, bármiféle kővel, kőporral, bármiféle fával, szénnel, mezei terménnyel, ásvánnyal stb., szóval közönséges iparczikkel van megrakva, a megterhelt kocsi vagy szekér elé fogott minden darab vonómarha után egy métermázsá teherig 10 krt; 1 métermázsától 10 métermázsáig terjedő rakomány mellett 15 krt; 10 métermázsán túl levő rakomány után pedig 20 krt kell kövezetvám fejében fizetni.

4. Ha a szekér vagy kocsi magvakkal, állati terményekkel, élelmi szerekkel, italneműekkel, vadakkal, vassal stb. szóval finomabb iparczikkekkel van megrakva, a megterhelt kocsi vagy szekér elé fogott minden vonómarha után 1 métermázsáig terjedő rakomány mellett

15 krt; 1 métermázsától 10 métermázsáig terjedő rakomány után 25 krt; végre 10 métermázsán felül levő rakomány után 35 krt kell kövezetvám fejében fizetni.

5. Ha a szekér vagy kocsi húsárúkkal, zsirral, gyümölcsessel, dohánynyal, finomított szeszes italokkal, csemegékkel, szerszámokkal, gyógyszerekkel, könyvekkel, butorokkal, szóval díszműárúkkal vagyis a legfinomabb iparczikkekkel van megrakva, a megterhelt kocsi vagy szekér elé fogott minden darab vonómarha után 1 métermázsáig terjedő rakomány után 20 krt; továbbá 1 métermázsától 10 métermázsáig terjedő rakomány mellett 40 krt: végre 10 métermázsán felül levő rakomány után 60 krt kell kövezetvám fejében fizetni.

6. A vidékről szabadon behajtott vagy kocsihoz kötött, de be nem fogott minden darab *a)* ló, öszvér, szamár, ökör, tehén, bika, bivaly; nem különben 1 éven felül levő borju, tinó, üsző vagy hizott disznóért 5 krt. *b)* 1 éven alul levő borju vagy 56 kilogrammon alul levő sertésért 3 krt. *c)* juh, kos, kecske, kecskebak, ürü, birka, bárány, gödölye vagy 20 kilogrammon alul levő süldőmalaczért 2 krt kell fizetni kövezetvám fejében.

Eme 6 tételre nézve háromféle megjegyzést kell tennünk. *a)* Az itt 6. tétel alatt felsorolt kövezetvám-díjakat csupán a dunajobbparti, vagyis a budai részen levő száraz vámoknál szedik. Kivételt képez a ló és öszvér, melyek után a megállapított díjakat, a dunabalszéli vagyis a pesti részen levő száraz vámoknál is szedik. Ez utóbbiakra nézve azonban felemlítjük, hogy ama lovak s öszvérek, melyek a főváros dunabalszéli azaz pesti oldalán, vaspályán, gőzhajón, vagy egyéb vízi járműveken érkeznek és az eredetiben felmutatandó szaldirozott szállítólevél vagy a fővárosi beltelkek javadalmi díjszedő bárczái szerint, kövezetvámmal meg vannak róva, eme díjjegyzék alá nem esnek vagyis ezek után az itt a 6. tétel alatt felsorolt kövezetvámot fizetni nem kell.

b) A 6. tétel *b)* és *c)* pontjai alatt felsorolt állatokért vagy hizott disznókért, a fenti díjakat a dunajobboldali vagyis a budai vámoknál akkor is beszedik, ha azokat élő állapotban tengelyen hozzák be. De ez esetben a vidéki szekerek után azon kívül, még az üres kocsi után illetékes kövezetvám-díjat is beszedik.

c) A Duna baloldalán vagyis Pesten élő állapotban tengelyen behozott, ezen a *b)* alatt fent jelzett pontban említett állatok után, kövezetvám-díj nem jár és így az idegen határból érkező ilyen állatok-

kal megrakott vidéki szekerek után, csak az üres kocsi-ra eső kövezt-vámot szabad szedni.

7. Emberek által vont kézikocsik vagy talyigák után, megrakott állapotban különbség nélkül 10 kr. fizetendő köveztvám czímén.

Mindezekhez azt jegyezzük még meg, hogy ama helybeli iparosok és kereskedők, kik a fővárosból a szomszédos községekbe áruczikkal akár saját fogataikon, akár felfogadott, de *helybeli* járműveken vásárra járnak és onnan portékáiknak el nem adott részmennyiségével 8 napon belül, ismét helybeli járműveken visszatérnek, ama részmennyiségeket a vámvonalaknál köveztvám-mentesen hozhatják be.

Kiemeljük továbbá azt, hogy ha az árszabátszerűi illeték kiszámításánál fizethetlen törtszám adná elő magát, akkor az ilyen törtszám, ha az $\frac{5}{10}$ krajczárt vagy kevesebbet tesz ki, $\frac{1}{2}$ krral; ha pedig $\frac{5}{10}$ krnál többre rúg, egy egész krral leszen fizetendő.

Megjegyezzük végre, hogy az itt közölt három díjjegyzékben, illetőleg díjszabályzatban meghatározott díjak fizetésének kijátszására irányzott minden cselekvényt, a fővárosi tanács a szegényalap javára fordítandó s 50 forintig terjedhető pénzbírsággal bünteti.

HATODIK RÉSZ.

Az összes adóknak, illetékeknek, díjaknak és egyéb közterheknek végrehajtás útján való behajtása.

ELSŐ FEJEZET.

79. §. A megintés és foglalás.

A folyó és a múlt évekből származó egyenes adótarozásoknak, közvetett és községi adóknak, készpénzben lerovandó illetékeknek s az adók módjára behajtandó díjaknak, az ipar- és kereskedelmi kamarai illetékeknek, ipartestületi és segélypénztári díjaknak és általán az összes közterheknek végrehajtás útján való behajtására, a kir. pénzügyigazgatóságok közvetlen felügyelete alatt, a községek, a járási szolgabírák és esetleg az állami végrehajtók vannak hivatva.

Nevezetesen azon adózók összes tartozásait, kik adójukat a községnél fizetik, a községi közegek u. m. a bírák, községi adópénztárnokok és városi adóhivatalok hajtják be. Továbbá azon adózók összes tartozásait, kik adójukat közvetlenül a kir. adóhivatalnál fizetik és mindazon tartozásokat, melyek kis és nagy községeket és rendezett tanácsú városokat, mint magánjogi személyeket terhelnek, az illető főszolgabírák vagy segédjeik hajtják be.

Végre az állandóan alkalmazott állami végrehajtók hajtják be : 1. azon adótarozásokat, melyeket a községi közeg vagy főszolgabíró hanyagsága esetében, a közigazgatási bizottság intézkedése folytán, állami közegek hajtának be ; 2. azon adótarozásokat, melyek behajtására a főszolgabírák, illetőleg községek a kir. pénzügyigazgatóságokat keresik meg ; 3. a főváros területén lakó adózóknak : a) készpénzben lerovandó illeték-tartozásait, álljanak ezek akár a budapesti központi díj- és illetékszabási hivatalnál, akár más kir. adóhivatalnál előírásban, b) azon adó- és egyéb kincstári tartozásait, melyek más községeknél,

vagy vidéki kir. adóhivataloknál vannak előírva és melyeknek behajtása a főváros területén foganatosítottak;* 4. a törvényhatósági joggal felruházott városok, mint magánjogi személyek összes kincstári tartozásait.

A mi pedig az adók és közterhek behajtását illeti, ezen adóbehajtásnak három fokozata van u. m. a megintés, a zálogolás és az árverés. Azok, kik: 1. egyenes adójuk és az egyenes adók módjára beszedendő egyéb tartozásaik esedékes részleteit, az évnegyed második havának 15. napjáig; a terhökre előírt és készpénzben lerovandó illetéktartozásaikat, az esedékesség napján le nem fizetik, — ezen fizetési határidők lejárta után, azonnal hátralékaiknak 8 nap alatti befizetésére megintés útján hivatnak fel.

A megintést az illetéktartozásokra nézve a kir. adóhivatalok; Budapesten a központi díj- és illetékszabási hivatal és az egyenes adók, valamint az azok módjára beszedendő egyéb tartozások hátralékaira nézve azok ellen, kik adójukat a községnél fizetik, a községi előljárók vagy a városi adóhivatalok; ellenben a kir. adóhivatalnál fizető hátralékosok ellen a kir. adóhivatalok teljesítik.

A kis vagy nagy községeknél vagy rendezett tanácsú városoknál fizető adózók, hirdetmény útján és egyúttal ezen adózók közül azok, kiknek évnegyedi tartozásuk 3 frtnál nagyobb, valamint azok, kik illetékekkel vannak hátralékban, egyenkint írásbeli megintés útján; azon adózók pedig, kik adójukat törvényhatósági joggal felruházott városoknál vagy kir. adóhivatalnál fizetik, kivétel nélkül egyénenkint, írásbeli megintés útján hivatnak fel hátralékaik lefizetésére.

Posta útján kézbesítik az intést: *a*) a kir. adóhivatalnál fizető adózóknak; *b*) a főváros és a törvényhatósági joggal felruházott városok területén lakó adózóknak; *c*) másutt csak azon adózóknak, kik a tartozás előírása helyétől távol vannak és olyan helyen laknak, hol maga a postahivatal teljesíti a beérkezett levelek kézbesítését.

Azok ellen pedig, kik hátralékaikat a hirdetményben vagy az írásbeli megintésben kitézött határidő alatt le nem fizetik, azonnal a

* A főváros területén készpénzben lerovandó illetékek és más községeknél vagy vidéki kir. adóhivataloknál előírásban álló adó és egyéb kincstári követelések behajtására, az 1884. évben a fővárosi kir. adófelügyelő vezetése alatt álló adóbehajtási osztály állítottatott fel. A kérdéses tartozások behajtása végett ezen behajtási osztály megkeresésének csak akkor van helye, ha azon helyen, hol a tartozás elő van írva, végrehajtási alap egyáltalában nem létezik.

zálogolási eljárást alkalmazzák. A zálogolás tárgya: az adózónak összes készpénzjöveldelmei, követelései, ingó és ingatlan vagyona; az ingatlan azonban csak azon esetben, midőn a hátralékosnak a hátralék összegének megfelelő egyéb vagyona nincs. A zálogolás alapjául szolgálnak: a községi előljárók vagy a városi adóhivatalok, a kir. adóhivatalok és illetőleg a központi díj- és illetékszabási hivatal által kiállított hátraléki kimutatások. E kimutatásban a hátralékban lévő közadók, illetékek és egyéb kincstári követelések, nemeik és azon évek szerint, melyekből származnak, részletezendők és ezek mellett a késedelmi kamatokat, valamint a behajtási illetékeket is ki kell tüntetni.

A zálogolási eljárás olyképen történik, hogy a foglalással megbízott közeg, a végrehajtás helyére megy, ott két becsűs közbejöttével a hátralékos vagy megbízottja, vagy ezek távollétében két tanú jelenlétében, a hátralékos egyén ingó vagyonából annyit foglal le, mennyi a kimutatott hátralék, késedelmi kamat és behajtási illetékek fedezésére megkívántatik. Mindenekelőtt az adózó készpénze, értékpapirjai; ilyenek nem létében készpénzjöveldelmei, névszerint a házbérek, haszonbérek, pénzintézeteknél vagy közpénztáraknál elhelyezett vagy magánosoknak kölcsön adott pénzbeli követelések és a hátralékost illető egyéb jöveldelmek és követelések foglalandók le. A végrehajtást szenvedőnek magánosoknál lévő követelései, annak egyéb ingóságai előtt csak azon esetben foglalhatók le, ha a foglaló közeg, az illető követeléseket teljesen biztosítottaknak találja. Ellenkező esetben egyéb ingóságok veendőik foglalás alá és csak akkor intézendő a foglalás a viszonylag leginkább biztosítottaknak tekinthető követelésekre, ha a többi ingóságok nem nyújtanak kellő fedezetet.

A zálogolást teljesítő közeg köteles a hátralékost felhívni, hogy tartozásának fedezésére, könnyen eladható elégséges zálogtárgyakat jelöljön ki, mi ha megtörténik, a kijelölt tárgyak megbecsülésük után zár alá vétetnek. Ha a hátralékos épen semmi vagy oly zálogtárgyakat jelöl ki, melyek előreláthatólag épen nem vagy csak nehezen értékesíthetők, a hátralékos ingó vagyonából annyi foglalandó le, a mennyi a tartozás fedezésére megkívántatik.

A lefoglalt tárgyakat a végrehajtó összeírja és a jelenlevő becsűsök megbecsülik. A zálogolás és becsűlés felől a foglalással megbízott közeg, a becsűsök és a hátralékos vagy megbízottja, illetőleg ezek távollétében két tanú által aláírt — vagy az aláírás megtagadása esetében, ezen körülménynek feljegyzésével — jegyzőkönyvet vesz fel. Eme

jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell: *a*) a hátralék és járuléki részletezését; *b*) a lefoglalt tárgyak megnevezését, becsértékét és megőrzésük módját; *c*) a metalán jelentkezett igénylők neveit és lakhelyét.

A lefoglalt tárgyak rendszerint a tulajdonos őrizete alatt maradnak. Ha azonban alapos ok forog fenn, hogy a tulajdonosnál nincsenek biztonságban, vagy a sikkasztás veszélyének vannak kitéve: azokat a zálogolás alkalmával elszállítják és megőrzés végett a községi előjáróknak vagy a városi adóhivatalnak adják át. A hivatalos őrizet alá bocsátott zálogtárgyak elhelyezésére alkalmas helyiségekről a községek kötelesek gondoskodni. A lezálogolt javaknak elidegenítése vagy elszikkasztása, ugyanazon bűnvádi következményeket vonja maga után, melyek a rendes bírósági eljárással lefoglalt javak elidegenítésére vannak kiszabva. Ha a tulajdonos az őrizete alatt hagyott zálogtárgyakat, az elárverezésük végett megjelenő végrehajtónak ki nem szolgáltatja: a végrehajtó jegyzőkönyvet vesz fel és a jegyzőkönyvet a bűnvádi kereset megindítása végett, a pénzügyigazgatóhoz, Budapesten pedig az adófelügyelőhöz teszi át.

Ha a lefoglalt vagyon, a zálogolást követő 15 nap alatt, az összes hátralék s a közbejött költségek elfizetésével tisztáztatik, a zárlat feloldottnak tekintendő. Ez esetben a községi pénzszedő vagy a városi adóhivatal, a zálogolási jegyzőkönyvre a zárlat feloldását feljegyzi és a jegyzőkönyv, valamint a lefoglalt vagyon, ha hatósági őrizet alatt állott, a végrehajtást szenvedőnek adatik át.

80. §. Az adóvégrehajtás alól kivett tárgyak és a tulajdoni igények.

Az adóvégrehajtás alól ki vannak véve és ennél fogva le sem foglalhatók, mindazon tárgyak és jövedelmek, melyek a birói végrehajtásról szóló törvény értelmében birói végrehajtás alá nem esnek. Jelesül *a*) A vallási ereklyék, de foglalványaik lefoglalhatók. *b*) Köz- vagy magánhivatalhoz tartozó tárgyak, pecsétnyomók, iratok, jegyzőkönyvek stb. *c*) Rendjelek, érdempénzek s egyéb díszjelek. *d*) Közhivatalnokoknak és a hadsereghez, haditengerészethez és honvédséghez tartozó személyeknek egyenruházata. *e*) A hadsereghez, haditengerészethez és a honvédséghez tartozó személyek fegyverzete és a véderőbeli felszereléshez tartozó eszközök, anyagok, szerszámok, műszerek és lovak. *f*) A végrehajtást szenvedő és háznépe részére szükséges öltözetek, ágynemű; továbbá ugyanezek részére a legszükségesebb élelmi és tüzelő

szerek, a legközelebbi 15 napra; végre az állag sérelme nélkül elvihető szükséges takaréktüzhely és konyhaedény. *g)* A végrehajtást szenvedő és családja részére szükséges ima- és iskolakönyvek és taneszközök. *h)* A családi arczképek, de kereteik lefoglalhatók. *i)* A keresetmód folytatásához, a polgári rendeltetés betöltéséhez és a személyes biztonságához szükséges fegyverek. *k)* Az iparosok, gyármunkások és nap-számosoknak szükséges munkaszerei. *l)* Az iparosoknak feldolgozás alatt álló anyagkészlete 50 frt érték erejéig. *m)* A végrehajtást szenvedő és háznépe eltartásához szükséges egy tehén vagy e helyett a végrehajtást szenvedő választásához képest 4 juh vagy 4 kecske, úgy szintén ezen állatok részére egy hónapi időtartamra szükséges takarmány.

A postatakarékpénztárnál elhelyezett betéteknek csak a kamatozó 1000 frtot meghaladó része foglalható le. Azonban a postatakarékpénztárnál letétben lévő értékpapirokról szóló járadékkönyvecskékre nem terjed ki ezen kedvezmény. Nem vehető továbbá zálogolás alá, a vetőmag a következő megszorítással. Ha a zálogolás az év február—áprilisi vagy szeptember—novemberi szakában történik, tavaszi, illetőleg őszi vetőmag címén 1.25 hektoliter hagyatik menten minden kat. hold szántóföld után, melyet a végrehajtást szenvedő tulajdonul bir és házilag mível vagy míveltet és pedig annyi kat. hold szántóföldet számítva őszi, illetőleg tavaszi vetés alá, a mennyit a végrehajtást szenvedő évenként tényleg elvetni szokott. A vetőmagnak ilyen módon kiszámított mennyisége azonban nem lehet nagyobb ama mennyiségnél, melyet a végrehajtást szenvedő, a megelőző évben ugyanazon gabonanemekben tényleg felhasznált.

Iparüzleti jog csak úgy vehető végrehajtás alá, ha a fennálló iparszabályok szerint érvényesen átruházható. Ez azonban igen ritkán jön ma már elő; és előbb is rendszerint gyógyszerházakra vonatkozott. Maga az iparjog vagyis az iparigazolvány személyre szól, tehát át sem ruházható.

Magánhivatalnokok és szolgák, továbbá az iparosok segéd-személyzetének tagjai és általában az állandó alkalmazásban lévő egyének, évi fizetéseinek és járandóságainak vagy nyugdíjainak csak fele része és az is csak úgy vonható végrehajtás alá, hogy legalább évi 500 frt fenmaradjon. Ugyanezek özvegyeinek és gyermekeinek nyugdíjaira, vagy az atya, illetőleg férj szolgálataiért adományozott illetményeire, végrehajtás nem vezethető. Állandóan alkalmazottnak az tekintendő, ki legalább egy évi időtartamra van alkalmazva; határo-

zatlan időre szóló alkalmazás esetében pedig az, kinek alkalmazása előre boesátott legalább hat heti felmondásra szüntethető meg.

Napdíjakkal csak a napontai 1 frt 50 krt meghaladó része vonható végrehajtás alá. Munkabéreknek, ha nap vagy hétszám szerint fizettetnek, csak azon része vehető végrehajtás alá, mely a napontai 1 frt 50 krt meghaladja. Gazdasági cselédek bérei és élelmi czikkei, szolgálatban létök alatt, le nem foglalhatók.

A közpénztárákból vagy szegény- és alapítványi pénzalapból fizetendő kegydíjakra s olyan jótékonyági és alamizsna-pénzekre, melyek özvegyeknek, árváknak s általában a szükölködőknek társulatok, intézetek, alapítványok vagy egyesek által nyujtatnak, végrehajtás nem intézhető.

Egyrésről a kincstár, a köztörvényhatóságok s az országos alapok; másrésről magán-személyek között kötött szerződési viszony tartama alatt az ezen szerződés folytán szállítandó tárgyakra; továbbá a kincstár, a törvényhatóság vagy az alap által adandó előlegekre vagy részletfizetésekre épen nem; a szerződés teljesítéséhez szükséges eszközökre pedig csak úgy vezethető végrehajtás, hogy az eszközöknek, a szerződés betöltésére való fordítása ne gátoltassék. A kincstárral, törvényhatósággal vagy országos alappal szerződött magánszemélynek, a szerződés teljesítése és a végszámolás megtörténte után esedékes követelése, a szerződési időtartam alatt lefoglalható. Óvadékal adott pénz vagy érték ugyan lefoglalható; de csak akkor és annyiban fordítható a követelés kielegítésére, a mikor s a mennyiben az óvadéki minősége megszűnik.

Az életbiztosítási összeg a biztosított tartozásai miatt, nem vonható végrehajtás alá. Épületek tüzkár elleni biztosítása folytán fizetendő kártérítési összeg ugyan lefoglalható; de azon jelzálogos hitelezők, kik a tüzkárt megelőző időpontban nyertek zálogjogot, a végrehajtási eljárásról a végrehajtó által értesítendők. E hitelezőknek jogukban áll elsőbbségi jogukat érvényesíteni, avagy pedig azt követelni, hogy a kártérítési összeg zár alá vétessék és a leégett épület helyreállítására fordíttassék. Biztosított ingóságokért fizetendő kártérítési összeg, a biztosított tartozásaiért végrehajtás alá vehető; azonban azok, kik a biztosított ingóságokra zálogjogot szereztek, kielégítési elsőséget igényelhetnek, ha ezen igényüket a biztosított összeg utalványozása előtt bejelentik.

Mezőgazdasággal foglalkozó egyéneknek azon igavonó jószágai

és gazdasági eszközei, melyek saját tulajdonukat képező 12 kat. holdat meg nem haladó és általuk házilag művelt vagy mivelletett földbirtokon, a gazdálkodáshoz okvetlenül szükségesek, végrehajtás alá vehetők, de ha a végrehajtást szenvedő azokat a gazdálkodáshoz kívánja használni és kellő élelmezésükről gondoskodik, rendelkezése alól el nem vonhatók és az évek márczius 15-től november 15-ig terjedő szakában, árverés alá nem bocsáthatók.

Oly tárgyak, melyekről kétséges, vajjon az adózó vagy a törvény értelmében az adózó helyett adófizetésre kötelezettek tulajdonát képezik-e, csak akkor vehetők foglalás alá, ha a végrehajtást szenvedőnek egyéb javai teljes fedezetet nem nyújtanak. Az idegen tulajdonnak állított vagy vélelmezett tárgyak a foglalási jegyzőkönyvben, külön tételszámok alatt sorolandók fel és az, ki e tárgyakra nézve tulajdoni igényt támaszt, lakhelyének kivételével a jegyzőkönyvben megnevezendő. A végrehajtó a jelentkező igénylőt azon felhívással köteles értesíteni, hogy igénykeresetét, az értesítés vételétől számítandó 15 nap alatt az illetékes bíróságnál, illetőleg azon járásbíróságnál, melynek területén a végrehajtás foganatosított, indítsa meg és a kereset megindítását, a kereset felzetének bemutatásával az adóvégrehajtónál igazolja; mert annak elmulasztása esetében, a lezálogolt tárgyak, a későbbben bejelentett igényre való tekintet nélkül, el fognak árvereztetni. Ezenfelül köteles a végrehajtó a netaláni igénylőket hirdetmény útján felhívni, hogy a hirdetmény kifüggesztésétől számítandó 15 nap alatt, a végrehajtónál hitelesen igazolják, hogy igénykeresetüket az illetékes bíróságnál megindították.

A lefoglalt tárgyakra előzőleg vezetett birói végrehajtás, az árverés megtartását nem akadályozza. De ha a korábbi foglalás hitelesen igazoltatik, vagy ha a lefoglalt ingóságokra törvényes zálogjog* alapján, az illetékes bíróságnál elsőégi igény jelentetik be és ennek megtörténte az árverés napjáig hitelesen igazoltatik: az adó-végrehajtó

* Törvényes zálogjog illeti a bérbeadót, a kibérelt helyiségben lévő ingóságokra nézve, félévi bérösszeg erejéig és a haszonbérbeadót a haszonbérelt jószágon lévő vagy hozzátartozó termékekre, gazdasági felszerelvényekre és lábas jószágokra egy évi haszonbérösszeg erejéig. A törvényes zálogjog akár a már lejárt, akár a legközelebb lejárandó, akár a részben lejárt, részben lejárandó bérreszletekre nézve érvényesíthető és pedig tekintet nélkül arra, hogy az ingóságok a bérlő vagy haszonbérlő tulajdonát képezik-e, avagy nem. Azonban azon tárgyakra, melyek tiltott módon jutottak a bérlő vagy haszonbérlő birtokába, a törvényes zálogjog ki nem terjed.

köteles az illető birói végrehajtókat, a közigazgatási úton elrendelt árverési határnapról értesíteni és a bíróságilag is lefoglalt és eladott tárgyakért befolyó vételárt azon bírósághoz, mely az eladott tárgyakat lefoglalta, azon kéressel beszoigáltatni, hogy a zálogjog elsőbbségi kérdésében, a kincstár képviselőjének megidézésével tartandó tárgyalás után határozzon.

Ha a korábban biróilag lefoglalt tárgyakra nézve igénykereset van folyamatba téve, ezen igénykereset megindítása, az értesítés vételétől, illetőleg a hirdetmény kifüggesztésétől számítandó 15 nap alatt igazolandó és a kereset tárgyalására, a kincstár képviselője is megidézendő. Ha ezen megidézés már meg nem történhetnék; a kincstár ellen külön igénykeresetet kell indítani és ezt az előadott módon igazolni.

Az adóvégrehajtó köteles az igénykereset támasztásáról, esetről-esetre a kir. pénzügyigazgatóságnak jelentést tenni, ki ezen jelentések folytán megkeresi az illető bíróságot, hogy az adóvégrehajtás alkalmából, folyamatba tett igénykereseteket soron kívül intézze el.

A bíróságok által a kincstár képviseletében, a kir. pénzügyigazgatóság, Budapesten a kir. adófelügyelő idézendő meg, kit felhívására a törvényhatósági, illetőleg városi tisztii ügyész képvisel.

MÁSODIK FEJEZET.

81. §. Az árverés és az adóvégrehajtási költségek.

Ha a végrehajtást szenvedő a hátralékot járulékaival együtt, a zálogolás napját követő 15 nap alatt le nem fizeti, a lefoglalt ingó javak elárvereztetnek. Az árverés, tekintettel az idő- és költségkimézésére és a legkedvezőbb értékesítést ígéro viszonyokra, több hátralékostól lefoglalt tárgyakra nézve lehetőleg együttesen, a foglalást követő 15 napi határidő lejárta után, 30 napi időközti meg nem haladó határnapra tűzendő ki. Az árverést a helyszíni községben tartják meg. Azonban ha az első árverés nem vezet eredményre, a végrehajtó vagy főszolgabiró, a pénzügyigazgatóságnak, illetőleg Budapesten az adófelügyelőnek jelentést tesz és felhatalmazást kér tőle, hogy a második árverést, a kir. adóhivatal kerületében, esetleg ezen kerületen kívül fekvő, vásári joggal bíró más valamely községben tarthassa meg. Az árverés vasárnapra vagy ünnepnapra nem tűzhető ki.

Az árverésre kitűzött határnap oly módon teendő közhírré, hogy az első árverési határidő legalább 8 nappal előre köröztessek. E hirdetést a község által, a község kebelében tartandó árveréseknél a község előljárósága, a főszolgabíró által eszközözendő árveréseknél, a főszolgabíró rendeli el. A főszolgabíró köteles az általa elrendelt árverést legalább is azon községben, hol a zálogolás történt s ott, hol az árverés tartatni fog, sőt ha a lezálogolt tárgyak közt 50 frtnál nagyobb értékű tárgy találtatik, járása egész területén közhírré tétetni. Ha az árverést a járásán kívül eső helyen szándékozik megtartani, tartozik a körözésnek ily módon leendő foganatosítására, az illetékes főszolgabírót is azonnal felhívni.

A mi pedig az árverési hirdetményt illeti, ennek magában kell foglalnia: *a*) a zálogba vett tárgyak megnevezését; *b*) az árverés helyét; *c*) napját s óráját; *d*) azon feltételt, hogy az egyes zálogtárgyak, a mennyiben azok értéke egyenkint 50 frtot (Budapesten 25 forintot) meg nem halad, becsáron alul is el fognak adatni; 50 frtot (Budapesten 25 frtot) meghaladó értékű tárgy pedig csak akkor, ha a becsárnak legalább $\frac{3}{4}$ része ígértetik; *e*) a szükségessé válható második árverésnek, az első árverés napjától számított 15 napon túl nem terjedhető határidejét; *f*) azon feltételt, hogy a vételárt azonnal le kell fizetni.

Az árverésre kitűzött helyen, napon és órában: *a*) községnél vagy városnál fizető adózók ellen intézett végrehajtások eseteiben, a községi bíró vagy adópénztárnok, egy előljárósági tagnak s a jegyzőnek, illetőleg körjegyzőnek közreműködésével, vagy a városi adóhivatal kiküldöttje a városi tanács által kijelölt 2 képviselőnek, Budapesten pedig egy kerületi előljárósági tagnak és egy városi biztos jelenlétében; *b*) a kir. adóhivatalnál fizető adózók ellen indított végrehajtások eseteiben, a főszolgabíró vagy helyettesének, esetleg az állami közegnek a községi előljáróság által kiküldött 2 tanu jelenlétében, az árverést megkezdvén, az árverésnek kitett zálogtárgyat rendszeren a becsértéken alul is a legtöbbet ígérőnek engedi át, kivéven, ha az egyes tárgy értéke 50 frtot (Budapesten 25 frtot) meghaladna. Ily tárgy az érték háromnegyedén alul, az árverésen el nem adható; hanem újabb árverés kísérendő meg. S ezen három árverésen a legtöbbet ígérőnek mindenesetre átengedtetik. A községi előljáróságot képviselő két tagnak meg nem jelenése, az árverés megtartását nem gátolja és ily esetben az árverés két tanu jelenlétében foganatosítandó.

Az adóbehajtás czéljából tartott árverésről jegyzőkönyvet kell fölvenni, melynek tartalmaznia kell: *a)* annak nevét, kinek tartozásai fejében, az elárverezett tárgy lefoglaltatott; *b)* az árverelt tárgyak megnevezését és becsértékét; *c)* a legmagasabb ajánlatot; *d)* a vevő nevét; *e)* az árverési költségek és illetékek megállapítását. A jegyzőkönyvet a végrehajtást teljesítő közegnek és a községi előljáróságot képviselő két tagnak, vagy esetleg két tanúnak kell aláírnia. A jegyzőkönyv, az árverés befejezése után, a foglalási jegyzőkönyvekkel együtt, azon község előljáróságánál teendő le, melyhez a végrehajtást szenvedő tartozik, hol a felek azt bármikor megtekinthetik.

A zálogolásért, becslésért és árverésért bélyegfelszámításnak nincsen helye.

A végrehajtási költségek fedezésére, a végrehajtást szenvedő hátralékosok adóbehajtási illetéket tartoznak fizetni. Ezen illeték háromféle, u. m. intési, egyszerű behajtási és fokozott behajtási illeték.

Az intési illeték az 50 frtot meg nem haladó hátralékok után 5 krt; az 50 frtot meghaladó hátralék után 10 krt tesz és a megintés megtörténtét követő legelső fizetés alkalmával szedendő be. Az intési illetéket a megintést kézbesítő közegek javadalmazására fordítják. Ott, hol az intési iratot posta útján kézbesítik, a postadíj költsége is az intési illetékből fedezendő. Az egyszerű behajtási illeték 2 krban, a fokozott behajtási illeték 3 krban van megállapítva, a hátralék minden forintja után.

Egyszerű behajtási illetéket, azaz 2 krt fizet azon hátralékos: *a)* ki ellen a zálogolás törvénytörvényeszerűen alkalmaztatott vagy *b)* a ki tartozását az elrendelt zálogolás foganatosítása előtt, de a zálogolásnak a községben megkezdése után fizeti le. Azon hátralékos, ki oly időben nyert fizetési halasztást, midőn a végrehajtás ellene még nem volt megindítva, nem fizet behajtási illetéket.

Egyszerű és fokozott behajtási illetéket, azaz 5 krt fizet azon hátralékos: *a)* kinek lefoglalt ingóságai tényleg árverés alá kerülnek vagy *b)* ki tartozását az árverésre kitűzött napon, az árverés megtartása előtt, de oly időben fizeti le, midőn az árverés megtartására kiküldött közeg a helyszínén már megjelent. Forinton aluli összegek a behajtási illeték kiszámításánál figyelmen kívül maradnak.

Adóbehajtási illeték ugyanazon hátralék után, csak egyszer számítható fel; mert ha a végrehajtás egyes fokozatainak alkalmazása, a

kitűzött határidő alatt nem vezet eredményre, a végrehajtó köteles az eljárást úgy folytatni és befejezni, hogy ugyanazon fokozat alkalmazására többé ne legyen szükség. Ha a hátralékos a megintés után fizetési halasztást nyer, a kitűzött határidő letelte után nem szabad újabb intési iratot küldeni: hanem azonnal a zálogolást kell foganatosítani. Ha pedig a hátralékos a zálogolás megtörténte után nyer fizetési halasztást, az időhaladék leteltével újabb zálogolás nélkül, azonnal az árverés tüzendő ki. Ez alul csak akkor van kivételnek helye, ha a fizetési halasztás iránt intézkedő engedély, egyuttal a zálogtárgyaknak zár alóli feloldását is elrendeli, mely esetben a zálogolás újból foganatosítandó és a zálogolási illeték is újból fizetendő.

A behajtási illetékekre nézve fent előadott határozmányok, az ingatlanokra vezetett adóvégrehajtások eseteire nem vonatkoznak, mivel az ingatlanokra vezetendő végrehajtás, a bírói végrehajtásról szóló törvény szerint történvén, a végrehajtási költségek megtérítésére nézve is ezen törvény rendelkezései irányadók; vagyis az ingatlanokra vezetendő végrehajtás esetében azon súlyos költségeket kell fizetni, melyek peres ügyekben merülnek fel. Csakhogy ingatlanokra és ezek jövedelmeire csak akkor vezetnek adóvégrehajtást, ha lefoglalható ingóságok az adósnál nincsenek vagy ezek a tartozás fedezésére nem elegendesek.

Itt jegyezhetjük meg még azt is, hogy azon pénzügyi, törvényhatósági és községi hivatalnokok vagy tisztviselők, kik az adótárgyak összeírása, az adók kivetése, könyvelése vagy behajtása alkalmával, az adófizetők kárára törvénysértéseket követnek el, — az általuk jogtalanul okozott költségeket és károkat megtéríteni kötelesek és ezen felül a károsított fél javára, az illető törvénysértő hivatalnok 5 frttől 100 frtig emelkedhető pénzbírságban is marasztalando el. Az elmarasztalás iránt első fokon a pénzügyigazgatóság, Budapesten az adófelügyelő, másodfokon a közigazgatási bizottság és harmad vagy végső fokon a pénzügyi közigazgatási bíróság határoz.

HARMADIK FEJEZET.

82. §. A behajthatatlan adótartozások törlése és a közadók elévülése.

A föld- és házadó-tartozások s az utánuk kirovott járulékok behajthatatlanság czímén, csak akkor írhatók le, ha az ingatlan bírói

eladásánál, a vételárból ki nem kerülnek s a hátralékos teljes vagyontalansága és az, hogy a behajtás körül senkit sem terhel mulasztás, minden kétséget kizárólag meg van állapítva. Egyéb egyenes adók behajthatlanság címén, csak végelszegényedés, minden vagyon hátrahagyása nélkül való elhalálozás vagy ismeretlen helyre történt elköltözés esetén írhatók le.

Az adók egyénenkénti könyvelését teljesítő községi közegek kötelesek, az általuk behajthatatlanoknak tapasztalt adótartozásokat, az adóévet követő év január végéig adónemenként kimutatni s a leírási javaslat indokainak helyességét, a községi előjáróság és végelszegényedés, valamint vagyon hátrahagyása nélküli elhalálozás esetén, az illető lelkész által is bizonyíttatni. Az adótartozások törlése iránt a tényállást, a főszolgabíró s a kir. pénzügyigazgatóság, illetőleg Budapesten az adófelügyelő állapítják meg.

A törlés iránti tényállás megállapításánál figyelembe kell venni, hogy az ingatlant terhelő egyenes adók és illetékek s az egyenes adók módjára beszedendő egyéb követelések és tartozások, az elevülési határidőn belül, a telekkönyvi tulajdonos által fizetendők, és hogy vannak személyek, kik a másokra kirovott adókért egyetemleges felelősséggel tartoznak.

A törlés iránti tényállás megállapíthatása végett, az említett kimutatást a kis és nagy községek előjárói, a főszolgabírónak küldik meg. A főszolgabíró a kimutatást és a leírási javaslat indokolását átvizsgálja, esetleg a községi előjárókat, a hiányok kiigazítására utasítja és láttamozása után, az összes iratokkal együtt a pénzügyigazgatóságnak küldi meg. Rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városok, a náluk könyvelt és behajthatatlanoknak mutató adókról szerkesztett kimutatást, közvetlenül a pénzügyigazgatóságnak, illetőleg Budapesten az adófelügyelőnek küldik meg. A kir. adóhivatalok az egyénenként náluk könyvelt és behajthatatlanoknak tapasztalt adókról szóló kimutatást, a tényállás megállapítása s annak a kimutatás rovatában való feljegyzése végett, a főszolgabírónak, illetőleg városi előjáróságnak adják ki. A főszolgabíró, illetőleg a városi előjáró tartozik a behajthatlanság bizonyítékait beszerezni, a kimutathoz a nemleges zálogolási jegyzőkönyvet csatolni s az ekként felszerelt kimutatást a pénzügyigazgatónak, illetőleg adófelügyelőnek megküldeni.

Ezek a kimutatást átvizsgálják, a hiányokat kiigazítatják, az

ismeretlen helyre való költözködés esetén, a köröztetést a megye, egyes kiváló esetekben az ország egész területén eszközöltetik, és ha a behajthatlanságot igazolva látják, a mennyiben az illető tartozás 100 frtnál nem nagyobb, a törlés elrendelése végett, a közigazgatási bizottságot keresik meg; ha pedig a tartozás 100 frtnál nagyobb, a közigazgatási bizottság útján a pénzügyminiszter határozatát kéri ki. Ha a közigazgatási bizottság oly tartozás törlését rendelné el, mely a pénzügyigazgató, illetőleg adófelügyelő nézete szerint behajtható, ezek a pénzügyminiszterhez kötelesek felelbeznii.

Az egyenes és közvetett adók, az egyenes adók módjára beszédendő követelések és tartozások, végre az illetékek elévülnek: 1. ha nem vettek ki 5 év alatt, számítva azon naptól, melyen: *a*) az adótárgy, illetőleg a követelés vagy tartozás keletkezett; *b*) az illetékkiszabás alapját képező jogügylet illetékkiszabás végett bejelentetett; *c*) a felfüggesztő föltételhez vagy kezdeti időponthoz kötött jogügyleteknél, a feltétel teljesült vagy az időpont bekövetkezett; *d*) a birói beavatkozást nem igénylő haláleset bekövetkezett; *e*) a biróilag tárgyalt hagyatékoknál a hagyatéki eljárás befejeztetett.* Azon illetékköteles felekre nézve, kiket a bejelentési kötelezettség nem terhel, valamint azon szerződő félre nézve, ki a jogügylet kikötései szerint, az illetékfizetésre nincsen kötelezve, az illetékfizetési kötelezettség a jogügylet létrejöttétől számított 10 év alatt akkor is elévül, ha a jogügylet bejelentése elmulasztatott. 2. Ha a kivétel évétől kezdve 5 év alatt nem szorgalmaztatnak, vagy nem biztosítatnak. Szorgalmazásnak vétetik az adóbeszédéssel megbízott közegek által történt és vevénynyel igazolt megintés. Jövedéki kihágás esetében az elévülési határidő, a kincstárt megillető rendes adóösszegre nézve, azon naptól számíttatik, mely napon a kihágás elkövetetett.

A vétkes mulasztás folytán bekövetkezett behajthatatlanság esetében, az államnak kárát az tartozik megtéríteni, ki azt a végrehajtás vagy biztosítás elmulasztása által okozta.

* Az illetékek a felekre nézve csak akkor tekinthetők kivetetteknek, midőn a felek a kiszabásról tudomást szereznek, azaz midőn nekik a fizetési meghagyás kézbesítettik. Ez alapon az illetékek az egyetemleges fizetési kötelezettséggel terhelt felekre nézve is, csak akkor tekinthetők kivetetteknek, midőn ezen felek fizetési meghagyást kaptak; minélfogva az illetékek egyetemleges fizetési kötelezettsége eseteiben, a fent *b*)—*e*) pontokban jelzett elévülési idő, a másodsorban fizetésre köteles felekre nézve nem szakíttatik meg az által, hogy a fizetési meghagyás az első sorban fizetésköteles félnek kézbesítettett. Tehát az elévülési idő a másodsorban fizetésre kötelezett felekre nézve is, a fent *b*)—*e*) pontokban említett naptól veszi kezdetét.

A tévesen befizetett vagy jogellenesen beszedett adók, illetékek és birságok visszakövetelése tekintetében, a felek igénye az adó, illeték vagy birság lefizetésének napjától számítandó 3 év alatt évül el.

Az elévült közvetett adók és illetékek leírását első fokon a pénzügyigazgatóság, másodfokon és véglegesen a pénzügyi közigazgatási bíróság, — ellenben az elévült egyenes adók, az azok módjára beszedendő kincstári követelések és más tartozások leírását első fokon ugyan szintén a pénzügyigazgatóság, illetőleg Budapesten a kir. adófelügyelő; másodfokon azonban a közigazgatási bizottság s harmadfokon a pénzügyi közigazgatási bíróság rendeli el.

BETŰRENDES TÁRGYMUTATÓ.

A számok a könyv oldal- vagy lapszámait jelzik.

- Adóalany 17.
Adóalap 17.
Adó alapfogalmi 17.
Adó állami 19.
Adóátalány 186.
Adóbárca 184. 185. 189.
Adóbevallás 67.
Adóbizonyítvány 261.
Adó célja 17.
Adó egyenes 18.
Adóegység 17.
Adófelügyelői osztály I—III. kerületi 34.
Adófelügyelőség fővárosi 34.
Adófizetés posta útján 172.
Adófizető 17.
Adó fogalma 17.
Adó fogyasztási 18.
Adóhivatalok hatásköre 28. 29. 30.
Adójavaslat megtekintése 79.
Adó jövedelmi 18.
— kataszter 121.
— kereseti 18.
Adókiszámítási javaslat 81.
Adókiszámítási javaslat üzleti könyvek alapján 81.
Adókiivetés hivatalosan 83.
Adókiivetés módozatai I. osztályú kereseti adónál 56.
Adókiivetés (III. osztályú) példái 82—85.
Adókiivetés vallomás alapján 82.
Adókiivetési fokozat 55.
Adókiivetési lajstrom 54.
— példák I. osztályú kereseti adónál 56—61.
— táblázat I. osztályú 55.
Adókiivető bizottság 79.
— — — illetékessége 79.
— — — több üzletnél 80.
— — — tagjai 80.
— — — ülései 80.
— társulat 21.
Adóköteles egyének az I. osztályú kereseti adónál 50.
Adó községi 19.
— közvetett 18.
— közvetlen 18.
Adókulcs 18.
— az általános jövedelmi pótdadónál III. osztályú kereseti adó után 160.
— a földadó általános jövedelmi pótdadója után 161.
— a házbéradó általános jövedelmi pótdadója után 161.
— a házostályadó általános jövedelmi pótdadója után 162.
Adólajstrom megtekintés 79.
Adómentes földek 125.
Adómentesség az I. osztályú kereseti adónál 52.
Adómérték 18.
Adómérv 18.
Adó pót 19.
Adósságok 69.
Adótárgy 17.
Adótétel 18.
Adótételei a hadmentességi díjnak 118.
Adótörlés 106.
Adóügyekben kérvények bélyege 217.
Adóvallomási ív 68.
Adóvégrehajtás 289. 290.
Ajánlat 232—234.
Alapszabályok bélyegmentessége 249.
Alaptőke 266.
Albérlet 48.
Albérelő 44.
Anyagszállítás 232—233.
Aranyos adózás 20.
Aszfaltozási költség 153—154.
Asztalos 60. 87.
Augusztusi adóügyi határidő 176.
Ausztria 66.
Allaga vagyonnak 266.

Államépítészeti hivataloknál bélyegek
234—235.

Állampénztár (budapesti) 38.

Állandó alkalmazás 99.

— összeg bélyegilletéknél 208.

Állatok vámja Budapesten 285.

Álláspénz Budapesten 280.

Ápolási költségek 276.

Áprilisi adóügyi határidő 175.

Árja földnek 127. 130.

Árlejtési jegyzőkönyvek 234

Árszabás hús- és borfogyasztási 179. 181.

Ártér 125.

Árújegyzék 229.

Árújegyzék italmérisi adóhoz 204.

Árúszerezési kötések 233.

Árverés 294.

Árvíz 129.

Átalános jövedelmi pótdadó 155.

Átbélyegzés ipartestületnél 255.

Áthágásai fogyasztási adószabályoknak
190.

Átiratási illeték fővárosi 155.

— átlagos jövedelem 70.

— — kiszámítása 71.

Átirása bélyegjegyeknek 212.

Beadványok bélyege közigazgatási ha-
tósághoz 208. 116.

Beadványok (ipartestületi) bélyegmen-
tessége 249.

Befizetése a hadmentességi díjnak 119.

— egyenes adóknak 170.

Behajthatlan adótartozások 298.

Beiratási díjak 271.

Bejelentése iparjog változásának 223.

Bejelentések bélyegmentessége 218.

Bejelentés elmulasztása hadmentességi
díjnal 116.

Bekebelezett kamat általános jövedelmi
pótadónál 156.

Bekebelezés váltónál 238.

Bekebelezési díjak 271.

Beszédési kör 178. 186. 189.

Betegápolási költségek 276.

Bevallás illetékegyen-értékhez 261.

Békéltető bizottságok bélyegkötelezett-
sége 251. 254.

Bélyeg fogalma 207.

Bélyegjegyek 212.

Bélyegkötelezettsége iparosoknak 215.

Bélyegmentessége iparosoknak 218.

Bélyegmentesség fogyasztási adóügyek-
ben 219.

Bélyegmentes üzleti könyvek 241.

Bélyegpótlás váltóknál 237.

Bérbeadás fogyasztási adónál 186.

Bérbeadása italmérisi adónak 203.

Bérbeadott lakás bejelentése 149.

Bérhozádek (tisztá) 136.

Bérjövedelem 133.

Bérkocsis jövedelme 77.

Bérszerződés 128.

Bírság üzleti könyveknél 245.

Birtokrendezés 123.

Bizalmi férfiak 80.

Bizonyítványok bélyege 216.

Bolt összeírása 43.

Boradó tárgyai 177.

Borju 182.

Bortermelő 66.

Bódék adómentessége 132.

Budapesten kivételes házadómentesség
144—146.

— fogyasztási adó 181—182.

Büntetés hadmentességi díjnal 116.

— fogyasztási adószabályok áthágásai-
nál 190—191.

Családfő 44. 49. 55. 56. 57. 58. 63.

— fizetési kötelezettsége a hadmentes-
ségi díjnal 113.

Családtag 44. 49. 55. 56. 57. 58. 63.

— adója I. osztályú kereseti adó után 53.

— — II. " " " " 64.

— — III. " " " " 87.

— — IV. " " " " 98.

Csatornázási díj Budapesten 149—150.

— költség 150.

Cseléd összeírása 43—51.

Cselédek adója 100.

— kórházi költsége 278.

Cszimadia 58.

Conto-corrente 242.

Czégbejegyzés bélyegei 226.

— 10⁰/_o-os illetéke 227.

Czimerdíjak Magyarországi 279.

Czipész 57.

Czukrászok 192—197.

Deczemberi adóügyi határidő 174.

Díj- és illetékszabási hivatal 37.

— fogalma 207.

— tétélei hadmentességi díjnak 118.

— váltók 237.

Díjak állványokon és sátrakban való
árulásért 281.

— földön való árulásért 280.

— ország czimereért 279.

— szabadalmiak 279.

— vásárért 270.

Díjjegyzék Budapesten helypénzről 281.

— — köveztvámról 282—284.

- Egyenes adók befizetése 169. 170.
 — — könyvelése 169. 175.
 Egyetemleges felelősség 50.
 — fizetési kötelezettség 109. 173.
 Egylet betegsegélyző és temetkezési 45.
 Eladó földadója 121.
 Elemi csapás 127. 128.
 Elengedése a házadónak 147. 148.
 Elévülése adóknak 299.
 — fogyasztási adóknak 183.
 Ellenőrzése ipartestületek bélyegkötelezettségének 257.
 Első-harmadik kerületi adófelügyelői osztály 34.
 Első osztályú kereseti adó 50.
 Engedelmi díj 155.
 Engedélyek bélyege, kiviteli, beviteli átviteli 217.
 Égetett szeszes folyadék 192.
 Élelmi és élvezeti cikkek követetvámja 282.
 Élőszóval vallomás 73.
 Építési engedély 234.
 Építkezési leletek 235.
 — szerződések 233. 234.
 Építő anyagok követetvámja 282.
 Épületek adómentesek 131. 132.
 Épület fentartási költség 137.
 Értékfokozat bélyegilletéknél 208. 211.
 Értékszázalék bélyegilletéknél 211.
 Értéktörlesztés 137.
 Észrevételek a kinstár képviselőjének felelőszóira 94.
 Észrevételek mások adója ellen 79.
 Exequálás 287.
- Facturák 229.
 Fagy 127. 130.
 Februári adóügyi határidő 175.
 Felelőszó az I. osztályú adókiivetés ellen 61.
 — III. osztályú kereseti adónál 90. 95.
 — bejelentése kereseti adónál 89.
 — hadmentességi díjnál 117.
 Felelőszók a pénzügyigazgatóság határozata ellen 25. 26.
 Felelőszói határidő 26.
 Feljegyzések üzleti könyvek helyett 244.
 Felmondása vízvezetéknek 153.
 Felszólamlási bizottság 90.
 — — italmérési illeték és adóra 200. 205.
 Felülbélyegzés ipartestületeknél 255.
 Féléves üzletről vallomás 72.
 Filloxera 126.
 Fizetési halasztás 172.
 — meghagyás 268.
 Foglалás, exequálás 287.
- Fogyasztási adó beszédese nyílt helyeken 186.
 — — beszédese zártvárosokban 188. 189.
 — — kiivetés nyílt helyeken 184.
 — — visszatérítés 186. 189.
 — adók 177.
 — adómentességek 178.
 Folyamodás házadómentesség iránt 143. 144.
 Folyószámla 242.
 Főépület 141.
 Főispánok 32.
 Főkönyvek bélyege 242.
 Földadó 120.
 — elengedése 127.
 — kataszter nyilvántartása 123.
 — kulcs 122.
 — mentesség 120.
 Földárja 127. 130.
 Földek adómentesek 125.
 Földtehermentesítési járulék 143.
 Főszolgabíró 33.
 Főváros közigazgatási bizottsága 39.
 Fővárosi adó- és illetékbehajtási hivatal 40.
 — adófelügyelői behajtási osztály 37.
 — adófelügyelői helyettes 36.
 — adófelügyelőség 34. 35.
 — adóhivatal 39.
 — adópénztár 40.
 — adószámviteli hivatal 40.
 — átiratási illeték 155.
 — pénzügyigazgatóság 33. 34.
 — tanács 39.
 — tanács adó- és illetékügyi osztálya 41.
 Fuvarlevelek 214.
 Fűszerkereskedők 193. 196.
- Gyári épületek 131. 132.
 Gyármunkások lakásai 131.
 Gyári raktár adója 86.
 Gyógyítási költségek 277.
 Gyűjtőív 46.
- Hadmentességi díj 110.
 — díjat fizetők 111.
 Halasztás adófizetés iránt 172.
 Halála hadmentességi díj fizetőnek 115.
 Halászjegyek 228.
 Harmadik osztályú keresetadó 65.
 — — keresetadót fizetők 65. 66.
 Határidők adóügyi 173.
 Határozott összegű adótétel 30.
 Ház a községen kívül 142.
 Házadó 131.
 — elengedése és leírása 147. 148.
 Házadók 60.

- Házadómentesség mérve 143.
 Házadóváltozás 132.
 Házastársak adófizetése 109.
 Házbéradó 133.
 Házbéradókulcs 137.
 Házbérhozadék 136.
 Házbérjövdelem 133. 136.
 Házbérjövdelemi bevallás 133. 135.
 Házbérkrajcászár 154.
 Házosztályadó 138.
 — alapján adókiivetés 85.
 — alul mentes házrészek 141.
 — fokozat 139.
 — példája 140.
 Háztartás 50.
 Háztulajdonos zálogjoga 293.
 Házvétel illetéke 211.
 Helyilleték Budapesten 280.
 Helypénz Budapesten 280. 281.
 Hentes 44. 51. 66.
 Hentesek III. osztályú kereseti adójá-
 nak kiivetése 84.
 — jövedelme 78.
 — vallomása 71.
 Hiba az adókiivetésnél 108.
 Holt tőke 264. 265.
 Hozadék 121.
 Hozzájárulási kulcs 271.
 Húsadó tárgyai 177.
- Időleges vagy ideiglenes házadómen-
 tesség 142. 144.
 Időtartama a hadmentességi díj fi-
 zetésének 113.
 Igazolás a felelkezés elmulasztása miatt
 93.
 Igazolási kérelem 26.
 Igazolványok bélyegmentessége 218.
 Igényper 293.
 Illeték fogalma 207.
 — iránti beadványok bélyegmentes-
 sége 219.
 Illetékegyenérték 257.
 — ingatlan után 258. 260.
 — ingóság után 258. 259. 264. 267.
 Illetékesség adókiivetésére a főváros-
 ban 36.
 Illetmény természetben 98.
 Intés 281.
 Iparadó 19.
 — elosztása 21.
 — főöszege 20.
 Iparcikkkek követetvámja 282.
 Ipardíj 10°/o-os 225.
 Iparengedélyek bélyege 220.
 — díja 221.
 Iparigazolványok bélyege 220.
- Iparigazolványok díja 221.
 Iparjog italméresi bélyegei 195.
 — — 194. 195.
 — változásának bejelentése 222. 223.
 Iparos segédek adója 99.
 Ipartársulat 44.
 — adómentessége 67.
 — italmérese 194.
 Ipartestület 44.
 — adómentessége 67.
 Ipartestületi jegyző adója 97.
 Ipartestületek bélyegkötelezettsége 250.
 252.
 — bélyegmentessége 248. 250.
 Iskolai bizonyítványok bélyegmentes-
 sége 219.
 — költség 164.
 Italméresi adó 192. 202.
 — — befizetése zárt városokban 202.
 — — beszedése nyílt helyeken 203. 205.
 — engedély 195.
 — — bélyegei 195.
 — — illeték 192. 196.
 — — fizetése 261.
 — jog 192.
 Italmérők 196.
- Januári adóügyi határidő 174.
 Járulékkulcs kamarai illetékhez 275.
 Jegyzék 70. 229.
 Jegyzők (ipartestületi) adója 97.
 Jegyzőkönyvek bélyegkötelezettsége 252.
 Jegyzőkönyvek üzleti könyvek helyett
 244.
 Jogorvoslatok bélyeg- és illetékügyek-
 ben 268.
 Jövedelem 48. 49.
 — megállapítás hivatalból 73. 74.
 — számítás házosztályadó után 76. 77.
 — — lakbér szerint 74. 75.
 — — üzlethelyiség és iroda, rak- és
 boltbér után 75.
 Jövedelmi mérleg 68.
 — — összeállítás 68. 69.
 — — példája 70.
 — — vallomás 67. 68.
 — — több üzlet vagy foglalkozás után 72.
 Juliusi adóügyi határidő 176.
 Juniusi adóügyi határidő 176.
- Kamarai illeték 274.
 Kamatteher levonás az általános jöve-
 delmi pótdónál 156.
 Kataszter 121.
 Katona 49. 52.
 Katonai szolgálat 108.
 Kávésok 197.

- Kenyérárulás 66.
 Kenyér sütés 66.
 Keresetesökkenés 108.
 Kereseti adóátalány 48.
 — adó I. osztályú 50.
 — adó II. osztályú 62.
 — adó törlése 106.
 — kimutatás 235. 236.
 Keresetképtelenség 106.
 — a hadmentességi díjnal 111.
 Keresmény 48. 49.
 Keresztülírása bélyegjegyeknek 212.
 Kertész vagy műkertész 66.
 Kérvény bélyege közigazgatási hatóság-
 hoz 208.
 — házadó mentességért 143. 144.
 Késedelmi kamat 171.
 Kétéves üzletről vallomás 72.
 Kézműparosok 51. 59. 65.
 Kiegészítése az eljárásnak 94.
 Kihágások bélyegmentessége 218.
 Kiköltözés 114. 119.
 Kilépési bizonyítvány 216.
 Kimérés 192.
 Kimutatás 70.
 — behajthatlan adókról 298.
 Kincstári kezelése italmérsi adónak
 203. 204.
 Kismértékben való árusítás 192. 193.
 Kitiintetés iránti kérvény bélyege 217.
 Kivándorlás 114. 119.
 Kivetése a hadmentességi díjnak 114.
 Kivetési példák házbéradónál 137.
 Kivető bizottság italmérsi illeték és
 adóra 198. 200. 204.
 Kivételes adókivetési módozat 85.
 — házadómentesség 144. 147.
 — — lejárta 145. 146. 147.
 Kocsik vámja 284.
 Koresmárosok 196.
 Kórházi költségek 277.
 Költségek adóvégrehajtásiaiak 296.
 Költségvetés 234.
 Könyvelése egyenes adóknak 169.
 Kör beszédési 178. 186. 189.
 Követelések 68.
 Kövezetvám Budapesten 280. 282. 283.
 Kövezési költség 153. 154.
 Középszáma jövedelemnek 71.
 Közigazgatási bizottságok 30. 31. 62.
 Közköltség 168.
 Közmunkaváltság 165. 168.
 Közös földtulajdonosok 121.
 Közös raktár adója 85.
 — üzlet adójának fizetése 109.
 — — iparjogának bélyege és díja 222.
 223.
- Központi díj- és illetékszabási hiva-
 tal 37.
 Központi hatóságok 23.
 Községi adó 19.
 — — 163. 169.
 — közegek 32.
 — pótlék vagy pótagó 19.
 Közterhek iránti kérvények bélyege 217.
 — — — bélyegmentessége 219.
 Közvetett adók 177.
 — fizetése az illetéknek 207.
 Közvetlen fizetése az illetéknek 207.
 Kules földadó után 1:2.
 — kamarai illetékhez 275.
 Külföldi marhalevél 247.
 — váltó bélyezése 239.
 Külön fizetésű segéd 101.
- Lakás összeírása 43. 48. 63.
 — fogalma 75. 76.
 Láttamozási díj 273.
 Legfelső hatóságok 23.
 Leírása általános jövedelmi pótagó-
 nak 159.
 — a házadónak 147. 148.
 Leletfölvétel 256.
 Le nem foglalható tárgyak 290.
 Leltárkönyv 243.
 Levelek bélyege 218.
 Levonás a jövedelemből kiskoru után 75.
 Létminimum 19.
 Lőlevél 246.
- Magtárak 131.
 Marhakereskedő 66.
 Marhalevél 246.
 Marhák vámja Budapesten 285.
 Májusi adóügyi határidő 175.
 Márcziusi adóügyi határidő 175.
 Második osztályú kereseti adó 62.
 Megyei adó 163. 169.
 — pótagó 167.
 Megyék jutaléka az állampénztárból 166.
 Megintés 287.
 Megsemmisítése az eljárásnak 94.
 Megváltása italmérsi adónak 203.
 Melékkönyvek bélyege 242.
 Mérlegkönyv bélyege 243.
 Mérséklése a hadmentességi díjnak 119.
 Mészáros 44. 51. 66.
 Mészáros III. osztályú kereseti adójá-
 nak kivetése 84.
 Mészárosok jövedelme 78.
 — könyveskéinek bélyege 230.
 — vallomása 71.
 Molnár 51. 65.
 Munkabér és segédek adója 106.

Munkaképtelenség 106.
 Munkakönyv 216.
 Munkaszállítás 232.
 Műhely 43.
 Műkertész 66.

Nagykereskedés italfélékkel 192.
 Napszámok 51.
 Negyedik osztályú kereseti adó 95.
 — — — kivétele 95. 96.
 Nyílt helyek 184. 186.
 Nyilvántartása földadó-kataszternek 123.
 Novemberi adóügyi határidő 174. 176.
 Nő vallomása 72.

Októberi adóügyi határidő 176.
 Ország címere iránti kérvény 217.
 Önadóztatás 21.
 Összeírása az adóköteles egyéneknek és
 tárgyakkal 42.
 Összeírása iparossegédeknek 43.
 — italmérőknek 198.
 Összeírási ív 42.

Papir ív nagysága 215.
 Pállinkamérők 192. 196.
 Pék 51. 87.
 Példa általános jövedelmi pótdadóhoz 158.
 Példák I. osztályú kereseti adóra 57. 61.
 — a II. osztályú kereseti adóra 64.
 Pénzügyigazgatóság fővárosi 33.
 Pénzügyigazgatóságok hatásköre 24.
 — székhelye és működési köre 26. 27. 28.
 Pénzügyi közigazgatási bíróság 23. 25.
 31. 62.
 Pénzügyminiszterium 23. 25. 31.
 Pinczerek 51.
 Polgármester 33.
 Pótdadó általános jövedelmi
 — megyei 167.
 Pótlék városi 163. 164.
 Póttartalékos 111.
 Pozsonyban fogyasztási adó 181.
 Prolongáció váltónál 237.

Raktár összeírása 43.
 Raktárak adója 132.
 Raktárkönyv 243.
 Ráutalás 187.
 Rendjel iránti kérvény bélyege 217.
 Rovarok 129.

Sátrak adómentessége 132.
 Segédek összeírása 43. 51.
 — adója 99.
 — adójának könyvelése 103.
 — — levonása 104.

Segédek elbocsátásakor adóleírás 107.
 — hadmentességi díja 105.
 Segélypénztár 45.
 — adómentessége 67.
 Semmiségi esetek 94.
 Sertés 183.
 — zsir 178.
 Szabadalmi kérvény bélyege 216.
 — díjak 279.
 Szabadítási díjak 273.
 Szabálytalan bélyegzés váltónál 238.
 — felbélyegzés 214.
 Szabó 59.
 Szatócok 192. 196.
 Szállítási szerződések 232. 233.
 Szállító levelek 214.
 Számkirovatok 229.
 Számlák bélyege 229.
 — hatósághoz beadv. 230. 231.
 — nyugta gyanánt 230. 231.
 Szárazság 129.
 Szegeden kivételes házaadómentesség 147.
 Szegődtetési díjak 273.
 — szerződés bélyege 215.
 Szekerek vámj. 284.
 Szemlejegyzőkönyv 129.
 Szeptemberi adóügyi határidő 176.
 Szolga (ipartestületi) adója 102.
 Szolgabíró 33.
 Szőlőtulajdonos 65.

Tagosítás 123.
 Tagsági díjak 270.
 Tanonc 51.
 Tanonc-bizonyítvány bélyege 216.
 Tanszerződés bélyege 215.
 Tartozások 69.
 Táblázat hús- és borfogyasztási 179. 181.
 Tárgymutató könyvek bélyege 243.
 Társaskocsi tulajdonos jövedelme 77.
 Társasület jövedelme 76.
 Temetkezési egyesület adómentessége 67.
 Természeti illetmény 98.
 Tervezet, tervvázlat 234.
 Tévedés az adónál 108.
 Torkolatdíj 151.
 Többen egy iparjogért folyamodnak 222.
 Többféle fizetés után IV. osztályú ke-
 reseti adó 97.
 Többféle kereset után III. osztályú ke-
 reseti adó 87.
 Törlése adóknak 298.
 — általános jövedelmi pótdadónak 159.
 Török alattvaló 66.
 Törökország 66.
 Törvényhatósági közegek 32.
 — közigazgatási bizottság 30. 31. 32.

- Új üzlet jövedelme 76.
 Utazók 66.
 Üresen álló lakás bejelentése 148.
 Üzlethelyiség fogalma 76.
 Üzleti könyvek 70.
 — könyvek bélyege 240.
 — — a felszólamlási bizottság előtt 91.
 — — nagysága 243.
 Üzletmegszüntetés 107.
 Üzlettársak adófizetési kötelezettsége
 109.
 — hadmentességi díja 118.
- Vagyontalanság 111.
 Vallomása a kamattehernek általános
 jövedelmi pótadónál 156.
 Vallomás élő szóval 73.
 — kiegészítés 73.
 Vallomási ív 68.
- Vállalat 65.
 Váltók bélyege 236.
 Vámdíjak darabonkint 283.
 Városi adó 163—169.
 Vásár-díjak 280.
 Vegyes kereskedők 196.
 Végeladás 66.
 — bélyege és díja 225.
 Végkielégítés 97.
 Végrehajtásnál bélyegkötelezettség 254.
 Visszatérítése cégbejegyzési díjnak 226.
 — iparjog bélyegének 222.
 Vízvezetéki díj 151.
- Zálogjog 290.
 — törvényes 293.
 Zálogolás 289.
 Zárt helyek 179. 188.
 Zsir 178.